Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Bygningsbevaring

Vejviser i

Lovgivning, myndigheder,
institutioner,
foreninger,
fonde og legater

Bygningsbevaring

Vejviser i

lovgivning, myndigheder,
institutioner, foreninger,
fonde og legater

Redigeret af Veit Koester

under medvirken af
Robert Egevang, O.Damm-Sørensen,
Lisbeth Saaby, Dorthe Preuss

1975
Statens Bygningsfredningsfond

Forsideillustration:
Efter fotografi fra det indre København, 1906 Nationalmuseet.

Bogen er skrevet med "Courier" på IBM 72 af Lone Nicolaisen.
Trykt på 85 g. Micha-offset hos S.L. Møllers Bogtrykkeri A/S.
Repro: Heinricy Repro, Bogbinder: Durland & Co.
Illustrationerne er velvilligt stillet til rådighed af de respektive arkitektfirmaer m.fl.
Tilrettelægning, omslag og kortbilag af Thora Fisker.

Indholdsfortegnelse

Forord 13

Kapitel I Om vejviseren - dens sigte og brug

A Formål og afgrænsning 15
B Disposition og brug 16
C Bevaringslovgivningen 18
D Bevaringsforeninger, fonde og legater 19
E Medvirkende forfattere og det redaktionelle arbejde 20

Kapitel II Lovgivning om bevaring og beskyttelse af bygninger og bygningsmiljøer

Introduktion 25
De vigtigste love 26
Den antikvariske lovgivning
A Bygningsfredningsloven 26
B Den kirkelige lovgivning 30
Naturfredningsloven 30
Planlægningslovgivning (vedr. regulering af byggeri og byudvikling) 34
A Byggeloven 34
B Byplanloven 35
C Saneringsloven 36
Planlægningslovgivningen iøvrigt 39
A Loven om by- og landzoner 40
B Lovgivningen om lands- og regionplanlægning 40
Andre vigtige love 41
Den fremtidige lovgivning
A Kommuneplanlægningsloven 42
B Bygningsfredningsloven 45

Kapitel III Landsdækkende bevaringsarbejde

Statsligt bevaringsarbejde

A Ministerierne 49

1. Introduktion 49

2. Sagsområder og adresser 49

a. Miljøministeriet 49

b. Boligministeriet 51

c. Andre ministerier 51

B Det særlige Bygningssyn 52

1. Indledning 52

2. Fredede bygninger 53

a. Kategorier 53

b. fredningslisten 53

c. Nyfredning 55

d. Beskyttelse 56

e. Støttevirksomhed 57

sagkyndig bistand

økonomisk støtte

materialer

brandforsikringspræmie ved stråtag

f. Lempelser 62

Ejendomsværdi

Ejendomsværdiskyld

Vedligeholdelsesudgifter

Huslejestigning

Ejerlejligheder

g. Karakteristik 62

3. Almindeligt bevaringsarbejde 63

a. Bevaringsvirksomhed 63

b. Naturfredning 63

c. Bymiljøer 64

4. Fredningsproceduren illustreret (herunder bevaringsdeklaration). Adresse 65

C Statens Bygningsfredningsfond 73

1. Bestyrelse og administration m.v. 73

2. Fondets opgaver 73

3. Støtte til ikke-fredede bygninger 73

4. Fondets støttepolitik 74

5. Støtteformer 78

a. Almindelige betingelser 78

b. Særligt om tilskud 78

c. Særligt om lån 78

6. Ansøgninger til fondet 79

7. Betingelser knyttet til støtten og dens udbetaling 79

D Nationalmuseets bevaringsplaner 83

1.Indledning 83

2.Bevaringsplanerne 83

3.Tinglysning 86

4.Reguleringskommissionerne og amtsbygningsinspektørerne 87

5.Konsulentvirksomhed 87

6.Planernes økonomiske følger 88

7.Kommuneplanlægningsloven 88

8.Landsbybevaring 90

9.Afsluttende bemærkninger 90

10.Eksempler på tinglysninger. Adresse 91

E Kirkernes bevaring 97

1.Lovgrundlag og hovedprincip 97

2.Særlige krav og forskrifter 97

3.Kirkernes omgivelser 98

4.Årlige kirkesyn og kirkesagernes behandling 98

5.Det særlige kirkesyn 99

6.Adresser 99

F Nationalmuseets mølleudvalg 101

G Akademiet for de skønne kunster 101

H Det Kongelige danske Kunstakademi 102

1.Institut for arkitekturhistorie, opmåling og restaurering 103

a.Afd.f. restaurering 103

b.Afd.f. dansk (nordisk) arkitekturhistorie og opmåling 104

c.Afd.f. arkitekturens historie 104

d.Laboratoriet for bygningsrestaurering 104

2.Institut for by- og landskabsplanlægning 104

a.By- og landskabsinstituttets kortsamling 104

b.By- og landskabsinstituttets bibliotek 105

c.Byfornyelseslaboratoriet 105

d.Landskabslaboratoriets lysbilledsamling 105

e.Byplan-lysbilledsamling 105

3.Institut for byggeteknik 105

4.Byggeteknisk studiearkiv (BSA) 105

5.Kunstakademiets bibliotek 105

6.Informationscentret 106

7.Adresser 106

J Arkitektskolen i Århus 108

1. Afdelingen for restaurering, by- og bygningspleje 108
2. Afdelingen for landskabs- og havekunst 109
3. Biblioteket. Adresser 109

K De byggetekniske skoler og højskoler 110

1. Introduktion 110
2. Adresser 111

L Statens Byggeforskningsinstitut 112

Privat bevaringsarbejde

A Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur 113
B Fonden for Bygnings- og Landskabskultur 113
C Selskabet for Bygnings- og Landskabskultur 115
D Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring 116
E Selskabet Danske Møllers Venner 117
F Dansk Byplanlaboratorium 117
G Arkitekternes landsforbund 121
H Forskellige foreninger og institutioner m.v. (Danmarks Naturfredningsforening, NOAH) 122

Landsdækkende fonde og legater

A Indledning 123
B Ansøgninger, almindelige retningslinier 123
C Oversigt og adresser 124

1. Albani Fonden 124
2. Carlsen-Langes Legatstiftelse 124
3. Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond 125
4. Entreprenør H.J. Henriksen og hustru Camilla Henriksens Fond 125
5. Finansministeriets Tipsfond 126
6. Fonden for Bygnings- og Landskabskultur 126
7. Fonden for dansk bygningskultur 126
8. Fonden til Fædrelandets Vel 127
9. Konsul George Jorck og hustru Emma Jorck's Fond 128
10. A.P. Møller og hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene formål 128

11. Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat 128
12. Den Raben-Levetzauske Fond 129
13. Sonning-Fonden 129
14. A/S Århus Oliefabriks Fond for almene formål 130
15. Bygningsbevaringsfonden af 1975 130

Kapitel IV Lokalt bevaringsarbejde

Fredningsplanudvalgene
A Opgaver og sammensætning 131
B Landskabsanalyser 131
C Landskabsanalyserne og den bevaringsværdige bebyggelse 132
D Landskabsanalysernes anvendelse 133
E Bistand fra fredningsplanudvalgenes sekretariater i bevaringsspørgsmål 135
F Adresser 136

Amtskommunerne
A Lovgivningen 137
1. Byggeloven 138
2. Loven om by- og landzoner 138
3. Byplan- og kommuneplanlægningsloven 139
4. Loven om lands- og regionplanlægning 141

B Amtsrådenes kulturelle udvalg 141
C Adresser 141

Kommunerne
A Introduktion 145
B De kommunale forvaltninger 145
C Den kommunale interesse for bevaringsarbejdet (byer med bevaringsplaner eller registranter) 146
D Den kommunale medvirken i det konkrete bevaringsarbejde 149
1. Indledning 149
2. Eksempler på kommuner, der arbejder uden særlige kommunale bevaringsfonde ell.lign. 150

København	150	Andre kommuner	156
Helsingør	151	Bogense og Ribe	156

3. Kommunale fonde, eksempler 157

Viborg	157	Køge	169
Dragør	161	Faaborg	171
Tønder	165		

E Adressefortegnelse for kommunernes tekniske forvaltninger 173

1. Indledning 173

2. Fortegnelse 173

Københavns kommune	173		
Frederiksberg kommune	174		
Kommuner indenfor:			
Københavns amt	174	Sønderjyllands amt	189
Frederiksborg amt	177	Ribe amt	193
Roskilde amt	179	Vejle amt	195
Vestsjællands amt	180	Ringkøbing amt	197
Storstrøms amt	183	Århus amt	200
Bornholms amt	185	Viborg amt	204
Fyns amt	186	Nordjyllands amt	206

Kulturhistoriske museer

A Introduktion 210

B Bistandens karakter 210

C Adresser indenfor: 211

Københavns amt	211	Ribe amt	213
Frederiksborg amt	211	Vejle amt	214
Roskilde amt	212	Ringkøbing amt	214
Vestsjællands amt	212	Århus amt	214
Storstrøms amt	212	Viborg amt	215
Fyns amt	212	Nordjyllands amt	215
Sønderjyllands amt	213		

Lokalhistoriske arkiver og hovedarkiverne

A Introduktion 216

B Lokalhistoriske arkiver 216

C Landsarkiverne 217

D Rigsarkivet 218

E Erhvervsarkivet 218

F Adresser 218

1. Hovedarkiver 218

2. Lokalhistoriske arkiver indenfor: 219

København kommune 219
København amt 219
Frederiksborg amt 220
Roskilde amt 222
Vestsjællands amt 223
Storstrøms amt 225
Bornholms amt 226
Fyns amt 226
Sønderjyllands amt 228
Ribe amt 229
Vejle amt 231
Ringkøbing amt 232
Århus amt 233
Viborg amt 237
Nordjyllands amt 238

Lokale bevaringsforeninger

A Introduktion 239

B Bevaringsforeningers vedtægter, eksempler 241

Byforeningen for Rønne 242
Foreningen for bygnings- og landskabskultur i Bramsnæs kommune 245
Foreningen "Det gamle Farum's Venner" 248
Foreningen for bykultur i Århus 253

C Oversigt og adresser for lokale bevaringsforeninger 257

København kommune 259
København amt 259
Frederiksborg amt 260
Roskilde amt 262
Vestsjællands amt 264
Storstrøms amt 266
Bornholms amt 268
Fyns amt 268
Sønderjyllands amt 270
Ribe amt 272
Vejle amt 272
Ringkøbing amt 273
Århus amt 274
Viborg amt 274
Nordjyllands amt 276

Lokale bevaringsfonde

A Introduktion 277

B Ansøgninger, almindelige retningslinier 279

C Indledende bemærkninger til oversigt over lokale bevaringsfonde 279

D Oversigt og adresser for lokale bevaringsfonde 281

København kommune 281
København amt 281
Frederiksborg amt 282

Sønderjyllands amt	287	Ribe amt	288
Roskilde amt	283	Århus amt	290
Bornholms amt	284	Viborg amt	291
Fyns amt	284	Nordjyllands amt	292

Selvejende institutioner

A Introduktion 293

1. Årsag til oprettelse 293
2. Skattemæssige spørgsmål 293
3. Godkendelse af fundatser 294

B To eksempler 294

1. Baggrund 295
2. Fundatserne. Almindelige bemærkninger 298
3. Fundatsernes tekst 299

Bilag

Kort

Kort 1 Amtskommuner, fredningsplanudvalg og kommuner 305
Kort 2 Byer med bevaringsplaner og registranter 301
Kort 3 Lokalhistoriske museer 309
Kort 4 Lokalhistoriske arkiver 311
Kort 5 Lokale bevaringsforeninger 313
Kort 6 Lokale bevaringsfonde 315

Love

Bygningsfredning
Lov nr.195 af 8.juni 1966 (m.ændringslov fra 1969) 317
Kommuneplanlægning
Lov nr.287 af 26.juni 1975 321
Sanering
Lov nr.356 af 3.juli 1975 333
Naturfredning
Lov nr.520 af 1.oktober 1975 349

Forord

Bestyrelsen for Statens Bygningsfredningsfond besluttede på et møde den 18. marts 1975 at lade udarbejde en oversigt om offentlige myndigheder og institutioner, private foreninger, legater og fonds m.v., der har med bygningsbevaringsarbejdet at gøre.

Oversigten skulle indgå i fondets årsberetning for 1974/75, men bestyrelsen fandt, at det ville være rimeligt at sigte mod en sådan form og karakter, at den kunne udgives selvstændigt som et særtryk af årsberetningen. Anledning hertil var Det europæiske Bygningsfredningsår 1975. Det var imidlertid nok så afgørende, at der ville blive tale om en række oplysninger, som vil blive af praktisk værdi for alle bevaringsinteresserede.

Tilvejebringelsen af oversigten blev overdraget fondets sekretariat, der har forestået arbejdet. Men i øvrigt har en lang række personer stillet sig til disposition med redegørelser for de enkelte institutioners virksomhed indenfor bygningsbevaringsområdet.

Må jeg benytte lejligheden til at takke alle bidragydere og de mange private bevaringsforeninger, fonds og legater, der har besvaret udsendte spørgeskemaer. Også mange andre har på forskellig måde ydet deres bidrag.

Bestyrelsen er opmærksom på, at den foreliggende bog er behæftet med forskellige mangler. Nogle af afsnittene er måske for korte, andre for lange, og væsentlige oplysninger kan mangle. Selv om der ikke foreløbig er planer om at udsende bogen i revideret skikkelse, modtager Statens Bygningsfredningsfond meget gerne oplysninger og forslag om tilføjelser, samt andre forbedringer af oversigten. Vi håber, at arbejdet med at tilvejebringe en a jourført fortegnelse over bygningsbevaringsarbejdet i Danmark som et praktisk og nødvendigt hjælpemiddel, vil blive fortsat fremover.

København i december 1975

P.V. Glob
Formand for Statens Bygningsfredningsfond

Om vejviseren - dens sigte og brug

A Formål og afgrænsning

Hovedsigtet med "vejviseren" er at give en praktisk oversigt over bevaringsarbejdet, såvel i den offentlige som i den private sektor og såvel af landsdækkende som af lokal karakter.

Inden for den private sektor er dog udelukket bevaringsarbejde med et erhvervsøkonomisk sigte. Det er ensbetydende med, at der f.eks. ikke findes fortegnelser over særligt restaureringskyndige arkitekter, planlægningsfirmaer, byplankonsulenter m.v.

Et andet hovedformål har været at give hjælp og vejledning i, hvor der vederlagsfrit kan hentes råd eller opnås økonomisk støtte til løsning af konkrete bevaringsopgaver. Derimod ligger restaureringsteknik, bevaringsplanlægning og byplanlægning m.v. uden for rammerne af bogen. En kommenteret litteraturoversigt over disse spørgsmål foreligger i form af den af Statens Byggeforskningsinstitut for PR- og informationsudvalget under nationalkomiteen for Det europæiske Bygningsfredningsår 1975 udarbejdede publikation: "Bevaring af byer og bygninger - en kommenteret litteraturoversigt", 1975.

Med hensyn til økonomisk støtte er bogen koncentreret om de muligheder, der foreligger for særlig støtte til bevaringsopgaver. Heraf følger, at bogen ikke omfatter en beskrivelse af de i almindelighed foreliggende realkreditmuligheder. Vedrørende disse muligheder henvises til den af Realkreditrådet i anledning af bygningsfredningsåret udgivne publikation: "Gode boliger i gamle huse", 1975.

Et tredje hovedsigte med bogen er at give vejledning i, hvorledes bevaringsinitiativer mere i almindelighed kan fremmes i privat regie. Dette sigte er bl.a. imøde-

kommet med gengivelser - med kommentarer - af eksempler på vedtægter for lokale bevaringsforeninger, lokale fonde og selvejende institutioner. Også bogens eksempler inden for de forskellige afsnit vedrørende bevaringsplanlægning tjener dette formål.

Endelig har det været et - omend måske mindre udtrykkeligt - formål med vejviseren, at denne også skulle kunne tjene som inspirator og foreløbig vejledning for de kommuner, som har planer om at tage bygningsbevaringsspørgsmålene op i en bredere sammenhæng.

B Disposition og brug

I kap. II introduceres de lovgivningsmæssige rammer for bevaringsarbejdet, som det er nærmere forklaret i afsnittet nedenfor.

I kap. III er beskrevet det landsdækkende bevaringsarbejde baseret på en inddeling i henholdsvis statsligt bevaringsarbejde og landsdækkende fonde. For alle afsnittene i kapitlet gælder, at bevaringsarbejdet er anskuet fortrinsvis ud fra de implicerede institutioner m.v. Omtalen af de enkelte institutioner afsluttes med en angivelse af adresse og telefonnummer samt - hvor dette er af særlig betydning - af åbningstidsrum. De institutioner, der er knyttet til saneringsloven, nemlig saneringsselskaberne, er dog alene omtalt i kap. II i forbindelse med redegørelsen for saneringsloven. Her findes også saneringsselskabernes adresser m.v.

I kap. IV er redegjort for det lokale bevaringsarbejde; først for den indsats, der gøres af de offentlige myndigheder, nemlig fredningsplanudvalgene, amtskommunerne og kommunerne. Dernæst for de opgaver, som varetages af lokalmuseerne og de lokalhistoriske arkiver, og endelig for den virksomhed, der udøves gennem de lokale bevaringsforeninger og lokale bevaringsfonde. For alle myndigheder og institutioner er oplyst adresse og telefonnummer. Kapitlet afsluttes med en særlig redegørelse for løsning af konkrete bevaringsopgaver gennem til dette formål

oprettede selvejende institutioner.

I afsnittene om de lokale bevaringsforeninger og de selvejende institutioner er gengivet en række eksempler på vedtægter. Derimod findes vedtægtseksemplerne for de lokale bevaringsfonde under afsnittet om kommunerne, idet der ikke er skelnet mellem på den ene side bevaringsfonde, oprettet og styret af kommunerne, og på den anden side bevaringsfonde uden kommunalt islæt eller de forskellige mellemformer, der også findes.

Blandt bilagene, der er anbragt bagest i bogen, findes en række kort med markering af amtskommuner, fredningsplanudvalg, kommuner eller byer med bevaringsplaner, kulturhistoriske museer, lokalhistoriske arkiver, lokale bevaringsforeninger og fonde.

Hensigten med disse kort er først og fremmest at give en oversigt over hvilke lokale institutioner, der findes inden for et givet område, idet det i en lang række tilfælde, hvor der er behov for rådgivning eller anden form for støtte til løsning af konkrete bevaringsspørgsmål, vil være naturligt at starte med at undersøge, hvilke specielle lokale muligheder, der foreligger.

Ved hjælp af henvisningerne på kortbilagene, eventuelt kombineret med en anvendelse af indholdsfortegnelsen, som bl.a. af den grund er meget detailleret, vil brugeren således kunne finde frem til den rette lokale myndighed eller forening og ved henvendelse hertil, eller eventuelt umiddelbart ved en gennemgang af bogens afsnit om den pågældende institution, kunne afgøre, om det vil være nødvendigt at søge bistanden inden for de organer m.v., hvis virkeområde omfatter hele landet.

I øvrigt vil bogens brug naturligvis i vidt omfang afhænge af karakteren af den pågældende bevaringsopgave. For den gruppe af bevaringsinteresserede, som ønsker at oprette en bevaringsforening eller vil søge at påvirke kommunen til at etablere en bevaringsfond, vil det således være tilstrækkeligt at gennemgå afsnittene om kommunerne, de lokale bevaringsforeninger og de lokale bevaringsfonde.

Tegningerne i bogen, der i det store og hele hidrører

fra konkrete restaureringsprojekter og således ikke er fremstillet til brug for bogen, er stillet til disposition af de pågældende arkitekter, Nationalmuseet og Det særlige Bygningssyn.

C Bevaringslovgivningen

Redegørelsen for lovgivningen i kap. II er afgrænset på grundlag af de love, der mere direkte vedrører bevaringsarbejdet. De skattemæssige spørgsmål, der i hvert fald indirekte er af stor betydning for bevaringsarbejdet, er således ikke behandlet. Formentlig vil miljøministeriets fredningsstyrelse på et senere tidspunkt udsende en særlig redegørelse for disse problemer. Også anden lovgivning, der har den samme betydning for bevaringsarbejdet, er udeladt i redegørelsen. Det gælder f.eks. leje- og ejerlejlighedslovene.

Redegørelsen for lovgivningen i kap. II er i øvrigt af oversigtlig karakter, således at bl.a. henvisninger til bekendtgørelser og cirkulærer m.v. i almindelighed er udeladt. En fortegnelse over love, bekendtgørelser og cirkulærer m.v. findes i den af Byggecentrum udgivne i 1975 fortegnelse, "Bevaring af Bygninger, Bymiljøer og Natur".

Medvirkende til kap. II^{s} summariske karakter har været, at bogen udsendes på et tidspunkt, hvor den ny lov om kommuneplanlægning er vedtaget, men hvor der endnu er et års tid til dens ikrafttræden. En årsag har også været, at en revision af bygningsfredningsloven er på trapperne, og at der i den anledning af miljøministeriet i august måned 1975 er udsendt en indgående redegørelse for denne lov i form af bogen: "Bygningsfredningsloven og dens revision - status og perspektiver" (Per Hansen, Veit Koester og Viggo Nielsen, miljøministeriet 1975).

Hertil kommer, at den almindelige redegørelse i kap. II suppleres af forskellige afsnit i de øvrige kapitler i bogen. Således er bygningsfredningsloven under forskellige synsvinkler behandlet såvel i kap. III, afsnit B og C. Endvidere er bevaringsbestemmelserne i bygge- og byplan-

loven behandlet i kap. III, afsnit B og D, medens den lovgivning, der har betydning for kirkerne, er omtalt nærmere i kap. III, afsnit E. De lovgivningsmæssige aspekter er endvidere belyst af forskellige illustrationer i form af gengivelser af forskellige bevaringsdeklarationer, deklarationer vedrørende byggelovens bevaringsbestemmelser og bevarende byplanvedtægter. Også fredningsproceduren efter bygningsfredningsloven er illustreret på denne måde.

Endelig er en række væsentlige love optrykt som bilag bagest i bogen. Det gælder bygningsfredningsloven, kommuneplanlægningsloven, naturfredningsloven og saneringsloven. De gældende bevaringsbestemmelser i byggeloven og i byplanloven er citeret i kap. III, afsnit D.

D Bevaringsforeninger, fonde og legater

Fortegnelserne over de landsdækkende og lokale foreninger og fonde henholdsvis i kap. III og IV bygger på en særlig registrering, der er gennemført i forbindelse med udarbejdelsen af vejviseren. For denne kortlægning er der redegjort nærmere i indledningerne til de respektive afsnit.

Afgrænsningen af foreninger og fonde, der er medtaget i bogen, har været behæftet med visse vanskeligheder. I bredere forstand er nemlig en mængde private organisationer både på landsbasis og lokalt plan engageret i bevaringsproblemerne. Hertil kommer, at der såvidt vides ikke tidligere har været foretaget en kortlægning af de pågældende institutioner. Fra redaktionens side har man også af praktiske grunde anset det for rigtigst at koncentrere sig om de institutioner, der i overvejende grad beskæftiger sig med bygningsbevaring. De borgergrupper, som findes i et betydeligt omfang, og som arbejder med miljøproblemer (naturfredning, planlægning, forurening) mere i almindelighed, er således ikke medtaget, jfr. i øvrigt kap. III, Privat bevaringsarbejde, afsnit H.

Strukturen af de lokale bevaringsfonde har gjort det

mindre praktisk at gennemføre en opdeling mellem offentlige på den ene og private, lokale fonde på den anden side. Den mere almindelige gennemgang af de lokale fonde, disses opbygning og struktur m.v. er derfor, som det er nævnt ovenfor, hovedsagelig placeret i kap. IV under "Kommunerne", medens selve fortegnelsen over de lokale bevaringsfonde findes i det særlige afsnit om disse fonde i samme kapitel.

Det har ligget uden for rammerne af bogen at foretage en særlig undersøgelse af, i hvilke af de kommuner, hvor der ikke findes særlige bevaringsfonde, eventuelt i kommunalt regie, der ydes økonomisk støtte til restaureringer m.v. af bevaringsværdige ejendomme. Bogen indskrænker sig her til at nævne nogle eksempler på kommuner, hvor sådan støtte ydes, nemlig Bogense, Helsingør, København og Ribe.

Som det fremgår andetsteds af bogen, er der ikke nogen absolut sikkerhed for, at den undersøgelse, der har været foretaget i form af udsendelse af spørgeskemaer til en række foreninger m.v., der er virksomme eller kunne tænkes at være virksomme inden for bevaringsarbejdet, er fuldt dækkende. Statens Bygningsfredningsfond vil derfor være taknemmelig for at modtage underretning om eventuelle andre eksisterende bevaringsforeninger eller -fonde. Det samme gælder med hensyn til de bevaringsforeninger eller -fonde, som etableres fremover.

E De medvirkende forfattere og det redaktionelle arbejde

Fremkomsten af en vejviser vedrørende bygningsbevaring skyldes en beslutning fra bestyrelsen for Statens Bygningsfredningsfond om at lade udarbejde en oversigt over, hvilke offentlige myndigheder og institutioner samt private foreninger, legater, fonde m.v., der er impliceret i bygningsbevaringsarbejdet i bred forstand.

Bogens afgrænsning er sket på grundlag af denne beslutning og de justeringer af denne, som viste sig nødvendige, efterhånden som oversigten tog form.

E De medvirkende forfattere og det redaktionelle arbejde

Arbejdet med at tilvejebringe og redigere "vejviseren" er forestået af fondets sekretær Veit Koester, miljøministeriet, fredningsstyrelsen.

På grundlag af en foreløbig disposition for oversigten blev Robert Egevang, Nationalmuseet, Lisbeth Saaby, Det særlige Bygningssyn og O. Damm-Sørensen, Fonden for bygnings- og landskabskultur, anmodet om at bistå fondets sekretariat som et uformelt redaktionsudvalg med henblik på især oversigtens disposition og afgrænsning.

Herudover har Robert Egevang samt - i et vist omfang Lisbeth Saaby - deltaget i den endelige redaktion af bogens kap. II og dele af kap. III samt ydet bistand med hensyn til bogens illustrationer. Bistand hertil er også ydet af Københavns og Helsingør kommune samt af forskellige arkitekter.

Cand. polit. Dorthe Preuss har bistået fondets sekretariat med redaktionsarbejdet og har herudover især varetaget arbejdet med indsamling af oplysninger om de landsdækkende legater og fonde i kap. III samt om de lokale bevaringsforeninger og fonde i kap. IV.

Bogen er renskrevet af Lone Nicolaisen i fondets sekretariat.

Arbejdet med bogen blev påbegyndt omkring 1. maj 1975, og redaktionen er afsluttet ca. 15. november s.å.

Bogens afsnit bygger på oplæg fra en lang række personer. For de endelige afsnit tegner imidlertid redaktionen.

Medvirket som forfattere af disse oplæg har:

Jørgen Behrendt, Københavns kommune.
Kap. IV, Kommunerne, afsnit D, 2, Københavns kommune.

Chr. Blinkenberg, fredningsplanudvalget for Sønderjyllands amt.
Kap. IV, Fredningsplanudvalgene.

O. Damm-Sørensen, fonden for bygnings- og landskabskultur.
Kap. III, Privat bevaringsarbejde, afsnit A, B og C.

J. Eckhardt-Hansen, Helsingør kommune.
Kap. IV, Kommunerne, afsnit D, 2, Helsingør kommune.

Robert Egevang, Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit D og Privat bevaringsarbejde, afsnit D.

Johs. Exner, arkitektskolen i Århus.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit J.

Palle Friis, Vendsyssels historiske Museum.
Kap. IV, Lokalmuseerne.

Peter Gadmann, boligministeriet.
Kap. II, Planlægningslovgivningen, afsnit 3.

Sven Hansen, arkitektskolen i Århus.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit J

Ditte Heath, arkitektskolen i Århus.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit J

Anders Jespersen, Nationalmuseets Mølleudvalg.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit F og Privat bevaringsarbejde, afsnit E.

Veit Koester, miljøministeriet, fredningsstyrelsen.
Kap. I, kap. II, bortset fra afsnit 3 under Planlægningslovgivningen; Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit A og C; Kap. III, Privat bevaringsarbejde, afsnit H; Kap. III, Landsdækkende fonde, bortset fra legatfortegnelsen samt afsnittene i Kap. IV; Kommunerne, Lokale bevaringsforeninger, Lokale bevaringsfonde - bortset fra fortegnelserne - samt Selvejende institutioner.

Niels Holger Larsen.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit K.

E De medvirkende forfattere og det redaktionelle arbejde

Finn Morup-Jensen, Dansk Byplanlaboratorium.
Kap. III, Privat bevaringsarbejde, afsnit F.

Nis Nissen, Kunstakademiet.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit G og H.

Knud Prange, Københavns Universitet, det lokalhistoriske institut.
Kap. IV, Lokalhistoriske arkiver.

Dorthe Preuss.
Registreringerne og fortegnelserne under kap. III, Landsdækkende fonde, afsnit H; Kap. IV, Lokale bevaringsforeninger og Lokale bevaringsfonde.

Peter Seeberg, Viborg Stiftsmuseum.
Kap. IV, Kommunerne, afsnit D, 3, Viborg.

Erik Skov, Nationalmuseet.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit E.

Lisbeth Saaby, Det særlige Bygningssyn.
Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, afsnit B.

Jesper Thermansen, Ribe amtskommune.
Kap. IV, Amtskommunerne.

Niels Wamberg, Danske Arkitekters Landsforbund.
Kap. III, Privat bevaringsarbejde, afsnit G.

Tage Werner, boligministeriet.
Kap. II, Planlægningslovgivningen, afsnit 3.

Kapitel II

Lovgivning om bevaring og beskyttelse af bygninger og bygningsmiljøer

Introduktion

Den lovgivning, der direkte eller mere indirekte vedrører bevaringen eller beskyttelsen af bygninger og bygningsmiljøer, er meget omfattende. Den spænder over ikke blot det meste af planlægningslovgivningen men også lovgivningen om byggeri, leje og boligforhold, beskatning m.m. Det er derfor i nogen grad en skønssag, hvor man skal sætte grænsen for de love, der bør omtales inden for rammerne af en vejviser.

Størstedelen af de love, der vil blive omtalt, er behandlet mere detailleret i artikler i faglige tidsskrifter, i juridiske lærebøger eller i andre værker, som f.eks. "Miljøbevaring, Dansk Bevaringslovgivning, Farum Landsby" (Kunstakademiets Arkitektskole, afdelingen for restaurering, København 1974). Om denne litteratur foreligger de specielle litteraturvejledninger, udgivet i 1975 af henholdsvis Statens Byggeforskningsinstitut i samarbejde med nationalkomiteen for Det europæiske Bygningsfredningsår 1975 ("Bevaring af Byer og Bygninger. En kommenteret litteraturoversigt"), og af byggeteknisk Studiearkiv (i form af to bøger: "Townscape" (om restaurering og byfornyelse) og "Landscape" (om landskabsplanlægning og -bevaring). Der vil derfor kun i specielle tilfælde blive henvist til anden litteratur.

En oversigt over selve lovgivningen og de bekendtgørelser, cirkulærer m.v., der knytter sig hertil, er i 1975 udgivet af Byggecentrum ("Bevaring af bygninger, bymiljøer og natur").

En redegørelse for finansieringsmulighederne i forbindelse med restaureringer m.v. foreligger med den af "Realkreditrådet i 1975 udgivne publikation "Gode boliger i gamle huse". Se iøvrigt kap. I, afsnit A.

De vigtigste love

De væsentligste love er i dag bygningsfredningsloven, byggeloven, byplanloven og saneringsloven.

I sammenhæng med bygningsfredningsloven må ses den kirkelige lovgivning og naturfredningslovens bestemmelser om fortidsminder (også kaldet den antikvariske lovgivning, d.v.s. den lovgivning, der vedrører sikring af objekter fra gammel tid). Til de øvrige tre love slutter sig love, der vedrører fysisk planlægning (d.v.s. planlægningen af anvendelsen af arealressourcerne). De vigtigste af disse er loven om by- og landzoner og lovene om henholdsvis lands- og regionplanlægning og om regionplanlægning i hovedstadsområdet. Også naturfredningsloven må iøvrigt - uanset at den også direkte vedrører beskyttelsen af de jordfaste fortidsminder - i høj grad karakteriseres som en planlægningslov. Den indtager derfor en slags mellemstilling, og er derfor gennemgået i et særligt hovedafsnit.

Den antikvariske lovgivning

A Bygningsfredningsloven

Formålet med den gældende bygningsfredningslov (lov nr. 195 af 8. juni 1966 med ændringer i henhold til lov nr. 593 af 19. december 1969) er at frede bygninger, hvis bevaring på grund af deres særlige arkitektoniske eller kulturhistoriske værdi er af væsentlig betydning. Som regel kan kun bygninger, der er over 100 år gamle, fredes. Fredning kan ske i klasse A eller B.

Området for denne lov er således den enkelte særligt værdifulde bygning, men derimod hverken bygningens omgivelser eller bymiljøer som sådanne.

Loven administreres af Det særlige Bygningssyn, der består af 7 medlemmer med rigsantikvaren som formand.

Om Det særlige Bygningssyns virksomhed henvises iøvrigt til kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B.

Det særlige Bygningssyns sekretariatsopgaver varetages af et kontor i miljøministeriets fredningsstyrelse, som - indtil videre - har til huse i Nationalmuseet (Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K, tlf. (01) 13 44 11).

Den overordnede administration er henlagt til miljøministeriets fredningsstyrelse; dog kan styrelsens afgørelser indbringes for miljøministeren.

Når en bygning er fredet, er den undergivet en vis kontrol med hensyn til ombygninger eller andre bygningsarbejder (samt nedrivning). Denne kontrol er forskellig, afhængig af bl.a., om bygningen er fredet i klasse A eller i klasse B.

For A-fredede bygninger (de mest betydningsfulde bygningsværker, f.eks. slotte og herregårde) gælder, at alle bygningsarbejder (bortset fra almindelig vedligeholdelse) på forhånd skal godkendes af Det særlige Bygningssyn, hvad enten arbejdet vedrører det ydre eller det indre.

Vedrørende B-fredede huse må man skelne imellem, om de er beliggende i bymæssig bebyggelse eller ej.

Ligger et sådant hus i en by, kræver bygningsarbejder vedrørende facader og tagflader mod gade, vej eller plads, forhåndstilladelse fra synet. Iøvrigt kræver bygningsarbejder på B-fredede huse - på linie med, hvad der gælder A-fredede bygninger - at der indsendes beskrivelse af arbejdet, bilagt tegninger til synet senest 2 måneder før arbejdets påbegyndelse. Synet får herved praktisk mulighed for at kontakte ejeren og eventuelt at overtale ham til at ændre ombygningsplanerne, hvis man finder, at de er til skade for huset.

Ud over den kontrol, som Det særlige Bygningssyn udøver, har det til opgave at bistå ejerne af de fredede bygninger, særlig i restaureringsspørgsmål. Denne bistand består dels i udarbejdelse af forslag til restaureringer, dels i økonomisk støtte til istandsættelser.

Normalt ydes der tilskud på en vis procentdel af de samlede omkostninger til restaureringer. Se iøvrigt herom Kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B.

Til at løse særlige bevaringsopgaver, som ikke kan af-

holdes af Det særlige Bygningssyns midler, f.eks. køb af ejendomme, større långivning til restaureringer m.v., er oprettet Statens Bygningsfredningsfond. Fondet ledes af en bestyrelse på 10 medlemmer med rigsantikvaren som formand. Det får et årligt statstilskud på 800.000 kr.

Fondets sekretariatsopgaver varetages af miljøministeriets fredningsstyrelse (Nybrogade 2, 1203 København K, Tlf. (01) 13 93 01). Om fondets virksomhed henvises iøvrigt til kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, C.

I overensstemmelse med lovens regler betinges økonomisk støtte fra Det særlige Bygningssyn og Statens Bygningsfredningsfond som regel af, at der tinglyses en såkaldt bevaringsdeklaration. Denne deklaration har to virkninger:

For det første medfører den normalt, at alle bygningsarbejder, også for B-fredede huse, kræver en forhåndstilladelse fra Det særlige Bygningssyn.

Den anden virkning hænger sammen med, at selve fredningen sker uden erstatning til ejeren. Til gengæld har ejeren, hvis han ønsker at nedrive bygningen, krav på, enten at fredningen ophæves, eller at bygningen overtages af staten. Ved bevaringsdeklarationen giver ejeren afkald på denne retsstilling; bygningsfredningsmyndighederne vil derfor fremover kunne nægte tilladelse til nedrivning, uden at det betyder, at ejendommen må overtages af staten. Se iøvrigt kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B og C, hvor bevaringsdeklarationen er gengivet.

Fredninger foretages løbende efter indstilling fra Det særlige Bygningssyn. Hvert 5. år udgives af Det særlige Bygningssyn en særlig fortegnelse over de fredede bygninger. Den seneste fortegnelse er fra 1972.

De centrale bestemmelser i bygningsfredningsloven er iøvrigt - også i deres sammenhæng med den øvrige bevaringslovgivning - udførligt gennemgået i: "Per Hansen, Veit Koester og Viggo Nielsen: Bygningsfredningsloven og dens revision - status og perspektiver", udsendt af miljøministeriet i august 1975. Se også nedenfor under afsnittet om den fremtidige lovgivning.

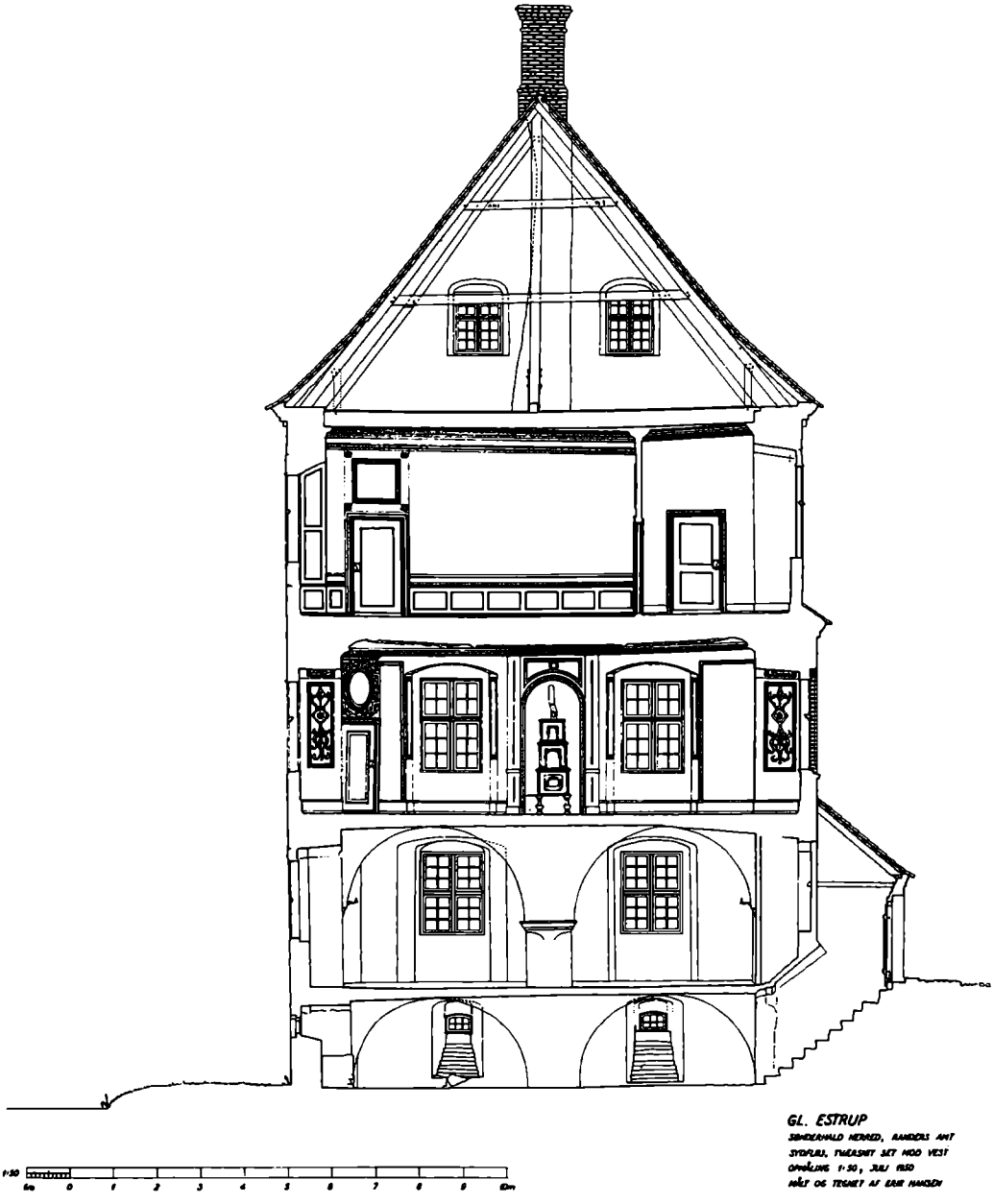

- Snit i hovedbygningen på herregården Gammel Estrup, fredet i klasse A. Omkring herregården findes volde og voldgrave, hvilket er ensbetydende med en beskyttelseszone på 150 m regnet fra voldgravens ydre kant.

B Den kirkelige lovgivning

Kirkebygninger, der henhører under folkekirken, er ikke omfattet af bygningsfredningsloven. Landets ca. 2.300 kirker nyder derimod en vis beskyttelse efter loven om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m.v. (lovbekendtgørelse nr. 455 af 23. september 1947).

Kirkerne står under tilsyn af kirkeministeriet, som betjener sig af sagkyndige konsulenter, de kongelige bygningsinspektører og nationalmuseet.

Efter naturfredningslovens regler om pålæg af fredningsservitutter (se nedenfor) er der i et stort antal tilfælde sikret et indseende fra fredningsmyndighedernes side med bebyggelse o.lign. i landsbykirkernes umiddelbare nærhed.

Se iøvrigt kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, E.

Naturfredningsloven

Da bygningsfredningsloven ikke blot omfatter bygninger, men også bygningsdele, monumenter og fæstningsværker, er der en glidende overgang mellem på den ene side, hvad der kan fredes efter denne lov, og på den anden side, hvad der er fredet efter naturfredningsloven (lovbekendtgørelse nr. 520 af 1. oktober 1975).

Efter naturfredningsloven er fredet de såkaldte jordfaste fortidsminder, d.v.s. foruden gravhøje o.lign, også en række historiske anlæg som f.eks. voldsteder, forsvarsanlæg, ruiner og broanlæg. En gammel bro kan således være fredet både efter bygningsfredningsloven og efter naturfredningsloven.

Efter naturfredningslovens regler er fredet ikke blot selve fortidsmindet, men også dets omgivelser i en radius af 100 m.

På denne måde er der for mange herregårde, fredet efter bygningsfredningsloven, en faktisk områdebeskyttelse efter naturfredningsloven, fordi de er placeret på fortids-

minder, som f.eks. voldsteder med voldgrave, der er fredet efter naturfredningsloven.

De fredede fortidsminder administreres af miljøministeriets fredningsstyrelse (5. kontor - tidligere rigsantikvarens fortidsmindeforvaltning - p.t. Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K. tlf. (01) 13 44 11).

Beskyttelseszonerne omkring fortidsminderne administreres af de lokale fredningsnævn (og overfredningsnævnet).

Naturfredningslovens regler om de fredede fortidsminder og beskyttelsen af deres omgivelser er udtryk for en såkaldt almindelig regulering af ejendomsretten. Grundejeren har derfor ikke krav på erstatning for de indskrænkninger i hans ejendomsret, som reglerne medfører.

Ved pålæg af fredningsservitutter (mod erstatning) efter naturfredningsloven, kan der gennemføres en beskyttelse af en bestemt fredet bygnings omgivelser. E.eks. kan det være bestemt, at der ikke må opføres ny bebyggelse, eller at ny bebyggelse først skal godkendes af fredningsmyndighederne. Dette er sket i flere tilfælde, f.eks. ved vandmøller og herregårde.

Baggrunden for sådanne - og lignende fredninger, som tager sigte på en bevaring af landskabet i et samspil med dets kulturhistoriske indhold - skal søges i naturfredningslovens formålsbestemmelse, for så vidt som det her bl.a. er fremhævet, at de beføjelser, som loven hjemler, særlig skal anvendes til at bevare områder, hvis bevarelse af f.eks. af historiske hensyn er af væsentlig interesse.

Med denne formulering er imidlertid også angivet den begrænsning, at det er en bevaring af landskabet, der er tale om, derimod ikke i sig selv en opretholdelse af bygninger eller bygningsmiljøer. Når der således som led i en landskabsfredning træffes bestemmelser i fredningsservitutten om et indseende med bygningsændringer, er baggrunden herfor, at landskabsindtrykket ikke må forandres ved ændringer af bygningerne. Det er her helhedsbilledet, der er afgørende, og det er derfor ret begrænset, hvor detaljeret en bevaring eller pleje af bygningerne, som kan fastlægges. Der er ikke noget i vejen for at instituere

et indseende med tilbygninger og farver, men det er nok tvivlsomt, om man mod ejerens protest f.eks. kan træffe bestemmelse om, at et stråtag skal opretholdes. Derimod kendes ordninger f.eks. gående ud på, at en fredningserstatning - efter særlig aftale med ejeren - henlægges til en fond el.lign. med det formål også at sikre en bygningsmæssig vedligeholdelse (f.eks. overfredningsnævnets kendelser af 18. december 1943 og af 22. oktober 1973 om fredning af henholdsvis Bangsbo hovedgård og Hagenskov gods).

En anden væsentlig begrænsning, for så vidt angår naturfredningsloven, er, at den normalt ikke anvendes i byer - men nok f.eks. til sikring af samspillet mellem en landsby og det omgivende landskab. Også de i kap. II, Den antikvariske lovgivning, under punkt B nævnte kirkeomgivelsesfredninger kan for så vidt i flere tilfælde betegnes som undtagelser fra princippet.

Naturfredningslovens interesse for de kulturhistoriske elementer i landskabet afspejler sig iøvrigt i de såkaldte landskabsanalyser, som fredningsplanudvalgene har til opgave at foretage dels som vejledning for andre myndigheder, dels som grundlag for den fredningsplanlægning, udvalgene skal gennemføre. Herom - og om fredningsplanudvalgenes rolle iøvrigt i forbindelse med bevaringsarbejdet - henvises til kap. IV, Fredningsplanudvalgene.

■ Tadre mølle ved Kirke-Såby, opført ca. 1840 og fredet i klasse B, jfr. foran under Den antikvariske lovgivning, afsnit A. Møllens omgivelser er beskyttet af en fredning efter naturfredningsloven, jfr. overfredningsnævnets kendelse af 4. juni 1962. Kendelsen indeholder samtidig også visse bestemmelser vedrørende selve møllebygningen.

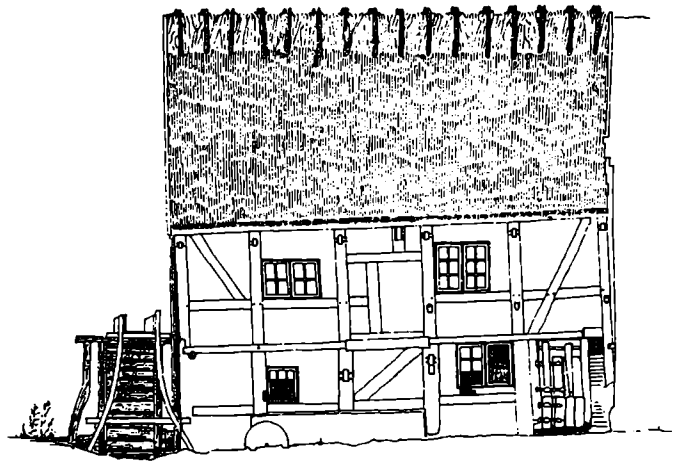

FACADE MOD NORDØST
(NORTHEAST ELEVATION)

DK-512-TADRE MØLLE ~ NEDERSTE TADERØD MØLLE. MATR.NR. 2 M. FL. AF TADRE MØLLE, KIRKE SAABY SOGN, ROSKILDE AMT. MB 32 25.
TADERØD BÆK ~~➝ ELVERDAMS AA ~~➝ BRAMSNÆS BUGT (KATTEGAT).
OPMAALT FOR MØLLEUDVALGET I SOMMEREN 1958 AF ARKITEKT M.A.A. SYLVEST HANSEN.

KOTE (SYSTEM GI)
(m ABOVE O.D.)

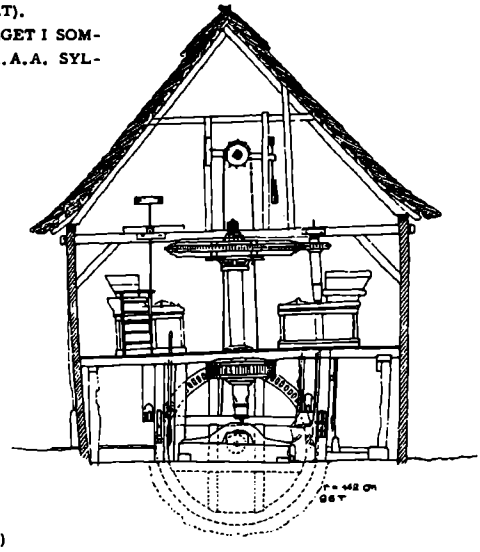

SNIT FRA SYDVEST
(SECTION FROM SOUTHWEST)

Planlægningslovgivning
(vedr. regulering af byggeri og byudvikling)

Det er karakteristisk, at den antikvariske lovgivning beskytter det enkelte bygningsværk, og at ansvaret herfor ligger hos de centrale myndigheder. Drejer det sig derimod om beskyttelsen under ét af flere bygninger, f.eks. et gadebillede eller et bymiljø, findes reglerne herom i den lovgivning, der mere i almindelighed regulerer byggeriet og byudviklingen. Denne lovgivning administreres i første række af de primær-kommunale myndigheder, dog - i visse tilfælde ved amtsrådet men - i almindelighed - med bolig- eller miljøministeriet som overordnet myndighed.

A Byggeloven

Medens den første bygningsfredningslov er fra 1918, fik man først med landsbyggeloven i 1960 (nu byggeloven, lovbekendtgørelse nr. 361 af 17. juli 1972 med ændring ifølge lov nr. 311 af 19. juni 1974) bestemmelser, der tager sigte på en miljøbevaring.

Reglerne går ud på, at kommunalbestyrelsen - erstatningsfrit - kan lade bestemmelser tinglyse på ejendomme om, at byggetilladelse kan gøres afhængig af, at bebyggelsen får en sådan ydre udformning, at der i forbindelse med den øvrige bebyggelse på stedet opnås en god helhedsvirkning. Når de arkitektoniske hensyn kræver det, kan kommunalbestyrelsen forlange, at en bebyggelses ydre fremtræden bevares i samme skikkelse, som den er, således at ændringer kun må ske efter kommunalbestyrelsens forudgående godkendelse.

Disse bestemmelser kan ikke hindre nedrivning, men det er klart, at lysten til at gøre noget sådant i almindelighed begrænses meget stærkt, når den bygning, der kan opføres i stedet, i det store og hele skal være som den nedrevne.

Byggelovens regler har betydet meget for beskyttelsen af bevaringsværdige bygninger og bymiljøer. Mellem 6-7.000

ejendomme er i dag omfattet af reglerne, om nogle år formentlig en halv snes tusinde, idet man har anslået, at der er god grund til at anvende reglerne i omkring 40 af landets byer, således at man derved får sikret den lokalt prægede bygningskultur samt strukturen af byernes - ofte middelalderlige - gadeforløb.

Grundlaget for de bevarende bygningsvedtægter er en registrering af, hvad der er bevaringsværdigt. I langt de fleste tilfælde foretages denne registrering af - eller i samarbejde med - Det særlige Bygningssyn og Nationalmuseet. Dette gælder også den bevaringsplan, der herefter udarbejdes. Denne plan indeholder normalt en beskrivelse af de pågældende huse, en redegørelse for, hvordan bevaringen kan forenes med byens almindelige udvikling og råd til de enkelte husejere om istandsættelsesarbejder m.v. Når bevaringsplanen foreligger - og eventuelt efter borgermøder eller anden offentlig debat herom - tinglyses de bevarende bestemmelser på hver enkelt ejendom, der er omfattet af planen.

Af byer med sådanne bevaringsplaner findes ialt ca. 25. Se iøvrigt kap. III, Statsligt bevaringsarbejde B og D og kap. IV, Kommunerne.

B Byplanloven

Først i 1962 fik man - efter forslag fra Københavns kommune - en egentlig regel i byplanloven om bevaring af gamle bymiljøer. Reglen (§ 2, stk. 3, i lovbekendtgørelse nr. 63 af 20. februar 1970) går ud på, at det, "hvor hensynet til bevaring af værdifulde gadebilleder eller gamle bydeles særprægede karakter tilsiger det", i byplan kan bestemmes, at bebyggelse kun må nedrives, ombygges eller på anden måde ændres, såfremt kommunalbestyrelsen meddeler tilladelse hertil. Denne regel er imidlertid ikke blevet anvendt i betydeligt omfang, uanset at den i modsætning til reglen i byggeloven kan hindre nedrivning. Det hænger sammen med, at en ejer, der får afslag på nedrivning og ombygning, har mulighed for at kræve, at hans ejendom

overtages af kommunen. I praksis har det dog stort set vist sig muligt at klare problemerne uden kommunal overtagelse af ejendommene.

Bevarende byplanvedtægter er tinglyst i f.eks. Christiansfeld, Dragør, Mariager og Tønder samt i København, hvor de tinglyste bevarende byplanvedtægter omfatter op mod 500 ejendomme.

Se endvidere kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D.

C Saneringsloven

En ejer af en bevaringsværdig ejendom har efter saneringsloven (lovbekendtgørelse nr. 356 af 3. juli 1975) mulighed for at opnå økonomisk støtte fra stat og kommune til modernisering af ejendommen.

En af betingelserne herfor er, at moderniseringen gennemføres som led i en saneringsplan:

En sådan plan kan indeholde bestemmelser om nedrivning, ombygning, forbedring eller istandsættelse af bebyggelsen samt om tilvejebringelse af fællesarealer.

En saneringsplan bliver sædvanligvis udarbejdet i offentligt regie, men der er for så vidt ikke noget i vejen for, at private på egen hånd kan undersøge grundlaget for og udarbejde en sådan saneringsplan, men derefter er det kun kommunen eller et af de anerkendte saneringsselskaber, som kan offentliggøre og vedtage saneringsplanen, og den skal godkendes af boligministeriet, før den må iværksættes.

Hvis der i et tilfælde skønnes at være behov for at gennemføre en saneringsplan, må der således rettes henvendelse til kommunen eller et af saneringsselskaberne. Der findes følgende landsdækkende saneringsselskaber:

Almennyttigt saneringsselskab	Frederiksgade 19 1265 København K. Tlf.: (01) 11 82 22

Grundejernes saneringsselskab	Nørre Voldgade 2 1358 København K. Tlf.: (01) 12 21 77

Endvidere findes et tredje selskab, som imidlertid kun virker i Københavns kommune:

Det københavnske saneringsselskab	Frederiksgade 19 1265 København K. Tlf.: (01) 11 82 22

Den omstændighed, at en saneringsplan skal vedtages af kommunen eller af et saneringsselskab, som måske også selv har udarbejdet planen, indebærer ikke nødvendigvis, at moderniseringen også skal gennemføres af kommunen eller saneringsselskabet. Hvis ejeren under saneringsplanens udarbejdelse tilkendegiver, at han gerne selv vil forestå moderniseringen, må det forudsættes, at saneringsplanen vil foreskrive en sådan ordning.

Den offentlige støtte, der kan opnås i et sådan tilfælde, består i, at der via saneringsregnskabet ydes den private ejer en erstatning for tabet ved at gennemføre moderniseringen, og til de øvrige moderniseringsudgifter kan der opnås statslån på lempelige vilkår (rente 6½ % p.a. og løbetid 20 år).

Moderniseringstabet finansieres af stat og kommune, sædvanligvis ved ligedeling, men hvor der er tale om bevaringsværdig bebyggelse, kan statens tilskud - efter indstilling fra Det særlige Bygningssyn - være større, og i adskillige sager har boligministeriet ydet et tilskud på 75 %, således at kommunens andel er blevet på 25 %.

Hvor modernisering af en ejendom således er foreskrevet i en saneringsplan, må arbejdet først iværksættes efter boligministeriets godkendelse af planen; dog kan der opnås tilladelse til forlods iværksættelse.

Det er imidlertid ikke i alle tilfælde, at en ejer af en bevaringsværdig ejendom kan få kommunen eller et saneringsselskab til at vedtage en saneringsplan:

Det kræves således for at anvende saneringsloven, at bebyggelsen skal være saneringsmoden, d.v.s. usund eller brandfarlig eller utidssvarende. Det er således ikke tilstrækkeligt, at der blot er tale om at forbedre en iøvrigt velholdt bevaringsværdig bygning, men på den anden side er det naturligvis vanskeligt at afgrænse, hvad der ligger i begrebet "utidssvarende", som må betyde, at boligerne efter deres indretning, udstyr eller beliggenhed skal kunne betegnes som forældede eller udslidte.

Endvidere er der den væsentlige begrænsning i lovens anvendelsesområde, at boligministeriet sædvanligvis ikke godkender saneringsplaner, som kun omfatter en enkelt eller nogle få ejendomme. Denne praksis har sin baggrund i det forhold, at hvis en ejendom er saneringsmoden, vil det som regel være hele kvarteret, der er noget i vejen med, og saneringsloven forudsætter, at der ved udarbejdelse af en saneringsplan skal foretages en helhedsvurdering af det pågældende område, hvor man ikke blot skal se på bygningernes mangler, men også på uheldige forhold i kvarteret, såsom stor befolkningstæthed, mangel på lys og luft, mangel på friarealer, sammenblanding af bolig og erhverv m.v.

En sådan helhedsvurdering vil sædvanligvis føre til, at der skønnes at være behov for en række saneringsforanstaltninger, f.eks. nedrivning af enkelte ejendomme, modernisering af de øvrige forhuse samt gårdrydning.

I den situation er det hidtil fundet uantageligt kun at udarbejde saneringsplan for en enkelt ejendom; det ville ikke hjælpe meget, hvis kun én ejendom blev bragt i orden. Saneringsplanen må omfatte hele det pågældende område, og i praksis er det typiske saneringsområde en hel karré.

Det må dog fremhæves, at der ikke efter loven er noget principielt i vejen for at sanere mindre områder, og det kan ikke afvises, at der kan forekomme tilfælde, hvor en konkret vurdering af forholdene fører til udarbejdelse af saneringsplaner for mindre områder, f.eks. et par ejendomme. Det vil navnlig kunne forekomme i mindre provinsbyer, at man således kan slække på kravene til saneringsområdets størrelse.

Det siger sig selv, at der navnlig under forarbejdet til en saneringsplan kan opstå mange tvivlsspørgsmål, f.eks. om, hvilke saneringsmetoder, der er behov for at bringe i anvendelse, men sådanne problemer kan til enhver tid forelægges for boligministeriet, og det kan ske ganske uformelt.

Væsentlige i forbindelse med saneringer er endvidere de forskellige regler om lån til indskud, tilskud til leje m.v.:

Hvis der ved overtagelse af en ny lejlighed skal betales beboerindskud eller lignende, er der således hjemmel i saneringsloven til, at den hidtidige opholdskommune kan yde lån eller tilskud til betaling af et sådant beboerindskud. Endvidere kan kommunerne yde lån til beboerindskud efter de almindelige regler i lov om boligbyggeri, og de er under visse nærmere betingelser forpligtet til at yde et sådant lån.

Om økonomisk støtte til betaling af den ny husleje gælder særlige regler i boligsikringsloven, idet den saneringsramte husstand i stedet for boligsikring efter de almindelige regler kan opnå en særlig boligsikring, svarende til forskellen mellem den hidtidige leje og lejen det første år efter genhusningen. Dette gælder ikke alene en husstand, der har måtet fraflytte, men også den husstand, der bliver boende i saneringsområdet, og hvis husleje som følge af moderniseringen forhøjes med mere end 100 pct. Denne særlige boligsikring aftrappes over en årrække og ophører, når boligtageren kan opnå større boligsikringsydelse efter de almindelige regler.

Planlægningslovgivningen iøvrigt

Den øvrige planlægningslovgivning, som kommer ind i billedet, administreres i første række af amtsrådene (henholdsvis hovedstadsrådet i Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter) med miljøministeriet som overordnet myndighed.

A Loven og by- og landzoner

Hovedprincippet i zoneloven (lovbekendtgørelse nr. 494 af 19. september 1975) er dens opdeling af landet i henholdsvis landzoner og byzoner (samt sommerhusområder) kombineret med lovbestemmelserne om, at bebyggelse i landzone, der ikke er nødvendig for landbrugs-, skovbrugs- og fiskerierhvervet, og ændret anvendelse iøvrigt af landzonejord, kræver særlig dispensation fra amtsrådet.

Egentlige bygningsfredningsmæssige hensyn kan derfor ikke varetages i henhold til zoneloven. Efter zonelovens formålsbestemmelser skal loven imidlertid medvirke til, at bebyggelse ikke sker i strid med bevarelsen af landskabelige værdier. Derfor vil man ved bedømmelsen af en ansøgt bebyggelse i landzoneområderne kunne lægge vægt på også, om bebyggelsen vil være miljøødelæggende. Et grundlag for vurderingen heraf udgør fredningsplanudvalgenes landskabsanalyser med deres registrering bl.a. af de kulturhistoriske elementer i landskabet. Vigtigt i denne sammenhæng er endvidere det samarbejde, der iøvrigt finder sted mellem fredningsplanudvalgene og zonelovsmyndighederne, se også foran, kap. II, Naturfredningsloven og kap. IV, Fredningsplanudvalgene og Amtsrådene.

I administrationen af zoneloven indgår også hensyn til bevaring af bebyggelsesmiljøer, f.eks. landsbyer, jfr. således punkterne 7 og 22 i cirkulære nr. 87 af 25. april 1973 om lov om by- og landzoner. Sagt på en anden måde kan en hensigtsmæssig anvendelse af dispensationsmulighederne efter loven være afgørende for opretholdelsen af et landsbysamfund og dermed af landsbymiljøet.

B Lovgivningen om lands- og regionplanlægning

Formålet med denne lovgivning (lovbekendtgørelse nr. 477 og nr. 478 af 19. september 1975 om henholdsvis lands- og regionplanlægning og regionplanlægning i hovedstadsområdet) er først og fremmest at skabe de lovgivningsmæssige rammer for en sammenfattende fysisk-økonomisk planlægning

af landet. Regionplanerne (for henholdsvis amterne og hovedstadsområdet), der skal godkendes af miljøministeriet, skal indeholde retningslinier for bl.a. den fremtidige byvækst, større tekniske anlæg, trafikanlæg, større institutioner m.m. Planerne vil hermed - omend på en mere indirekte måde - i et vist omfang få betydning for bevaringsproblematikken.

At bevaringsspørgsmålene indgår som et led i den statslige planlægningspolitik, fremgår iøvrigt af følgende citat fra den redegørelse i henhold til loven om lands- og regionplanlægning, som blev afgivet af regeringen til folketinget den 12. juni 1975:

" Vi må tilrettelægge vore byfornyelser således, at de kulturværdier og miljøværdier, vore ældre bebyggelser rummer, kan bevares. Disse værdier er i høj grad med til at give vore byer deres identitet og dermed beboerne og besøgende et særligt tilknytningsforhold.

De ældre bykvarterer såvel i hovedstaden som i købstæderne, men også i andre gamle bebyggelser, har helt selvstændige værdier igennem deres arkitektoniske og kulturhistoriske kvalitet. Disse værdier, der kun sjældent direkte kan opgøres økonomisk, vil, hvis vi ikke bevidst værner om dem, ofte komme til kort over for mere effektivitetsprægede synspunkter i byfornyelsesdebatten.

Der bør lægges vægt på bestræbelserne for at bevare sådanne kvaliteter i vore bebyggelser gennem den lokale planlægning - i vigtige områder i samarbejde med bygningsfredningsmyndighederne - om en egentlig bevaringsplanlægning."

Andre vigtige love

Som det er nævnt ovenfor, findes der en lang række andre love, der har betydning, når talen er om bevaring af bygninger og bymiljøer.

Herhen hører en stor del af skattelovgivningen (ejendom-

menes vurdering, beskatning af tilskud fra det offentlige til istandsættelser, hvad der kan fratrækkes som vedligeholdelsesudgifter m.m.).

Lejelovgivningen er også af stor interesse.

Efter loven om ejerlejligheder (lovbekendtgørelse nr. 130 af 13. april 1972 med ændringer ifølge lov nr. 288 af 26. juni 1975) kan, som en undtagelse fra det almindelige forbud mod udstykning af ejerlejligheder i ejendomme fra før 1. juli 1966, oprettes ejerlejligheder i fredede ejendomme og ejendomme omfattet af bevarende byplanvedtægter. Om ejerlejlighedsloven se også Statsligt bevaringsarbejde, B, i kap. III.

Også den lovgivning, der regulerer finansieringen af byggeri (og ombygninger) - realkreditlovgivningen - er af væsentlig betydning. Herom henvises til den i indledningen nævnte publikation om "Gode boliger i gamle huse".

Fælles for alle disse love er, at selv om de ikke direkte vedrører bevaringsproblematikken, så har de alligevel betydning, undertiden dog i negativ retning.

Den fremtidige lovgivning

A Lov om kommuneplanlægning

I sommeren 1975 gennemførtes en lov om kommuneplanlægning (lov nr. 287 af 26. juni 1975), som træder i kraft den 1. februar 1977.

Loven erstatter dels byplanloven, dels en række bestemmelser i byggeloven (og den københavnske byggelov) vedrørende byplanlægning. Dette gælder også for så vidt angår de ovenfor gennemgåede bevaringsbestemmelser i bygge- og byplanloven, og efter 1. februar 1977 vil derfor de bestemmelser, der tager sigte på den kommunale bymiljøbevaring, alene findes i kommuneplanlægningsloven.

Af interesse i denne sammenhæng er ikke blot de specielle bestemmelser med et bevaringssigte, som loven indeholder, men også en lang række af lovens øvrige bestem-

melser, hvoraf kun et begrænset antal vil blive omtalt her.

Lovens bevaringsbestemmelser bygger på de hidtidige regler, som dog på flere punkter styrkes afgørende, og desuden er suppleret af visse nye regler. Under ét afspejler de den udvikling, der er sket gennem de senere år i interessen for og forståelsen af betydningen af en bevaring af de såkaldte miljøværdier.

Dette fastslås allerede i indledningen af loven (§ 3, stk. 3, nr. 6), hvorefter der i forbindelse med planlægningen sker en fastlæggelse af "rammer for bevaring af bebyggelser eller bymiljøer". Efter lovens § 5, nr. 5 og 6, skal der i denne forbindelse tages hensyn til den hidtidige planlægning. Herhen hører ikke blot eksisterende bevaringsplaner, men efter bemærkningerne til lovforslaget også Det særlige Bygningssyns registranter over bevaringsværdig bebyggelse og de tidligere nævnte oversigtsplaner efter saneringsloven.

Den hidtidige bestemmelse i byplanloven om, at det kan bestemmes, at eksisterende bebyggelse kun må nedrives eller ombygges med kommunalbestyrelsens tilladelse, bibeholdes (§ 18, stk. 1 nr. 14), men udvides til også at gælde bebyggelse, der set isoleret er bevaringsværdig.

Samtidig indskrænkes kommunernes overtagelsesforpligtelse til kun at gælde i nedrivningssituationer og kun, hvis der er et væsentligt misforhold mellem ejendommens afkastningsgrad og afkastningen af andre tilsvarende ejendomme, der ikke er omfattet af et nedrivningsforbud (§ 33, stk. 2).

Af de almindelige bestemmelser, der har betydning i en bevaringssammenhæng kan for det første nævnes reglen i § 16, stk. 3 om, at der skal tilvejebringes en lokalplan, før der gennemføres bl.a. større bygge- eller anlægsarbejder, herunder nedrivninger, af eksisterende bebyggelse.

Endvidere kan nævnes bestemmelsen i § 44, stk. 1, som - parallelt med, hvad der gælder efter den eksisterende byggelov - fastslår, at kommunalbestyrelsen kan gøre en tilladelse efter byggeloven afhængig af, "at bebyggelsen får en sådan ydre udformning, at der i forbindelse med dens omgivelser opnås en god helhedsvirkning."

Også de udførlige regler om offentlighedens inddragelse i planlægningen er af interesse:

For det første skal nemlig alle forslag til lokalplaner offentliggøres (§ 21).

Allerede dette medfører iøvrigt, at der ikke må foretages dispositioner, der skaber risiko for en foregribelse af den endelige plans indhold. Er der således fremsat forslag til en lokalplan, der forudsætter bevaring af en bebyggelse, må denne bebyggelse ikke nedrives, så længe forslaget er til offentlig debat (§ 22).

Også selv uden at der foreligger forslag til en lokalplan, kan en nedrivning hindres, idet der af kommunalbestyrelsen kan nedlægges forbud - for et tidsrum af indtil 1 år - mod dispositioner, som kan hindres ved en lokalplan (§ 17).

Samtidig med offentliggørelsen af en lokalplan, skal kommunalbestyrelsen give skriftlig underretning om planen, ikke blot til ejerne og lejerne i de ejendomme, som planen vedrører eller iøvrigt kan få væsentlig betydning for, og visse offentlige myndigheder, men f.eks. også til de foreninger og lignende med lokale tilhørsforhold, som overfor kommunalbestyrelsen har fremsat skriftlig anmodning herom. På denne måde vil f.eks. bevaringsforeninger få særlig mulighed for at følge planlægningen.

Inden en frist - på ikke mindre end 2 måneder fra offentliggørelsen - kan der fremsættes indsigelse mod eller ændringsforslag til lokalplanen. Også her kan f.eks. bevaringsforeninger komme ind i billedet.

Væsentlig er endelig bestemmelsen om, at afvigelser fra en lokalplan, der ikke har karakter af en mindre betydende dispensation, kun kan foretages ved tilvejebringelse af en ny lokalplan. Nedrivning eller anden væsentlig ombygning af en bygning, som ifølge en bevarende lokalplan skal opretholdes som sådan, kræver derfor en ny lokalplan med den deraf følgende inddragelse af offentligheden.

Lokalplanen skal ikke godkendes af nogen anden myndighed, men amtsrådet skal efter § 25 påse, at et forslag til en lokalplan er i overensstemmelse med bl.a. den overordnede planlægning. Amtsrådet og statslige myndigheder kan i

givet fald nedlægge veto mod en lokalplan.

Man kan normalt ikke påklage kommunens afgørelser; dog er der mulighed for at indbringe retlige spørgsmål (d.v.s. fortolkningsspørgsmål) for miljøministeren (§ 48, stk. 1).

Kommuneplanlægningsloven vil næppe medføre væsentlige ændringer med hensyn til den praktiske gennemførelse af bevaringsbestræbelserne, således som denne er beskrevet ovenfor. Således vil det stadig være nødvendigt at gennemføre registreringer og udarbejde bevaringsplaner.

Det hidtil udførte arbejde skal som nævnt tages i betragtning ved den kommunale planlægning, og i det omfang, det har givet sig udslag i lokale bevaringsbestemmelser (efter byggelovens § 43 eller byplanlovens § 2, stk. 3), er disse også fremover - indtil de afløses af lokalplaner - det formelle grundlag for de lokale bevaringsbestræbelser.

B Bygningsfredningsloven

Bygningsfredningsloven skal i løbet af den nærmeste fremtid underkastes en revision. Det må formentlig forventes, at denne revision vil resultere i en ny bygningsfredningslov, som på trods af de knapt 10 år, der er gået, siden den nugældende bygningsfredningslov kom, på en række væsentlige punkter vil adskille sig betydeligt mere fra 1966-loven, end denne på sin side adskilte sig fra sin forgænger, nemlig bygningsfredningsloven fra 1918.

Der foreligger endnu ikke noget lovforslag. Derimod har miljøministeriet i august måned 1975 udsendt bogen "Bygningsfredningsloven og dens revision - status og perspektiver", forfattet af 3 medarbejdere i ministeriets fredningskontor (Per Hansen, Veit Koester og Viggo Nielsen).

Hensigten med denne bog er at inspirere til en debat og afføde tilkendegivelser fra interesserede, herunder såvel offentlige myndigheder som ejere af fredede bygninger og bevaringsforeninger m.v. til brug for overvejelserne omkring den forestående lovrevision.

I hvilket omfang de forskellige forslag, som dette op-

læg indeholder, vil komme til at præge lovforslaget, er det naturligvis ikke muligt at udtale sig om, bl.a. fordi forslagene ikke har været gjort til genstand for nogen som helst politisk bedømmelse. Da forslagene imidlertid afspejler de mere påtrængende problemer indenfor bygningsfredningsområdet, er det dog tænkeligt, at disse med en eventuel støtte i den debat, der forestår, i hvert fald i et vist omfang vil komme til at påvirke lovforslaget, og det er derfor også rimeligt på dette sted at referere de mere betydningsfulde af forslagene:

" 100 års-reglen i den nuværende - og iøvrigt også i den tidligere - bygningsfredningslov, har altid været genstand for diskussion, og har af mange været følt som udtryk for en forholdsvis tilfældig grænse for, hvad der kunne fredes. Det er da også i dette billede, at et af de væsentligste forslag hører hjemme, nemlig forslaget om, at en kommende lov kommer til at indeholde enten en 50-års grænse eller en fast grænse, f.eks. ved året 1925.

I sammenhæng hermed kan ses forslaget om, at bygninger fra før 1600 anses som automatisk fredede, d.v.s. uden at en særlig fredningsprocedure er nødvendig og med den virkning, at bygningsfredningsmyndighederne kan modsætte sig nedrivning, uden at dette udløser en overtagelsesforpligtelse eller lignende konsekvenser. Bortset herfra bygger redegørelsen på det synspunkt, at det næppe er muligt at komme uden om det gældende system, hvorefter nedrivning af en fredet bygning i princippet kun kan nægtes, hvis staten går ind for at overtage denne, men statens overtagelsesforpligtelse foreslås lempet således, at den får tilsvarende indhold som den kommunale overtagelsesforpligtelse efter den ovennævnte bestemmelse i kommuneplanlægningslovens § 33, stk. 2. Hertil kommer, at det anbefales, at statens overtagelsesforpligtelse gøres subsidiær i forhold til den kommunale overtagelsespligt efter kommuneplanlægningsloven, en regel, der naturligvis kun får praktisk betydning, såfremt en fredet ejendom tillige er omfattet af en bevarende lokalplan efter den tidligere omtalte regel i kommuneplanlægningslovens § 18, stk. 1, nr. 14.

Det gældende planlægningssystem, hvorefter by- eller

bygningsmiljøbeskyttelsen er overladt til det kommunale initiativ, forudsættes opretholdt, således at bygningsfredningslovens område fortsat bliver en beskyttelse af de særligt værdifulde enkeltbygninger. Der foreslås dog visse bestemmelser, som tager sigte på miljøfredninger:

For det første lægges der vægt på, at den fremtidige indholdsramme for fredninger bliver så rummelig, at der er mulighed for - foruden at sikre bygningen - at sikre de nærmeste omgivelser i form af f.eks. gård- og haverum, fortove m.m.

Endvidere anses det - også med henblik på en koordination mellem den statslige indsats og det kommunale planlægningsarbejde - for at være af betydning, at der tilvejebringes en bestemmelse, hvorefter miljøministeren kan pålægge en kommune at udarbejde en bygningsregistrant eller bevaringsplan.

Vedrørende fredningsbegrebet forestiller man sig iøvrigt den væsentlige ændring, at de retsvirkninger, der knyttes til fredningen, skal være af samme udstrækning for alle fredede bygninger, eller med andre ord, at man ikke fremover - som det nu er tilfældet - skal operere med A- og B-fredninger. Man går her ud fra, at kontrollen med bygningsændringer m.v. skal svare nogenlunde til den, der i dag gælder for A-fredede bygninger.

De eksisterende organer foreslås i det væsentlige opretholdt, men på forskellige punkter anbefales en styrkelse af disses muligheder for at varetage bevaringsopgaverne. Med i dette billede hører også de økonomiske spørgsmål, som selvfølgelig er helt centrale for det fremtidige statslige bevaringsarbejde, men som på den anden side også vil være i centrum i den rent politiske stillingtagen."

I redegørelsen stilles endelig forskellige forslag om ændringer i en del af den lovgivning, der er omtalt ovenfor og som, selv om den falder uden for bygningsfredningslovens og den dermed beslægtede lovgivnings rammer, kan have væsentlig betydning for opretholdelsen af de værdifulde bygninger. Herhen hører forslaget om, at der i saneringsloven gennemføres ændringer, der åbner mulighed

for at gennemføre "bevarende punktsaneringer", d.v.s. enkelt-saneringer, der ikke er omfattet af en saneringsplan.

I denne forbindelse kan også nævnes anbefalingen af, at der ved ændringer i ejerlejlighedsloven åbnes mulighed for at betinge tilladelser til udstykning af bevaringsværdige bygninger af en nærmere angiven istandsættelse.

Redegørelsen kommer ikke ind på skattelovgivningen, som i mange henseender er meget central for bevaringsarbejdet. Dette skyldes, at man har anset det for nødvendigt at udskille dette spørgsmål til særskilt behandling, og der vil formentlig på et senere tidspunkt fremkomme en særlig betænkning eller lignende om dette spørgsmål.

Landsdækkende bevaringsarbejde

Statsligt bevaringsarbejde

A Ministerierne

1. Introduktion

En række ministerier er impliceret i de forskellige problemer, der knytter sig til bevaring og beskyttelse af bygninger og bygningsmiljøer.

Det er under de forskellige ministerier, at den overordnede administration af den lovgivning, der er omtalt i kap. II, hører. Det er her regeringens lovforslag udarbejdes, og det er herfra, der udstedes bekendtgørelser, cirkulærer og andre administrativt fastsatte regler til supplering eller uddybning af lovgivningen. Blandt ministeriernes typiske opgaver er således også at give oplysninger om de gældende regler, herunder hvorledes de skal forstås. Ministerierne har endvidere den overordnede administration af de statslige bevillinger. Bortset herfra spiller ministerierne - i hvert fald når det drejer sig om bevaringsarbejdet - som hovedregel kun en mere underordnet rolle, f.eks. som godkendende myndighed eller som ankeinstans i forhold til andre myndigheders afgørelser.

Om den lovgivning, der er omtalt i det følgende, henvises til redegørelsen i kap. II.

2. Sagsområder og adresser

a. Miljøministeriet

Miljøministeriet må i relation til bevaringsarbejdet betegnes som hovedministeriet. Under dette ministeriums ansvarsområde hører nemlig størstedelen af den lovgivning, der er omtalt i kap. II.

Miljøministeriet er organiseret i et departement og en række styrelser, som varetager den daglige administration, og således har til opgave bl.a. at træffe de fleste af de konkrete afgørelser, som efter lovgivningen er henlagt til miljøministeriet, hvis adresse er:

Slotsholmsgade 12
1216 København K.
Telefon (01) 12 76 88

Under miljøministeriets fredningsstyrelse henhører bl.a.:

naturfredningsloven
bygningsfredningsloven

Fredningsstyrelsen varetager i denne forbindelse sekretariatsopgaverne for Det særlige Bygningssyn (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B) og Statens Bygningsfredningsfond (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, C).

Opdelingen mellem de opgaver, der henhører under henholdsvis Det særlige Bygningssyn og under fredningsstyrelsen som sådan er ikke skarp. En del af de opgaver, der er beskrevet i afsnit B nedenfor som henhørende under Det særlige Bygningssyn, især under afsnit 2 om det almindelige bevaringsarbejde, vil således (også) blive varetaget af fredningsstyrelsen som sådan.

Adresse indtil videre:

Miljøministeriets fredningsstyrelse, Nybrogade 2
1203 København K.
Telefon (01) 13 93 01

Naturfredningslovens administration er fordelt på forskellige kontorer i fredningsstyrelsen, hvis 5. kontor varetager naturfredningslovens fortidsmindeforvaltning.

Adresse indtil videre:

Fredningsstyrelsens 5. kontor, Nationalmuseet
Ny Vestergade 10
1220 København K.
Telefon (01) 13 44 11

Bygningsfredningsloven henhører under fredningsstyrelsens 6. kontor.

Adresse indtil videre:

Fredningsstyrelsens 6. kontor, Prinsens Palæ
Frederiksholms Kanal 12
1220 København K.
Telefon (01) 13 44 11

Under miljøministeriets planstyrelse hører administrationen af bl.a.:
planlægningsbestemmelser i den gældende byggelov
byplanloven
lovgivningen om lands- og regionplanlægning
loven om by- og landzoner samt
loven om kommuneplanlægning

Miljøministeriets planstyrelse, Holbergsgade 23
1057 København K.
Telefon (01) 13 67 60

b. Boligministeriet

er ressortministerium bl.a. for:
saneringsloven og for
lovgivningen om byggeri, bolig- og lejeforhold.

Slotsholmsgade 12
1216 København K.
Telefon (01) 11 02 02

Endvidere varetages gennem boligministeriets ejendomsdirektorat tilsynet med de kongelige slotte og haver og en lang række andre af de bygninger - herunder fredede bygninger - der tilhører staten.

Prins Jørgens Gård 2
1218 København K.
Telefon (01) 14 90 81

c. Andre ministerier

Under kirkeministeriet henhører den lovgivning m.v., der tager sigte på en beskyttelse af kirkebygninger under folkekirken (se kap. II, Den antikvariske lovgivning, B)

og administrationen af de statslige bevillinger, der stilles til disposition til vedligeholdelse og restaurering af kirkebygningerne.

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K.
Telefon (01) 14 62 63

Under ministeriet for kulturelle anliggender hører en række af de institutioner, der spiller en rolle i bevaringsarbejdet, f.eks. Nationalmuseet, arkitektskolerne, de kulturhistoriske museer og lokalhistoriske arkiver.

Nybrogade 2
1203 København K.
Telefon (01) 13 93 01

B Det særlige Bygningssyn

1. Indledning

Det formelle grundlag for Det særlige Bygningssyns virksomhed er bygningsfredningsloven, lov nr. 195 af 8. juni 1966 med mindre ændringer i henhold til lov nr. 593 af 19. december 1969 og instruksen for Det særlige Bygningssyn af 13. oktober 1967.

Det særlige Bygningssyn har lige siden 1918, hvor den første bygningsfredningslov kom, været den statslige institution, der varetager antikvariske og andre interesser forbundet med en bevaring af verdslige bygninger og bygningsdele. Der kan her være tale om såvel fredede i henhold til bygningsfredningsloven som ikke-fredede, men bevaringsværdige bygningsværker. (Vedrørende bevaringsværdige, men ikke-fredede bygninger, se også C, Statens Bygningsfredningsfond og D, Nationalmuseet.

Det særlige Bygningssyn er nedsat i henhold til bygningsfredningsloven og ledes af et kollegium, der er udpeget således, at antikvarisk og anden sagkundskab er bedst muligt repræsenteret. For tiden er følgende medlemmer af Det særlige Bygningssyn: Rigsantikvar, professor dr.phil. P.V. Glob (formand), antikvar Mogens Bencard,

fhv. borgmester P. Fenneberg, arkitekt m.a.a. Edmund Hansen, arkitekt m.a.a. Peter Koch, borgmester A. Wassard og direktør Viggo Nielsen.

Medlemmerne holder møder een gang om måneden, hvorunder de vigtigste sager bliver forelagt. Sekretariatets funktioner og bevaringsopgaver iøvrigt varetages nu af et kontor i miljøministeriets fredningsstyrelse, som indtil videre har til huse i Prinsens Palæ, Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K.

2. Fredede bygninger

a. Kategorier. Der findes i dag ca. 3000 fredede bygningsværker i Danmark, hvoraf størstedelen har været fredede i mange år.

Et bygningsværk kan fredes i henhold til bygningsfredningsloven, hvis Det særlige Bygningssyn finder, at det har tilstrækkelige arkitektoniske eller kulturhistoriske kvaliteter.

Som regel er det kun bygninger, der er over 100 år gamle, der kan fredes, og denne bestemmelse har Bygningssynet hidtil administreret så snævert, at så godt som ingen selvstændig bygning under 100 år er blevet fredet. Se iøvrigt kap. II, Den fremtidige lovgivning, B.

Fredning kan ske i klasse A, når bygningens værdi er særlig stor og ellers i klasse B.

De fredede bygninger omfatter en lang række forskellige kategorier: byhuse, landhuse, herregårde, præstegårde, kirkelader, rytterskoler, latinskoler, volde, voldgrave, fæstningsværker samt kirkebygninger uden for folkekirken. I visse tilfælde er også gitterværker, statuer, broer og brostensbelægning blevet fredet. Industribygninger har Bygningssynet hidtil været tilbageholdende med at inddrage i bevaringsarbejdet. Under statens humanistiske forskningsråd foregår for tiden et arbejde med registrering af visse industribygninger m.v.

b. Fredningslisten. Samtlige bygningsfredninger findes i den fortegnelse, som Det særlige Bygningssyn udsender, kal-

Holsteinborg, mnr. 1a, Holsteinborg hovedgård og s.; den firefløjede hovedbygning (nordfløjen 1598, de øvrige fløje 1639–49) og i avlsgården: portlængen mod nord med bro og flankemure (1647), og den med portlængen sammenbyggede lade (1651), vestlængen (omkring 1650, ombygget 1890) samt sydlængens to bygninger (1647, senere forlænget mod øst), endvidere de bevarede dele af voldgraven nord og sydvest for gården ..... **A**

Magleby hospital, mnr. 40, Magleby by og s. (1758)..... **B**

»Rützows hus«, mnr. 1b, Snedinge hovmark, Snedinge hovedgård, Ørslev s., Ørslev–Store Bjerge kommune (lerstampet hus fra ca. 1800)..... **B**

Snedinge, mnr. 1a, Snedinge hovedgård, Ørslev s.; kostalden og laden med de to smallere sidebygninger (1663) samt den lange østlænge (antagelig 1567 og omkring 1660)..... **B**

Slagelse kommune.

Slagelse by, rkr. 23:

Bjergbygade, acciseboden, mnr. 68 (1783, formentlig af J.F.Bonier)..... **B**

Bredgade, mnr. 10; hospitalets middelalderlige del (ca. 1500)..... **A**

Rosengade, »den gamle latinskole«, mnr. 256; forhuset (ca. 1490)..... **A***

Slotsgade 53, Brænderigården, mnr. 93a; forhuset (1807–08)..... **B***

Kommunen iøvrigt:

Store Frederikslund, mnr. 1a, Store Frederikslund hovedgård, Kindertofte s., rkr. 23; hovedbygningen (1782–90 af A.Kirkerup)..... **B**

Sorø kommune, rkr. 27.

Sorø by:

Akademiet, mnr. 29, Sorø landsogn:
Hovedbygningen (1822–26 af Peter Malling)..... **A**

det fredningslisten. Senest er fredningslisten udgivet i form af bogen "Fredede Bygninger 1972". Heri findes bl.a. en angivelse af hvert enkelt bygningsværk, en omtrentlig datering, dets geografiske beliggenhed samt fredningens omfang. Til denne fredningsliste udgives hvert år en supplerende liste, der indeholder ændringer i eksisterende fredninger, nye fredninger m.v. Supplementslisten kan fås ved henvendelse til Bygningssynet, medens "Fredede Bygninger 1972" kan købes i boghandelen. Ved listens udgivelse i 1972 blev den iøvrigt udsendt gratis til samtlige ejere af fredede bygninger.

c. Nyfredning. Fredning af bygningsværker sker løbende. Ønskes en gammel bygning fredet, kan enhver over for Det særlige Bygningssyn fremsætte forslag herom - helst skriftligt - med oplysninger om ejendommens matr.nr., ejerforhold, om muligt bygningens alder og historie, samt med motivering for ønsket om fredningen. En beskrivelse af bygningen eller fotografier af denne vil være nyttig.

Såfremt Bygningssynet finder bygningen fredningsværdig, vil Synet indstille til miljøministeriet, at bygningen fredes.

Godkender ministeriet fredningen, hvilket næsten altid er tilfældet, tinglyses fredningen på ejendommen, se eksemplet på en sådan tinglysning sidst i dette afsnit.

■ Side fra Det særlige Bygningssyns fortegnelse "Fredede Bygninger" fra 1972. Signaturen A og B markerer fredningsklassen. Krydset ud for fredningsklassen betyder, at der er tinglyst en bevaringsdeklaration, se nedenfor under afsnit e, økonomisk støtte og under afsnit 10, hvor deklarationen er gengivet. Slotsgade 53, "Brænderigården", er omtalt i kap. IV, Selvejende institutioner, afsnit B, 1. Se også illustrationen i kap. IV, Lokale bevaringsforeninger, afsnit D, Vestsjællands amt. Bygningen Magleby hospital har senest fået statslig støtte gennem de særlige beskæftigelsesmidler,omtalt nedenfor under afsnit e, økonomisk støtte.

d. Beskyttelse. Formålet med en fredning af et bygningsværk er at beskytte det mod hel eller delvis ødelæggelse eller fjernelse. Bygningsværket skal opretholdes i en sådan tilstand, at dets væsentligste arkitektoniske og kulturhistoriske værdier består.

Med henblik på en sådan beskyttelse skal Det særlige Bygningssyn derfor have indseende med bygningens tilstand og påtænkte bygningsarbejder, ombygninger og ændringer, hel eller delvis nedrivning. I tilknytning hertil påhviler der ejere og brugere af fredede ejendomme visse pligter:

Bygningen skal vedligeholdes, idet Bygningssynet kan gribe ind i tilfælde af vanrøgt.

Uanset om bygningen er fredet i klasse A eller klasse B, skal der forud for ethvert bygningsarbejde (der går udover almindelig vedligeholdelse), det være sig ydre såvel som indre bygningsarbejde, indsendes til Det særlige Bygningssyn en beskrivelse af det påtænkte arbejde bilagt tegninger. I henseende til ejerens eller brugerens pligt til at inddrage Bygningssynet i sine overvejelser over eller forslag til f.eks. en ombygning af den fredede bygning, er der således ingen forskel på, om bygningen er fredet i klasse A eller B.

Derimod kan Bygningssynet kun ved A-fredede bygninger og ved visse B-fredede bygningsfacader nægte tilladelse til ansøgte bygningsarbejder.

Ved B-fredede bygninger iøvrigt forhandles der om de påtænkte arbejder, og ejeren eller brugeren har pligt til at afvente fremsættelse af Bygningssynets eventuelle ændringsforslag.

Det særlige Bygningssyn vurderer de udarbejdede forslag til f.eks. istandsættelsesarbejder, ombygninger, modernisering. Det sker på grundlag af en afvejning af de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier og disses eventuelle forringelse i forhold til bygningsarbejdet. Også nødvendigheden af arbejdets gennemførelse for brugen af bygningen og udførelsen af de påtænkte arbejder har betydning. Det er derfor vigtigt, at der på et tidligt tidspunkt søges kontakt med Bygningssynet for at man i et samarbejde kan finde frem til acceptable løsninger.

e. Støttevirksomhed.

Sagkyndig bistand. En væsentlig del af den støttevirksomhed, der udøves af Det særlige Bygningssyn, består i forskellige former for ydelse af sagkyndig assistance:

I de fleste tilfælde besigtiges ejendommen enten af medarbejdere direkte tilknyttet Bygningssynet eller ved en af Synets konsulenter, der næsten alle er arkitekter med speciale i restaurering. Også lokalmuseerne kan yde bistand, se kap. IV. På stedet drøftes problemerne, og der ydes råd og vejledning om, hvordan sagen skal gribes an. I tilslutning hertil gennemgås ofte hele bygningens almene tilstand med henblik på en bedømmelse af forestående arbejder. Der kan også blive tale om bygningsarkæologiske undersøgelser. Alt materiale vil som oftest blive stillet gratis til ejerens disposition.

Økonomisk støtte. En anden vigtig form for støttevirksomhed er de tilskud (subsidiært rente- og afdragsfrit lån) der kan gives til delvis dækning af udgifterne til gennemførelsen af en sagkyndig istandsættelse.

Ifølge praksis kan der ydes tilskud til restaureringsarbejder og egentlige istandsættelsesarbejder, men ikke til moderniseringsarbejder (f.eks. nyt køkken og badeværelse) og vedligeholdelsesarbejder (f.eks. kalkning, understrygning af tag). Tagomlægning og udskriftning af vinduer er eksempler på arbejder, hvortil der ofte ydes støtte.

For at opnå støtte, skal der inden arbejdernes iværksættelse indsendes en ansøgning (blanket findes ikke). Ansøgningen skal indeholde udførlig redegørelse for, hvilke arbejder, der agtes udført, og hvortil der søges støtte. Endvidere oplysning om de anslåede samlede udgifter til arbejdernes gennemførelse og udgifternes finansiering, eventuelt bilagt håndværkeroverslag eller tilbud. Yderligere ejendommens ejerforhold, beliggenhed og matr.nr. og eventuelle andre oplysninger om denne. Af betydning er endelig oplysninger om ejerens økonomi, og om der søges - eller eventuelt allerede er opnået - anden støtte.

Der kan ydes støtte til private, til foreninger, til kommuner, selvejende institutioner etc. Det særlige Bygnings-

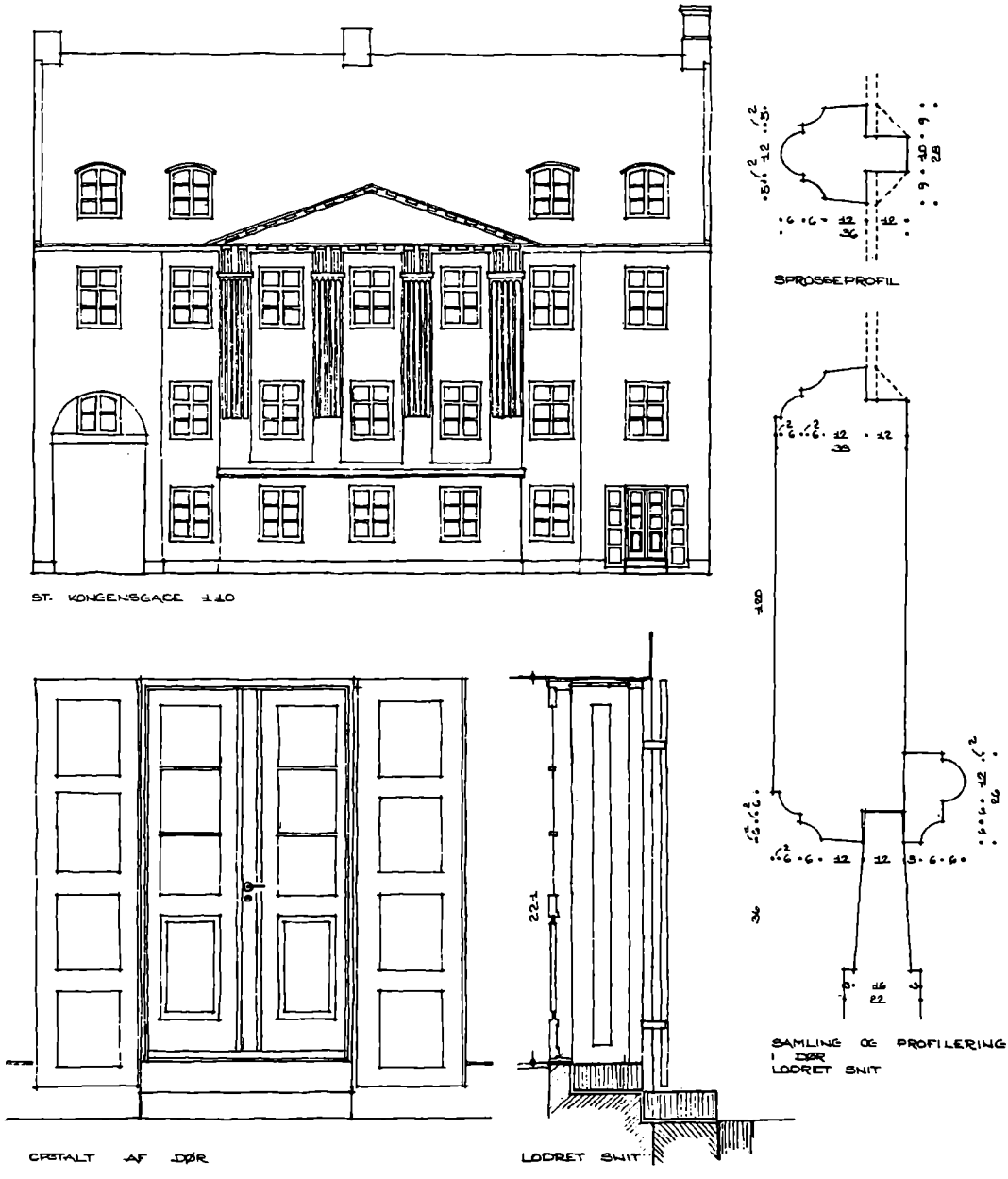

- Store Kongensgade 110, København, opført omkr. 1801, fredet i klasse B. Udsnit af tegning som eksempel på Det særlige Bygningssyns arkitektbistand til ejere af fredede bygninger, her i forbindelse med en ny gadedør.

syn behandler indkomne ansøgninger om økonomisk støtte løbende.

Såfremt Bygningssynet efter et konkret skøn mener at kunne støtte det pågældende arbejde, og har økonomisk mulighed herfor, får ejeren tilsagn om, at Bygningssynet vil give et tilskud, oftest på en procentdel af samtlige udgifter, maksimeret ved et bestemt beløb. Bygningssynet har således i en række tilfælde ydet som tilskud fra omkring 20% af udgifterne til restaureringer. I enkelte tilfælde ydes en større andel. Ved meddelelse af tilsagnet angives en frist, inden for hvilken arbejderne skal være udført.

En forudsætning for at kunne yde tilskud er, at ejeren er villig til at lade en særlig bevaringsservitut lyse på ejendommen, ifølge hvilken ejeren bl.a. fraskriver sig retten til at begære bygningen nedrevet, se kap. II, Den antikvariske lovgivning, A, og eksemplet på en sådan deklaration sidst i afsnittet.

Indholdet af denne bevaringsservitut kan eventuelt ved aftale suppleres med en tillægsbestemmelse, hvorefter ejeren for at sikre sin ejendom yderligere giver Bygningssynet indseende med bygningens omgivelser.

Kun i meget få tilfælde f.eks. ved særlig små tilskud fraviges kravet om bevaringsservitut.

Ved meddelelse af tilsagnet om økonomisk støtte har Bygningssynet enten allerede tidligere taget stilling til de omhandlede arbejder, eller også godkendes disse samtidig med tilsagnets givelse. I enkelte tilfælde forudsættes istandsættelsesprojektet godkendt senere.

Udbetalingen af det tilsagte tilskud afventer i almindelighed arbejdernes udførelse, disses godkendelse af Bygningssynet og tinglysning af bevaringsservitut i anmærkningsfri stand. Det sidste kræver normalt, at samtlige panthavere går med til at respektere servitutten i form af tinglyste påtegninger på pantebrevene. Endvidere skal foreligge dokumentation for udgifternes størrelse og arbejdernes delvise betaling.

Igennem de senere år har Det særlige Bygningssyn haft 1,4 mill. kr. årligt at disponere over. Denne bevilling er for finansåret 1975/76 øget til 2,4 mill. kr., hvilket

stadig er et lille beløb i betragtning af, at der er fredet 3000 bygninger, der næsten alle trænger til støtte. Der har dog i årenes løb ud over den ordinære bevilling været stillet beløb til rådighed til enkeltstående store projekter, så som restaureringen af Christiansfeld kirke. Senest er der endvidere i finansårene 1974/75, 1975/76 og 1976/77 stillet beløb til rådighed til beskæftigelsesarbejder på fredede bygninger. Af disse beløb, som blev bevilget i to omgang på henholdsvis 4 mill. kr. og 25. mill. kr., har der kun kunnet ydes støtte til bygninger ejet af kommuner, selvejende institutioner og lignende, men ikke til private.

Materialer. Det er vigtigt, at der ved restaureringer anvendes de rigtige materialer. Ofte er det svært at skaffe de rigtige, og nye egnede er tit dyre. Ikke sjældent kan man med fordel anvende ældre, brugbare materialer. I visse tilfælde kan tilskud fra Det særlige Bygningssyn til gennemførelse af et istandsættelsesarbejde derfor ydes i form af f.eks. tagsten, tømmer og mursten. Til dette brug køber eller erhverver Det særlige Bygningssyn på anden måde materialer, der anses for velegnede til istandsættelsesarbejder på fredede bygninger. Det særlige Bygningssyn modtager derfor gerne tilbud på sådanne materialer. Anmodning om hjælp med byggematerialer eventuelt i forbindelse med ansøgning om anden støtte skal ske til Bygningssynet.

Brandforsikringspræmie ved stråtage. Hidtil har Det særlige Bygningssyn ydet en særlig form for økonomisk støtte til ejere af fredede, stråtækte bygninger. Der ydes hel eller delvis dækning af den merudgift, der må betales i forsikringspræmie som følge af, at bygningen er stråtækt og ikke tækket med hårde materialer. En gang om året behandles samtlige ansøgninger, hvortil der skal anvendes særlig blanket, der kan rekvireres i Bygningssynet. Ansøgningsblanketten udsendes iøvrigt uden videre til ejere, der tidligere har modtaget tilskud, eller som har henvendt sig herom.

ARKITEKT M.A.A.
KARSTEN RØNNOW'S TEGNESTUE
KLOSTERSTRÆDE 14
DK-1157 KØBENHAVN K
TEL. 01-11 61 61

Korsgade 22, Assens
gavl mod Korsgade, 1:50
10.9.1974 J.C.V.
rettet 7.10.1974

- Korsgade 22 i Assens, opført omkring 1670. Bygningen er fredet i klasse B og omfattet af en bevaringsdeklaration, se Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 4. Det særlige Bygningssyn har ydet tilskud til istandsættelse af gavlen.

f. Lempelser. Da det er forbundet med store udgifter at vedligeholde og istandsætte fredede bygninger, findes visse muligheder for at råde bod herpå:
Ejendomsværdien. Ved ansættelse af ejendomsværdien skal der tages hensyn til, at den på grunden stående bygning er fredet.
Ejendomsskyld. Når der er lyst en bevaringsservitut på ejendommen, kan der meddeles fritagelse for den - som oftest dog ubetydelige - del af den kommunale og statslige ejendomsskyld, der hviler på den fredede bygning. Ansøgningsskema kan rekvireres i Det særlige Bygningssyn.
Vedligeholdelsesudgifter. Standardfradraget for udgifter til vedligeholdelse gælder ikke for de fredede een- og tofamiliehuse.

Ved indkomstopgørelsen kan ejerne af disse huse fradrage de faktiske, afholdte vedligeholdelsesudgifter (ikke forbedringsudgifter).
Huslejestigning. Den nugældende lejelovgivning giver mulighed for gennem huslejestigning at opnå dækning af vedligeholdelses- og istandsættelsesudgifter udført på ejendommen.
Ejerlejligheder. Mulighederne for en istandsættelse af en fredet ejendom kan i visse tilfælde øges ved, at ejendommen kan opdeles i ejerlejligheder.

Det kan i denne forbindelse nævnes, at det som en følgebestemmelse af den fremtidige kommuneplanlægningslov er fastsat med hensyn til muligheden for at opdele en ejendom i ejerlejligheder, at en kommunes afgørelse af, om en bygning er særlig bevaringsværdig, kan indbringes for Det særlige Bygningssyn.

g. Karakteristik. Det er et karakteristisk træk ved Det særlige Bygningssyns virksomhed og administration af bygningsfredningsloven, at Synets afgørelse er baseret på den særlige sagkundskab. Størstedelen af de beslutninger og afgørelser, som Bygningssynet træffer, kan derfor ikke ankes til højere instans. Dette gælder f.eks., om en bygning har tilstrækkelige kvaliteter til at kunne indstilles til fredning, om et bygningsarbejde kan godkendes, og om der

kan ydes økonomisk støtte til et istandsættelsesarbejde og eventuelt med hvor meget.

3. Almindeligt bevaringsarbejde

a. Bevaringsvirksomhed. Som statens sagkyndige antikvariske organ vedrørende bygningsbevaring har Det særlige Bygningssyn en bevaringsvirksomhed, der rækker udover de fredede bygninger. F.eks. bistår Det særlige Bygningssyn statslige myndigheder og kommuner i bevaringsspørgsmål, ikke mindst i forbindelse med den fysiske planlægning. Ofte vil der her være tale om spørgsmål, der har forbindelse med den bevaringslovgivning, der - udover bygningsfredningsloven - direkte eller indirekte berører beskyttelse af bygninger og bygningsmiljøer, se kap. II.

b. Naturfredning. I forbindelse med administrationen af naturfredningsloven kan der opstå spørgsmål vedrørende bebyggelsen i landskabet eller omkring de jordfaste for-

Bygningssynet inddrages ofte ved bedømmelse af sådanne spørgsmål, f.eks. i forbindelse med konkrete sager, der verserer for fredningsnævnene. Er der således tale om en fredningssag efter naturfredningsloven for et område omkring en fredet bebyggelse (f.eks. en herregård), rejst bl.a. for at beskytte bebyggelsens omgivelser, inddrages Bygningssynet naturligt på et tidligt tidspunkt under udarbejdelsen af fredningspåstanden og indsættes eventuelt som påtaleberettiget i den fredningsservitut, der pålægges området.

Dette kan ses som udtryk for, at også bevaringen af det kulturhistoriske samspil mellem bygningerne og landskabet er af stor betydning. Som eksempler kan nævnes landskabsfredningerne omkring de fredede herregårde Hagenskov og Ledreborg.

I de landskabsanalyser, som fredningsplanudvalgene skal udarbejde efter naturfredningsloven, indgår også en registrering af den kulturhistorisk værdifulde bebyggelse, som landskabet indeholder. Også her vil Bygningssynet kunne yde vejledning. Se kap. IV, Fredningsplanudvalgene.

c. Bymiljøer. Et vigtigt led i bevaringsarbejdet er beskyttelsen af bymiljøer, f.eks. en gruppe af bygninger, et gadebillede eller et kvarter.

En sådan beskyttelse kan ske ved bevarende byplanvedtægter eller bygningsvedtægter, hvorved kommunerne lader tinglyse bevarende bestemmelser på de enkelte ejendomme, der indgår i området. Forud for gennemførelsen af sådanne bestemmelser går en kortlægning af, hvad der kan betegnes som bevaringsværdigt. Dette kan ske enten i form af en registrant, hvorved alle bevaringsværdige huse beskrives, eller i form af en bevaringsplan, hvor der på grundlag af registreringen tillige er taget hensyn til en kommende planlægning og udvikling af området.

Det særlige Bygningssyn indledte et sådan arbejde i 1960 med udgivelsen af bevaringsplanen for Christianshavn. Arbejdet er siden 1968 blevet varetaget af Nationalmuseets 2. afdeling, baseret på økonomisk støtte fra Bygningssynet, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D.

I løbet af de senere år er bevarende sanering blevet et vigtigt led i bevaring af bymiljøer. Inden for et område - som regel en karré - bliver bebyggelsen, d.v.s. såvel den fredede som den bevaringsværdige, istandsat og moderniseret.

Grundlaget for gennemførelsen af en bevarende sanering er en af boligministeriet godkendt saneringsplan. Er en saneringsplan indeholdende istandsættelse af bevaringsværdige ejendomme udarbejdet, bliver der, forinden der tages stilling til dens godkendelse, indhentet en udtalelse fra Det særlige Bygningssyn, hvor planen bliver indgående behandlet. Man gennemgår planens forslag i henseende til bevaring contra nedrivninger af de enkelte ikke-fredede bygninger. Endvidere vurderes planen på grundlag af en bedømmelse af husenes egne kvaliteter og af bygningernes betydning for miljøet, gadebilledet og gårdrummet. De fredede bygninger forudsættes altid bevaret og istandsat. En vigtig del af en karrésanering vil ofte bestå i, at der - tit som en forsanering - gennemføres gårdrydning, hvorved der ved nedrivning af de indre dele af karreen skabes bedre lys- og luftforhold for forhusene. I denne forbindelse

er det vigtigt at være opmærksom på, at værdifulde side- og baghuse bevares.

Til istandsættelse af bevaringsværdige bebyggelser i henhold til en saneringsplan kan der ydes særlig statsstøtte til dækning af saneringstabet. I adskillige tilfælde har statens tilskud udgjort 75% mod ellers 50%. Et sådant større tilskud kan kun ydes efter indstilling fra Det særlige Bygningssyn. Se iøvrigt kap. II, Planlægningslovgivning, C.

4. Eksempel på bygningsfredningsproceduren (med bevaringsdeklaration). Adresse

I det følgende er i form af de originale breve og deklarationer m.v. illustreret bygningsfredningsproceduren, som iøvrigt er gennemgået nærmere foran i afsnittet om Det særlige Bygningssyn, se særligt afsnit 2, b og c.

1. I brevet, af 29. august 1972, anmodes Det særlige Bygningssyn om at tage spørgsmålet om en fredning af Hammelev præstegård op. Samtidig underrettes pastoratet herom.

I dette tilfælde er det museumsinspektør Erik Skov, Nationalmuseet, der rejser spørgsmålet om fredning. Men det kunne lige så godt have været en lokal bevaringsforening, kommunen, lokalmuseet eller andre interesserede.

2. I overensstemmelse med bygningsfredningsloven indstiller Det særlige Bygningssyn - efter en beslutning herom, i dette tilfælde truffet bl.a. på grundlag af en besigtigelse - herefter i et brev af 22. maj 1973 til ministeriet, at Hammelev præstegård fredes i klasse B. (Fredningssagen stammer fra før 5. oktober 1973, fra hvilket tidspunkt bl.a. bygningsfredningsloven overførtes fra ministeriet for kulturelle anliggender til miljøministeriet).

3. I et brev af 6. august 1973 til Det særlige Bygningssyn godkender ministeriet indstillingen om fredning af Hammelev præstegård. (Nu er det miljøministeriet, fredningsstyrelsen, der træffer denne afgørelse, se afsnit 2, a foran under ministerierne).

4. Det særlige Bygningssyn underretter ejendommens ejer om ministeriets afgørelse (brev af 15. august 1975).

5. Samtidig hermed sender Det særlige Bygningssyn til tinglysningskontoret meddelelse om fredningen. Dette sker i form af en særlig deklaration, som tinglyses på ejendommen.

6. Fredningen er senere blevet suppleret med en særlig bevaringsservitut. I de fleste tilfælde sker noget sådant i forbindelse med økonomisk støtte til restaurering eller lignende fra Det særlige Bygningssyn, se afsnit 2, e foran; men ikke helt sjældent sker det også, alene fordi ejerne ønsker at sikre bygningen bedst muligt fremover.

7. Den sidste fase i fredningsproceduren er, at bygningen optages på et supplement til den 5-årlige fredningsfortegnelse, for derefter at blive medtaget på selve fredningsfortegnelsen, som kommer i en ny udgave i 1977. Se også illustrationen foran.

Adresse: Det særlige Bygningssyn, Prinsens Palæ
Frederiksholms Kanal 12
1220 København K.
Telefon (01) 13 44 11

Eksempel på bygningsfredningsproceduren

Genpart
NATIONALMUSEET

29. august 1972.

ES/NJ

Hammelev-Enslev Pastorat,
hr. sognepræst A. Østergaard-Frandsen,
Hammelev,
8500 Grenaa.

Mange tak fordi De så venligt foreviste Hammelev præstegård, da jeg fornylig sammen med en kollega aflagde Dem et besøg angående problemer i Enslev kirke. Efter Nationalmuseets opfattelse må man beklage, at man har fundet det ønskeligt at nedrive en del af præstegårdens vestre længe. Rimeligvis kan det i øjeblikket volde vanskelighed at udnytte hele længen, men dette bør næppe være tilstrækkelig grund til at reducere det usædvanlige smukke anlæg. Uanset at en del af østlængen og den formodede sydlænge tidligere er gået tabt, udgør præstegården dog stadig en usædvanlig smuk helhed af væsentlig betydning for hele landsbymiljøet. Da præstegården tillige indeholder mange værdifulde gamle arkitektoniske detailler, f.eks. vinduer, døre og døroverliggere, kan man undre sig over, at den ikke er optaget på listen over fredede bygningsværker.

Idet Nationalmuseet anmoder menighedsrådet om nøje at overveje nødvendigheden af den påtænkte nedrivning, skal jeg meddele, at museet har henstillet til Det særlige Bygningssyn at besigtige præstegården med henblik på den fredning, som bygningen utvivlsomt fortjener.

P. N. V.
Med venlig hilsen

Erik Skov

Det særlige Bygningssyn
h e r

Ved fremsendelsen af ovennævnte genpart skal det herved indstilles, at spørgsmålet om fredning af Hammelev præstegård tages op til overvejelse. Det kan oplyses, at menighedsrådet ikke ønsker forpagterboligen delvis nedrevet. Nedrivningen af den søndre ende er foreslået af præstegårdskonsulenten og af Stiftsøvrigheden sat som betingelse for frigivelse af penge til restaurering af den resterende del af længen, d.v.s. den tidligere forpagterbolig, som tænkes udlejet som helårs- eller feriebolig.

P. N. V.
Med venlig hilsen

Erik Skov

DET SÆRLIGE BYGNINGSSYN
PRINSENS PALÆ FREDERIKSHOLMS KANAL 12 1220 KØBENHAVN K. TELEFON (01) 13 44 11

ANBEFALET

JOURNAL NR. 260/73
(Bedes anført ved skrivelser dennes sag vedrørende)

DEN 22. maj 1973.

AT/US

Hammelev-Enslev menighedsråd,
Hammelev præstegård,
6120 Hammelev

Det særlige Bygningssyn har d.d. tilskrevet Ministeriet for kulturelle anliggender således:

"Det særlige Bygningssyn skal herved indstille at nedennævnte ejendom fredes efter § 3 stk. 1 i lov nr. 195 af 8. juni 1966 om bygningsfredning i klasse B:

Århus amt, Hammelev præstegård, matr.nr. 1a, Hammelev by og sogn tilhørende Hammelev-Enslev menighedsråd.

Fredningen bør kun omfatte den trelængede stråtægte bindingsværksgård fra midten af det 17. årh.

Om ministeriets afgørelse bedes Bygningssynet underrettet.

Det tilføjes, at Bygningssynet samtidig hermed i anbefalet skrivelse har underrettet ejeren om foranstående, idet man i forbindelse hermed har tilkendegivet ejeren, at eventuelle indvendinger mod fredningen skal være ministeriet i hænde inden 4 uger fra nærværende skrivelses dato."

Hvilket herved meddeles, idet man skal henlede opmærksomheden på, at eventuelle indvendinger mod fredningen for at kunne komme i betragtning skal være ministeriet i hænde inden 4 uger fra nærværende skrivelses dato.

./. 1 eksemplar af bygningsfredningsloven vedlægges.

P.B.V.

Lisbeth Saaby

Jn 14.1-299

Eksempel på bygningsfredningsproceduren

ad A.S. j. 260/73 d. 7/8-73

MINISTERIET FOR
KULTURELLE ANLIGGENDER
NYBROGADE 2. 1203 K. TLF. MINERVA 93 01

4.kt. J. NR. B, 851-18-73.
(BEDES ANFØRT I SKRIVELSER VEDRØRENDE DENNE SAG)

København, den 6 august *19* 73.

PH/BSch.

Forevist på Tinglysningskontoret i Grenå 14/8.73

Under henvisning til Det særlige Bygningssyns skrivelse af 22. maj 1973 (j.nr. 260/73) om den Hammelev-Enslev menighedsråd tilhørende ejendom Hammelev præstegård, matr.nr. 1 a, Hammelev by og sogn, godkender man herved efter § 3, stk. 1, i lov nr. 195 af 8. juni 1966 om bygningsfredning, at den på ejendommen beliggende trelængede, stråtækte bindingsværksgård fredes i klasse B.

Per Hansen.

Per Hansen
fm.

Det særlige Bygningssyn.

DET SÆRLIGE BYGNINGSSYN
PRINSENS PALÆ FREDERIKSHOLMS KANAL 12 1220 KØBENHAVN K. TELEFON (01) 13 44 11

JOURNAL NR. 260/73
(Bedes anført ved skrivelser denne sag vedrørende)
DEN 15. august 19 73.

LS/bm

Hammelev-Enslev minighedsråd,
Hammelev præstegård,
6120 Hammelev

Efter indstilling fra Det særlige Bygningssyn har ministeren for kulturelle anliggender i skrivelse af 6/8 1973 godkendt, at den menighedsrådet tilhørende ejendom, matr.nr. 1 a, Hammelev by og sogn, Hammelev præstegård er fredet efter § 3, stk. 1, i lov nr. 195 af 8. juni 1966 om bygningsfredning i klasse B.

Fredningen omfatter den trelængede, stråtækte bindingsværksgård.

./. Til orientering om, hvad fredningen betyder fremsendes vedlagt et
./. eksemplar af bygningsfredningsloven samt et eksemplar af den af Bygningssynet udarbejdede brochure "Om bygningsfredning".

Ejerens holdning til og forståelse af de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der er knyttet til de fredede bygninger er af stor betydning med hensyn til deres bevaring. Bygningssynets administration er i erkendelse heraf lagt til rette med henblik på at yde ejerne af de fredede bygninger mest mulig hjælp og bistand.

Bygningssynet står derfor i en vis udstrækning til disposition for ejerne bl.a. med hensyn til rådgivende virksomhed i forbindelse med påtænkte bygningsændringer.

Endvidere kan der ydes tilskud eller lån til sagkyndige istandsættelsesarbejder, idet der på ejendommen er tinglyst en særlig bevaringsservitut.

Denne bevaringsservitut yder en stærkere beskyttelse af den fredede bygning bl.a. mod ejeres eventuelle forsøg på at opnå tilladelse til husets nedrivning og svarer iøvrigt til bevaringsservitut i henhold
./. til nugældende bygningsfredningslovs § 12, se vedlagte formular.

Bygningssynet og ministeriet for kulturelle anliggender har iøvrigt søgt at lette forholdene for ejerne af fredede bygninger ved initiativer over for andre myndigheder i problemerne om beskatnings- og lejeforhold m.m. Med hensyn til de muligheder, der derved er åbnet for at lette forholdene for ejerne, henvises til brochuren side 5-6.

Bygningssynet står gerne til tjeneste med eventuelt yderligere oplysninger.

P.B.V.
Med venlig hilsen

Un 14.1-299

Lisbeth Saaby

Eksempel på bygningsfredningsproceduren

Matr.nr. 1a, Hammelev
by og sogn.

17 AUG. 1973

Nærværende deklaration er stempel- og gebyrfri i henhold til lov nr. 174 af 30. april 1969 § 79, stk. 1, 3.

Anmelder: Det særlige Bygningssyn
Prinsens Palæ
København K.

DEKLARATION

I henhold til skrivelse af 6. august 1973 fra ministeriet for kulturelle anliggender er den på ejendommen matr.nr. 1a, Hammelev by og sogn, beliggende bygning Hammelev præstegård, fredet i henhold til lov nr. 195 af 8. juni 1966 om bygningsfredning i klasse B.

Fredningen omfatter den trelængede, stråtækte bindingsværksgård.

Ifølge bygningsfredningslovens § 4 skal fredningen respekteres af alle indehavere af rettigheder over ejendommen, uanset hvornår rettigheden er stiftet.

Påtaleberettiget er Det særlige Bygningssyn, Prinsens Palæ, 1220 København K.

Det særlige Bygningssyn, København, den 15. august 1973.

P. B. V.

Elisabeth Saaby

INDFØRT I TINGLYSNINGSDAGBOGEN FOR GRENÅ RETSKREDS den

16 AUG. 1973

LYST TINGBOG: Hammelev
AKT 5 NR. 630

I dokumentation for tinglysning for Hammelev sidelæggende fonnet

71

DET SÆRLIGE BYGNINGSSYN

Matr.nr. 1a, Hammelev
by og sogn

Anmelder: Prinsens Pal.
Kobenhavn K.

17 SEP 1973* 8577
14. DEC 1973* 12899

Nærværende deklaration er stempelfri i medfør af lov nr. 174 af 30. april 1969 om stempelafgift § 79, stk. 1, nr. 3.

B E V A R I N G S S E R V I T U T

i henhold til lov nr. 195 af 8. juni 1966 om bygningsfredning § 12.

Undertegnede Hammelev menighedsråd,
der er ejer af den efter lov nr. 195 af 8. juni 1966 om bygningsfredning i klasse B fredede ejendom matr.nr. 1a, Hammelev by og sogn, Hammelev præstegård
undergiver herved med virkning for mig og fremtidige ejere ejendommen nærværende bevaringsservitut i henhold til § 12 i nævnte lov, således at for denne ejendom den i lov om bygningsfredning § 10 hjemlede ret til at begære tilladelse til nedrivning af den fredede ejendom bortfalder. Der må ikke uden Det særlige Bygningssyns tilladelse foretages udvendige eller indvendige bygningsændringer, ombygninger, tilbygninger eller nedrivninger eller i det hele dispositioner, hvorved ejendommens stil, karakter eller udseende efter Det særlige Bygningssyns skøn ændres.

Herudover pålægger nærværende servitut mig og fremtidige ejere pligt til at holde ejendommen i forsvarlig stand, herunder særligt således at bygningen holdes tæt på tag og fag.

Påtaleret efter nærværende servitut tilkommer Det særlige Bygningssyn, adresse: Nationalmuseet, Frederiksholms Kanal 12, 1220 København K, og ministeriet for kulturelle anliggender, København K.

Denne servitut tinglyses som servitutstiftende forud for al pantegæld i ovennævnte ejendom, idet panthaverne i ejendommen har erklæret sig indforstået med at respektere bevaringsservitutten.

Med hensyn til de ejendommen påhvilende servitutter og byrder henvises til ejendommens blad i tingbogen.

Hammelev, den 27/8 - 1973.

(underskrift)
menighedsrådsformand

Til vitterlighed om underskriftens ægthed, dateringens rigtighed og underskriverens myndighed:

Navn: Arnold Pedersen Svendsen
Stilling: Degnepræst.
Bopæl Hammelev, 8500 Grenaa

Navn: Karen Østergaard-Svendsen
Stilling: husmoder
Bopæl: Hammelev, 8500 Grenaa

C Statens Bygningsfredningsfond

1. Bestyrelse og administration m.v.

Statens Bygningsfredningsfond, der blev oprettet i 1966, har efter bygningsfredningsloven til opgave at løse "særlige fredning- og bevaringsopgaver, hvortil udgifterne ikke kan afholdes af de midler, der stilles til Det særlige Bygningssyns rådighed på de årlige finanslove".

For fondets virksomhed gælder bekendtgørelse nr. 53 af 1. marts 1968. Desuden findes en forretningsorden.

Fondet ledes af en bestyrelse på 10 medlemmer. 7 af disse er samtidig medlemmer af Det særlige Bygningssyn, afsnit B, 1. De resterende 3 medlemmer repræsenterer henholdsvis boligministeriet, finansministeriet og statens ligningsdirektorat.

Fondets bestyrelse holder møder efter behov. Enkelte sager forelægges bestyrelsen skriftligt.

Fondets sekretariatsopgaver varetages af miljøministeriets fredningsstyrelse. Fredningsstyrelsen bistår iøvrigt fondet med antikvarisk sagkundskab.

Herudover benytter fondet sig af konsulentbistand, f.eks. til vurdering af restaureringsprojekter.

Fondet modtager et årligt statstilskud på 800.000 kr. For finansårene 1975/76 og 1976/77 har fondet modtaget et ekstraordinært tilskud på 10 mill. kr. til anvendelse som delvis finansiering - i form af lån - af restaureringsarbejder på fredede ejendomme m.v. i privat eje.

2. Fondets opgaver

Fondets hovedopgave er at yde støtte til gennemførelse af særlige bevaringsopgaver omfattende såvel istandsættelse af bygninger som erhvervelse af bygninger, der er truet af nedrivning. Endvidere herudover at yde støtte til det private bevaringsarbejde, d.v.s. til lokale bevaringsforeningers virksomhed, f.eks. i form af tilskud til udarbejdelse af bevaringsplaner eller til projekteringsudgifter.

Det falder normalt uden for fondets virksomhed at yde økonomisk støtte til sædvanlig istandsættelse af fredede bygninger, idet sådanne tilskud henhører under Det sær-

lige Bygningssyn, se afsnit B, 2, e. Afgrænsningen mellem fondets og Bygningssynets opgaver i så henseende er imidlertid ikke skarp, og er iøvrigt i nogen grad afhængig af både den nødvendige størrelse af støtten og dens form (Det særlige Bygningssyn: tilskud - Statens Bygningsfredningsfond: normalt lån).

3. Særligt om støtte til ikke-fredede bygninger

Fondet kan i almindelighed kun yde støtte til fredede bygninger.

Såfremt en bygning ikke er fredet - og heller ikke kan fredes (dette spørgsmål vil i givet fald normalt blive undersøgt af fondet) - vil en støtte være betinget af
1. at bygningen kan betegnes som bevaringsværdig
2. at den er beliggende ved siden af fredede bygninger eller iøvrigt i, hvad der kan betegnes som et bygningsfredet miljø, og
3. at der herudover foreligger særlige grunde til at yde støtte.

4. Fondets støttepolitik

Som det væsentligste virkefeldt anser fondets bestyrelse støtten til det lokale bevaringsarbejde.

I denne henseende har fondet set det som sin fornemste opgave at stimulere de lokale kræfter til en aktiv bevaringsindsats. Fondet har således i flere tilfælde været inspirator eller iøvrigt medvirkende til, at lokale bevaringsforeninger, f.eks. gennem en til formålet oprettet

---

■ "Rasmus Møllers Gård", Nørregade 1, Nyborg. Opført 1798. Fredet i klasse A og omfattet af en bevaringsdeklaration, se Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 4. Bygningen blev i sin tid købt af Statens Bygningsfredningsfond for at hindre nedrivning. Efter en udvendig istandsættelse blev bygningen i 1974 solgt til justitsministeriet med henblik på dens indretning til retsbygning.

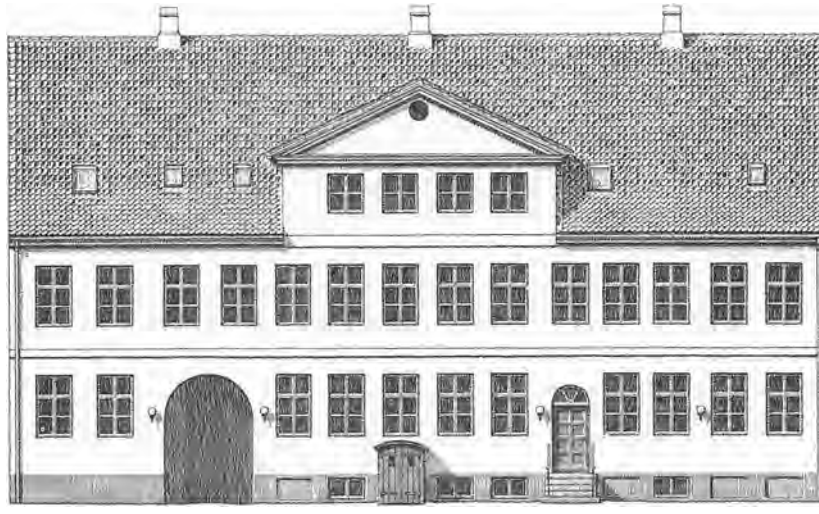

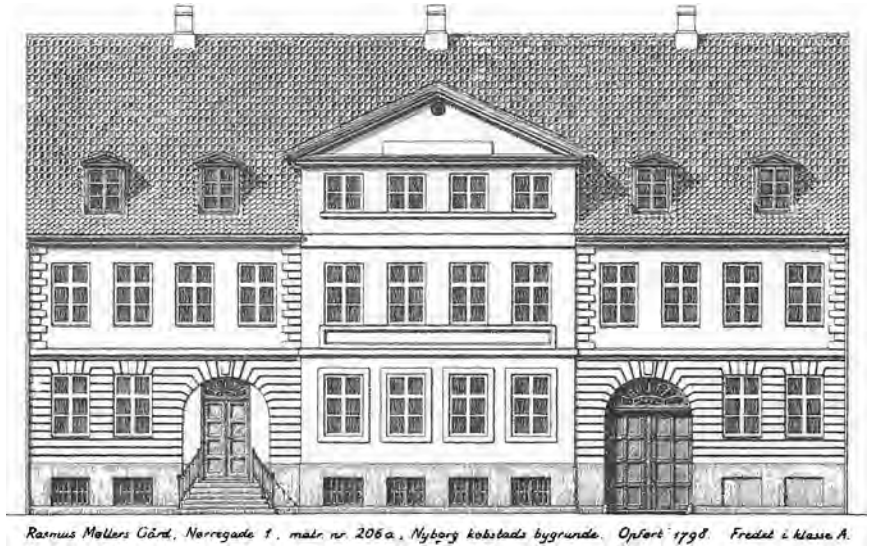

Rasmus Møllers Gård, Nørregade 1, matr. nr. 206a, Nyborg købstads bygrunde. Opført 1798. Fredet i klasse A.

RASMUS MØLLERS GÅRD SAG NO. 33-1

MATR. NO. 206a, NØRREGADE 1, NYBORG.

Projekt til restaurering

Tegn. no. 006

Mål 1:100

Dato 22-11-1971

HANS H. ENGQVIST & KARSTEN RØNNOW arkitekter m.a.a.

Klosterstræde 14, 1157 København K. (0162) PA 4575

selvejende institution, se kap. IV, Selvejende institutioner, har købt en fredet ejendom, der eventuelt var truet af nedrivning, og istandsat denne. I andre tilfælde er noget sådant sket i et samvirke med den lokale kommune, kap. IV, Kommunerne. Undertiden har også amtets kulturelle udvalg været indblandet, kap. IV, Amtsrådene.

Fondet har så at sige aldrig afslået at yde støtte til sikring af fredede ejendomme, når bevaringsbestræbelserne er udgået fra mere brede lokale kredse, og der tillige fra disses side har været tale om en økonomisk indsats.

Et andet væsentligt område er erhvervelse af truede ejendomme, for hvilke der er indgivet ansøgning om nedrivning, og hvor der ikke findes andre muligheder for en redning end gennem en erhvervelse fra fondets side.

Et tredje væsentligt virkefeldt er støtten til restaurering af de ikke-fredede bevaringsværdige ejendomme (indenfor de ovenfor nævnte rammer), samt støtte herudover til private, hvor der med støtten først og fremmest imødekommes et finansieringsbehov.

Med de forholdsvis begrænsede midler, der står til fondets disposition (p.t. et statstilskud på 800.000 kr. om året), har fondet ikke været i stand til iøvrigt at yde støtte i væsentligt omfang.

■ "Nordstjernen", Kongensgade 25, Fredericia, opført ca. 1660 og dermed Fredericias ældste hus. Bygningen er fredet i klasse B og omfattet af en bevaringsdeklaration, se Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 4. Ejendommen blev i sin tid købt af Statens Bygningsfredningsfond for at hindre dens nedrivning. I 1975 er bygningen blevet solgt til privat side, og den er nu - bl.a. ved et lån fra Statens Bygningsfredningsfond - i færd med at blive istandsat til privat beboelse.

KONGENSGADE 25,
matr.nr. b. 450a, Fredericia kommune.
Opmåling,
Restaureringsforslag,
facade mod Kongensgade.

KARSTEN ROSENOW's TEGNESTUE
Klosterstræde 14, 1157 Kbhvn K. Tlf. (01)116161

SAG NO. 401
Tegn. no. 4
MÅL: 1:50
Dato: August 1971
Rettet:

5. Støtteformer

a. Almindelige betingelser. Økonomisk bistand kan ydes i form af enten tilskud eller lån.

I begge tilfælde er det en næsten ufravigelig betingelse for støtten, at der tinglyses en såkaldt bevaringsservitut, se nedenfor. Dette gælder også, hvis bygningen ikke er fredet, se eksemplet sidst i dette afsnit.

Ved afgørelsen af, om støtten skal ydes på den ene eller den anden måde spiller iøvrigt to hensyn ind:

Det ene - og væsentligste - er hensynet til en sikring af bygningen og det andet er, at fondet i videst muligt omfang må søge at få sine penge hjem igen, således at de kan anvendes til nye bevaringsopgaver.

Også hensynet til at opsamle en kapital, der er tilstrækkelig stor til at kunne klare større opgaver, spiller ind. Dette er især af betydning i relation til en af fondets andre opgaver, nemlig at købe - og istandsætte - ejendomme, der er nedrivningstruede.

b. Særligt om tilskud. Økonomisk støtte i form af rene tilskud ydes i det store og hele ikke til private ejere og under alle omstændigheder som regel kun, hvis det drejer sig om mindre beløb.

c. Særligt om lån. Den almindelige støtteform er lån, hvadenten det drejer sig om private ejere (herunder interessentskaber, aktieselskaber m.v.), ikke-erhvervsdrivende institutioner eller lignende (bevaringsforeninger eller institutioner oprettet af sådanne, stiftelser, legater, menighedsråd, museer) eller eventuelt kommuner.

Det er i almindelighed en betingelse, at lånet sikres i form af et i ejendommen tinglyst pantebrev, der forfalder ved ejerskifte og større brandskade.

Overgang til ægtefælle og/eller livsarvinger anses ikke som ejerskifte.

Fondets bestyrelse stiller sig i almindelighed imødekommende overfor ønsker om, at pantebrevet respekterer omprioritering med offentlige midler.

Iøvrigt fastsættes vilkårene individuelt. Her spiller

såvel karakteren af bevaringsarbejdet som låntageren, herunder dennes økonomiske formåen, og lånets størrelse, en rolle.

En almindelig låneform er, at en forrentning og tilbagebetaling af lånet udskydes indtil videre, f.eks. i 10 år. Når de 10 år er gået, træffer fondets bestyrelse på grundlag af de da foreliggende forhold afgørelse om lånets tilbagebetaling.

Der findes også mellemformer, f.eks. at lånet straks forrentes, medens tilbagebetalingen af det iøvrigt udskydes.

I almindelighed er der en tendens til at kræve forrentning og amortisation, når ejendommen ejes af en privat ejer, og omvendt at udskyde - eventuelt helt undlade at kræve - forrentning og afvikling, når ejeren er en institution uden større driftsindtægter.

Hidtil har den højeste forrentning ligget på 10% p.a. og den hurtigste afdragsperiode på 5 år.

6. Ansøgninger til fondet

Særlige skemaer herfor findes ikke.

Ansøgninger må indeholde nøjagtige oplysninger om den pågældende bygning (matr.nr. og dens beliggenhed) og ejerskabet.

Desuden en angivelse af, hvad der søges til, om muligt med en nærmere beskrivelse af det pågældende projekt, gerne med tegninger, et overslag over omkostningerne, og hvorledes de kan finansieres, herunder eventuelt om andre støttemuligheder tidligere har været - eller samtidig er - forsøgt.

Hvis der er tale om arbejde på en fredet ejendom, vil det være en fordel, hvis projektet på forhånd er godkendt af Det særlige Bygningssyn, se afsnit B, 2, e.

Fondet sørger normalt selv for at indhente vurderings- og tingbogsattest.

7. Betingelser knyttet til støtten og dens udbetaling

Udover hvad der er nævnt ovenfor om

a. kravet til ejendommen - i almindelighed, at den er

fredet efter bygningsfredningsloven - (se afsnit 3)
b. bevaringsdeklaration (se afsnit 5)
c. pantebrev i tilfælde af lån (se afsnit 5)
er det en almindelig betingelse, at selve
d. projektet på forhånd kan godkendes af Det særlige Bygningssyn.
e. Udover at de under a og b nævnte dokumenter skal foreligge i færdig stand (d.v.s. tinglyst uden retsanmærkninger), vil selve udbetalingen af støtten normalt være betinget af, at det færdige arbejde godkendes.

Adresse: Statens Bygningsfredningsfond, Miljøministeriet
fredningsstyrelsen
Nybrogade 2
1203 København K.
Tlf.: (01) 13 93 01

■ Eksempel på bevaringsdeklaration vedrørende en bevaringsværdig, men ikke-fredet bygning.

I de (begrænsede) tilfælde, hvor Statens Bygningsfredningsfond yder støtte til ikke-fredede ejendomme, se foran afsnit 5, a, kræver fondet tinglyst en sådan servitut. Fredes ejendommen senere, gælder servitutten - jfr. afsnittet i slutningen af deklarationen - umiddelbart som en sædvanlig bevaringsdeklaration efter bygningsfredningsloven. Se også eksemplet på en sædvanlig bevaringsdeklaration efter bygningsfredningsloven i afsnit 4 foran under Det særlige Bygningssyn.

Eksempel på bevaringsdeklaration

Matr. nr. 442
Helsingør Købstads
bygrunde

Anmelder:
Statens bygningsfredningsfond
Nybrogade 2, 1203 København K

Nærværende deklaration er stempelfri i medfør af stempellovens § 79, stk. 1, nr. 3.

3296

13.2.74

S E R V I T U T

Undertegnede Grethe Nørgaard og Klavs Møller

der er ejere af ejendommen matr. nr. 442 af Helsingør købstads bygrunde

beliggende Skyttenstræde 10 i Helsingør

undergiver med virkning for mig og fremtidige ejere ejendommen følgende servitut:

§ 1

Jeg forpligter mig til ikke at nedrive ejendommen.

§ 2

Der må ikke uden Det særlige bygningssyns tilladelse foretages udvendige eller indvendige bygningsændringer, ombygninger, tilbygninger eller nedrivninger eller i det hele dispositioner, hvorved ejendommens stil, karakter eller udseende efter bygningssynets skøn ændres.

§ 3

Heruodver pålægger nærværende servitut mig og fremtidige ejere pligt til at holde ejendommen tæt på tag og fag.

§ 4

Denne servitut tinglyses som servitutstiftende forud for al pantegæld i ovennævnte ejendom, idet panthaverne i ejendommen har erklæret sig indforstået med at respektere bevaringsservitutten.

§ 5

Påtaleret efter nærværende servitut tilkommer Det særlige bygningssyn, adresse: Frederiksholms kanal 12, 1220 København K, samt miljøministeriet, adresse: Nybrogade 2, 1203 København K.

Såfremt ejendommen måtte blive fredet i henhold til bygningsfredningsloven (for tiden lov nr. 195 af 6. juni 1966), erstattes § 1. ovenfor af følgende bestemmelse:

§ 1

"Jeg undergiver herved med virkning for mig og fremtidige ejere ejendommen nærværende bevaringsservitut i henhold til bygningsfredningsloven, således at for denne ejendom den efter nævnte lov hjemlede ret til at begære tilladelse til at nedrive den fredede bygning bortfalder."

Helsingør den 29/10 1973

Grethe Thorgaard, KLAUS GO HØLLER.

(underskrift)

Til vitterlighed om underskriftens ægthed, dateringens rigtighed og underskriverens myndighed:

Navn: Hans Christensen

Stilling: Sekretær

Bopæl: Hammersholtvej 5 Hillerød

Navn: Ida Madsen-Klopdal

Stilling: Kontorassistent

Bopæl: Margretevej 5B Helsingør.

Indført i dagbogen for Helsingør skifteret, den

18 FEB. 1974

Akt. A nr. 618

LYST.

Som foreskrevet kvittes.

Tolk[illegible]

[illegible]

D Nationalmuseets bevaringsplaner

1. Indledning

Det særlige Bygningssyn og Nationalmuseet har siden 1960 udarbejdet bevaringsplaner og registranter over bevaringsværdige bygninger for en lang række købstæder. Bevaringsplanerne er af kommunerne fulgt op af tinglysninger med hjemmel i byggelovens § 43 eller byplanlovens § 2, stk. 3. Mellem 6000 og 7000 ejendomme er indtil nu underkastet disse tinglysninger. Antallet forventes at stige til over 10.000 det næste år eller to. En oversigt over byer med bevaringsplaner findes i kap. IV, Kommunerne, afsnit C.

2. Bevaringsplanerne

Langt de fleste bevaringsplaner eller bevaringsregistranter er udarbejdet af Det særlige Bygningssyn eller Nationalmuseet (siden 1967 har bevaringsplanlægningen været henlagt under Nationalmuseets 2. afdeling). Endvidere har Fonden for Bygnings- og Landskabskultur udsendt bevaringsregistranter udarbejdet af professor Kaj Gottlob, Privat bevaringsarbejde, B, 3, og enkelte kommuner har selv eller i samarbejde med byplankonsulenter gennemført bevaringsplaner.

En bevaringsplan omfatter et større eller mindre område i en by, som regel den gamle bykerne med torv og kirke. Antallet af ejendomme, som medtages under planen ligger oftest mellem 150 og 800 ejendomme. I de hidtil gennemførte planer har det drejet sig om samlede områder, men der skulle ikke være noget i vejen for, at en bevaringsplan omhandlede 2 eller 3 mindre delområder. Blot kan man ikke inden for den eksisterende lovgivnings rammer (bortset fra bygningsfredningsloven) gennemføre bevaringstinglysninger på en enkelt eller kun få ejendomme.

I bevaringsplanen vil man finde en omtale af hver enkelt bevaringsværdig ejendom inden for området. Efter en kort bygningsbeskrivelse følger en oversigt over ejendommens historie med angivelse af opførelsesår og data for bygningsændringer etc. Endelig følger som regel anmærkninger med gode råd til husejerne, samt ejerliste. Desforuden in-

LÆDERSTRÆDE 11
Matr. nr. 21, Strand kvarter
Det vestre forhus med side- og baghuse:
Fredet i klasse B

Beskrivelse: Forhus mod vest: Grundmuret forhus i 7 fag, hvoraf de 5 midterste er i en fordybning; kælder og 3 etager. Kælder og 1. etage pudset, herover står facaden i blankstensmur. Port i vestlige yderfag. Kordongesims. Indfatninger med sålbænke om vinduerne i 2. etages yderfag, under vinduerne i de 5 midterfag et vandret bånd. Mellem 2. og 3. etage er i disse fag en fordybning med stukkaturarbejde. Sålbænke under yderfagene i 3. etage. Kordongesims, indfatninger og sålbænke er malet mørkegrå. Hovedgesims med sparrehoveder. Heltag med tegl, heri 3 kviste. Tilbygning: Grundmuret *forhus* i 2 fag, etagehøjder som foranstående. Kælder og 1. etage pudset. Over 1. etage en kordongesims, herover er facaden malet lysegrå. Sålbænke under vinduerne i 2. og 3. etage. Hovedgesims med sparrehoveder. Heltag med tegl. *Forhus* mod øst i 3 dobbelte og 1 enkelt fag, kælder og 3 etager. Kælder og 1. etage indrettet til butikker. Under vinduerne i 2. og 3. etage vandrette profilerede bånd. Profileret hovedgesims, herunder et bånd. Heltag med skifer, 3 kviste. Facaden er malet lysegrå med mørkegrå bånd. Grundmuret *sidehus* i 4 fag samt 1 rundt smigfag. Etagehøjde som forhuset. Facaden pudset og malet gul. *Baghus* i 4 fag (med små vinduer), i midterfaget lemme; over dette fag gavlkvist med udligger. Facadebehandling og etagehøjde som sidehuset.
Bygningshistorie: Det vestre forhus er opført 1806 for urtekræmmer Nicolai Jacob Grave, mens de 2 tilbyggede fag mod øst er fra 1813. Siden opførelsen ingen væsentlige ændringer i det ydre. Det østre forhus er opført 1875 for grosserer Louis Meyer. Skiltninger skjuler, at kordongesimsen over 1. etage hviler på 4 pilastre med kapitæler. Sidehuset og baghuset (pakhus) er opført 1806 for urtekræmmer Nicolai Jacob Grave.

LÆDERSTRÆDE 13
Matr. nr. 20, Strand kvarter
Fredet i klasse B

Beskrivelse: Grundmuret *forhus* i 6 fag, kælder og 3 etager. Facaden pudset og malet. Over 1. etage en hvidmalet kordongesims. I de 2 midterfag er mellem 2. og 3. etage en fordybning med stukkatur. Profileret hovedgesims. Tegltag med 4 kviste. Bagsiden pudset og malet gul. Grundmuret *sidehus* i 2 fag. Etagehøjde og facadebehandling som forhusets bagside.
Bygningshistorie: Forhuset er opført 1795–96 for skræder Rasmus Lange. Bortset fra butiksindretningen i 1. etage er der ikke væsentlige ændringer i bygningens ydre siden opførelsen. Sidehuset er opført samtidig med forhuset.

LÆDERSTRÆDE 14
Matr. nr. 44, Strand kvarter

Beskrivelse: Grundmuret *forhus* i 3 almindelige og 1 stort fag, 3 etager. 1. etage indrettet til butikker. Facaden er pudset og malet gul. Over 1. etage en kordongesims. Indfatninger om vinduerne i 2. og 3. etage, i 2. etage desuden fordakninger. Under 3. etages vinduer et gennemgående bånd. Profileret hovedgesims; tegltag.
Bygningshistorie: Forhuset er opført 1828 for frisør B. Cousse. Oprindelig var der portgennemkørsel, hvor den østre butik nu findes. Butikken og facadeudsmykningen i øvrigt stammer fra en ombygning i 1870'erne.

LÆDERSTRÆDE 15

Se Gammel Strand 48.

LÆDERSTRÆDE 16–18
Matr. nr. 26, Strand kvarter

Beskrivelse: Læderstræde 16: Grundmuret *forhus* i 3 fag, 3 etager. Facaden pudset. 1. etage indrettet til butik; indgang samt port. Herover kordongesims. Over midterfaget en gavlkvist med trekantsfronton. I 3. etage og gavlkvisten er sprosseløse vinduer med buet overkant. Hovedgesimsen er profileret på hver side af gavlkvisten og fortsætter som et bånd tværs over denne. Tegltag. Læderstræde 18: Grundmuret *forhus* i 4 fag, 3 etager samt en tagetage. Facaden pudset. Butik i 1. etage. Kordongesims over 1. etage. Profileret hovedgesims. Tegltag.
Bygningshistorie: Forhuset Læderstræde 16: opført 1799–1800 af murermester C. C. Martens sammen med Amagertorv 15 (separeret 1802). Butiksindretningen er fra dette århundrede. Forhuset Læderstræde 18: opført 1797–1800 for chokolade- og lakfabrikør Joh. Fr. Treschow sammen med Amagertorv 17 (separeret 1812). Oprindelig var det i 2 etager med kvist over 2 fag og dobbelt port. 1868 blev bygningen forhøjet til 3 etager med fabriksetage. Porten lukket af i 1905.

LÆDERSTRÆDE 17
Matr. nr. 19, Strand kvarter

Beskrivelse: Grundmuret *forhus* i 3 fag, 4 etager. Facaden pudset og kalket gul. 1. etage indrettet til butik. Over denne etage en kordongesims. Mellem 2. og 3. etage samt 3. og 4. etage gennemgående bånd. Vinduerne i 2. og 3. etage er sprosseløse. Hovedgesims med sparrehoveder. Tegltag med 1 kvist.
Bygningshistorie: Forhuset er opført 1796 for bryggersvend Hans Andersen Dons. I facaden var der oprindelig en fordybning mellem 2. og 3. etages vinduer samt

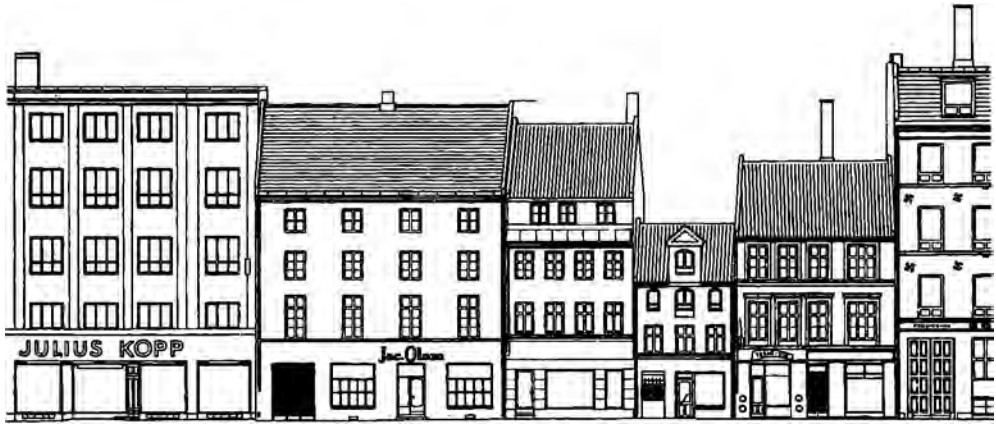

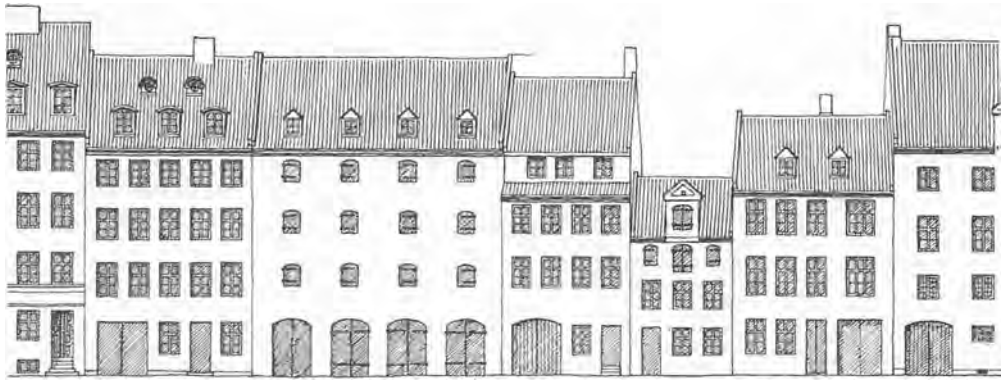

TAVLE 3
Øverst: Opmåling af Læderstræde
Nederst: Rekonstruktionstegning

■ Udsnit af plan fra den af Nationalmuseet i 1972 udgivne registrant "Historiske huse i København". Siden overfor viser side 138 i registranten, hvor nogle af de huse, der vises på planen, er omtalt. Adskillige af husene i registranten er omfattet af bevarende byplanvedtægter, se bl.a. afsnit 10 og kap. IV, Kommunerne, afsnit D, 2.

deholder planen indledende afsnit med redegørelse for, hvorledes bevaringen kan forenes med byens almindelige udvikling, ligesom der kan være redegjort for spørgsmål om gadebelægning, belysning, beplantning, anlæg af parkeringspladser etc. Som noget væsentligt bringes i planerne oversigtskort over bevaringsområderne med angivelse af omfanget af den bevaringsværdige bebyggelse. Langt de fleste bevaringsplaner er gennemført i samarbejde med byplanmyndighederne.

3. Tinglysning

En bevaringsplan har i sig selv ingen retsvirkning, og såfremt en plan ikke er blevet til i samarbejde med den kommune, planen omhandler, kan byrådet undlade at tage hensyn til bevaringsplanen. Derfor er det praksis, at bevaringsplanerne udarbejdes af Nationalmuseet efter anmodning fra kommunalbestyrelserne og med økonomisk støtte fra kommunerne. For at de intentioner, der ligger til grund for planen kan opfyldes, er det nødvendigt, at kommunerne tinglyser byggelovens eller byplanlovens bevaringsbestemmelser. Se eksemplet på en sådan deklaration sidst i afsnittet. I langt de fleste tilfælde er det sket med hjemmel i byggelovens § 43 (normal-bygningsvedtægtens § 17) der har følgende ordlyd:

" I bygningsvedtægt kan optages bestemmelse om, at bygningsmyndigheden

a. kan gøre en byggetilladelse afhængig af, at bebyggelsen i sine væsentlige træk får en sådan ydre udformning og fremtræden, at der i forbindelse med den øvrige bebyggelse på stedet kan opnås en god helhedsvirkning.

b. iøvrigt i byggetilladelsen kan stille de krav, der er nødvendige for, at bebyggelsen såvel som dens hegning, skiltning m.v. kan fremtræde på en i forhold til dens omgivelser og til den øvrige bebyggelse på stedet rimelig og forsvarlig måde, og

c. når de under litra a og b nævnte hensyn eller arkitektoniske hensyn i øvrigt kræver det, kan forlange, at en

bebyggelses ydre fremtræden bevares i samme skikkelse, i hvilken den forefindes, således at ændringer af disse forhold kun må udføres med bygningsmyndighedernes forudgående godkendelse."

Kun et mindre antal kommuner har benyttet byplanlovens § 2, stk. 3, der har følgende ordlyd:

" Hvor hensynet til bevaring af værdifulde gadebilleder eller gamle bydeles særprægede karakter tilsiger det, kan i en byplan tillige bestemmes, at bebyggelse kun må nedrives, ombygges eller på anden måde ændres, såfremt kommunalbestyrelsen meddeler tilladelse hertil."

Sidst i dette afsnit findes et eksempel på en bevarende byplanvedtægts-deklaration for et område i København. Ca. 500 ejendomme i København er omfattet af sådanne bevarende byplanvedtægter.

Der har i de sidste år været en tendens til, at kommunerne anvender begge love i bevaringsarbejdet, hvilket har medført en styrkelse af kommunalbestyrelsernes muligheder for at forvalte bevaringsplanerne.

4. Reguleringskommissionen og amtsbygningsinspektoraterne

Såfremt en husejer ikke ønsker at få sin ejendom belagt med en bevaringstinglysning, har han mulighed for at klage til en af reguleringskommissionerne, som sorterer under de to landsretter. Når tinglysningerne er gennemført har husejerne ret til at appellere kommunalbestyrelsernes afgørelse i de enkelte byggesager til amtets bygningsinspektoratet, se iøvrigt kap. IV, Amtskommunerne, B.

5. Konsulentvirksomhed

Når en bevaringsplan er udarbejdet og tinglysningen gennemført skal enhver bygningsforandring, der går ud over almindelig vedligeholdelse, godkendes af kommunalbestyrelsen. Da det har vist sig, at de fleste kommuner ikke besidder den nødvendige ekspertise, har Nationalmuseet i de fleste byer med bevaringsplan fortsat som konsulent i bevaringsspørgsmål, efter at tinglysningen er gennemført. Konsulentvirksomheden udføres på den måde, at alle byggesager inden for bevaringsområdet sendes til museet til ud-

talelse; andre steder deltager en af museets medarbejdere i ejendomsudvalgenes møder, når bevaringssager er på dagsordenen.

6. Planernes økonomiske følger

Nationalmuseet har kun en mindre årlig bevilling (p.t. 90.000 kr.) til at udarbejde bevaringsplaner. Det har derfor været nødvendigt, at kommunerne yder økonomisk støtte til arbejdet - især til dækning af trykningsudgifter - men bortset herfra har kommunerne hidtil kunnet udføre denne form for planlægning uden væsentlige udgifter (udover udgifter til trykning af bevaringsplanen, har kommunernes udgifter kunnet holdes under 10.000 kr.).

Heller ikke planernes administration har pålagt byerne økonomiske byrder af nogen art, hovedsagelig fordi kommunerne i deres bevaringsplanlægning normalt anvender byggelovens bestemmelser, som ikke kan udløse nogen erstatningspligt, se kap. II, Planlægningslovgivning, A.

Husejerne frygter ofte, at gennemførelsen af en bevaringsplan vil medføre øgede udgifter i forbindelse med vedligeholdelse og ombygning. Praksis har imidlertid vist, at bortset fra ganske få tilfælde sker dette ikke. Tværtimod har museets rådgivning i mange tilfælde medført, at husejere har fået løst deres vedligeholdelses- og ombygningsproblemer billigere end de oprindelig havde forestillet sig. I de tilfælde, hvor et krav fra kommunalbestyrelsen har medført øgede udgifter for en husejer, har lokale bevaringsfonde som regel kunnet træde hjælpende til. Sådanne fonde er efterhånden oprettet i flere byer med bevaringsplan, se kap. IV, Kommunerne og Lokale bevaringsfonde.

7. Kommuneplanlægningsloven

Den 1. februar 1977 træder den i 1975 vedtagne kommuneplanlægningslov i kraft. Kommuneplanlægningsloven har optaget de mest bevaringsvenlige bestemmelser fra byggeloven og byplanloven. En redegørelse herfor er givet i bogen "Bygningsfredning - Bygningsfredningsloven og dens revision - status og perspektiver", som miljøministeriet

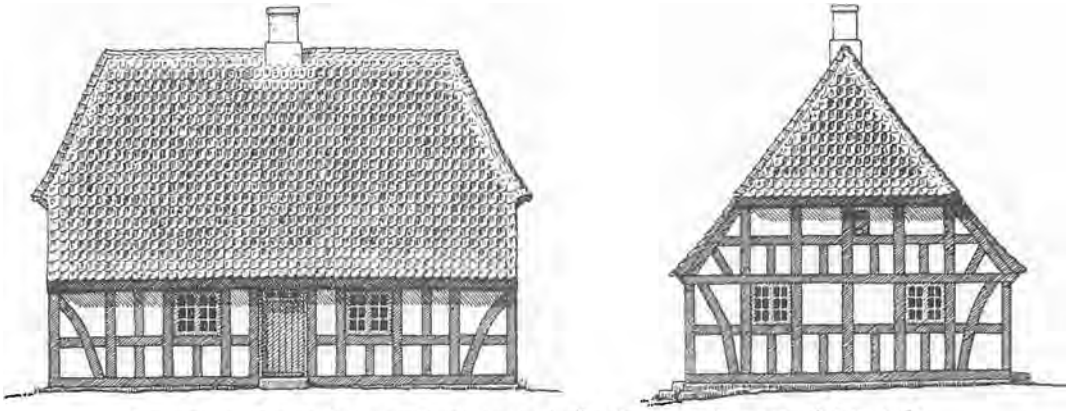

Brdr. Søren og Rasmus Jørgensens Hospital, mnr 38, Viby, Kerteminde kommune. Opført 1785.

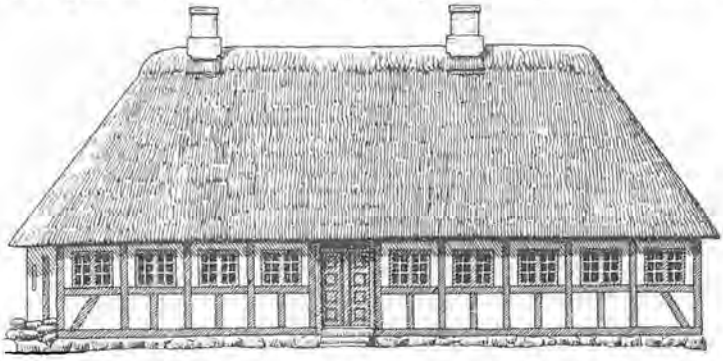

Lykkegårds hus, mnr. 13, Viby, Kerteminde kommune. Opført 1826. Delvis rekonstr.

Indsidderhus i Viby, opført ca. 1850. Opr. udseende. Jens Chr. Vårning

- Huse i Viby. Tegningerne stammer fra Det særlige Bygningssyns bevaringsplan med registrant fra 1971, "Viby på Hindsholm". Planen blev ikke gennemført på grund af lokal modstand. De 3 huse repræsenterer byggeskikken i den velbevarede ikke udflyttede landsby; de er ikke fredede efter bygningsfredningsloven, og er derfor i dag stadig ubeskyttede.

udsendte i august 1975. Se endvidere kap. II, Den fremtidige lovgivning, A.

8. Landsbybevaring

Det hidtil gennemførte bevaringsarbejde har næsten udelukkende koncentreret sig om købstæderne. Kun i få tilfælde har man søgt at planlægge bevaringen i Danmarks mange landsbyer. Et af disse tilfælde er Det særlige Bygningssyns bevaringsplan for landsbyen Viby på Nordfyn og den plan Nationalmuseet er i færd med at udarbejde for Slagslunde landsby i Stenløse kommune. De værdifulde landsbymiljøer registreres iøvrigt i et vist omfang som et led i fredningsplanudvalgenes landskabsanalyser, jfr. kap. II, Naturfredningsloven. Den nye kommuneplanlægningslov indeholder muligheder for at også landsbyerne kan inddrages i en bevaringsplanlægning af tilsvarende art som den, der har fundet sted i købstæderne.

9. Afsluttende bemærkninger

Siden bevaringsplanlægningen tog sin begyndelse i 1960 har den taget et vældigt omfang. Parallelt med det stigende behov i befolkningen for miljøforbedringer og pleje af de nærmeste omgivelser, er bevaringsplanerne dukket op i den ene by efter den anden. I kap. III, Kommunerne, er angivet de byer, som har gennemført en eller anden form for bevaringsplanlægning, og der er ingen tvivl om, at antallet af lokaliteter vil øges betydeligt i de allernærmeste år. Man har kunnet nære frygt for, at det hastigt stigende antal tinglyste ejendomme ud over landet ville indebære, at bevaringsplanerne ville være uden virkning. Men det har ikke været tilfældet. Når bevaringsplanerne er offentliggjort og tinglysningerne gennemført, er bevaringsarbejdet hurtigt blevet lagt i faste rammer. Denne form for planlægning har vist sig at være et overordentligt brugbart instrument i forsøget på at sikre gammel, værdifuld bygningskultur.

10. Eksempler på tinglysning af bevarende bestemmelser i byggeloven (bygningsvedtægten) og i byplanloven. Adresse

I det følgende bringes først et eksempel på en tinglyst deklaration vedrørende de bevarende bestemmelser i byggeloven (bygningsvedtægten), og derefter et eksempel på en tinglyst byplanvedtægt, der indeholder byplanlovens bevaringsbestemmelser.

Det første eksempel er fra Rønne og drejer sig om tinglysning af normal-bygningsvedtægtens § 17, stk. 3 - i bygningsvedtægten for Rønne købstad § 22, stk. 3 - jfr. byggelovens § 43, stk. 1, c, se foran afsnit 3 samt kap. II, Planlægningslovgivning, A.

Deklarationen omfatter et meget stort antal huse, herunder også de ca. 20 fredede bygninger, der er i Rønne.

Det er naturligvis ikke alle deklarationer af denne art, der omfatter fredede bygninger. Men indeholder det område, som deklarationen tinglyses for, bygninger der er fredet efter bygningsfredningsloven, vil også disse blive medtaget, selv om de f.eks. som A-fredede i forvejen nyder en kvalificeret beskyttelse.

Det andet eksempel er en byplanvedtægt fra et område i København. Denne byplanvedtægt indeholder bevaringsbestemmelser ,jfr. byplanlovens § 2, stk. 3, se foran kap. II, Planlægningslovgivning, B, og afsnit 2 foran.

Bevaringsbestemmelsen "skjuler sig" i vedtægtens § 3.

Også andre af bestemmelserne er imidlertid af interesse, f.eks. de der vedrører bygningshøjde og facadelængde (§ 1) og udnyttelsesgrader (§ 2), og som dermed fastlægger dimensionerne af nyt byggeri.

Det samme gælder § 6 om materialer, form og farver.

På 10 af de ialt 36 ejendomme, der er omfattet af byplanvedtægten, er der bygninger fredede efter bygningsfredningsloven, såvel i klasse A som i klasse B.

Adresse: Nationalmuseet,2.afdeling, Frederiksholms Kanal 12
1220 København K.
Telefon (01) 13 44 11

6510 Mtr. nr., ejerlav, sogn:
15 DEC. 1970

20 m.fl. af Rønne købstads bygrunde

Bornholms Amtstue
25 KRONER
14 DEC. 1970

Anmelder: Rønne kommune

D E K L A R A T I O N

i henhold til § 22, stk. 3, i bygningsvedtægt for Rønne købstad.

I et den 23. september 1968 afholdt møde har Rønne byråd truffet beslutning om, at bestemmelserne i § 22, stk. 3, i bygningsvedtægten for Rønne købstad, hvorefter forandringer i en bebyggelses ydre kun kan ske med kommunalbestyrelsens forudgående godkendelse, skal gælde for samtlige de 553 ejendomme med påstående bygninger, der er optaget i den af Det særlige Bygningssyns sekretariat i 1967 udarbejdede bevaringsplan for Rønne.

§ 22 i bygningsvedtægten for Rønne købstad har følgende ordlyd:

Stk. 1. "Kommunalbestyrelsen kan gøre en byggetilladelse afhængig af, at bebyggelsen i sine væsentlige træk får en sådan ydre udformning og fremtræden, at der i forbindelse med den øvrige bebyggelse på stedet kan opnås en god helhedsvirkning.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan i byggetilladelsen stille de krav, der er nødvendige for, at bebyggelsen såvel ved dens hegning, skiltning m.v. ka fremtræde på en i forhold til dens omgivelser og til den øvrige bebyggelse på stedet rimelig og forsvarlig måde.

Stk. 3. Når de i stk. 1 og 2 nævnte hensyn eller arkitektoniske hensyn i øvrigt kræver det, kan kommunalbestyrelsen forlange, at en bebyggelses ydre fremtræden bevares i samme skikkelse, i hvilken den forefindes, således at ændringer af disse forhold kun må udføres med kommunalbestyrelsens forudgående godkendelse.

Stk. 4. Beslutninger i medfør af stk. 3 skal ved kommunalbestyrelsens foranstaltning tinglyses på de pågældende ejendomme. Beslutningerne kan af vedkommende ejer påklages til reguleringskommissionen for østre lands retskreds. Klagefristen er 30 dage fra den dag, da afgørelsen er meddelt den pågældende tillige med oplysning om denne frist og om, at klage må rettes til reguleringskommissionen."

Nærværende deklaration begæres i henhold til § 43, stk. 2, i lovbekendtgørelse nr. 206 af 15. maj 1970 (byggeloven) tinglyst servitutstiftende på omstående ejendomme.

Påtaleret har Rønne kommunalbestyrelse.

RØNNE KOMMUNALBESTYRELSE, den 14. december 1970.

P. k. v.
Aage Kjøller.

Indført i dagbogen for retten
i Rønne den 15 DEC. 1970

Lyst.
Tinglysn. Bd. I
Aktstk. C Nr. 288

V. T. BANG
fm.

32 200/71

FREMLAGT I MØDET
31. MARS. 1970
I BORGERREPRÆSENTATIONEN

FREMLAGT I MØDET
11. JUN. 1970
I BORGERREPRÆSENTATIONEN

Byplanvedtægt.

Hovedjournal nr. 2046.

I medfør af byplanloven (lovbekendtgørelse nr. 160 af 9. maj 1962) pålægges området begrænset af Farvergade, Kompagnistræde, Rådhusstræde, Frederiksholms Kanal, Stormgade og Vester Voldgade nedennævnte byplan.

På vedhæftede plan nr. 20.740 er vist det omhandlede område.

Byplanen omfatter - som det i øvrigt fremgår af planen - matr.nr.ne 132, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150 A, 150 B, 156, 160, 162, 164, 169, 170, 172, 176, 177, 178, 181, 182, 183, 185, 186, 187, 189, 190, 237 A, 238, 247, 249, 277, 278, 281 og 293 Vester kvarter samt alle parceller, der efter den 1. juli 1969 udstykkes fra de nævnte ejendomme.

§ 1. For de området begrænsende gader samt for Løngangsstræde, Vandkunsten og Gåsegade opretholdes de nuværende gadelinier.

§ 2. Området fastlægges i sin helhed til kontor-, forretnings- og boligbebyggelse. Ved nybygning eller væsentlig ombygning af forhusene skal mindst 1/3 af forhusenes samlede etageareal indrettes til beboelse.

§ 3. Bebyggelsen må kun nedrives, ombygges eller på anden måde ændres, såfremt magistraten meddeler tilladelse hertil.

§ 4. Ny bebyggelse skal opføres som sluttet bebyggelse i de fastlagte gadelinier.

Bebyggelsen skal opføres i enheder svarende til de nuværende ejendommes facadelængder. Sammenlægges ejendomme, kan magistraten dog indrømme tilladelse til, at den enkelte bygnings facadelængde bliver omkring 20 m, såfremt det af hensyn til bebyggelsens indpasning i gadebilledet efter magistratens skøn er ønskeligt.

Bygningshøjden må i gadelinien mod Vester Voldgade ikke overstige 20,5 m. Mod de øvrige gade må bygningshøjden i gadelinien ikke overstige 15 m.

I karreernes indre kan placeres enkelte bygninger samt parkeringsanlæg, cykelskure og lignende, når dette sker efter en af magistraten godkendt samlet bebyggelsesplan, om fornødent fastlagt i et tillæg til nærværende vedtægt.

I forbindelse med opførelse af ny bebyggelse skal der tilstræbes tilvejebragt tilfredsstillende opholdsareal - i særlig grad til beboerne - i henhold til den til enhver tid gældende bygningslovgivning.

§ 5. Udnyttelsesgraden for ejendommene i karreen begrænset af Kompagnistræde, Rådhusstræde, Vandkunsten og Gåsegade må ikke overstige 1,75. Når bebyggelsen opføres på grundlag af godkendte bebyggelsesplaner, eller når magistraten under hensyntagen til projektets karakter og den omgivende bebyggelse finder det rimeligt, kan magistraten godkende forøgelse af udnyttelsesgraden med indtil 30%. Højere udnyt-

18-6-70 2076 Skd. j. nr. [illegible] 19 [illegible] 25 AUG. 1970

telsesgrad end 1,75 + 30% = 2,275 kan ved mindre om- og tilbygning tillades af magistraten, men kan ved byggeri af anden art kun tillades med borgerrepræsentationens samtykke.

§ 6. Bygningernes materialer, form og farver skal efter magistratens skøn være samstemmende med omgivelsernes og områdets karakter.
Alle frie sider på bygninger skal behandles som facademur.

§ 7. Der må, efterhånden som forholdene gør det muligt - i overensstemmelse med byggelovens bestemmelser, om fornødent med reguleringskommissionens eller taksationskommissionens medvirken - foretages sådanne omlægninger af ejendomsgrænser og andre foranstaltninger, som efter magistratens skøn må anses for nødvendige for en hensigtsmæssig ordning af bebyggelsen og en tilfredsstillende udformning af de ubebyggede arealer.

§ 8. Byplanvedtægtens bestemmelser skal ikke være til hinder for bibeholdelse af den nuværende bebyggelse og dens nuværende udnyttelse, forudsat at såvel denne bebyggelse som udnyttelsen ikke strider mod de i givne byggetilladelser tagne forbehold og i øvrigt er lovlig.

§ 9. Københavns magistrat alene har påtaleret for overtrædelse af nærværende vedtægt.

§ 10. Den samlede magistrat kan indrømme lempelser i vedtægtens øvrige bestemmelser, såfremt karakteren af det kvarter, byplanen søger at skabe eller fastholde, ikke derved ændres.

§ 11. Forandringer i denne byplan kan ske efter kommunalbestyrelsens vedtagelse og med boligministeriets godkendelse efter reglerne om vedtagelse og godkendelse af nye byplaner.

Nærværende byplanvedtægt med indhæftede plan nr. 20.740 er vedtaget af Københavns kommunalbestyrelse den 11. juni 1970 og 17. juni 1971.

Københavns magistrats 4. afdeling, den 28. juli 1971.

A. Wassard Jørgensen

Sverre Borring

2.kt.B.j.nr. 32-200-1971

I medfør af § 1 i lov om byplaner (lovbekendtgørelse nr. 63 af 20. februar 1970) godkendes foranstående af Københavns kommunalbestyrelse vedtagne forslag til en partiel byplanvedtægt for et område begrænset af Farvergade, Kompagnistræde, Rådhusstræde, Frederiksholms Kanal, Stormgade og Vester Voldgade i Københavns kommune.

Boligministeriet, den - 4 APR. 1972

P. M. V.
E.B.

BYPLAN J.NR.
30 JUL 1971

INDSENDT TIL KØBENHAVNS MAGISTRATS 4' AFDELINGS
SKRIVELSE AF 16/5-72 TIL BR.
18/7-71

Af hensyn til bestemmelserne i § 4, stk. 2, i byggelov for København af 29. marts 1939 vides intet at indvende mod tinglysning af nærværende dokument.

Københavns magistrats 4' afdeling, den 18. maj 1972.
P.b.v.
E. Jacobsen

INDFØRT I DAGBOGEN
den 18 MAJ 1972
KØBENHAVNS BYRET
Elmerkjær

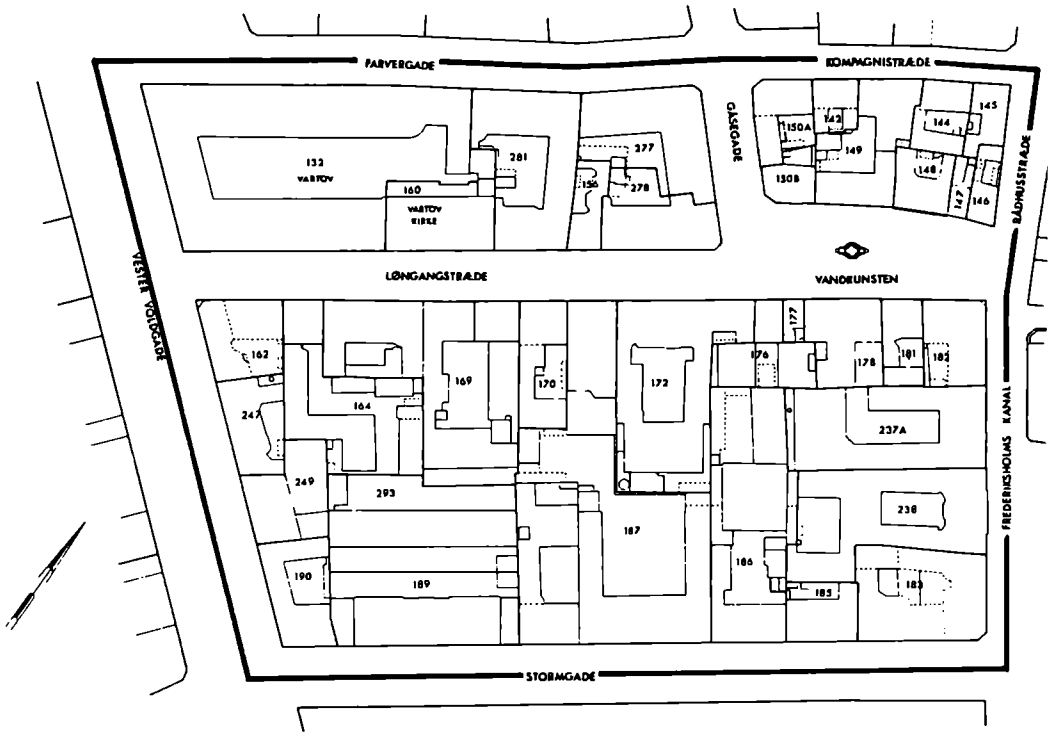

GRÆNSE FOR BYPLANOMRÅDE

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 m.

STADSINGENIØRENS DIREKTORAT BYPLANKONTORET	
TEGN NR. 20740	MÅL: 1:1000
KVAR-TER: VESTER	BP 1002
HENH. TIL SKR. AF	TIL:

E Kirkernes bevaring

1. Lovgrundlag og hovedprincip

Det lovmæssige grundlag for kirkernes vedligeholdelse er lov nr. 455 af 23. september 1947 om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde m.v. (som ændret ved lov nr. 50 af 16. marts 1956, lov nr. 93 af 31. marts 1965 samt lov nr. 260 af 4. juni 1970). Detaillerede forholdsregler er givet i anordning nr. 136 af 11. april 1953 om vedligeholdelse af og tilsyn med kirkebygninger m.v. samt for kirkegårdenes vedkommende i anordning nr. 143 af 20. april 1953 om kirkegårde.

Hovedprincippet er, at der til alle restaurerings- eller istandsættelsesarbejder, som går ud over almindelig vedligeholdelse, til om- og tilbygninger samt til udsmykning og nyanskaffelser kræves særlig tilladelse fra kirkeministeriet eller i en række tilfælde fra vedkommende stiftsøvrighed, som af ministeriet er bemyndiget til at meddele tilladelsen.

2. Særlige krav og forskrifter

Specielle krav og forskrifter er nedfældet i en række cirkulærer. De vigtigste er:

Cirkulære nr. 128 af 2. august 1954 om elektriske varmeanlæg i kirkerne.

Cirkulære nr. 44 af 15. maj 1957 om affattelse af orgeltilbud m.v.

Cirkulære nr. 172 af 11. juli 1960 om installation af elektriske orgelblæsere i kirkerne.

Cirkulære nr. 102 af 12. april 1962 om istandsættelse af kirkernes tårnure.

Cirkulære nr. 103 af 13. april 1962 om fældning af træer ved kirker og på kirkegårde.

Cirkulære nr. 78 af 9. april 1965 om vedligeholdelse af stengærder.

Cirkulære nr. 233 af 18. november 1965 om trådløse høreanlæg i kirkerne.

Cirkulære af 15. juni 1967 om forebyggelse af udtørringsskader i kirkerne.

Cirkulære af 15. juli 1969 om affattelse af tilbud vedrørende levering og istandsættelse af kirkeklokker m.v.

Af betydning ved ansøgning om godkendelse af restaureringsforslag er tillige

Cirkulære nr. 10 af 31. januar 1970 om brug af skemaer i sager om opførelse og istandsættelse af kirker.

3. Kirkernes omgivelser

Mens kirker og kirkegårde normalt ikke er fredede i sædvanlig forstand (undtagelser danner kirker og kapeller, som indgår i de under bygningsfredningsloven fredede slotte og herresæder m.v.) åbner cirkulære nr. 14 af 26. januar 1949 om fredning af kirkernes omgivelser mulighed for ved frivillig overenskomst med vedkommende lodsejere at sikre bevaring af en kirkes landskabelige placering, fortrinsvis gennem forbud mod skæmmende bebyggelse, se også kap. II, Den antikvariske lovgivning, B.

4. Årlige syn og kirkesagernes behandling

Ifølge lov om vedligeholdelse af kirker og kirkegårde § 31, skal menighedsrådet (eller ved ikke-selvejende kirker tiendeejeren) hvert år med bistand af en bygningskyndig person afholde et syn over kirken og dens tilbehør samt kirkegården. Forefundne mangler protokolleres, og udskrift sendes til provstiudvalgets approbation. Hvert tredje år finder synet sted under ledelse af provsten (§ 32) og under medvirken af en til provstiudvalget knyttet bygningskyndig.

Konstateres der ved synene eller opstår på et tidspunkt mangler, hvis afhjælpning kræver myndighedernes tilladelse, skal der ad tjenstlig vej indsendes et detailleret forslag til stiftsøvrigheden eller kirkeministeriet. Forslaget, som normalt udarbejdes af en arkitekt, skal ledsages af overslag og finansieringsplan. Til at bistå sig ved vurderingen af de indkomne forslag råder kirkeministeriet over et antal sagkyndige konsulenter, hver med sit faglige samt eventuelt geografiske område. De vigtigste er:

Nationalmuseet, ved dettes 2. afdeling, som behandler de fra hele landet forelagte sager ud fra et antikvarisk synspunkt. Endvidere er det overdraget til museet at udarbejde forslag til restaurering eller konservering af kalkmalerier og historisk inventar.

De kongelige bygningsinspektører, som hver i sit distrikt er konsulent på det arkitektoniske område. Se adressefortegnelse nedenfor.

Konsulenter. I spørgsmål om anskaffelse af nye kunstværker. f.eks. alterbilleder og glasmalerier, kan kirkeministeriet indhente udtalelse fra Akademirådets udvalg for kirkekunst, Charlottenborg.

Til bedømmelse af et varmeanlægs egnethed i varmeteknisk henseende indhentes udtalelse fra ministeriets konsulent i varmetekniske spørgsmål, professor Vagn Korsgaard, Danmarks tekniske Højskole.

Sager vedrørende orgler og kirkeklokker forelægges ministeriets konsulent i orgel- og klokkesager, organist Hans Nyholm, Malling.

Endelig er der til de enkelte stifter knyttet særlige konsulenter med erfaring i anlæg og drift af kirkegårde. Ministeriet kan tillige indhente udtalelse fra Akademirådets havekunstneriske udvalg, Charlottenborg.

I en sag, der berører flere konsulenters fagområde, høres disse efter tur, Nationalmuseet da til sidst.

5. Det særlige kirkesyn

Ifølge lovens § 41 er et antal kirker af særlig monumental betydning henlagt under Det særlige kirkesyn, som består af tre af ministeriet udpegede personer med særlig arkitektonisk og arkæologisk sagkundskab. Disse kirker, for tiden ca. 40, deriblandt de fleste domkirker, holdes uden for den almindelige konsulentvirksomhed.

6. Adresser:

Akademirådets udvalg for hhv. havekunst og kirkekunst, se under Akademirådet, afsnit G.

Kirkeministeriet	Frederiksholms Kanal 21 1220 København K. Telefon (01) 14 62 63
Det særlige kirkesyn	Frederiksholms Kanal 12 1220 København K. Telefon (01) 13 44 11
Nationalmuseets 2. afdeling	Frederiksholms Kanal 12 1220 København K. Telefon (01) 13 44 11

De kgl. bygningsinspektører:

Det nordlige Jylland	Arkitekt m.a.a. Leopold Tesch Søndergade 21 9900 Frederikshavn Telefon (08) 42 18 66
Midt- og Vestjylland	Arkitekt m.a.a., professor Johan Richter Frederiksgade 72 8000 Århus C. Telefon (06) 13 06 33
Sønderjylland og Fyn	Arkitekt m.a.a. Jørgen Stærmo Benediktsgade 46 5000 Odense Telefon (09) 11 59 11
Nord- og Nordvestsjælland, Lolland-Falster og Bornholm	Arkitekt m.a.a. Preben Hansen Amagertorv 29 1160 København K. Telefon (01) 13 70 75
Øvrige Sjælland	Arkitekt m.a.a. Nils Koppel Strandvejen 130 2900 Hellerup Telefon (01) HE 10 200

F Nationalmuseets mølleudvalg

Møllebevaringen varetages først og fremmest af Nationalmuseets Mølleudvalg (Molinologisk Laboratorium), til hvilket der foruden en ingeniør bl.a. er knyttet 2 "faste" møllebyggere.

Foruden selv at forestå istandsættelser af møller - bl.a. i form af beskæftigelsesarbejder - foretager mølleudvalget registreringer og undersøgelser.

Det bevaringsprogram, mølleudvalget har udarbejdet, omfatter 52 vandmøller og 80 vindmøller, hvoraf 25 møller indtil nu er blevet istandsat.

Istandsættelserne sker ved hjælp af statsmidler, herunder tilskud fra Det særlige Bygningssyn og/eller med støtte fra lokale myndigheder, fonds m.fl.

Om selskabet "Danske Møllers Venner", se kap. III, Privat bevaringsarbejde, E.

Nationalmuseets Mølleudvalg, Brede
2800 Kgs. Lyngby
Telefon (02) 85 34 75

G Akademiet for de skønne kunster

Akademiets opgaver

Akademiet, der er stiftet i 1754, er en statsinstitution under ministeriet for kulturelle anliggender. Akademiet fungerer først og fremmest som statens rådgiver i kunstneriske spørgsmål, men har tillige beføjelse til på eget initiativ at fremsætte erklæringer om kunstneriske og kulturelle spørgsmål over for statslige og kommunale myndigheder, offentlige institutioner, private virksomheder, foreninger og personer - eller over for offentligheden gennem pressen og andre meddelelsesmidler.

Akademiet søger gennem oplysning og rådgivning at medvirke til at fastholde og beskytte de mange kulturværdier, der er knyttet til det åbne land, byer og bygninger.

Akademiets sammensætning. Akademirådet

Akademiet består af indtil 72 medlemmer, der vælges for en periode af fire år. 60 af medlemmerne (20 arkitekter, 20 billedhuggere og 20 malere) er valgt af Kunstnersamfundet, der er en selvsupplerende forsamling (for tiden ca. 1450 medlemmer). Akademiet kan supplere sig med indtil 12 medlemmer valgt af Akademirådet.

Akademiets virksomhed udøves af Akademirådet, der består af 12 medlemmer, fordelt på tre faggrupper for bygningskunst, malerkunst og billedhuggerkunst.

Akademirådets formand, der tillige er Akademiets præsident, danner sammen med de tre faggruppers ledere et forretningsudvalg, der forbereder de sager og indstillinger, som skal forelægges Akademirådet.

Til hjælp ved behandling af løbende eller særlige opgaver nedsætter Akademirådet sagkyndige udvalg. Blandt de faste udvalg kan nævnes udvalget for landskabs- og havekunst og udvalget for kirkekunst. Det sidste fungerer som kunstnerisk rådgiver og konsulent for kirkeministeriet.

Akademiet for de skønne kunster

Charlottenborg
Kgs. Nytorv 1
1050 København K.
Tlf.: (01) 12 68 60
lokal 211

Akademirådets formand: Vera Mühre
Akademisekretær: Axel Thygesen

H Det Kongelige danske Kunstakademi

Kunstakademiet, der er underlagt ministeriet for kulturelle anliggender, er oprettet i 1754. Det består i dag af tre selvstændige skoler: Kunstakademiets arkitektskole, Kunstakademiets konservatorskole (oprettet 1973) og Billedkunstskolerne, der er opdelt i Maler- og Billedhuggerskoler, Skolen for mur- og rumkunst, Grafisk skole og Skolen for kunstpædagogik. Til disse skoler er knyttet værksteder og farveteknisk laboratorium.

Arkitektskolen er delt i 10 institutter med tilhørende laboratorier og værksteder. Konservatorskolen er liniedelt i henholdsvis en kunstlinie, en kulturhistorisk linie og en biblioteks- og arkivlinie. Også konservatorskolen har værksteder.

Igennem den sidste snes år har Kunstakademiets arkitektskole udviklet sig til en højere læreanstalt for al fysisk planlægning. Dens opgaver omfatter uddannelse af arkitekter og planlæggere, forsknings- og forsøgsvirksomhed, offentlige forelæsninger og rådgivende virksomhed udadtil.

Institutter, laboratorier etc, som i særlig grad beskæftiger sig med bevaringsopgaver, nybyggeri i historisk miljø samt indsamling af dokumentationsmateriale vedrørende den historiske arkitektur er:

1. Institut for arkitekturhistorie, opmåling og restaurering

Arbejdsområde og organisation.

I instituttet er samlet mange af de traditionelle fagområder og studieaktiviteter, som karakteriserede arkitektskolen før den fik status af højere læreanstalt: bygningskunst, restaurering, by- og bygningspleje, beskyttende bybygning, indpasning af nybygninger i arkitektonisk og historisk værdifulde miljøer, opmåling, registrering og undersøgelse af historiske bygninger og byer, studier og forskning af traditionel byggeteknik samt håndværkerpraktik.

Instituttets afdelinger og laboratorium yder vejledning til institutioner og praktiserende arkitekter og søger gennem artikler, bøger og forelæsninger at udbrede kendskabet til vor arkitekturarv og dens rette pleje. Hvor det kan forenes med instituttets studiepraksis og de studerendes behov, optager instituttet samarbejde med kommuner, offentlige og private institutioner eller borgergrupper om aktuelle registreringsopgaver, bevarings- og fornyelsesproblemer.

Instituttet er opdelt i tre afdelinger:

a. Afdelingen for restaurering. Afdelingens arbejdsområde er bygningskunst, bygningsrestaurering, bygningspleje, byg-

nings- og bybeskyttelse, bevarende sanering og byfornyelse.

b. Afdelingen for dansk (nordisk) arkitekturhistorie og opmåling. Afdelingens arbejdsområde er dansk og nordisk arkitekturhistorie, bygningsarkæologi, konstruktionshistorie, bolighistorie og interiørstudier, anonym arkitektur og egnspræget byggeskik - også uden for Norden - byggekunsten i de tidligere danske kolonier og handelskontorer, udvikling af studiemetode med opmåling som grundlag, arkitekturhistorisk forskning.

c. Afdelingen for arkitekturens historie. Afdelingens arbejdsområde er arkitekturens historie i almindelighed, med hovedvægten lagt på Europas og den nære Orients arkitekturhistorie.

Til instituttet er endvidere knyttet:

d. Laboratoriet for bygningsrestaurering. Laboratoriets arbejdsområde er den historiske bygningsteknologi. Laboratoriet foretager indsamling og formidling af oplysninger om traditionelle byggemetoder og -materialer med henblik på restaureringsopgaver, desuden undersøgelser af nye materialers egnethed ved restaureringsopgaver.

En eksempelsamling vedrørende traditionelle og nye materialer er under opbygning.

2. Institut for by- og landskabsplanlægning

Instituttets fagområde er lands- og regionplanlægning, kommune- og lokalplanlægning samt planlægning i udviklingslande. Under instituttet hører tillige landskabs- og havekunst med følgende delemner: Kulturlandskabet, naturfredning, historiske parker og haver, fæstningsanlæg, rekreative områder og plantekendskab.

Instituttet disponerer over følgende samlinger og laboratorier:

a. By- og landskabsinstituttets kortsamling. Samlingen rummer kort, planer, luftfotos m.v. af danske bydele, byer, regioner, landsdele m.v.

b. By- og landskabsinstituttets håndbibliotek. Bibliotekets håndbøger m.v. er koncentreret om emnet by- og landskabsplanlægning.

c. Byfornyelseslaboratoriet. Laboratoriet rummer håndbøger, oversigtsværker og en lysbilledsamling, som specielt sigter mod byfornyelse og sanering.

d. Landskabslaboratoriets lysbilledsamling. En omfattende samling af 7x7 cm lysbilleder vedr. landskabs- og havekunst.

e. Byplan-lysbilledsamling. En samling af lysbilleder i format 5x5 cm (24x36 mm) vedr. byplanlægning.

3. Institut for byggeteknik

Instituttets afdelinger yder bl.a. vejledning til institutioner og personer uden for arkitektskolen.

Instituttet består - foruden af en studieafdeling - af fagafdelinger for: akustik, anvendt byggeteknik, belysningslære, bærende konstruktioner, materiallære, tekniske installationer, byggeriets administration og datalogi.

4. Byggeteknisk Studiearkiv (BSA)

Byggeteknisk Studiearkiv er landets hovedbibliotek for planlægning og husbygning i videste forstand. Det er såvel en afdeling af arkitektskolen som et offentligt dokumentations- og informationsinstitut. Studiearkivet omfatter bl.a. følgende samlinger: Bogsamling, tidsskriftsamling, standardbladsamling, lovsamling, beskrivelsessamling (materiale- og arbejdsbeskrivelser), programsamling, databladsamling og katalogsamling (brochurer m.v.).

BSA yder vejledning og konsulentbistand til personer, institutioner, foreninger m.m.

5. Kunstakademiets bibliotek

Kunstakademiets bibliotek er statens hovedbibliotek for arkitektur, billedhuggerkunst og malerkunst.

Biblioteket har følgende afdelinger:

Bøger, tidsskrifter, lysbilleder og arkitekturfotografier

Fotografisamlingen (maleri og skulptur)

Samlingen af arkitekturtegninger. Samlingen indeholder bl.a. originaltegninger af dansk arkitektur fra ca. 1720 til i dag, dels opmålinger af historiske bygninger, gadebilleder og bygningsdele (døre, vinduer, trapper m.v.), biografiske oplysninger om arkitekter samt ca. 25.000 arkitekturfotografier (fra 1854 til i dag).

6. Informationscentret
er et serviceorgan for alle. Bøger og andre publikationer fra arkitektskolens institutter kan erhverves i centret.

7. Adresser:

Det Kongelige danske Kunstakademi
Kongens Nytorv 1
1050 København K.
Tlf.: (01) 12 68 60

1. Institut for arkitekturhistorie, opmåling og restaurering
Kongens Nytorv 5
1050 København K.
Tlf.: (01) 12 68 60

a. Afdelingen for restaurering
Kongens Nytorv 5, 2. sal, lokal 256

b. Afdelingen for dansk (nordisk) arkitekturhistorie og opmå
Kongens Nytorv 5, 2. sal, lokal 262

c. Afdelingen for arkitekturens historie
Kongens Nytorv 1, opg. G, lokal 255

d. Laboratoriet for bygningsrestaurering
Kongens Nytorv 3, stuen, lokal 283

2. Institut for by- og landskabsplanlægning
Peder Skramsgade 2D, 1. sal
1054 København K.
Tlf.: (01) 12 68 60
Lokal 363(landskab) 320(byplan)

a.By- og landskabsinstituttets kortsamling
Peder Skramsgade 2D, 1. sal, lokal 263
Åben for udlån klokken 9-16

b.By- og landskabsinstituttets håndbibliotek
Peder Skramsgade 2D, 1. sal, lokal 363
Åben for udlån klokken 9-14

c.Byfornyelseslaboratoriet
Peder Skramsgade 2C, Mezz., lokal 321
Åben for udlån klokken 9-14

d.Landskabslaboratoriets lysbilledsamling
Peder Skramsgade 2D, 1. sal, lokal 363
Åben for udlån klokken 9-14

e.Byplan-lysbilledsamling
Peder Skramsgade 2D, 1. sal, lokal 363
Åben for udlån klokken 9-14

3.Institut for Byggeteknik
Tordenskjoldsgade 10, 3. sal
1055 København K.
Tlf.: (01) 12 68 60
Lokal 330 (fagafd.) 347 (studieafd.)

Afdelingen for akustik, lokal 324, 325
Afdelingen for anvendt byggeteknik, lokal 324
Belysningslaboratoriet, lokal 330
Afdelingen for bærende konstruktioner, lokal 327
Afdelingen for materiallære, lokal 329, 330, 334
Afdelingen for tekniske installationer, lokal 324, 325

4.Byggeteknisk Studiearkiv (BSA)
Tordenskjoldsgade 10
1055 København K.
Tlf.: (01) 12 37 95
Ekspedition ma-fre klokken 9-17,
onsdag til klokken 20

5.Kunstakademiets bibliotek
Kongens Nytorv 1, indgang T (udstillingsbygningen)
1050 København K.
Tlf.: (01) 12 86 59 og 12 68 60

a.Bøger, tidsskrifter, lysbilleder og arkitekturfotografier
Tlf.: (01) 12 68 60, lokal 306
Ekspedition 1.sept. - 31.maj:
Hverdage 10-18, onsd. 10-21
1.juni - 31.august:
Hverdage 13-17, onsd. 13-20
Lørdage lukket

b.Fotografisamlingen (maleri og skulptur)
Tlf.: (01) 12 86 59 og 12 68 60, lokal 31
Ekspedition 13-16, lørdag 10-14
1.juni - 31.august: lørdage lukket

c.Samlingen af arkitekturtegninger
Tlf.: (01) 14 22 71 og 12 68 60, lokal 30
Ekspedition 13-16 og efter aftale
Lørdage kun efter aftale

6.Informationscentret
Peder Skramsgade 2A, Mezz.
1054 København K.
Tlf.: (01) 12 68 60, lokal 344, 345, 346

J Arkitektskolen i Århus

Arkitektskolen i Århus er en højere læreanstalt underlagt ministeriet for kulturelle anliggender. Skolen grundlagdes 1965 og har samme status som arkitektskolen på Kunstakademiet i København. Arkitektskolens opgave er at give undervisning, udøve forskning og rådgive indenfor planlægning af samfundets fysiske omgivelser.

Arkitektskolen er opdelt i en række afdelinger dækkende almene og specielle fagområder. Af afdelinger som særligt beskæftiger sig med områder indenfor bevaringsproblematikken kan nævnes:

1.Afdelingen for restaurering, by og bygningspleje
I det omfang det er muligt, og i overensstemmelse med den løbende undervisning og forskning, kan afdelingen i større eller mindre grad vejlede og samarbejde med kommuner,

institutioner, arkitekter m.fl. om aktuelle problemer i forbindelse med ældre bygningers og bydeles bevaring. Gennem forelæsninger, kurser, publikationer og udstillinger søger afdelingen at skabe forståelse for at bevare og fortsat udnytte vore ældre værdifulde bygninger og bydele i et integreret samspil med kommende nye bygninger og bydele.

De fagemner, som afdelingen særligt beskæftiger sig med til opnåelse af faglig viden og metode, og som man således kan rådgive i er: Arkitekturhistorie, opmåling, bygningsarkæologi, historisk byggeteknik, restaureringshistorie, restaureringsteknik og lovgivning.

Endvidere arbejder man med metoder til en sikrere vurdering af ældre bygningers og bydeles kvaliteter med hensyn til konstruktioner, installationer, anvendelse, funktion, historie, arkitektur, relationer til omgivende bebyggelse, gader, pladser og trafik, deres rekreative muligheder og sociale forhold.

Afdelingen har en samling udførte opmålinger af kirker og borgerhuse fra Århusområdet og er i færd med at oparbejde en samling af historiske byggematerialer.

2. Afdelingen landskabs- og havekunst

Afdelingens arbejdsområder er landskabet, dets udnyttelse, brug og pleje, herunder bevaringsarbejder af kulturel og havekunstnerisk art. Som eksempel kan nævnes "genopbygning af landskabets grønne rum" med de elementer, som det består af, d.v.s. enkelttræer og alleer, herregårdsparker med voldanlæg, kirker, kirkegårde og præstegårde. Andre eksempler er bysilhouetter, husenes tilpasning til landskabet og byernes grønne rum med havekunstneriske muligheder gennem sanering og byfornyelse.

Afdelingen står til rådighed med oplysninger og anden hjælp i ovennævnte forhold, i det omfang tid og arbejdskraft tillader dette.

3. Biblioteket

Biblioteket er et institutbibliotek under Statsbiblioteket i Århus. Bog- og tidsskriftsamlingen er opbygget om-

kring følgende emneområder: Arkitektur, arkitekturhistorie, by- og bygningspleje, restaurering, byggeteknik, byplanlægning, landskabs- og havekunst, møbel- og rumkunst, industriel design, psykologi og samfundsforhold.

Lysbilledsamlingens emneområder er arkitekturhistorie, europæiske hovedstæder, byplanlægning, havekunst, møbelkunst, boligområder, forskellige arkitekters arbejder, afgangsopgaver og udstillinger.

Kortarkivet omfatter dels Geodætisk Instituts kort over Danmark i diverse målestoksforhold, dels kort fra Århus kommune. Desuden en sporadisk samling af kort og gadefacadeopmålinger fra forskellige danske og udenlandske lokaliteter.

Bibliotekets åbningstider: mandag til fredag kl. 10-16.

Arkitektskolen, de afdelinger, der er nævnt ovenfor og biblioteket har følgende adresse:

Nørreport 20
8000 Århus C.
Tlf.: (06) 13 08 22

K De byggetekniske skoler og højskoler

1. Introduktion

De byggetekniske skoler har til opgave at uddanne byggeteknikere.

En videreuddannelse af byggeteknikere til bygningskonstruktører, der - sammen med andre teknikere - projekterer og forestår ledelsen af byggerier, herunder især planlægning og styring af byggeprocessen, finder sted på de byggetekniske højskoler.

Såvel de byggetekniske skoler som højskolerne udfører - mere indirekte ganske vist - arbejder som kan bidrage til bevaring af bygningerne og bygningsmiljøer. Det sker i forbindelse med faget opmåling, hvor de studerende lærer at opmåle et ældre hus og ofte også registrere og beskrive bygningsmiljøer. Mange opgaveløsninger bliver publiceret i mindre oplag, og små udstillinger med opfordring til bevaring bliver arrangeret de steder, hvor opmålinger-

ne har fundet sted. Dette er uden tvivl medvirkende til, at flere og flere dimittender som afgangsopgaver har valgt emner inden for bevaring eller restaurering som speciale.

På skolernes biblioteker vil man derfor i mange tilfælde kunne finde nyttige oplysninger i form af bl.a. opmålinger, rapporter og specialeopgaver.

2. Adresser:

Byggetekniske højskoler

Det tekniske selskabs Skoler	Rebslagervej 11 2400 København NV Tlf.: (01) TA 10 290
Horsens tekniske Skole	Slotsgade 11 8700 Horsens Tlf.: (05) 62 50 88

Byggetekniske skoler

Vestsjællands amt:

Håndværkerhøjskolen i Haslev	Skolegade 21 4690 Haslev Tlf.: (03) 69 21 38

Fyns amt:

Odense tekniske skole	Allegade 79 5000 Odense Tlf.: (09) 12 88 27

Sønderjyllands amt:

Håndværkerskolen i Sønderborg	Skovvej 26 6400 Sønderborg Tlf.: (04) 42 47 44

Ribe amt:

Esbjerg tekniske skole	Spangsbjerg Møllevej 72 6700 Esbjerg Tlf.: (05) 13 45 11

Vejle amt:

Kolding tekniske skole	Vesterbrogade 6 6000 Kolding Tlf.: (05) 52 07 99

Århus amt:

Randers tekniske skole	Vester Alle 26 8900 Randers Tlf.: (06) 42 60 22
Århus tekniske skole	Halmstadgade 6 8200 Århus N Tlf.: (06) 16 61 00

Nordjyllands amt:

Aalborg tekniske skole	Sankelmarksgade 3 9000 Aalborg Tlf.: (08) 12 94 66

L Statens Byggeforskningsinstitut (SBI)

Statens Byggeforskningsinstitut er oprettet ved lov nr. 123 af 19. marts 1947 - senere erstattet af lov nr. 299 af 19. maj 1971 - om fremme af byggeriets udvikling.

SBI er en selvstændig institution, der ledes af en bestyrelse udpeget af boligministeren. Et repræsentantskab - fælles med byggeriets udviklingsråd - følger instituttets arbejde.

Instituttet har til opgave at følge, fremme og udføre teknisk, økonomisk, brugsmæssigt og andet forsknings- og udviklingsarbejde inden for byggeriet.

Instituttet har afdelinger bl.a. for byplan, bolig og bygningsinstallationer. Et programudvalg med medlemmer fra praksis koordinerer sammen med en intern arbejdsgruppe projekter om bygnings- og byfornyelse.

Instituttet udgiver en række publikationsserier. Om de i denne sammenhæng væsentlige publikationer henvises til den kommenterede litteraturoversigt "Bevaring af Byer og Bygninger" (udarbejdet af SBI for nationalkomiteen for det europæiske bygningsfredningsår 1975). Endvidere henvises til SBI's årsberetning nr. 28 for 1974-75, SBI 75.

Postadresse: SBI Postboks 119 2970 Hørsholm	Besøg: Dr. Neergaards Vej 15 Hørsholm Tlf.: (02) 86 55 33

Privat bevaringsarbejde

A Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur

Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur er stiftet i 1968.

Formålet er at koordinere arbejdet for sikring af bevaringsværdige huse og miljøer, som udføres af landets henved 100 lokalforeninger med ca. 15.000 medlemmer, se kap. IV, Lokale bevaringsforeninger.

Sammenslutningen yder konsultativ bistand til sine medlemmer og optræder i mere principielle spørgsmål som talerør for sine medlemmer.

Der afholdes et årligt fællesmøde, hvor lokalforeningernes repræsentanter kan udveksle erfaringer.

Gennem sammenslutningen distribueres forskellige publikationer til brug i foreningernes virke.

Alle lokalforeninger tilsluttet sammenslutningen er automatisk medlem af "Europa Nostra" - en sammenslutning af lokalforeningerne i Europa med samme målsætning som de danske.

Sammenslutningen ledes af et forretningsudvalg på 5 medlemmer. Det består p.t. af landsretssagfører Adam Hauch (formand), kommunalbestyrelsesmedlem Gunnar Larsen Leddet, dommer Ebbe Nielsen (næstformand), overlæge Johannes Thoms og apoteker, dr.pharm. Hans-Iver Toft.

Adresse: Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur
Gammel Strand 44
1202 København K.
Telefon (01) 12 30 12

B Fonden for Bygnings- og Landskabskultur

Fonden for Bygnings- og Landskabskultur er på privat initiativ stiftet i 1964.
Fondens formål er at støtte de bestræbelser, som fra det offentliges eller privat side i Danmark udfoldes for at

sikre bevaringen af værdifuld bygnings- og landskabskultur.

Fondens almindelige støttevirksomhed

Fonden yder - eller formidler - kontante tilskud samt lån til bevaring, vedligeholdelse og restaurering.

Fondens midler tilvejebringes ved tilskud, gaver, arv eller bidrag fra det offentlige, private fonds, institutioner eller organisationer samt privatpersoner.

Der kan søges hele året.

Endvidere yder fonden bistand i form af sagkyndig rådgivning og vejledning til ejere af bevaringsværdige bygninger - det være sig det offentlige, private, fonds o.lign.

Fondens registranter

Blandt fondens øvrige virksomhed er udgivelsen af registranter over bevaringsværdige bygninger af særlig betydning.

Dette arbejde udføres af professor Kaj Gottlob og andre sagkyndige, og omfatter fortrinsvis huse, som ikke er fredede, men som alligevel anses for arkitektonisk og kulturhistorisk værdifulde, især fordi de vidner om de håndværksmæssige traditioner i de forskellige egne.

Registranterne yder et værdifuldt bidrag til kommunernes vurdering af de enkelte huse - såvel ved byplanlægning som ved behandling af byggeandragender, der berører de respektive huse.

Der foreligger følgende registranter: Helnæs (1966) - Assens (1970) - Sæby-Gjershøj sogne på Sjælland (1970) - Vestkysten (1970), (fra Nymindegab til Blaavand) - Rømø (1971) - Roskilde bykerne (1971) - Bandholm og omegnen (1972) - Nordals (1972) - Nyborg (under trykning).

Endvidere er der udarbejdet projekter (herunder registranter) til sikring af truede miljøer på øerne Lyø, Nyord, Strynø og Ærø (med udgangspunkt i Ærøskøbing).

Andre aktiviteter

Af andre aktiviteter kan nævnes, at fonden har været medvirkende til, at Vestskoven er blevet skabt.

Fonden har udgivet en rapport vedrørende siloers placering i landskabet, og en oversigt over de af Frederik IV's rytterskoler, der stadig eksisterer med angivelse af, hvad bygningerne kan bruges til, og i hvilken tilstand de befinder sig.

Et initiativ med henblik på at sikre de tilbageværende landsby-gadekær er under forberedelse.

Endelig kan nævnes fondens arbejde med henblik på passende placering af de gamle milestene og initiativerne til sikring af - eventuelt plantning af - vejtræer, jfr. bl.a. rapporten om vejplantning i Sønderjyllands amt.

Bestyrelsen

Fonden ledes af en bestyrelse på 5 medlemmer, som p.t. er: kreditforeningsdirektør, arkitekt m.a.a. Orla Nielsen, arkitekt m.a.a. Ole Nørgaard, direktør Niels Salicath, professor Palle Suenson (formand), og arkitekt m.a.a. Michael Varming.

Adresse: Fonden for Bygnings- og Landskabskultur
Gammel Strand 44
1202 København K.
Telefon (01) 12 30 12

C Selskabet for Bygnings- og Landskabskultur

Selskabet for Bygnings- og Landskabskultur blev oprettet i 1968 som støttevirksomhed for Fonden for Bygnings- og Landskabskultur.

Selskabets formål er gennem propaganda og støtte af forskellig karakter at virke for sunde, menneskevenlige og oplevelsesrige omgivelser i land og by. Til opfyldelse af dette formål samarbejder selskabet med politikere, myndigheder, planlæggere, bevaringsforeninger m.v.

Bestyrelsen består p.t. af: amtsborgmester Erik Jessen, Åbenrå, kreditforeningsdirektør, arkitekt m.a.a. Knud Oxholm Jungersen, civilingeniør Sigurd Pedersen, (næstformand), professor Palle Suenson, (formand), borg-

mester Ernst Thomsen, Silkeborg og landsretssagfører Erik Øigaard.

Adresse: Selskabet for Bygnings- og Landskabskultur
Gammel Strand 44
1202 København K.
Telefon (01) 12 30 12

D Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring

Danmarks ældste bevaringsforening, oprettet 1907 med det formål at værne og oplyse om vore værdifulde gamle huse. Foreningen tog i sin tid initiativet til loven om bygningsfredning, og gennem årene har den gennem protester og opfordringer taget del i bevaringsdebatten og udarbejdet forslag til bevaring - f.eks. af Lægeforeningens Boliger på Østerbro.

Foreningen har gennem årene ydet støtte til mangfoldige bevaringsaktioner, og gennem foredrag og udgivelse af publikationer har den søgt at stimulere offentlighedens interesse for bevaringssagen.

I de senere år har foreningen i særlig grad lagt vægten på udgivelse af publikationer om bevaring, bygningshistorie, byplanlægning, kunst- og arkitekturhistorie m.m.

Foreningen har en studiegruppe for yngre, aktive medlemmer.

Kontingentet er 60,00 kr. årlig, medlemmer under 25 år, halvt kontingent. Foreningen har 3000 medlemmer (1975).

Indmeldelse sker ved henvendelse til foreningens sekretær.

Formand: Landsretssagfører Adam Hauch
Gammel Strand 40
1202 København K.
Telefon (01) 13 53 83

Sekretær: Museumsinspektør Robert Egevang
Vester Voldgade 90
1552 København V.
Telefon (01) 12 10 99

E Selskabet Danske Møllers Venner

I 1963 oprettedes selskabet Danske Møllers Venner med det formål at øge interessen for møllernes bevaring. Selskabet, der har ca. 200 medlemmer, formidler i forbindelse med aktioner til bevaring og restaurering af de enkelte møller en række af de ikke-statslige tilskud, herunder fra amter, kommuner og pengeinstitutter m.v. Om det statslige arbejde til sikring af møllerne, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, F.

Selskabet ejer p.t. 12 møller. En af disse, Lumby Mølle på Fyn er under opbygning som mølleværksted.

Selskabet "Danske Møllers Venner", Brede
2800 Kgs. Lyngby
Telefon (02) 85 11 99

F Dansk Byplanlaboratorium

Dansk Byplanlaboratorium er en selvstyrende og selvejende institution, hvis formål er at virke til byplanlægningens fremme i Danmark. Byplanlaboratoriet blev stiftet den 18. november 1921.

Dansk Byplanlaboratoriums økonomi hviler på frivillige bidrag fra primærkommuner, amtskommuner, staten og private byplankonsulenter m.v.

Byplanlaboratoriets formål er at udbrede oplysning om byplanlægning.

Vejledningsvirksomhed

Til opfyldelse af Byplanlaboratoriets formål ydes vejledning til planlæggende myndigheder, teknikere, studerende og andre interesserede.

Endvidere iværksættes - eller fremmes - studier af byplanlægningsproblemer.

Vejledningen i byplanlægningsspørgsmål ydes kun omkring principielle og generelle spørgsmål, derimod ikke i forbindelse med udførelsen af konkrete projekter og sager.

Kurser

En væsentlig del af det vejledende og oplysende arbejde udføres igennem Dansk Byplanlaboratoriums kursusvirksomhed, som i øjeblikket praktiseres i 3 typer:

1. Byplankursus for mellemteknikere, som har til formål at give teknikere uden egentlig byplanmæssig uddannelse en elementær viden om byplanarbejdet.
2. Byplankursus om kommuneplanlægning (dispositionsplanlægning). Dette kursus har karakter af efteruddannelse og beskæftiger sig med den kommunale planlægnings fundamentale og elementære forudsætninger og mål.

Begge disse kursustyper er årligt tilbagevendende og har karakter af grundkursus.

3. Praktik-kurser, som er teknisk betonede kurser, hvor specifikke byplanproblemer tages op til behandling. Disse kurser henvender sig til erfarne politikere og medarbejdere i kommuner, amtskommuner, staten og byplankonsulentfirmaer. På praktik-kurserne er der lejlighed til at udveksle erfaringer om allerede foretagen planlægning, gennemførelse og administration og til at deltagerne diskuterer, hvorledes nye ideer og tanker realiseres.

Foruden de tre kursustyper medvirker Dansk Byplanlaboratorium som konsulent ved en række kursusarrangementer for andre institutioner og myndigheder, herunder først og fremmest den kommunale højskole.

Endvidere afholder Byplanlaboratoriet landsdækkende byplanmøder og byplandage om aktuelle byplanlægningsproblemer.

■ Viby Mølle, opført 1876, er den eneste bygning i Viby på Fyn, der er fredet (klasse B). Se tegningen foran under afsnit D, 8. Møllen ejes af Selskabet Danske Møllers Venner, der i sin tid fik den tiltestamenteret. Møllen er blevet istandsat med tilskud fra Det særlige Bygningssyn, jfr. kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e.

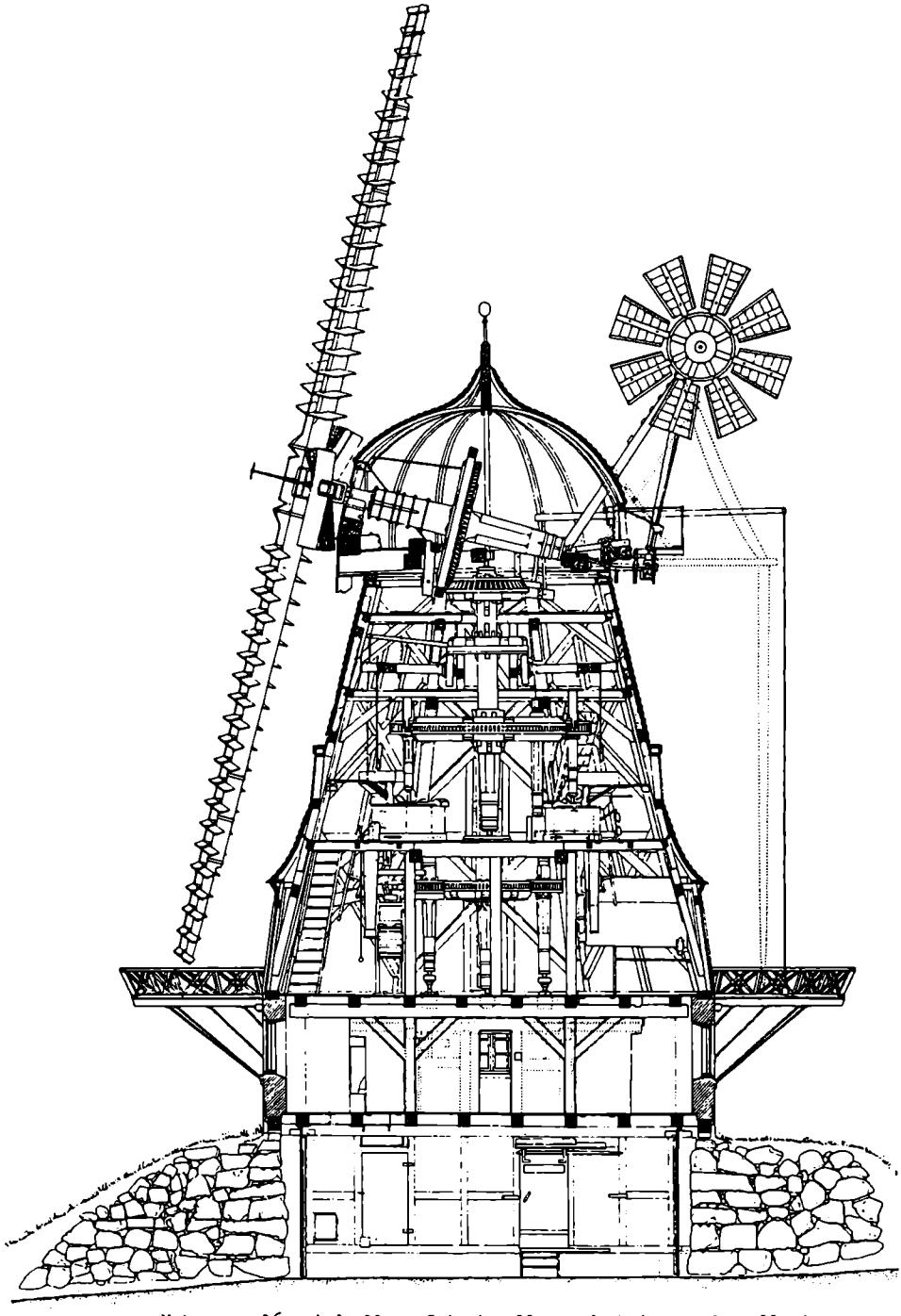

Matr. nr. 16, vindmøllen. Snit i møllen med eksisterende mølleri.
Målestok 1:100.

Skriftserien

I 1970 startede Byplanlaboratoriet udgivelsen af en skriftserie, under navnet Dansk Byplanlaboratoriums skriftserie. I skriftserien udgives faglige håndbøger, hvor specifikke byplanemner tages op til behandling, eller bøger med aktuelt debatstof om samfunds- og planlægningsproblemer og mødereferater m.v., f.eks. fra de ovenfor nævnte byplanmøder og byplandage.

Skrifterne forfattes på Byplanlaboratoriets foranledning af enkeltpersoner eller grupper, men der er også mulighed for, at personer, som har et færdigt materiale eller er igang med at udarbejde det, ved henvendelse til Byplanlaboratoriet eventuelt kan få dette udgivet i skriftserien.

Bibliotek og studiesamling

Fra Byplanlaboratoriets start har opbygningen af et bibliotek og studiesamling været en væsentlig del af Dansk Byplanlaboratoriums formål og virksomhed.

I biblioteket findes en righoldig samling af dansk og udenlandsk litteratur om by-, region- og landsplanlægning - ialt ca. 7.600 bind - foruden i studiesamlingen faglige rapporter, kommuneplaner, tidsskrifter, kompendier, avisudklip m.m.

Biblioteket kan benyttes af alle. Lånere i provinsen kan rekvirere bøger skriftligt eller eventuelt pr. telefon, gennem det lokale kommuebibliotek eller ved direkte henvendelse til Byplanlaboratoriet.

Dansk Byplanlaboratoriums bibliotek, Tordenskjoldsgade 10
1055 København K.
Telefon (01) 13 72 81
ma - fr klokken 9-16
lukket i juli måned

Dansk Byplanlaboratorium, Tordenskjoldsgade 10
1055 København K.
Telefon (01) 13 72 81

G Arkitekternes landsforbund (DAL)

Danske Arkitekters Landsforbund/Akademisk Arkitektforening er en arkitektorganisation med mere end 2.500 medlemmer, der alle har afgangseksamen fra en af statens 2 arkitektskoler eller er optaget via forbundets eget optagelsesnævn. Medlemmerne har eneret på at kalde sig arkitekt MAA.

Forbundet har i adskillige år arbejdet med restaurerings- og bevaringsspørgsmål. Gennem dets forlag er udsendt bøger, ofte i samarbejde med andre bevaringsforeninger, og tidsskrifter, ARKITEKTEN og ARKITEKTUR, der indgående har behandlet såvel aktuelle som mere generelle bevaringssager samt bygningshistorie.

Forbundet tager selv bevaringsproblemer op til debat og nærmere undersøgelse. Eksempler herpå er Lægeforeningens boliger på Østerbro og de historiske pakhuse på Christianshavn.

Mange af forbundets medlemmer har et særligt og specielt kendskab til restaureringsarbejde, både når det drejer sig om ganske små om- og tilbygningsopgaver og om saneringsprojekter til hele bykvarterer.

Når en bygherre, det være sig en kommune eller en privat person, henvender sig til forbundet i forbindelse med en større eller mindre restaureringsopgave, eller en anden arkitektopgave, kan forbundet ikke anbefale én arkitekt frem for en anden. Man kan derimod erhverve sig en fortegnelse over samtlige medlemmer opdelt geografisk, hvorefter man selv kan rette henvendelse til den arkitekt eller tegnestue, man måtte foretrække. Desuden kan fås en oversigt over, hvad forskellige arkitekttegnestuer har udført af vigtige restaurerings- og saneringsarbejder.

Danske Arkiteters Landsforbund/Akademisk Arkitektforening
Bredgade 66
1260 København K.
Telefon (01) 13 12 90

Arkitektens Forlag, Nyhavn 43
1051 København K.
Telefon (01) 13 62 00

H Forskellige foreninger og institutioner m.v.

Der findes flere andre foreninger og institutioner m.v., som på landsbasis beskæftiger sig med planlægnings- og miljøproblemerne i almindelighed, og således i deres arbejde også kommer ind på - eller i hvert fald under tiden strejfer - bygningsbevaringsspørgsmål. Nogle af disse må betegnes som rent ideelle organisationer.

Som eksempler herpå kan nævnes Danmarks Naturfredningsforening (Frederiksberg Runddel 1, 2000 København F., tlf.: (01) FA 10 101), som er en landsforening til beskyttelse og pleje af dansk natur og landskab, og som gennem foreningens tidsskrift "Natur og Miljø", rejsning af fredningssager m.v. bl.a. udfører en indsats med henblik på en beskyttelse af landskabet i sammenhæng med dets bygningskulturelle indhold. Foreningen arbejder bl.a. ved hjælp af en række lokalkomiteer.

Et andet eksempel er Den selvejende institution NOAH (Kompagnistræde 37, 1208 København K., tlf.: (01) 15 60 52), der er en ikke-partipolitisk, uafhængig sammenslutning af arbejdsgrupper, som gennem oplysningsvirksomhed og anden pædagogisk virksomhed ønsker at medvirke til bekæmpelsen af miljøforureningen. Et led i denne virksomhed har været arbejdet med bymiljø-spørgsmål, især på lokalt niveau i NOAH-grupper rundt om i landet.

Andre af sådanne organisationer eller institutioner beskæftiger sig derimod i højere grad med opgaver af erhvervsøkonomisk karakter. Dette gælder f.eks. byplankonsulent-firmaerne og de særlige grupper eller sammenslutninger af arkitekt- og ingeniørfirmaer, der arbejder med planlægningsspørgsmål, ofte for en hel by eller eventuelt en hel kommune. Et særligt eksempel herpå er "Selskabet til danske provinsers sanering og byfornyelse" (Skjærk Nørgård, postbox 26, 7490 Aulum, tlf.: (07) 47 28 00), hvis formål det er gennem oprettelse af selvstændige, selvejende afdelinger at gennemføre sanering og byfornyelse, også med sigte på at bidrage til en bevaring og en beskyttelse af de bygningskulturelle værdier, specielt i købstæder og landsbyer.

Landsdækkende fonde og legater

A Indledning

Oplysningerne om de landsdækkende fonde og legater, der bringes i fortegnelsen nedenfor, er indsamlet i 1975 på grundlag af et til dette brug udarbejdet spørgeskema om:

a. Fondens oprettelsesår, formål og kapital.

b. Under hvilke former der kan ydes støtte, og om der er knyttet særlige betingelser til eventuel støtte.

c. Om der skal anvendes specielt ansøgningsskema, og om der eksisterer en ansøgningsfrist.

Mangler en eller flere af disse punkter i opstillingen nedenfor er årsagen, at det ikke har været muligt at tilvejebringe oplysning herom. Dog gælder, at hvis det ikke er angivet, at der findes en ansøgningsfrist, kan ansøgning indsendes hele året; og i mangel af modstående oplysning herom, skal der ikke anvendes særligt ansøgningsskema.

Udvælgelsen af de fonde m.v., der er medtaget ved udarbejdelsen af spørgeskemaer, er sket på basis af tilgængelige oplysninger om, hvilke fonde, der de statslige bygningsfredningsmyndigheder bekendt har ydet økonomisk støtte til restaureringer m.v. i de seneste år.

En del af disse fonde og legater har imidlertid oplyst, at man kun sjældent støtter bygningsbevaringsopgaver, og andre, at der kun kan forventes støtte, hvis ansøgningerne formidles af Det særlige Bygningssyn, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, eller af Fonden for Bygnings- og Landskabskultur, se kap. III, Privat bevaringsarbejde, B.

Fortegnelsen medtager ikke sådanne fonde, og indeholder således kun oplysninger om de fonde, der regelmæssigt støtter bygningsbevaringsformål og som kan søges direkte.

B Ansøgninger, almindelige retningslinier

Det er ikke muligt at give en fuldstændig og dækkende vej-

ledning for, hvilke oplysninger, der skal medfølge en ansøgning, når der ikke findes specielle ansøgningsskemaer.

Det vil dog i alle tilfælde være væsentligt at give følgende oplysninger:

a. Den pågældende bygnings art, dens beliggenhed, matrikelnummer og eventuelt dens alder og historie.

b. Hvorvidt bygningen er/ønskes fredet, eller hvorfor den anses for bevaringsværdig. Hvis bygningen ikke er fredet, kan ansøgningen eventuelt bilægges en erklæring fra Det særlige Bygningssyn eller fra Nationalmuseets 2. afdeling om bygningens arkitektoniske, kulturhistoriske eller miljømæssige værdier eller om eventuelle andre kvaliteter, som gør bygningen bevaringsværdig.

c. Endvidere bygningens ejerforhold og eventuelt oplysninger om ejerens økonomiske forhold.

d. Beskrivelse af det arbejde, der ønskes udført - eventuelt vedlægges tegninger af projektet - med et overslag over omkostningerne.

e. Hvor meget der søges, samt eventuelt hvordan resten finansieres, herunder om der er opnået - eller søgt - støtte fra anden side.

C Oversigt og adresser

1. Albani Fonden

Fonden, der er stiftet i 1956, virker for almennyttige formål af enhver art i det danske samfund.
Formand: Direktør Hans Flinch
Kapital: Ca. 2 mill. kr.
Støtte: Ydes som tilskud. Der kan søges hele året.
Adresse: Albani Fonden
Albani Bryggerierne
Tværgade 19
Telefon: (09) 13 23 01
5100 Odense

2. Carlsen-Langes Legatstiftelse

Stiftelsen, der er oprettet i 1912, yder hjælp til fattige, syge, fortrinsvis i Gammelkjøgegaards omegn,

udbredelse af kristendommen, skovbrugets fremme, fremme af håndværk, landbrug og bygningskunst, udgivelse af skriftlige afhandlinger eller til studieundersøgelser i naturvidenskabelig og i historisk øjemed, samt støtte i fædrelandets eller almenmenneskeligt øjemed.
Direktion: Departementschef J.H. Zeuthen, direktør, civilingeniør N. greve Brockenhuus Schack og civilingeniør P.F. Collet.
Stiftelsens formue: Består foruden af Gammelkjøgegaards gods og af et familielegat m.v. på ca. 1 mill. kr. af legatstiftelsens hovedkapital, ca. 5 mill. kr. og fideikommiskapital, ca. 21 mill. kr.
Støtte: Ydes som tilskud. Der kan søges inden 1/11 hvert år.
Ansøgning: Må vedlægges årsberetning og årsregnskab.
Adresse: Carlsen-Langes Legatstiftelses kontor
Gammelkjøgegaard
Telefon: (03) 65 01 44 4600 Køge

3. Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond
Fonden er stiftet i 1970, fundatsen er ændret i 1972.
Støtte ydes til kulturelle, videnskabelige og sociale formål.
Formandsskab: Hs. Majestæt Dronning Margrethe og Hans Kgl. Højhed Prins Henrik.
Kapital: 4,65 mill. kr.
Støtte: Ydes som tilskud. Der kan søges hele året. Tilskud kan også gives uden ansøgning.
Adresse: Dronning Margrethe og Prins Henriks Fond
Hofmarskallatet
Amalienborg
Telefon: (01) 14 36 28 1257 København K.

4. Entreprenør H.J. Henriksen og hustru Camilla Henriksens Fond
Fonden er stiftet i 1970. Fondens formål er ved gaver, lån eller på anden måde økonomisk at støtte bestræbelser, der går ud på at sikre bevaringsværdige bygninger, anlæg eller bymiljøer og lignende i Danmark, det være sig ved

køb og/eller restaurering. Den nævnte støtte ydes såvel til personer, institutioner som til foreninger. Støtte kan også ydes til oprettelse eller bevaring af friboliger for personer, institutioner eller foreninger, som arbejder til fremme af bygningskulturelle formål og deslige.
Formand: Fru Ruth Riis-Hansen
Støtte: Der uddeles 100.000 kr. årligt som tilskud eller som rente- og afdragsfrit lån med prioritet. Der kan søges hele året.
Adresse: Entreprenør H.J. Henriksen og hustru Camilla Henriksens Fond Farumgård
Telefon: (02) 95 00 73 3520 Farum

5. Finansministeriets Tipsfond
Fonden, der er stiftet i 1948, yder tilskud til velgørende og andre almennyttige formål og ungdommens friluftsliv.
Formand: Afdelingschef Chr. L. Thomsen, finansministeriet.
Støtte: Ydes som tilskud. Der kan søges inden 1/12 hvert år.
Ansøgning: Skal indeholde oplysning om formål, det ansøgte beløb og evt. tidligere modtagne tilskud, samt vedlægges eventuelle vedtægter/love og senest reviderede regnskaber med angivelse af revisorer.
Adresse: Finansministeriets budgetkontor
Christiansborg Slotsplads 1
Telefon: (01) 11 44 88 1218 København K.

6. Fonden for Bygnings- og Landskabskultur
Se kap. III, Privat bevaringsarbejde, B.

7. Fonden for dansk bygningskultur
Fonden, der er stiftet i 1965, yder støtte til bevaring af gamle huse.
Formand: Magister Harald Langberg
Støtte: Ydes som tilskud. Der kan søges hele året.
Adresse: Fonden for dansk bygningskultur
Gråbrødretorv 3
1154 København K.

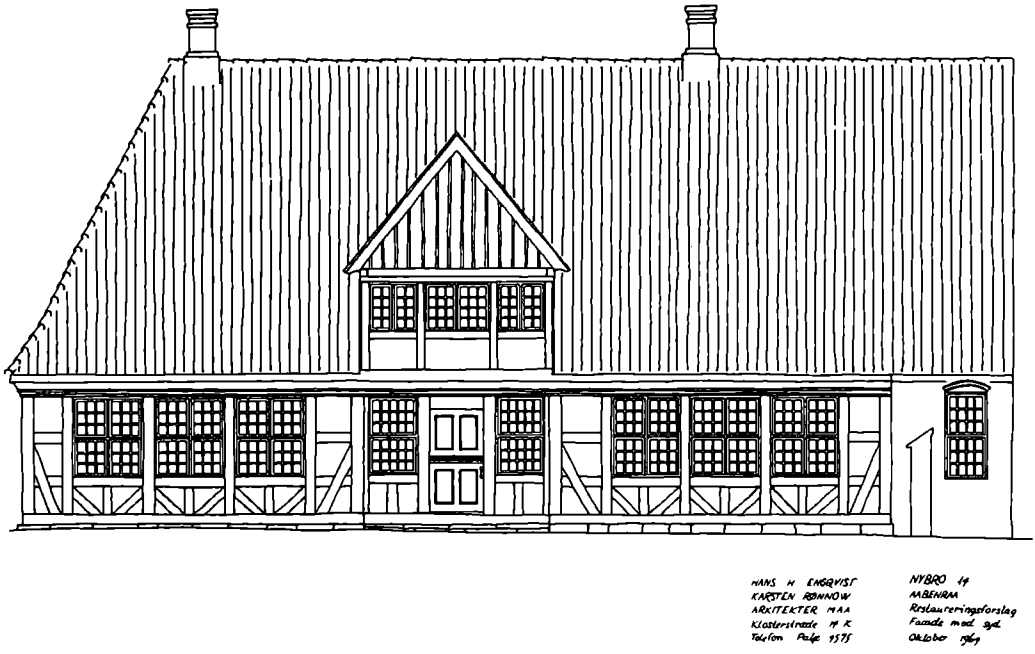

- "Eddikebryggeriet", Nybro 14, Åbenrå, opført i det 18. århundrede, og fredet i klasse B med bevaringsdeklaration. Købt og istandsat af kommunen med støtte fra Det særlige Bygningssyn (se Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e) og Fonden til Fædrelandets Vel. I forbindelse med kommunens salg af ejendommen til privat beboelse og visse istandsættelsesarbejder har Statens Bygningsfredningsfond ydet kommunen et lån (se Statsligt bevaringsarbejde, C, 5).

---

8. Fonden til Fædrelandets Vel

Fonden er stiftet i 1945, og fondens formål er at tjene til fremme eller belønning af enhver betydningsfuld indsats til fædrelandets gavn.

Formand: Amtmand J. Elkjær-Larsen

Kapital: Ca. 9 mill. kr.

Støtte: Ydes som tilskud.

Ansøgning: Skal indeholde så udførlige oplysninger som muligt og indsendes hvert år inden 15/8.

Adresse: Fonden til Fædrelandets Vel
H.C. Andersens Boulevard 18
1596 København V.

Telefon: (01) 15 22 33

9. Konsul George Jorck og hustru Emma Jorck's Fond

Fonden, der er stiftet i 1953, yder støtte til fremme af danske nationale formål i ind- og udland.
Formand: Højesteretssagfører Jon Palle Buhl
Kapital: Ca. 8,5 mill. kr.
Støtte: Ydes som tilskud. Der kan søges hele året.
Adresse: Konsul George Jorck og hustru Emma Jorck's Fond
Gammeltorv 18
Telefon: (01) 12 08 24 1457 København K.

10. A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene formål

Fonden er stiftet i 1953 og har til formål at støtte danskheden i Sønderjylland, at virke til fremme af dansk søfart og industri, at støtte videnskab, især lægevidenskab, at virke for Nordisk samarbejde, og at yde bidrag i almenvelgørende og almennyttigt øjemed.
Formand: Skibsreder Mærsk Mc-Kinney Møller, K.p.p.
Kapital: Ca. 200 mill. kr.
Støtte: Ydes både som tilskud og lån. Forrentning, krav om prioritet og/eller bevaringsdeklaration fastsættes efter omstændighederne.
Ansøgning: Må indeholde projektbeskrivelse, samt oplysninger om samlede udgifter, tilskud hertil fra anden side (herunder det offentlige), ansøgerens eget bidrag, redegørelse for eventuelt driftsbudget (herunder tilskud fra det offentlige).
Adresse: A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene formål Kongens Nytorv 8
Telefon: (01) 14 15 14 1098 København K.

11. Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat

Fonden, der er stiftet i 1928, yder støtte til sådanne bestræbelser på det videnskabelige, kunstneriske eller praktiske område, som efter legatbestyrelsens skøn vil være af betydning for det danske samfund.
Formand: Højesteretssagfører Jon Palle Buhl
Kapital: Ca. 1,5 mill. kr.
Støtte: Ydes som tilskud. Der kan søges hele året.

Ansøgning: Der må oplyses, hvorvidt anden støtte til formålet er modtaget eller søges.
Adresse: Overretssagfører L. Zeuthens Mindelegat
Gammeltorv
Telefon: (01) 12 08 24 1457 København K.

12. Den Raben-Levetzauske Fond

Fonden, der er stiftet i 1871, har til formål efter bestyrelsens skøn at yde bidrag til sociale, velgørende, videnskabelige, kulturelle eller kunstneriske formål.
Formand: Johan Otto baron Raben-Levetzau
Kapital: Ca. 2,3 mill. kr.
Støtte: Ydes som tilskud. Uddeling kan ske såvel som bidrag til foreninger, selskaber og stiftelser m.v., der tilgodeser et eller flere af de ovennævnte formål, eller direkte til enkeltpersoner. Uddelingen kan ske som éngangsbeløb eller over en periode, ligesom uddeling kan ske i form af en ærespris som anerkendelse for ydet indsats eller til opmuntring og hjælp til fortsat virksomhed. Fondens støtte kan ydes såvel efter som uden ansøgning.
Adresse: Den Raben-Levetzauske Fond
Aalholm godskontor
Telefon: (03) 87 10 15 4880 Nysted

13. Sonning-Fonden

Fonden, der er stiftet i 1949, yder støtte til bl.a. foreninger, institutter eller organer, der i Danmark foretager restaurering eller genopbygning af historiske bygninger, såfremt man ved nævnte arbejder kan fremme også økonomiske interesser, f.eks. turistsagen.
Formand: Rektor ved Københavns Universitet
Kapital: Ca. 18 mill. kr.
Støtte: Ydes som tilskud eller som rente- og afdragsfrie lån med prioritet. Der kan søges inden 15/4 hvert år.
Adresse: Sonning-Fonden Københavns Universitet
Frue Plads
Telefon: (01) 11 08 28 1168 København K.

14. A/S Århus Oliefabriks Fond for almene formål

Fonden, der er stiftet i 1950, yder bidrag til løsning af nationale, kulturelle, humanitære og sociale formål.
Formand: Højesteretssagfører Georg Løber
Kapital: Ca. 3,7 mill. kr.
Støtte: Ydes som tilskud. Der kan søges hele året.
Adresse: A/S Århus Oliefabriks Fond for almene formål
M.P. Bruunsgade 27
Telefon: (06) 12 60 00 8100 Århus C.

15. Bygningsbevaringsfonden af 1975

Udover de ovennævnte fonde og legater vil der under navnet "Bygningsbevaringsfonden af 1975" blive oprettet et nyt landsdækkende lånefond med henblik på støtte til miljøbevarende formål, navnlig til istandsættelse og forbedring af bevaringsværdige ejendomme. Fonden påregnes at påbegynde sin virksomhed 1. april 1976.
Kapital: Fonden vil få en grundkapital på 2,5 mill. kr.
Støtte: Lån på lempelige vilkår eller anden form for støtte
Foreløbig adresse: Bygningsbevaringsfonden af 1975
Nyropsgade 17, 6. sal
Telefon: (01) 14 73 01 1602 København V.

Lokalt bevaringsarbejde

Fredningsplanudvalgene

A Opgaver og sammensætning

Fredningsplanudvalgene er nedsat i henhold til naturfredningsloven til varetagelse af en række beføjelser og andre opgaver efter naturfredningsloven, jfr. kap. II, Naturfredningsloven. Fredningsplanudvalgene har imidlertid også beføjelser og opgaver i henhold til anden lovgivning, f.eks. loven om by- og landzoner (se kap. II, Planlægningslovgivningen iøvrigt, afsnit 1) og miljøbeskyttelsesloven.

Der findes et fredningsplanudvalg for hvert amt; for hovedstadsområdet, d.v.s. København, Frederiksborg og Roskilde amter findes dog kun eet fredningsplanudvalg.

Fredningsplanudvalgene består af repræsentanter for den pågældende amtskommune, for kommunerne i området, for miljøministeriet samt af sagkyndige.

Det daglige arbejde forestås af fredningsplanudvalgenes sekretariatet med en ret bredt sammensat medarbejderstab: Landinspektører, forstkandidater, ingeniører, arkitekter m.fl., der foruden at bistå udvalgene og fredningsnævnene også fungerer som lokale sagkyndige for de centrale fredningsmyndigheder.

Fredningsplanudvalgene henhører under miljøministeriets fredningsstyrelse, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, A, afsnit 2, a.

B Landskabsanalyser

En af fredningksplanudvalgenes væsentligste opgaver efter naturfredningsloven er at tilvejebringe de såkaldte land-

skabsanalyser. Dette arbejde er, som allerede betegnelsen antyder, i det alt væsentlige knyttet til det åbne land. Analyserne tilvejebringes på grundlag af indsamling af data inden for følgende områder: Geologi, botanik, ornitologi, vildtbiologi, arkæologi, historie, landbrug og andre erhverv, turisme og friluftslivets forskellige grene.

De indsamlede data behandles på forskellig måde efter deres karakter, men oftest i form af indtegning på kort, kombineret med forklarende tekster, som således under eet redegør for en række forhold og sammenhænge i det åbne land, som ellers ikke eller kun ufuldstændigt ville komme frem i den offentlige beslutningsproces. Sådanne undersøgelser er idag udført stort set for hele Danmark.

Som et resultat heraf kan nævnes naturfredningsmyndighedernes zonekort over Danmark, hvorefter man på grundlag af de ovenfor nævnte registreringer har inddelt hele landet uden for byer og bymæssig bebyggelse i 3 zoner med zone I som de meget værdifulde og i alt væsentlig bevaringsværdige landskaber, over en zone II til zone III, der omfatter det åbne land iøvrigt, hvor der kun undtagelsesvis og arealmæssigt set i begrænset omfang forekommer fredningsinteresseområder.

Et andet resultat heraf er de landskabsanalyser, som foreligger for de fleste amter.

C Landskabsanalysen og den bevaringsværdige bebyggelse

De hidtil foreliggende landskabsanalyser har i overvejende grad bygget på naturvidenskabelige og arkæologiske oplysninger. Landskabets (øvrige) kulturhistoriske elementer, der ofte er af en mere uhåndgribelig art, har derimod været skudt noget mere i baggrunden. På den anden side har det vist sig, at de mere værdifulde kulturhistoriske elementer som f.eks. en bevaringsværdig bebyggelse i vidt omfang knytter sig til netop de landskaber, som allerede på grundlag af de øvrige oplysninger er blevet udpeget som fredningsinteresseområder.

De senere års forbedrede metodik har i stigende omfang medført, at kulturhistoriske forhold selvstændigt er blevet inddraget i registreringen. Dette er f.eks. sket i "Landskabsplanlægning på Als 1966", hvor foruden naturvidenskabelige og landskabsæstetiske forhold også er registreret bevaringsværdige huse og bygninger. Det samme gælder den differentierede registrering heraf i "Landskabsanalyse for Viborg amt, 1972" baseret på dels enkeltobjekter, f.eks. kirker, som i særlig grad præger landskabet, dels landskaber, der i væsentlig omfang er præget af menneskelig virksomhed som f.eks. herregårdslandskaber, dels bevaringsværdig ældre bebyggelse i form af f.eks. fiskerlejer, færgesteder eller indlandsbyer.

De kulturhistoriske elementer spiller også en væsentlig rolle i andre mere detaljerede analyser, herunder i "Strandvejen - forslag til handlingsprogram til Strandvejens bevarelse som strandpromenade og udflugtsvej", 1973 og i "Mariager Fjord-området, Landskabsplan 1974".

D Landskabsanalysens anvendelse

Landskabsanalysen udgør først og fremmest et grundlag for fredningsmyndighedernes eget arbejde.

Det er således på basis af landskabsanalyserne, der foretages en udpegning af områder, der som følge af deres indhold af landskabelig værdifulde elementer, naturvidenskabelige værdier eller bevaringsværdige kulturhistoriske, historiske eller forhistoriske elementer eller en kombination heraf, søges fredet.

Fredningerne, der gennemføres efter en særlig procedure for det lokale fredningsnævn (og eventuelt overfredningsnævnet) og udmøntes i en fredningsservitut, for hvis pålæg grundejeren skal bære fuld erstatning, tager naturligvis først og fremmest sigte på at beskytte selve landskabet. Det er imidlertid ofte ensbetydende med, at der også må tages hensyn til eksisterende og fremtidig bebyggelse. Bevaring af landskabet uden et passende indseende

af bygningsmæssig art er nemlig ikke mulig i Danmark, hvor det åbne land i alt overvejende grad må karakteriseres som et naturprodukt opstået i et sam- og modspil mellem naturforhold på den ene side og mennesker på den anden side.

De bygningsmæssige hensyn, som kommer til udtryk i fredningsbestemmelserne, sigter dog normalt kun på at kontrollere større ændringer af en vis fjernvirkning: Højde og placering af nye bygninger eller bygningsdele, tagmaterialer, farvevalg og lignende. Derimod ligger arkitektoniske detaljer som f.eks. udformning af døre og vinduer uden for naturfredningslovens rammer.

I visse fredninger indgår det kulturhistoriske element med betydelig vægt. Eksempler herpå er naturparken Tystrup-Bavelse, der i sig rummer fortid og nutid, skovbrug og herregårdsmarker, jordløse småhuse og almindelige bondebrug. Inden for området findes også landsbyer med kirken som det samlende midtpunkt. Et andet eksempel er de omfattende fredninger omkring Ledreborg og Selsø-Lindholm vest og sydvest for Roskilde, hvor ikke mindst herregårdslandskabet søges bevaret. Et tredje er fredningen af Varnæs Hoved i Sønderjylland, hvor landskabet med de levende hegn og gårdenes placering endnu fortæller om den første samlede udskiftning og udflytning af en landsby. Atter andre eksempler er fredningerne omkring Bangsbo Hovedgaard, Hagenskov og Holkenhavn.

Landskabsanalyserne indgår endvidere som et grundlag for administrationen af naturfredningslovens bestemmelser om beskyttelses- og byggelinier. Disse bestemmelser, som giver fredningsnævnene indseende med omfanget og udformningen af bebyggelser ved kysterne, langs de større vandløb, omkring søer og i et vist omfang ved skovene, kan i hvert fald indirekte virke som bygningsbevarende, selv om bygningsdetaljer også her er noget, der normalt ligger uden for, hvad naturfredningsmyndighederne skal beskæftige sig med.

Det samme gælder for så vidt angår beskyttelseszonen omkring de jordfaste fortidsminder, som er omtalt under kap. II, Naturfredningsloven.

Endelig har landskabsanalyserne den væsentlige funktion, at de tjener som vejledning for andre myndigheder, f.eks. i forbindelse med administrationen af loven om by- og landzoner, se også under kap. IV, Amtskommunerne. Det samme gælder ved projektering af nye el-ledninger og vejanlæg, men her er der desuden tillagt naturfredningsmyndighederne selvstændige godkendelsesbeføjelser.

E Bistand fra fredningsplanudvalgenes sekretariater i bevaringsspørgsmål

Som det vil fremgå af det ovennævnte er fredningsplanudvalgenes virkeområde først og fremmest det åbne land. Endvidere gælder i almindelighed, at fredningsplanudvalgene kun beskæftiget sig med bygningsbevaringsspørgsmål, når problemer af denne art indgår i landskabsbevaringsopgaverne. I denne sammenhæng foretages, som det ligeledes er nævnt ovenfor, visse registreringer af den bevaringsværdige bebyggelse og det må nok forventes, at sådanne registreringer vil blive mere og mere almindelige.

Af denne afgrænsning af fredningsplanudvalgenes virksomhed følger, at det kun ville være i undtagelsestilfælde, at fredningsplanudvalgene kan medvirke i konkrete bygningsbevaringsopgaver, i hvert fald, så længe at problemerne er koncentreret om selve bygningerne. Drejer det sig derimod om at beskytte en bygnings omgivelser, både i almindelighed og f.eks., hvis der er tale om indgreb, som vil kunne være ødelæggende for bygningen i dens samspil med landskabet, vil det være naturligt at henvende sig til fredningsplanudvalgenes sekretariater. Den hjælp, som kan fås hos fredningsplanudvalget, vil selvfølgelig afhænge af karakteren af den konkrete sag, men under alle omstændigheder vil man hos sekretariatet få vejledning om, hvilken myndighed eller institution, man kan henvende sig til. I andre tilfælde falder sagen måske umiddelbart under fredningsplanudvalgenes kompetance, og kan derfor eventuelt resultere i f.eks. at der rejses sag om fredning af det område, som sagen vedrører.

F Adresser

Fredningsplanudvalget for Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter
Nyropsgade 22
1602 København V.
Telefon (01) 11 95 65

Fredningsplanudvalget for Vestsjællands amt
Torvet 4
4180 Sorø
Telefon (03) 63 25 30

Fredningsplanudvalget for Storstrøms amt
Amtskontoret
Brovejen 4
4800 Nykøbing F.
Telefon (03) 85 32 66

Fredningsplanudvalget for Bornholms amt
Amtskontoret
Storegade 36
3700 Rønne
Telefon (03) 95 27 01

Fredningsplanudvalget for Fyns amt
Overgade 64
5000 Odense
Telefon (09) 13 31 61

Fredningsplanudvalget for Sønderjyllands amt
Kirkepladsen 4
6200 Åbenrå
Telefon (04) 62 15 37

Fredningsplanudvalget for Ribe amt
Puggårdsgade 7
6760 Ribe
Telefon (05) 42 24 11

Fredningsplanudvalget for Vejle amt
Hjortevej 18
7100 Vejle
Telefon (05) 82 66 55

Fredningsplanudvalget for Ringkøbing amt
Rindumgård
6950 Ringkøbing
Telefon (07) 32 08 55

Fredningsplanudvalget for Århus amt
Søndergade 74
8000 Århus C.
Telefon (06) 12 11 55

Fredningsplanudvalget for Viborg amt
Sct. Mathiasgade 9
8800 Viborg
Telefon (06) 62 33 00

Fredningsplanudvalget for Nordjyllands amt
Aalborghus Slot
Postbox 863
9100 Ålborg
Telefon (08) 16 15 22

Amtskommunerne

A Lovgivningen

Amtsrådene har ikke umiddelbart beføjelser eller opgaver i henhold til lovgivningen om bygnings- og bebyggelsesmiljøbevaring, men kan alligevel i konkrete tilfælde få indflydelse på, om en restaureringsopgave kan gennemføres eller må opgives.

1. Byggeloven

De fleste restaureringsopgaver forudsætter ændringer, der falder ind under byggeloven, der - ligesom den nedenfor omtalte lov om by- og landzoner - i amtsrådenes regi henhører under udvalget for teknik og miljø. I mange tilfælde vil dispensationer fra byggeloven eller de i medfør af denne udfærdigede forskrifter, herunder bygningsreglementet og de enkelte kommuners bygningsvedtægter, være påkrævede. Sådanne dispensationer meddeles i henhold til byggelovens § 15 af amtsrådet.

Efter den nye byggelovs ikrafttræden pr. 1. februar 1977 overgår dispensationsbeføjelsen dog til kommunalbestyrelsen, bortset fra de tilfælde, hvor boligministeriet, jfr. den nye lovs § 22, stk. 4, pkt. 2, fastsætter, at amtsrådet alligevel skal være dispensationsmyndighed. Amtsrådet vil dog fortsat være klagemyndighed i spørgsmål om forståelsen af loven, hvilket kan få betydning ved komplicerede restaurerings- og bevaringsopgaver.

I de enkelte kommuners bygningsvedtægter findes bestemmelser for bebyggelsens ydre fremtræden. Dels kan byggetilladelsen gøres afhængig af, om der kan opnås en god helhedsvirkning, dels kan der stilles krav vedrørende hegning og skiltning m.v. Endelig kan en bebyggelses ydre fremtræden forlanges bevaret i samme skikkelse, men sådanne krav skal tinglyses på ejendommene.

Kommunens beslutning om, at bevaringsbestemmelser efter byggeloven skal tinglyses på de pågældende ejendomme, kan indbringes for reguleringskommissionen for den pågældende landsretskreds.

Kommunernes afgørelser i byggesager vedrørende tinglyste ejendomme kan indbringes for amtsrådene. Se iøvrigt kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, især afsnit 3, 4 og 10.

2. Loven om by- og landzoner

Amtsrådet (henholdsvis hovedstadsrådet for så vidt angår København, Frederiksborg og Roskilde amter) er endvidere zonelovsmyndighed i henhold til lov om by- og landzoner. Efter zonelovens § 1, stk. 3 skal amtsrådet medvirke til, at bebyggelse ikke sker i strid med hensynet til befolk-

ningens rekreative interesser og bevarelse af landskabelige værdier. Tilladelse efter denne lovs § 9 skal f.eks. meddeles til ændret anvendelse af en bygning i landzonen. Et fredet eller bevaringsværdigt stuehus eller en herregårdsbygning kan således ikke uden amtsrådets tilladelse overgå til f.eks. hotel eller kursusejendom. Ny bebyggelse i landzonen, bortset fra, hvad der er nødvendigt for landbruget, samt tilbygninger, bortset fra mindre tilbygninger og garager ved boligbebyggelse, kræver dispensation efter zoneloven. Se kap. II, Planlægningslovgivningen iøvrigt, afsnit A.

3. Byplan- og kommuneplanlægningsloven

Allerede under den gældende byplanlov bliver amtsrådet hørt i byplansager, herunder også for så vidt angår byplaner, der i henhold til lovens § 2 kan indeholde bevaringshensyn.

Når den nye lov om kommuneplanlægning træder i kraft pr. 1. februar 1977, indtræder amtsrådet som kontrolmyndighed overfor kommunernes byplanlægning, idet de skal påse, at de kommunale planer ikke strider mod den overordnede planlægning. Se iøvrigt kap. II, Den fremtidige lovgivning, A.

■ Illustrationen næste side: Axeltorv 1, Nakskov, "Theisens Gård", opført i det 17. og 18. århundrede, fredet dels i klasse A (med bevaringsdeklaration) dels i klasse B. Købt ca. 1969 med istandsættelse for øje af en til formålet oprettet selvejende institution, se kap. IV, Selvejende institutioner, afsnit B, 1. Til købet blev der givet tilskud fra Statens Bygningsfredningsfond (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, C, 5). Ejendommen har siden været under istandsættelse med tilskud fra kommunen, amtskommunen, Sonningfonden (se kap. III, Landsdækkende legater) samt Det særlige Bygningssyn (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e) herunder i form af beskæftigelsesmidler.

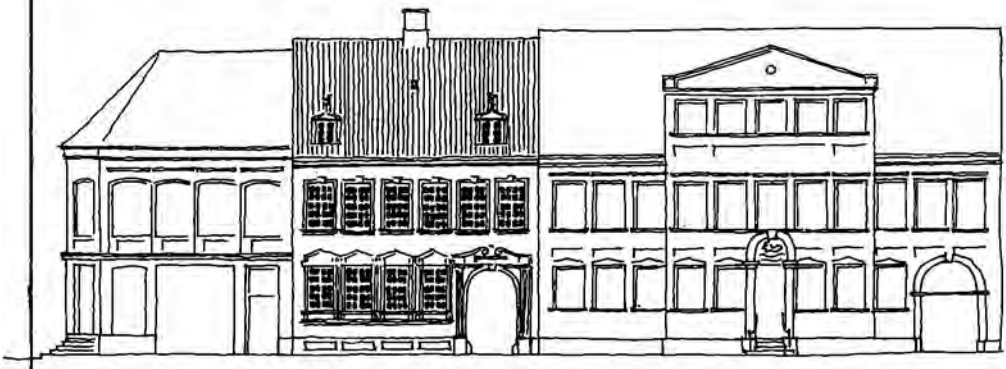

Gadeside mod Axeltorv

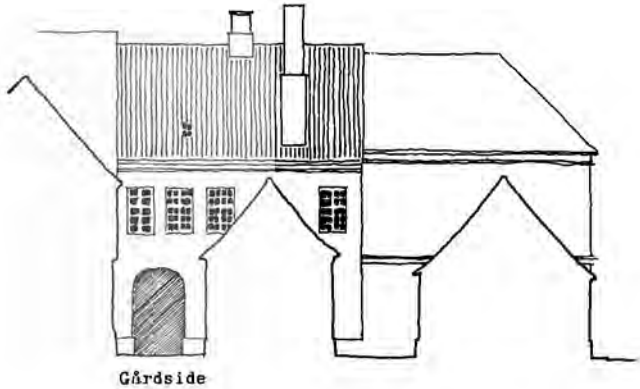

Gårdside

. T H E I S E N S G A A R D , N A K S K O V	SAG NO.	3 1 2
. Facader mod gade og gård	Tegn. no.	
. Skitseopmåling		
.	MÅL:	1 : 2 0 0
.		
. K A R S T E N R Ø N N O W 's T E G N E S T U E	Dato:	17.2.75 jj
. Klosterstræde 14, 1157 Kbhvn K. Tlf. (01)116161	Rettet:	

4. Loven om lands- og regionplanlægning

Om denne lov i relation til bygningsbevaringsarbejdet henvises til kap. II, Planlægningslovgivningen iøvrigt, B.

B Amtsrådenes kulturelle udvalg

Flere amter har ydet tilskud eller anden form for økonomisk støtte til konkrete bevaringsopgaver, sædvanligvis gennem de kulturelle udvalg. Dette gælder f.eks. Storstrøms amt, Roskilde amt, Ringkøbing amt, Århus amt, Nordjyllands amt, Ribe amt m.fl.

Som eksempel på en stor restaureringsopgave, hvor flere amtsråd er indtrådt som tilskudsgivende, kan nævnes den fremtidige genopbygning af Koldinghus.

Iøvrigt bidrager amtsrådene også gennem tilskud til lokalmuseer til vedligeholdelse af et stort antal bevaringsværdige bygninger.

C Adresser

Hovedstadsrådet	Toldbodgade 12 1253 København K. Telefon (01) 15 59 65
Københavns amtskommune	
Teknisk forvaltning,	Naverland 2 2600 Glostrup Telefon (01) 96 55 44
Undervisnings- og kulturforvaltning,	Blegdamsvej 27 2100 København Ø. Telefon (01-76) 40 40
Frederiksborg amtskommune	
Teknisk forvaltning,	Amtsgården Kongens Vænge 3400 Hillerød Telefon (03) 26 66 00

Undervisnings- og kulturforvaltning, Amtsgården
Kongens Vænge
3400 Hillerød
Telefon (03) 26 66 00

Roskilde amtskommune

Teknisk forvaltning, Tinghuset
Jernbanegade 21
4000 Roskilde
Telefon (03) 35 02 62

Undervisnings- og kulturforvaltning, Tinghuset
Jernbanegade 21
4000 Roskilde
Telefon (03) 35 02 62

Vestsjællands amtskommune

Teknisk forvaltning, Slagelsevej 7
4180 Sorø
Telefon (03) 63 25 33

Undervisnings- og kulturforvaltning, Slagelsevej 7
4180 Sorø
Telefon (03) 63 25 33

Storstrøms amtskommune

Teknisk forvaltning, Amtsrådhuset
Parkvej 37
4800 Nykøbing F.
Telefon (03) 85 52 66

Undervisnings- og kulturforvaltning, Amtsrådhuset
Parkvej 37
4800 Nykøbing F.
Telefon (03) 85 52 66

Bornholms amtskommune

Teknisk forvaltning, Åkirkebyvej 127
3700 Rønne
Telefon (03) 95 21 23

Undervisnings- og kulturforvaltning, Ullasvej 21
3700 Rønne
Telefon (03) 95 23 66

Fyns amtskommune

Teknisk forvaltning, Amtsgården
Ørbækvej 100
5000 Odense
Telefon (09) 14 34 00

Undervisnings- og kulturforvaltning, Amtsgården
Ørbækvej 100
5000 Odense
Telefon (09) 14 34 00

Sønderjyllands amtskommune

Teknisk forvaltning, Amtshuset
H.P. Hanssensgade 42
6200 Aabenraa
Telefon (04) 62 51 51

Undervisnings- og kulturforvaltning, Skibbrogade 27
6200 Aabenraa
Telefon (04) 62 50 50

Ribe amtskommune

Teknisk forvaltning, Tårnborg
Puggårdsgade 3
6760 Ribe
Telefon (05) 42 00 44

Undervisnings- og kulturforvaltning, Tårnborg
Puggårdsgade 3
6760 Ribe
Telefon (05) 42 00 44

Vejle amtskommune

Teknisk forvaltning, Kirkegade 25
7100 Vejle
Telefon (05) 82 94 44

Undervisnings- og kulturforvaltning, Kirkegade 25
7100 Vejle
Telefon (05) 82 94 44

Ringkøbing amtskommune

Teknisk forvaltning, St. Blichersvej 2-4
6950 Ringkøbing
Telefon (07) 32 08 66

Undervisnings- og kulturforvaltning, St. Blichersvej 2-6
6950 Ringkøbing
Telefon (07) 32 08 66

Århus amtskommune

Teknisk forvaltning, Lyseng Allé 3
8270 Højbjerg
Telefon (06) 27 33 44

Undervisnings- og kulturforvaltning, Viby-Centret
8260 Viby J.
Telefon (06) 14 88 44

Viborg amtskommune

Teknisk forvaltning, Skottenborg 26
Postbox 21
8800 Viborg
Telefon (06) 62 33 00

Undervisnings- og kulturforvaltning, Skottenborg 26
Postbox 21
8800 Viborg
Telefon (06) 62 33 00

Nordjyllands amtskommune

Teknisk forvaltning, Digtervejen 1
9200 Skalborg
Telefon (08) 18 12 55

Undervisnings- og kulturforvaltning, Ved Stranden 16
9100 Aalborg
Telefon (08) 13 31 11

Kommunerne

A Introduktion

Kommunerne spiller en central rolle i bevaringsarbejdet. Det skyldes først og fremmest, at det efter lovgivningen i vidt omfang er overladt til kommunalbestyrelsen at gennemføre bevaringsinitiativer. Dette gælder i ganske særlig grad i byerne: Byens planlægning og dens indretning er et kommunalt anliggende. Den ny lov om kommuneplanlægning understreger dette, men princippet fremgår også af de gældende bestemmelser i byggeloven, byplanloven og saneringsloven. Der henvises herom til redegørelsen for lovgivningen i kap. II.

Det vil derfor i en lang række tilfælde - både når det drejer sig om beskyttelsen af den enkelte bygning eller i spørgsmål om bevaring af bygningsmiljøer - være naturligt at henvende sig til kommunen om råd og dåd. Det gælder principielt også, hvor truslerne mod det, den enkelte borger eller bevaringsgruppe finder bør bevares, udgår fra kommunen. Loven om kommuneplanlægning vil, når den træder i kraft den 1. februar 1977, øge mulighederne for borgernes aktive medindflydelse på den kommunale planlægning, se kap. II, Den fremtidige lovgivning, afsnit 1.

B De kommunale forvaltninger

De afgørende og vigtige beslutninger træffes af kommunalbestyrelsen eller de forskellige kommunale udvalg (f.eks. teknisk udvalg, byplanudvalg, kulturudvalg m.v.).

Udførelsen af beslutningerne og den daglige administration iøvrigt af kommunens anliggender varetages af den kommunale forvaltning.

Når det drejer sig om bevaringsspørgsmål, er der flere grene af den kommunale administration, der kan komme ind i billedet. Da kommunerne imidlertid ikke har organiseret deres administration på en ensartet måde, er det ikke

muligt entydigt at fastslå, hvor man skal henvende sig i de enkelte tilfælde.

Drejer det sig f.eks. om muligheden af et kommunalt tilskud til en konkret bevaringsopgave, kan det tænkes, at dette henhører under kommunens kulturelle forvaltning. Undertiden findes en selvstændig forvaltning herfor, i andre tilfælde henhører de kulturelle aktiviteter måske under skoleforvaltningen eller - som i Dragør kommune - under kultur- og byplanforvaltningen.

I de fleste tilfælde vil spørgsmål om bevaring af enkeltbygninger eller bygningsmiljøer nok henhøre under kommunens tekniske forvaltning. I adressefortegnelsen over kommuner, se afsnit E nedenfor,er det derfor disse kontorer, der er angivet. Under alle omstændigheder vil man her kunne få vejledning om, hvor man skal henvende sig.

C Den kommunale interesse for bevaringsarbejdet

Som det er omtalt foran, har en række kommuner udarbejdet - eller har igangsat udarbejdelsen af - bevaringsplaner som grundlag for gennemførte eller påtænkte bevaringsbestræbelser i medfør af byggeloven eller byplanloven.

Det drejer sig om følgende kommuner (eller byer), opført på næste side:

■ Udsnit af kort i "Ribe Bevaringsplan", udarbejdet af Hans Henrik Engqvist i 1969. På grundlag af planen er gennemført en række "bevarende tinglysninger", se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, afsnit 3 og 10, og kap. II, Planlægningslovgivningen, afsnit A. Et stort antal af de pågældende huse er fredet efter bygningsfredningsloven. Ejerne kan, foruden fra kommunen, få støtte af forskellige lokale fonde, se Lokale bevaringsfonde.

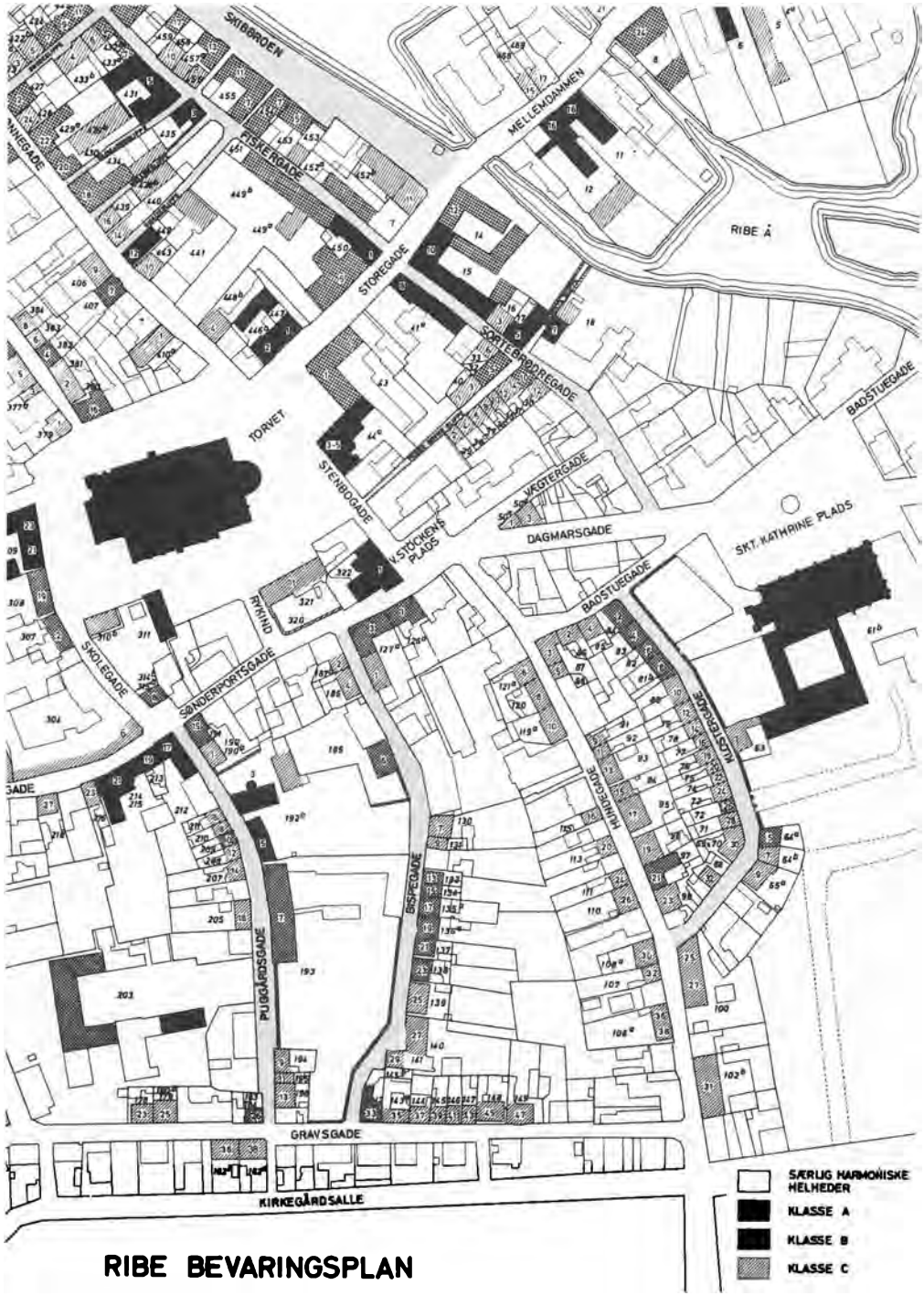
SKIBBROEN
MELLEMDAMMEN
FISKERGADE
STOREGADE
RIBE Å
SORTEBRØDREGADE
BADSTUEGADE
TORVET
STENBOGADE
V. STOCKENS PLADS
VAGTERGADE
DAGMARSGADE
SKT. KATHRINE PLADS
BADSTUEGADE
RYKIND
SKOLEGADE
SØNDERPORTSGADE
MUNKEGADE
MUNKEGADE
DISPEGADE
PUGÅRDSGADE
GRAVSGADE
KIRKEGÅRDSALLE
SÆRLIG HARMONISKE HELHEDER
KLASSE A
KLASSE B
KLASSE C
RIBE BEVARINGSPLAN

Sjælland:	Bornholm:	Jylland:
København + 1)	Rønne +	Lønstrup
Christianshavn +	Allinge-Sandvig	Hjørring +
Skovshoved	Gudhjem	Sæby +
Helsingør +	Melsted	Nibe
Hundested	Ypnasted	Mariager + 1)
Rørvig	Bølshavn	Viborg
Nykøbing	Listed	Ebeltoft +
Jyllinge	Svaneke +	Ringkøbing +
Slagslunde	Årsdale	Varde
Farum +	Nexø	Fredericia
Køge		Christiansfeld + 1
Skælskør		Ribe +
Dragør	Fyn:	Haderslev
St. Magleby		Højer
	Nyborg	Åbenrå +
	Viby +	Tønder 1)
Lolland-Falster:	Bogense	Nordby (Samsø)
	Assens	Sønderborg (Als) +
Nysted	Fåborg +	Løgumkloster
Rødby	Ærøskøbing (Ærø) +	Sønderho
	Rudkøbing (Langeland)	Århus
	Troense	
	Svendborg	

Byer mærket med kryds har af Det særlige Bygningssyn eller Nationalmuseet fået udarbejdet og publiceret bevaringsplaner eller registranter over "historiske huse".

Byer markeret med 1) angiver, at bevaringsplanen er fulgt op med en retlig beskyttelse i form af en bevarende byplanvedtægt efter byplanlovens § 2, stk. 3. I de øvrige byer, hvor bevaringsplanen er fulgt op af en retlig beskyttelse, er der tale om en tinglysning af bevaringsbestemmelsen i byggeloven, se afsnit 2 og 3 foran.

Listen overfor er koncentreret om de byer m.v., hvor der foreligger - eller på et eller andet tidspunkt har været impliceret - en politisk beslutning om at gennemføre et bevaringsarbejde.

Byer eller kommuner, hvor arbejdet endnu er på det meget forberedende stadium, er imidlertid i det store og hele ikke medtaget, men også i denne henseende er afgrænsningen af fortegnelsen sket skønsmæssigt, idet bevaringsplanarbejdet - bortset fra tinglysningerne i sidste ende - ikke gennemføres på baggrund af faste lovgivningsmæssige eller administrative rammer. Det kan således være vanskeligt nøjagtigt at tidsfæste starten på et bevaringsplanarbejde og arbejdets gennemførelse varierer næsten fra sted til sted.

I fortegnelsen er ikke medtaget byer eller områder, hvor foreliggende registranter er udarbejdet i privat regi uden senere at være fulgt op af en beslutning om f.eks. bevarende tinglysninger. Til den gruppe hører nogle af de registranter, som er udarbejdet af Fonden for Bygnings- og Landskabskultur jfr. kap. III, Privat bevaringsarbejde, B, afsnit 3. Det samme gælder de registreringer, der - ganske vist i et begrænset omfang - er gennemført af visse fredningsplanudvalg som et led i landskabsanalysearbejdet jfr. ovenfor afsnit C under Fredningsplanudvalgene.

For så vidt angår de kommuner, der fremgår af fortegnelsen ovenfor, må man konstatere, at der har manifesteret sig en aktiv kommunal interesse i bevaringsarbejdet. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med, at de kommuner, der ikke er nævnt, og hvor et tilsvarende bevaringsarbejde kunne være af betydning, er uden interesse eller er mindre interesserede i bevaringsarbejdet.

D Den kommunale medvirken i det konkrete bevaringsarbejde

1. Indledning

Den lovgivning, der er omtalt i indledningen, gælder i det store og hele for alle landets kommuner. De initiativer, der har sin rod i denne lovgivning, vil derfor også være af nogenlunde ensartet karakter.

Ser man imidlertid bort fra dette, således at man i stedet koncentrerer sig om den kommunale bevaringsindsats, som ligger udenfor, hvad der er reguleret af lovgivningen, er billedet meget broget og varieret. Og udover at fastslå, at der nok i de fleste af de kommuner, hvor der er et "bevaringsklima", vil være en tendens til også at yde økonomisk støtte til private bevaringsforeninger og -fonde, er det næppe muligt at fremdrage særlige typiske eksempler på, hvorledes kommuner bidrager økonomisk til bevaringsarbejdet.

For dog at give et indtryk af denne del af den kommunale bevaringsindsats, som i mange tilfælde vil kunne være af lige så stor betydning som den lovhjemlede indsats, er der nedenfor gjort rede for, hvorledes man i nogle kommuner har grebet dette arbejde an. Eksemplerne er - bortset fra, at de illustrerer forskellige modeller på den omtalte indsats - tilfældig valgte. Fælles for dem er imidlertid, at de alle karakteriserer en kommunal indsats udover, hvad der er forudsat eller direkte hjemlet i lovgivningen.

2. Eksempler på kommuner, der arbejder uden særlige kommunale "bevaringsfonde" eller lignende:

København

Siden 1963 har kommunen budgetmæssigt kunnet disponere over årlige beløb til overtagelse af bevaringsværdige ejendomme efter krav fra ejerne og til ydelse af tilskud til restaureringer.

Det har i praksis vist sig, at kommunen i alt væsentligt har kunnet koncentrere sig om støtte til restaureringer, der iværksættes på den private ejers initiativ, og sådanne restaureringer er navnlig i de senere år blevet stadig almindeligere. Herudover har kommunen kunnet yde betydelig støtte til flere restaureringer af kirker, der ikke henhører under kirkeministeriets administration.

Der er indtil nu udbetalt ialt ca. 2½ mill. kr. til ca. 25 huse og 4 kirker, men dette beløb vil hurtigt sti-

ge betydeligt, idet man i den kommende tid påregner at kunne komme til at udbetale ca. 1 mill. kr. om året.

Da bevaringen af fredede bygninger fortrinsvis anses for en statsopgave, har kommunens indsats i særlig grad sigtet på de ikke-fredede bevaringsværdige ejendomme, "C-husene", men støtte - der udbetales som kontante tilskud og ikke som lån - kan ydes såvel til fredede som til ikke-fredede ejendomme.

Tilskud kan ydes til egentlige restaureringer godkendt af kommunen, men ikke til vedligeholdelsesarbejder, som i forvejen påhviler ejeren; der lægges særlig vægt på arbejdernes betydning for gadebilledet, f.eks. facade- og tagrestaureringer.

Ansøgning om tilskud, (der indsendes til magistratens 4. afdeling, Rådhuset, 1599 København V), må indeholde oplysninger om de påtænkte arbejder og udgifterne hertil (tilbud eller overslag). Da det er en sædvanlig betingelse for tilskud, at ejendommen ikke økonomisk kan bære restaureringsudgifterne, må der endvidere fremsendes finansieringsplan og driftsbudget. Tilskud er desuden betinget af, at der pålægges ejendommen en tinglyst deklaration om bevaring af den opnåede tilstand og om fremtidig vedligeholdelse.

Størrelsen af tilskud ligger for tiden på ca. 60.000 kr. for en gennemgribende restaurering af et enkelt-familiehus, medens størrelsen for begrænsede arbejder og for større bygninger fastsættes ud fra et konkret skøn.

Kommunens økonomiske bidrag til restaureringer af bevaringsværdige huse er et supplement til bevaringsplanlægningen. Denne sker hovedsagelig i form af bevarende byplanvedtægter, se kap. III, Landsdækkende bevaringsarbejde, D, afsnit 10.

Helsingør

Bevaringsarbejdet i Helsingør er snævert knyttet til saneringsarbejdet, idet byen som følge af sin historiske baggrund som hovedsæde for opkrævning af Øresundstolden har særdeles mange værdifulde enkelthuse og samlede karrébilleder, der på grund af byens økonomiske stagna-

H-53-1

Matr.nr. 267 og 268

Kvarter: Købmager

Anmelderens navn og bopæl (kontor):

NOTERET I KARTOTEKET
DEN 25. JUL. 1975

AKTIESELSKABET
RINGKJØBING BANK

Gaan 4. afd. Oplet bim VII 13 231

STEMPELMÆRKE

KØBENHAVNS BYRET
KUN GYLDIGT MED AFSTEMPLING AF
DOMMERKONTORETS KASSEKONTROLAPPARAT
0 231578
SOVIE 3433 A 000 025.00 ASM

Hoved-jr.nr. 2326 69

09546

Deklaration.

Undertegnede ejer af ejendommene matr.nr. 267 og 268 Købmager kvarter, Grønnegade 29-31, der fra Københavns kommune har modtaget tilsagn om et tilskud for hver af de to ejendomme på 4o.ooo kr. i alt 8o.ooo kr. til en restaurering af nævnte ejendomme,, erklærer herved for mig og alle efterfølgende ejere af ejendommene, at bebyggelsen på disse skal bevares i den stand, hvori den er kommet efter restaureringen, således at der ikke uden magistratens særlige samtykke må foretages nogen bygningsændring, det være sig indvendig eller udvendig, hvorved bebyggelsens stil, karakter eller udseende efter magistratens skøn ændres.

Endvidere forpligter jeg mig og alle efterfølgende ejere til at holde bebyggelsen i en efter magistratens skøn forsvarlig vedligeholdelsesstand.

Magistraten skal have ret til når som helst at lade ejendommene besigtige med henblik på kontrol med overholdelse af de i nærværende deklaration indeholdte bestemmelser.

Påtaleretten efter denne deklaration, der vil være at tinglyse forud for al pantegæld i ejendommene tilkommer alene Københavns magistrats 4. afdeling, uden hvis samtykke deklarationen ikke kan ændres eller aflyses.

Bopæl og dato: Ringkøbing, den 18. juni 1975

Underskrift:

INDFØRT I DAGBOGEN
den 30 JUNI 1975
KØBENHAVNS BYRET
Lyst
Elmerkje

Af hensyn til bestemmelserne i § 4, stk. 2, i byggelov for København af 29. marts 1939 vides intet at indvende mod tinglysning af nærværende dokument.

Københavns magistrats 4. afdeling, den 2[illegible] 1974

S.D.B.P.

23.26 65

21 JULI 1975

Eksempel på deklaration

- Eksempel på en deklaration udstedt som betingelse for tilskud fra Københavns kommune på ialt 80.000 kr. til restaurering af nogle huse i Grønnegade. Husene som omtales i deklarationen, er vist på tegningen. De er endnu ikke fredede efter bygningsfredningsloven, men er omfattet af en bevarende byplanvedtægt af samme karakter som den, der er vist i kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, afsnit 10.

tion efter Øresundstoldens afskaffelse og dette århundredes misrøgt er blevet bevaret, men er i en meget dårlig stand. Opgaven efter kommunesammenlægningen i 1970 var derfor ved hjælp af saneringslovens økonomiske midler at istandsætte en hel by.

Denne opgave forekom umiddelbart at være umådelig vanskelig at gennemføre, såfremt man ikke fra kommunens side kunne få byens borgere aktivt ind i en indsats. Det primære mål var derfor at skabe forståelse for tankerne bag og goderne ved en bevarende sanering såvel kulturelt som bolighygiejnisk og økonomisk. Kommunen fandt, at de bedste midler hertil var oplysning, offentliggørelse om planlægning, debat og fremvisning af praktiske eksempler.

Derfor foregår Helsingørs bevaringsarbejde under fuld offentlighed. Alt, hvad der udarbejdes, fremlægges på kommunens biblioteker og overlades til pressen m.v. Endvidere har kommunen udarbejdet hæfter og bøger om emnet til gratis udlevering til kommunens borgere.

Eksempler på sådanne publikationer er:

"Saneringsnotater om baggrunden for saneringsarbejdet i Helsingør", der omhandler saneringsbegrebet, Helsingørs historie og aktuelle planlægning.

"Historiske huse i Helsingør" (udarbejdet af nationalmuseet men købt og udleveret gratis af kommunen i 6.000 eksemplarer).

"Skilte og Facader", der omhandler kommunens tanker om det fremtidige udseende af bygninger med skilte etc., samt

"Mennesker og Meninger", en undersøgelse baseret på svarene fra 500 familier på et skema med 55 spørgsmål vedrørende bevaring m.v.

Herudover gennemfører kommunen en daglig vejledning og rådgivning over for de enkelte borgere i byen; kommunens

---

■ Fra "Skilte og Facader - Oplæg til Facadereguleringer", stads- og havneingeniørens kontor, Helsingør kommune i samarbejde med I/S Arkitektkontoret, Helsingør, 1971.

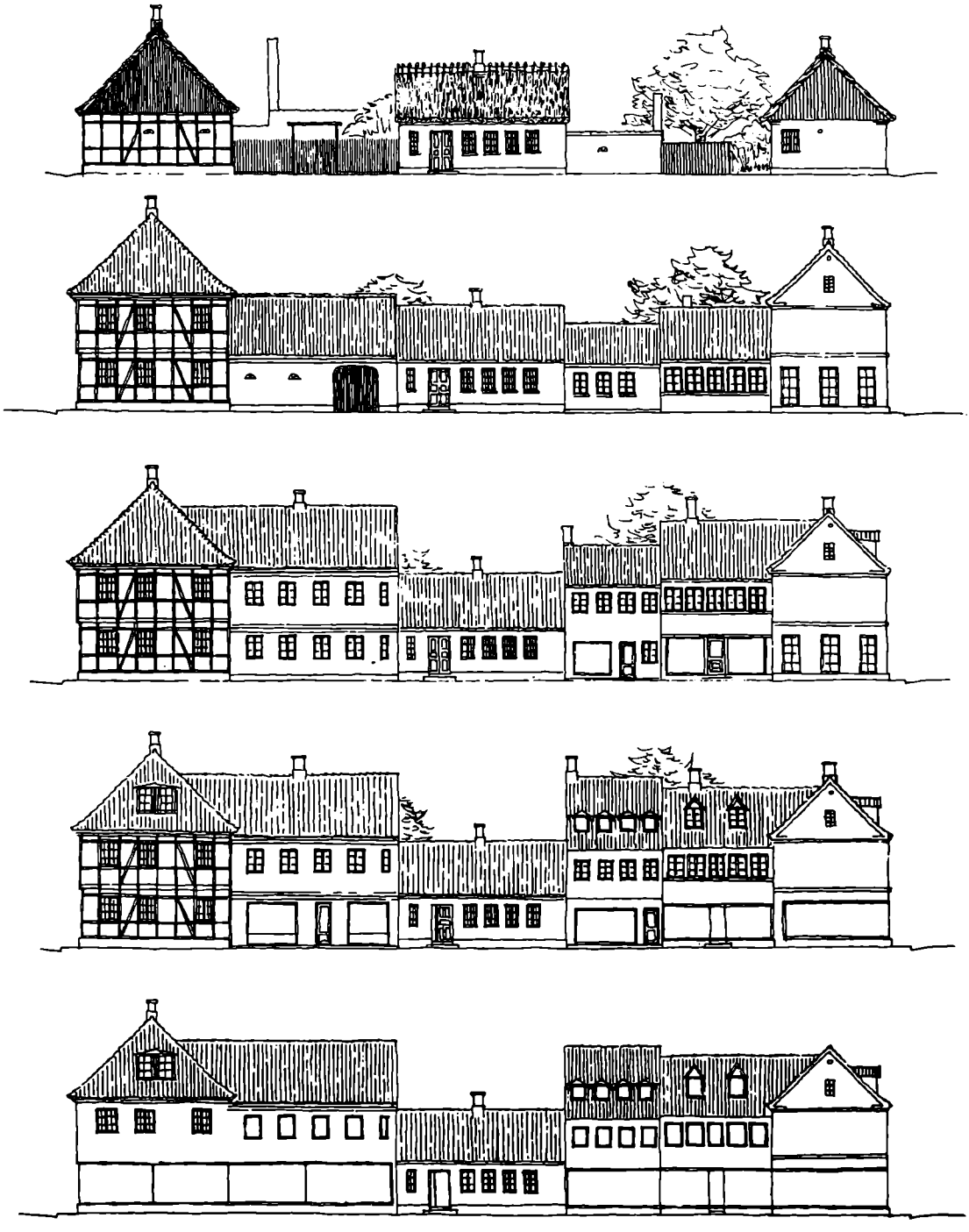

GADER OPSTÅR. EKSEMPLER PÅ UDVIKLING OG OMBYGNING

saneringsafdeling rykker ud fra kontoret, så snart der foregår noget i byen og giver hjælp på stedet.

Kommunen har ikke nogen fond eller anden mulighed for at give tilskud til ejere af huse, der ikke er optaget til sanering. Helsingør kommune har i stedet satset på at skabe et bevaringsklima, hvor især den enkelte ejer og lejer kan føle sig engageret og motiveret til selv at gøre en indsats.

Udover en gennemførelse af bevaringsarbejdet på grundlag af en bevarende partiel byplan (kap. II, Planlægningslovgivning, afsnit 1) og tinglysning af bygningsvedtægtens § 22, stk. 3 (kap. II, Planlægningslovgivning, afsnit 2) er kommunens indsats med hensyn til istandsættelse af egne ejendomme af stor betydning for bevaringsklimaet. Det samme gælder den saneringsplanlægning, ifølge hvilken byen skal bevarende saneres karré for karré gennem 20 år, og de bevarende punktsaneringer af private enkelthuse med støtte efter saneringsloven, kommunen forventer at kunne igangsætte inden alt for længe.

Andre kommuner. Bogense og Ribe

En række andre kommuner bidrager økonomisk til bevaringsarbejdet uden at have oprettet særlige bevaringsfonde el.lign., jfr. afsnit 1 og 3 nedenfor under Lokale bevaringsfonde. Det er ikke muligt at give nogen udtømmende oversigt over disse kommuner, men som eksempler, udover København og Helsingør kan nævnes:

Bogense kommune, der yder støtte i form af lån eller tilskud i forbindelse med restaureringer, vedligeholdelse og istandsættelse m.v. af bevaringsværdige huse i Bogense indre by. Ansøgning, der må indeholde overslag over udgifterne ved de påtænkte arbejder sendes til Bogense byråd, Rådhuset, 5400 Bogense, tlf.: (09) 81 10 73.
Ribe kommune yder - som regel i form af lån - støtte til bevaringen af de ældre ejendomme i Ribe by. Sædvanligvis ydes støtten til dækning af en del eller hele forskelsudgiften, der skyldes tinglysningen af de bevarende bestemmelser i byggeloven, se Statsligt bevaringsarbejde,

afsnit D. Lånene er rente- og afdragsfrie til ejerskifte. Det årlige beløb, der afsættes til denne støtte, udgør 30.000 kr. Ansøgning sendes til Ribe kommunes miljø- og byplanudvalg, Giørtsvej 2, 6760 Ribe, tlf.: (05) 42 09 00.

3. Kommunale fonde. Eksempler

I en række kommuner findes fonde el.lign., hvis formål det er bl.a. gennem tilskud og lån at virke for bevarelsen af de arkitektonisk værdifulde huse.

Disse fonde er af en meget varierende karakter, ikke blot med hensyn til de midler, de råder over, men f.eks. også for så vidt angår sammensætningen af bestyrelserne, intensiteten af den kommunale indflydelse m.v. I nogle tilfælde virker disse fonde som økonomiske pendanter til bevarings- eller miljøforeninger. I andre tilfælde indgår der i deres formål aktiviteter af samme beskaffenhed, som ellers varetages af f.eks. bevaringsforeninger.

Nogle fonde får deres væsentligste midler fra kommunen, og andre er henvist til stort set at klare sig uden kommunale midler.

I ganske få tilfælde kommer alle midlerne fra kommunen. ("helkommunale fonde"). Sådanne fonde ledes i de fleste tilfælde af kommunale repræsentanter.

Den varierede karakter af fondene har medført, at de i fortegnelsen, se afsnit D under Lokale bevaringsfonde alene er henført til de kommuner, hvor de virker, medens der ikke er foretaget opdeling i hel- og halvkommunale samt private fonde.

I det følgende nogle eksempler på kommuner, der arbejder med bevaringsfonde:

Viborg

Viborg er et eksempel på en kommune, hvor der findes en "helkommunal bevaringsfond".

Ved et byrådsmøde den 8. januar 1974 vedtog Viborg byråd - foruden en bevaringsplan for et ret væsentligt område i bykernen - at oprette et fond med henblik på at

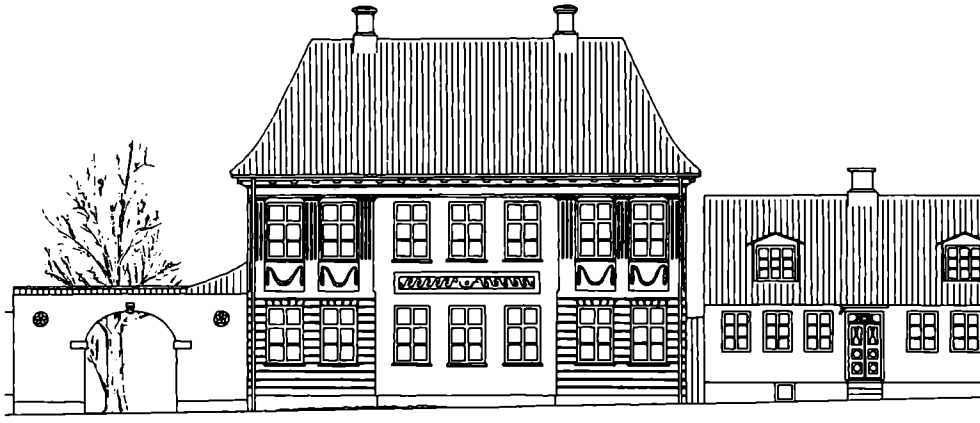

■ Sanct Mogensgade 32, Viborg, opført 1825 og fredet i klasse B med bevaringsdeklaration. Bygningen er omfattet af "Bevaringsplan Viborg", udgivet af Viborg kommune i 1975, og af en "bevarende tinglysning" efter byggeloven, (se kap. II, Planlægningslovgivningen, afsnit A og kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, afsnit 3 og 10). Tagistandsættelse med tilskud fra Det særlige Bygningssyn (kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e) og med lån fra Viborg kommunes bevaringsfond.

---

støtte bestræbelserne for at sikre de bygningsmæssige værdier.

Forud for denne vedtagelse var gået lange drøftelser på basis af de erfaringer, man havde gjort med konsekvenserne af bevarende tinglysninger på en række ejendomme i Sankt Mogensgade.

Disse tinglysninger havde ikke medført de ønskede resultater i retning af en bevaring og god vedligeholdelse af husene. Der blev fortsat handlet huse med omfattende nybyggeri for øje, og andre forfaldt, fordi ejerne ikke mente at kunne magte vedligeholdelsesopgaverne.

En række meget vellykkede istandsættelses- og vedligeholdelsesbestræbelser trak sammen i en række vigtige punkter, men helhed over gaden blev der ikke.

Byplanudvalget blev derfor enigt allerede i efteråret 1972: Der skulle oprettes et fond til støtte for de

grundejere, der var interesserede i at istandsætte; kommunen skulle følge op ved at gøre sin del af opgaven velafstemt. Efter en årrække ville ikke blot Sankt Mogensgade, men nu hele det bevaringslyste kvarter blive et attraktivt boligkvarter, også fordi stemningen for at flytte fra villakvartererne ind til den gamle bykerne syntes voksende.

Flere ejendomme er allerede nu ved at blive istandsat ved hjælp af bl.a. midler fra fondet, der får et årligt kommunalt tilskud på 150.000 kr.

De vigtigste af bestemmelserne i Viborg byråds fond vedrørende bevarelse af gamle bygninger i Viborg kommune er gengivet i det følgende:

"§ 1. Fondet modtager sine midler fra Viborg kommune eller fra personer, selskaber m.v., der er interesseret i at medvirke til bevarelse af gamle bygninger i Viborg kommune. Viborg kommunes bidrag optages på de årlige budgetter efter indstilling fra byplanudvalget.
§ 2. Samtlige indgåede midler er underkastet nærværende vedtægt og administreres af Viborg byråds byplanudvalg.
§ 3. Fondets midler kan alene anvendes til bevarelse eller sikring af ejendomme i Viborg kommune, der er fredede i henhold til lov om bygningsfredning, og til ejendomme, for hvilke der i overensstemmelse med bygningsvedtægtens bestemmelser - § 22 - er sket tinglysning om bebyggelsens ydre fremtræden. Fondets midler kan dog også anvendes til dækning af udgifter ved særlig konsulentbistand til støtte for byplanudvalget, herunder arkitektbistand til såvel nye arbejder, som mere restaureringsprægede opgaver. Undtagelsesvis og efter godkendelse af byrådet i de enkelte tilfælde kan vedtægten også bringes til anvendelse på andre ejendomme i Viborg kommune.
§ 4. Fondets midler udskilles på en speciel konto på Viborg kommunes status.
.....

§ 6. Der kan almindeligvis kun ydes støtte til sådanne merudgifter, som er forårsaget af ønsket om den pågældende ejendoms bevarelse i henhold til § 3. Der kan således normalt ikke ydes støtte til vedligeholdelsesarbejder, ombygning m.v., som sædvanligt udføres på en ejendom. Støtte i henhold til forrige punkt kan dog ydes, hvis der er fare for, at ejendommen i øvrigt forfalder, således at de bevaringsværdige værdier bringes i fare.

§ 7. Støtte kan ydes som:

A. Mindre lån - normalt til almindelige vedligeholdelsesarbejder og sædvanligvis ikke over 3.000,00 kr.

B. Lån. Disse ydes normalt kun ved egentlige konstruktive ændringer af en bebyggelse, ved nybebyggelse og ved hovedistandsættelser, f.eks. nyt tag, indlægning af varme, facadebygning o.l. Lånet kan højst andrage forskellen mellem foranstaltningens reelle udgift - uden egen arbejdsindsats - og provenuet ved største 1. prioritetslån, som almindeligvis altid skal optages.

§ 8. Fastsættelse af lånevilkår:

De under § 7 A nævnte lån er rente- og afdragsfri og forfalder til betaling ved ejerskifte, men kan dog overdrages til ny ejer. Lånene udbetales, når det arbejde, hvortil lånet er ydet, er udført og godkendt af udvalget.

De under § 7 B nævnte lån ydes i de enkelte tilfælde under hensyn til ejerens og ejendommens økonomi. Overdragelse af lånet til ny ejer skal altid godkendes.

Lånenes afdragstid fastsættes normalt til 10 år.

Lånene kan dog gøres afdragsfri i maksimum 10 år, og derefter afdrages over maksimalt 10 år.

Lånene forrentes med en rente, svarende til nationalbankens diskonto på terminstidspunktet, der fastsættes til 1. januar og 1. juli. Renterne betales 1. januar eller 1. juli sammen med afdragene, såfremt der ikke er meddelt udsættelse med betaling af disse. Der kan også meddeles udsættelse med betaling af renter i indtil 10 år. Renterne af hovedstolen tilskrives i så fald gælden hver termin. Renter kan undtagelsesvis bort-

falde indtil det tidspunkt, hvor afbetaling af lånet påbegyndes, og renterne betales da sammen med afdragene.
§ 9. Et i henhold til det foranstående meddelt lån skal tinglyses på ejendommen med størst mulig pantesikkerhed.
§ 10. Ansøgning om lån i henhold til § 7 A og B skal ske, inden byggeriet påbegyndes. Byggeri, hvortil der er ydet lån i henhold til § 7 B, finansieres normalt ved optagelse af byggekredit i bank eller sparekasse, og lånet udbetales i forbindelse med indfrielse af byggekreditten, når byggeriet er afsluttet og godkendt af udvalget.
§ 11. Betalte renter og afdrag tilfalder fondet og indgår således i det samlede beløb, hvorover der kan disponeres.
.....
.....
Viborg byråd den 8. januar 1974.
Ansøgning om tilskud eller lån fra fondet fremsendes til byrådets byplanudvalg, adresse: Stadsingeniørens kontor, Nytorvgade 3, 8800 Viborg."

Dragør

Også i Dragør kommune findes der bevaringsfonde, nemlig dels for Dragør by, dels for St. Magleby.

Disse fonde er eksempler på selvejende institutioner, hvor den kommunale indflydelse er meget stor: Fondsmidlerne hidrører i væsentligt omfang fra kommunen. Borgmesteren er født medlem af bestyrelserne og en række medlemmer af disse udpeges af kommunalbestyrelsen.

Disse fonde er imidlertid langt fra det eneste, man arbejder med, når det drejer sig om bevaringsindsatsen i Dragør kommune.

Således blev der allerede i 1935 oprettet Dragør fredningsnævn, som er et rådgivende organ, der bistår politikerne og administrationen i forbindelse med ændringer af bygningerne i Dragør. I denne forbindelse gennemgår

og kommenterer udvalget alle byggesager vedrørende den gamle by, før de behandles af politikere og forvaltning.

Nævnet består af repræsentanter for kommunalbestyrelsen, dennes forvaltning, museumsforeningen, naturfredningsforeningen, grundejerforeningen, det lokalhistoriske arkiv samt skiftende lokalforeninger, der i særlig grad har vist miljømæssig interesse. I udvalget sidder også en repræsentant fra Det særlige Bygningssyn.

Af andre initiativer kan nævnes, at kommunen gratis uddeler kalk til eventuelle bygherrer, bl.a. for at undgå, at de gulkalkede facader, som er af så stor betydning for bybilledet i Dragør, ændrer karakter gennem anvendelse af plastikfarver. Der ydes også rådgivning om facadernes vedligeholdelse.

På samme måde, som det er tilfældet i de eksempler, der er nævnt ovenfor, er der tale om initiativer til supplering af de ordninger, bl.a. en bevarende byplanvedtægt, der er gennemført med hjemmel i lovgivningen.

Nedenfor er gengivet de væsentligste bestemmelser i fundatsen for Dragør byfond, og de vedtægter for samme, som giver et indtryk af, hvad fondsmidlerne anvendes til:

"F U N D A T S F O R D R A G Ø R B Y F O N D

§ 1. Fondens navn er Dragør Byfond.

§ 2. Fonden er en selvejende institution med hjemsted i Dragør.

§ 3. Fondens formål er at virke for bevarelse af arkitektonisk værdifulde huse og miljøer i Dragør.

Fondens interesseområde er nærmere defineret i partiel byplanvedtægt nr. 2 A for en del af Dragør gamle bydel og omfatter desuden den gamle bygningsmasse inden for "Nyby" samt havneområdet.

De nærmere regler for fondsbestyrelsens arbejde fastlægges i en vedtægt.

§ 4. Fonden administreres af en bestyrelse bestående af:
borgmesteren
3 medlemmer, der udpeges af kommunalbestyrelsen
3 medlemmer, udpeget af Dragør Fredningsnævn
1 medlem, udpeget af Det særlige Bygningssyn
endvidere kan som medlem af fondsbestyrelsen indvælges en repræsentant for en forening, der i særlig grad har vist interesse for fondens arbejde.
.....
.....
Bestyrelsen bør til enhver tid omfatte 1 medlem med arkitekt-juridisk indsigt.
Bestyrelsen vælger selv sin formand.
Sekretariatet, herunder den daglige sagsbehandling, varetages af en sagkyndig under miljøforvaltningen.
.....
.....

§ 8. Fondens økonomiske forpligtelser dækkes alene af fondens midler, der søges tilvejebragt ved bidrag og tilskud fra privat eller offentlig side.
Stk. 2. Af de til fonden tilvejebragte midler henstår som urørlig fondskapital kr. 75.000, der anbringes efter de derom gældende regler for anbringelse af legatmidler.
Stk. 3. Fondens aktiver skal lyde på fondens navn og så vidt muligt være noteret som tilhørende fonden samt forsynes med prohibitivpåtegning af ministeriet.
Stk. 4. Afkastet af aktiverne samt indkomne bidrag herudover kan uddeles løbende.

§ 9. Der aflægges årligt beretning og regnskab.
Fondens regnskabsår er kalenderåret. Årsregnskabet underskrives af bestyrelsen og revideres af kommunens revisor.
Det reviderede regnskab indsendes til godkendelse i miljøministeriet.

§ 10. Såfremt ydre årsager gør fondens virksomhed overflødig, kan denne opløses. Dette kan dog kun ske, når

7 medlemmer af bestyrelsen stemmer herfor. Evt. fondsmidler tilfalder derefter kommunen til anvendelse i kulturel virksomhed.

§ 11. Tvivlsspørgsmål vedrørende fundatsens fortolkning afgøres af miljøministeriet. Denne instans skal tillige godkende forslag til fundatsændringer."

"V E D T Æ G T F O R D R A G Ø R B Y F O N D

§ 1. Portioner af fondsmidlerne kan tildeles ejere og brugere af fast ejendom inden for fondens interesseområde.

§ 2. Fondsmidlerne kan ikke erstatte den økonomiske støtte, som det offentlige yder til bevarelse af værdifulde ejendomme og miljøer.

Fondsmidler kan ikke anvendes til opgaver, der normalt må betragtes som offentlige forpligtelser.

§ 3. Fondens midler kan anvendes til følgende opgaver:
a. Tildeling af økonomisk støtte til restaurering eller om- og tilbygning, hvor udvendige, undtagelsesvis indvendige bygningsdetaljer udformet efter Dragør byggeskik, kræver en speciel udførelse.
b. Tildeling til ændringer eller fjernelse af skæmmende bygningsdetaljer.
c. Tildeling til almindelig eller speciel vedligeholdelse i tilfælde, hvor omstændighederne taler derfor.
d. Tilskud til dækning af udgifter ved udarbejdelse af skilte og butiksfacader, der harmonerer med miljøet, såfremt udgifterne overstiger god standardudførelse.
e. Opkøb af huse med ombygning eller nedrivning og genopbygning for øje, evt. med efterfølgende afhændelse på betingelse af, at der på ejendommen lyses en form for bevaringsdeklaration, evt. i henhold til byggelovens § 43.

Fonden tildeler midlerne enten i form af kontant tilskud eller lån, når arbejdet er udført og godkendt.

Evt. rente, afdrag og placering af lån i ejendommen fastsættes i det enkelte tilfælde af fondsbestyrelsen. Lånet forfalder normalt ved ejerskifte.

Ansøgning om tildeling sker ved skriftlig henvendelse til fondsbestyrelsen eller ved indstilling fra fredningsnævn, kommunalbestyrelse eller Det særlige Bygningssyn.

.....
....."

Tønder

Et andet eksempel på en kommune (by), hvor der er oprettet et særligt fond, i hvis bestyrelse kommunalbestyrelsen er repræsenteret, er Tønder.

"Fonden til bevarelse af gamle huse i Tønder blev oprettet i 1962 af en kreds af borgere i Tønder med det formål "at virke for bevarelse af gamle huse og gadebilleder i Tønder by".

I løbet af 1962 lykkedes det fondets bestyrelse hos borgere og venner af byen at indsamle 60.000 kr., som byrådet derefter rundede op til 100.000 kr. Siden da har byrådet årligt bidraget med 20.000 kr., som fra jubilæumsåret 1972 er øget til 40.000 kr.

Fra private, fra pengeinstitutter og fra store fonds har fondet modtaget bidrag, gennemsnitligt 100.000 kr. om året.

En statusopgørelse over fondets virksomhed pr. december 1973 viser bl.a., at fondet har restaureret 8 huse og har restaureringer i gang for yderligere 5 huses vedkommende.

De færdigrestaurerede huse, som i begyndelsen var vanskelige at sælge, er nu efterspurgt allerede inden de er færdige. Fondet har bl.a. på denne måde medvirket til at skabe et sådant bevaringsklima i byen, at de trusler, der for nogle år siden var mod en række bevaringsværdige huse, nu stort set kan anses som forsvundne.

Fondets vedtægter, som er godkendt af kommunalbestyrelsen i Tønder, er særdeles enkle, men har - efter fondsbestyrelsens egen opfattelse netop derfor - vist sig at være meget praktiske at arbejde med.

I denne forbindelse kan iøvrigt bemærkes, at der i Rønne kommune i 1972/73 er oprettet et bevaringsfond med ganske de samme vedtægter som i Tønder. Også på andre områder minder Rønnes bevaringsfond om Tønder-fondet f.eks. ved, at der ydes et årligt tilskud fra kommunen, som p.t. er på 15.000 kr. Se iøvrigt om byforeningen i Rønne, afsnit B i Lokale bevaringsforeninger nedenfor.

Et fond, der i 1974 er oprettet i Randers kommune - "Fonden til bevarelse af gamle bygninger i Randers kommune", arbejder med vedtægter, der minder meget om Tønder-vedtægterne. Også i dette fonds bestyrelse har byrådet en væsentlig indflydelse derved, at 2 medlemmer af bestyrelsen udpeges af kommunalbestyrelsen.

Nedenfor er gengivet vedtægterne for fonden til bevarelse af gamle huse i Tønder:

"

§ 1.

Fonden til bevarelse af gamle huse er en selvejende institution med hjemsted i Tønder.

§ 2.

Fondens formål er, som navnet angiver, at virke for bevarelse af gamle huse og gadebilleder i Tønder by.

Fonden kan i dette øjemed såvel selv erhverve og drive fast ejendom m.v. som yde støtte, økonomisk og ved råd og dåd, til foreninger og institutioner og private personer.

§ 3.

Fonden ledes af en bestyrelse på 7 medlemmer, hvoraf 1 udpeges af Det særlige Bygningssyn, 3 af byrådet, 1 af museet, medens 2 udpeges af de førstnævnte 5. Bestyrelsen vælger selv sin formand.

. ØSTERGADE 18, TØNDER .
. matr. nr. 9f .
. .
. fremstillet med Photogravure .
. .
. KARSTEN HOFBOW's TRYKKERI .
. Klostermarken 14, 2157 Ishøj E. Tlf. (01)116161 .

■ Østergade 18, Tønder, opført ca. 1765 med ombygning af gavlen omkring 1850 og fredet i klasse B. Købt og gennemgribende istandsat af Tønder Fonden i 1973 med tilskud fra bl.a. Det særlige Bygningssyn (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e).

Hvervene er ulønnede.

Bestyrelsesmedlemmerne bør normalt udpeges for samme periode som den normale 4-årige byrådsperiode.

§ 4.

Bestyrelsen afgør indenfor rammen af disse vedtægter endeligt alle spørgsmål vedrørende fondens virksomhed.

Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst 4 medlemmer er til stede.

Denne afgørelse træffes, når ikke andet er bestemt i vedtægterne, ved simpel stemmeflerhed, således at i tilfælde af stemmelighed formandens stemme gør udslaget.

Bestyrelsesmøde afholdes efter formandens bestemmelse eller efter anmodning af et af de andre bestyrelsesmedlemmer.

For bestyrelsens møder føres en protokol, der underskrives af samtlige tilstedeværende medlemmer.

Iøvrigt fastsætter bestyrelsen selv sin forretningsorden.

Bestyrelsen kan antage lønnet medhjælp, såvel fast som til løsning af enkelte opgaver.

§ 5.

For fondens forpligtelser hæfter alene fondens formue, der søges tilvejebragt ved bidrag og tilskud fra private og offentlige myndigheder.

§ 6.

Fonden tegnes af formanden i forbindelse med et andet bestyrelsesmedlem.

Til erhvervelse og afhændelse af fast ejendom og til optagelse af lån, med eller uden pant, kræves dog underskrift af mindst 4 af bestyrelsens medlemmer.

§ 7.

Fondens regnskabsår er fra 1. april-31. marts.

Bestyrelsen antager en af byrådet godkendt revisor, og årsregnskabet indsendes med bestyrelsens underskrift og revisors påtegning og efter forudgående godkendelse af Tønder byråd inden hvert års 1. juli til Det særlige Bygningssyn, der deciderer regnskabet.

§ 8.

Til ændring af disse vedtægter eller til fondens opløsning kræves, at mindst 5 af bestyrelsens medlemmer stemmer herfor.

I tilfælde af fondens frivillige opløsning skal de midler, der måtte være i behold, efter at alle forpligtelser er dækkede, stilles til rådighed for Det særlige Bygningssyn til løsning af opgaver i Tønder by.

Godkendt af Tønder magistrat den 14. december 1962."

Køge

I Køge har man et bevaringsfond "Køge-Fonden", oprettet i 1972.

Desuden arbejder man herudover - indenfor "Køge-Fonden" - med et specielt fond, hvor midlerne fortrinsvis består af et årligt tilskud på 50.000 kr. fra kommunen. Dette fond hedder "Køge-Fondens Lånefond". For dette fond findes - udover de almindelige vedtægter for "Køge-Fonden" - nogle særlige vedtægter, hvorefter byrådet skal godkende dispositioner over midlerne. Der er således sikret kommunen en særlig indflydelse, når det drejer sig om de "kommunale midler",udover dette at kommunen er repræsenteret (med et mindretal) i byfondens bestyrelse.

Nedenfor er gengivet dels formålsbestemmelsen for "Køge-Fonden" dels vedtægterne for "Køge-Fondens Lånefond":

"S T A T U T T E R F O R K Ø G E - F O N D E N

Vedtaget den 9. maj 1972

§ 1.

Køge-Fonden, oprettet 29. januar 1936, har til formål ved indsamling af gaver eller gennem indtægter på anden måde at tilvejebringe en fond, hvis midler anvendes til:

A. Bevaringsformål.

Bevarelse, restaurering og vedligeholdelse af gamle bygninger af kulturhistorisk værdi i Køge kommune, navnlig hvor ejeren ikke selv kan udrede de dermed forbundne udgifter. I særlige tilfælde kan fonden erhverve sådanne bygninger. Fonden kan desuden i samarbejde med byråd, museum og andre institutioner deltage i vedligeholdelse eller genskabelse af miljøer i Køge kommune, som vil være af betydning for byens og egnens historiske præg. Efter bestyrelsens bestemmelse kan uddeles diplom eller anden påskønnelse til husejere, som ved restaurering eller nybyggeri viser særlig forståelse for sådanne miljøer.

B. Arkivformål.
Drift af Køge byhistoriske arkiv, der har til opgave at samle og på betryggende måde opbevare sådanne arkivalier, billeder, film og andet materiale, som kan tjene til belysning af byens historie i såvel topografisk som biografisk og anden henseende."

"S T A T U T T E R F O R K Ø G E - F O N D E N S L Å N E F O N D

§ 1.

Køge-Fondens lånefond, oprettet den
er en selvejende institution, der har til formål ved indsamling af gaver, gennem indtægter på anden måde og ved tilskud fra Køge kommune at tilvejebringe og administrere en fond, hvis midler såvel hovedstol som renter anvendes som lån til restaurering og vedligeholdelse af ejendomme, hvorpå der i medfør af bygningsvedtægt for Køge købstad af 1963, § 22 eller andre tilsvarende senere bestemmelser er tinglyst bestemmelser om byrådets godkendelse af bygningers ydre fremtræden.

§ 2.

Alle bidrag samles i en fælles fond, der kun kan anvendes efter anbefaling af Køge byråd i hvert enkelt tilfælde.

Fonden administreres af en bestyrelse på 4 medlemmer, hvoraf 2 skal være medlemmer af Køge-Fonden og valgt af denne, medens 2 er de af Køge byråd udpegede medlemmer af Køge-Fonden.

§ 3.

Bestyrelsen vælger formand, sekretær og kasserer og varetager de med administrationen forbundne forretninger.

§ 4.

De lån, der ydes af fonden, skal sikres ved tinglysning i de pågældende ejendomme og henstår afdragsfri

indtil ejerskifte og forrentes med 4 % p.a. indtil ejerskifte. Ved ejerskifte forfalder lånet til betaling incl. et tillæg svarende til et års rente af lånet beregnet med en rentefod på den til enhver tid værende diskonto. Lånet kan dog tillades videreført, hvis ejerskifte sker til ægtefælle eller til familie i lige linie.

§ 5.

Fondens værdipapirer skal stedse lyde på fondens navn og skal opbevares i en box i et af Køges pengeinstitutter.

§ 6.

Fondens regnskabsår er kalenderåret. For hvert år affattes i løbet af det følgende års første kvartal et regnskab, der gennemgås og godkendes af bestyrelsen, efter at aktivernes tilstedeværelse er konstateret.

Regnskabet revideres af en statsautoriseret revisor og skal godkendes af Køge byråd.

§ 7.

Ændringer i ovenstående statutter kan kun ske, når alle bestyrelsesmedlemmer stemmer herfor, og ændringer skal tillige godkendes af Køge byråd.

Ophævelse af fonden kan kun ske ved vedtagelse af to bestyrelsesmøder med mindst en måneds mellemrum og kun, når alle bestyrelsesmedlemmer stemmer herfor, og ophævelse skal tillige godkendes af Køge byråd.

Ved ophævelse af fonden anvendes dens midler efter bestyrelsens bestemmelse. Køge byråd skal godkende den besluttede anvendelse."

Fåborg

I en række kommuner findes der, som det er nævnt ovenfor, fonde, hvor der ikke på forhånd er institueret en kommunal indflydelse, f.eks. gennem en repræsentation i bestyrelsen. Dette er naturligvis ikke uden videre ensbetyden-

de med, at kommunen, hvor sådanne fonde findes, ikke bidrager økonomisk. Tværtimod vil også sådanne fonde i mange tilfælde være meget afhængige af den økonomiske støtte, de får fra deres hjemkommune.

For fuldstændighedens skyld er nedenfor gengivet fundatsen for et fond, hvor det ikke følger umiddelbart af reglerne, at kommunen er repræsenteret i bestyrelsen, nemlig fundatsen for "Faaborg-Fondet", som er oprettet den 3. januar 1944:

"

§ 1.

Fondets formaal er "at værne det gamle og sætte Skik paa det nye" i Faaborg og dens nærmeste Omegn.

§ 2.

Fondets Midler bestaar ved Oprettelsen af 4.000 Kr., der er indbetalt af forskellige interesserede Personer, der ved Fødsel er knyttet til Faaborg, og Midlerne søges forøget ved yderligere Tilskud fra Personer, der paa denne eller paa anden Maade har faaet Tilknytning til Byen, ligesom Legatmidler kan modtages.

§ 3.

Fondets Midler maa kun anvendes til Opnaaelse af det i § 1 nævnte Formaal. Midlerne anbringes, saalænge de ikke anvendes, paa betryggende Maade i en solid Sparekasse.

§ 4.

Fondet styres af Stifterne, os fem undertegnede, og Styrelsen supplerer sig selv, efterhaanden som Afgang finder Sted.
Styrelsen konstituerer sig med en Formand og fordeler de forekommende Hverv mellem sig.
Styrelsen fører en Forhandlingsprotokol, hvori ogsaa alle Valg indføres.

§ 5.

Der aflægges Regnskab for hvert Kalenderaar og Regnskabet revideres af en af Styrelsen udenfor dennes Kreds valgt Revisor.
Aarsregnskabet skal være afsluttet og revideret inden det følgende Aars 1. Februar.

§ 6.

Hvis "Faaborg Fondet" ophæves, skal den Formue, det da maatte eje, overdrages til Faaborg Købstads Styrelse som et særligt Fond til Anvendelse overensstemmende med Fondets forannævnte Formaal."

E Adressefortegnelse for kommunernes tekniske forvaltninger

1. Indledning

Adressefortegnelsen nedenfor bygger på amtsinddelingen. Indenfor hvert amt er kommunerne opført i alfabetisk rækkefølge.

I en række tilfælde har kommunernes tekniske forvaltninger ingen selvstændig adresse, idet de har kontorer samme sted som den kommunale forvaltning iøvrigt. I andre tilfælde har den tekniske forvaltning en selvstændig adresse. Adressefortegnelsen nedenfor kan derfor ikke anvendes som fortegnelse over kommunernes adresser i almindelighed.

For Københavns kommunes vedkommende er adresseangivelsen mere detailleret end for de øvrige kommuners vedkommende.

2. Fortegnelse

København, Magistratens 4. afdeling
Direktoratet for staden Københavns bygningsvæsen
1. ekspeditionskontor (byplansager)
3. ekspeditionskontor (byggesager)
Stadsingeniørens direktorat, byplankontoret
Rådhuset

København (fortsat)
1550 København V.
Telefon (01) 15 38 00

Direktoratet for Københavns kommunes generalplanlægning
Østergade 26
1100 København K.
Telefon (01) 11 20 11

Stadsarkitektens direktorat
Njalsgade 15
2300 København S.
Telefon (01) AS 7311

Stadsgartnerens kontor
Rådhuspladsen 45
1550 København V.
Telefon (01) 13 08 65

Frederiksberg, Teknisk direktorat
Rådhuset
2000 København F.
Telefon (01) 19 21 21

Københavns amt

Albertslund, Teknisk forvaltning, Rådhuset
2620 Albertslund
Telefon (02) 64 96 10

Ballerup, Teknisk forvaltning, Rådhuset
2750 Ballerup
Telefon (02) 97 03 62

Brøndby, Teknisk forvaltning, Rådhuset
Park Allé 160
2600 Glostrup
Telefon (02) 96 35 55

Dragør, Teknisk forvaltning,
Stationsvej 5
2791 Dragør
Telefon (01) 53 21 11

Gentofte, Teknisk forvaltning,
Gentofte Rådhus
Bernstorffsvej 161
2920 Charlottenlund
Telefon (01) 63 21 21

Gladsaxe, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Kontorvej 1
2860 Søborg
Telefon (01) 69 53 33

Glostrup, Teknisk forvaltning,
Kildevej 7
2600 Glostrup
Telefon (02) 96 08 01

Herlev, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Herlev Bygade 90
2730 Herlev
Telefon (02) 94 06 33

Hvidovre, Teknisk forvaltning,
Hvidovre Rådhus
Hvidovrevej 278
2650 Hvidovre
Telefon (01) 78 12 11

Høje-Taastrup, Teknisk forvaltning,
Selsmosevej 2
2630 Taastrup
Telefon (02) 99 31 11

Torslunde-Ishøj, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Ishøj Bygade 95
2635 Ishøj
Telefon (02) 73 22 25

Ledøje-Smørum, Teknisk forvaltning,
Smørumnedrevej 19
2760 Måløv
Telefon (02) 97 55 69

Lyngby-Taarbæk, Teknisk forvaltning,
Lyngby Rådhus
2800 Lyngby
Telefon (02) 87 30 00

Rødovre, Teknisk forvaltning, Rådhuset
Rødovre Parkvej 150
2610 Rødovre
Telefon (01) 70 41 11

Søllerød, Teknisk forvaltning, Rådhuset
2840 Holte
Telefon (02) 42 15 15

Torslunde-Ishøj, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Ishøj Bygade 95
2635 Ishøj
Telefon (02) 73 22 25

Tårnby, Teknisk forvaltning, Rådhuset
Amager Landevej 76
1770 Kastrup
Telefon (01) 50 15 01

Vallensbæk, Teknisk forvaltning, Administrationsbygningen
Lundbækvej 5
2660 Brøndby Strand
Telefon (02) 73 08 05

Værløse, Teknisk forvaltning, Administrationsbygningen
Stiager 2
3500 Værløse
Telefon (02) 48 01 00

Frederiksborg amt

Allerød, Teknisk forvaltning,
Hillerødvej 48
3540 Lynge
Telefon (03) 18 79 91

Birkerød, Teknisk forvaltning,
"Hestekøbgård"
3460 Birkerød
Telefon (02) 81 50 55

Farum, Teknisk forvaltning,
Bregnerødvej 6-8
3520 Farum
Telefon (02) 95 06 01

Fredensborg-Humlebæk, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Tinghusvej 6
3480 Fredensborg
Telefon (03) 28 14 01

Frederikssund, Teknisk forvaltning,
Kochsvej 4
3600 Frederissund
Telefon (03) 31 18 00

Frederiksværk, Teknisk forvaltning,
Arresødal
3300 Frederiksværk
Telefon (03) 12 10 22

Græsted-Gilleleje, Teknisk forvaltning,
Hovedgaden 17
3240 Esrum
Telefon (03) 29 01 20

Helsinge, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Rådhusvej 3
3200 Helsinge
Telefon (03) 29 48 00

Helsingør, Teknisk forvaltning, ingeniørens kontor	Stads- og havne- Rådhuset 3000 Helsingør Telefon (03) 21 12 00
Hillerød, Teknisk forvaltning,	Helsingørsgade 6-8 3400 Hillerød Telefon (03) 26 42 00
Hundested, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Nørregade 61 3390 Hundested Telefon (03) 33 78 80
Hørsholm, Teknisk forvaltning,	Kong Georgsvej 9 2950 Vedbæk Telefon (02) 89 15 22
Jægerspris, Teknisk forvaltning,	Parkvej 1 3630 Jægerspris Telefon (03) 33 17 00
Karlebo, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 2980 Kokkedal Telefon (02) 86 44 11
Skibby, Teknisk forvaltning,	Røgerupvej 4 4050 Skibby Telefon (03) 32 83 33
Skævinge, Teknisk forvaltning,	Harløsevej 18-20 3320 Skævinge Telefon (03) 28 83 16
Slangerup, Teknisk forvaltning,	Slangerupgårdsvej 1 3550 Slangerup Telefon (03) 33 45 69
Stenløse, Teknisk forvaltning,	Rådhuset

	3660 Stenløse Telefon (03) 17 08 00
Ølstykke, Teknisk forvaltning,	Frederiksborgvej 5 3650 Ølstykke Telefon (03) 17 84 27

Roskilde amt

Bramsnæs, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Lyndby 4070 Kirke-Hyllinge Telefon (03) 40 01 44
Greve, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Holmeagervej 2 2670 Greve Strand Telefon (02) 90 04 00
Gundsø, Teknisk forvaltning,	Kirkebjergvej 4 Jyllinge 4000 Roskilde Telefon (03) 38 83 86
Hvalsø, Teknisk forvaltning,	Holbækvej 10-12 4330 Hvalsø Telefon (03) 40 80 46
Køge, Teknisk forvaltning,	Stationsvej 9 4681 Herfølge Telefon (03) 67 43 88
Lejre, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 4320 Lejre Telefon (03) 38 06 22
Ramsø, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 4130 Viby Sj. Telefon (03) 39 30 07

Roskilde, Teknisk forvaltning,	Sct. Ols Stræde 3 4000 Roskilde Telefon (03) 35 33 00
Skovbo, Teknisk forvaltning,	Møllevej 2 4140 Borup Telefon (03) 62 66 00
Solrød, Teknisk forvaltning,	Elmelyparken 13 2680 Solrød strand Telefon (03) 14 22 11
Vallø, Teknisk forvaltning,	Hovedgaden 46 4652 Haarlev Telefon (03) 68 60 53

Vestsjællands amt

Bjergsted, Teknisk forvaltning,	Højvangen 9 4470 Svebølle Telefon (03) 49 33 99
Dianalund, Teknisk kontor,	Rådhuset Sømosevej 44 4293 Dianalund Telefon (03) 56 43 00
Dragsholm, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Rådhusvej 75 4540 Fårevejle Telefon (03) 45 38 00
Fuglebjerg, Teknisk forvaltning,	Byagervej 1 4250 Fuglebjerg Telefon (03) 75 35 00
Gørlev, Teknisk forvaltning,	Kirkevangen 11 4281 Gørlev Sj. Telefon (03) 55 56 11

Hashøj, Teknisk forvaltning,
Faardrupvej 22
Faardrup
4200 Slagelse
Telefon (03) 58 63 61

Haslev, Teknisk forvaltning,
Jernbanegade 2
4690 Haslev
Telefon (03) 69 36 00

Holbæk, Teknisk forvaltning,
Amtmandsvej 2
4300 Holbæk
Telefon (03) 43 05 12

Hvidebæk, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Ubby
4490 Jerslev Sj.
Telefon (03) 49 54 00

Høng, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Hovedgaden 37
4270 Høng
Telefon (03) 55 26 00

Jernløse, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Gl. Skovvej 158
4420 Regstrup
Telefon (03) 48 33 00

Kalundborg, Teknisk forvaltning,
Klosterparkvej 9
4400 Kalundborg
Telefon (03) 51 33 11

Korsør, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Caspar Brands Plads
4220 Korsør
Telefon (03) 57 08 00

Nykøbing-Rørvig, Teknisk forvaltning,
Havnegade 9

	4500 Nykøbing Sj. Telefon (03) 41 11 00
Ringsted, Teknisk forvaltning,	Ole Hansensvej 8 4100 Ringsted Telefon (03) 61 20 50
Skælskør, Teknisk forvaltning,	Maglebyvej 13 4230 Skælskør Telefon (03) 59 42 71
Slagelse, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 4200 Slagelse Telefon (03) 52 36 00
Sorø, Teknisk forvaltning,	Tokesvej 3 4180 Sorø Telefon (03) 63 04 88
Stenlille, Teknisk forvaltning,	Hovedgaden 60 4295 Stenlille Telefon (03) 60 42 00
Svinninge, Teknisk forvaltning,	Kalundborgvej 15 4520 Svinninge Telefon (03) 46 53 00
Tornved, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 4450 Jyderup Telefon (03) 47 68 00
Trundholm, Teknisk forvaltning,	Nyvej 4573 Højby Sj. Telefon (03) 42 26 34
Tølløse, Teknisk forvaltning,	Hjortholmvej 9 4340 Tølløse Telefon (03) 48 56 55

Storstrøms amt

Fakse, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 4640 Fakse Telefon (03) 71 38 48
Fladså, Teknisk forvaltning,	Mogenstrup 4700 Næstved Telefon (03) 76 10 94
Holeby, Teknisk forvaltning,	Toftevej 1 4960 Holeby Telefon (03) 90 60 56
Holmegård, Teknisk forvaltning,	Kommunekontoret Fensmark 4700 Næstved Telefon (03) 74 60 13
Højreby, Teknisk forvaltning,	Højreby kommunekontor 4920 Søllested Telefon (03) 94 10 50
Langebæk, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 4772 Langebæk Telefon (03) 79 52 00
Maribo, Teknisk forvaltning,	Østre Landevej 6 4930 Maribo Telefon (03) 88 08 00
Møn, Teknisk forvaltning,	Grønsundvej 16 Lendemark 4780 Stege Telefon (03) 81 55 55
Nakskov, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 4900 Nakskov Telefon (03) 92 12 66

Nykøbing F., Teknisk forvaltning, Skolegade 5
4800 Nykøbing F.
Telefon (03) 85 45 00

Nysted, Teknisk forvaltning, Vantorevej 29
4880 Nysted
Telefon (03) 87 13 56

Næstved, Teknisk forvaltning, Slagelsevej 8
4700 Næstved
Telefon (03) 72 29 00

Nørre-Alslev, Teknisk forvaltning, Kæpgårdsvej
4840 Nørre-Alslev
Telefon (03) 83 41 48

Præstø, Teknisk forvaltning, Adelgade 91
4720 Præstø
Telefon (03) 79 10 67

Ravnsborg, Teknisk forvaltning, Stationsvej 3
4913 Horslunde
Telefon (03) 93 52 72

Rudbjerg, Teknisk forvaltning, Administrationsbygningen
Rudbjergvej 21
4984 Tillitze

Rødby, Teknisk forvaltning, Fruegade 7
4970 Rødby
Telefon (03) 90 14 14

Rønnede, Teknisk forvaltning, Drosselvej 1
4683 Rønnede
Telefon (03) 71 10 16

Sakskøbing, Teknisk forvaltning, Rådhusgade 2
4990 Sakskøbing
Telefon (03) 89 43 95

Stevns, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
4660 Store-Heddinge
Telefon (03) 70 27 00

Stubbekøbing, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Torvet
4850 Stubbekøbing
Telefon (03) 84 15 88

Suså, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
4171 Glumsø
Telefon (03) 64 61 26

Sydfalster, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
4873 Væggerløse
Telefon (03) 87 70 32

Vordingborg, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Valdemarsgade 43
4760 Vordingborg
Telefon (03) 77 14 01

Bornholms amt

Allinge-Gudhjem, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Skovløkken 4, Tejn
3770 Allinge
Telefon (03) 98 05 00

Hasle, Teknisk forvaltning,
Toftelunden 1
3790 Hasle
Telefon (03) 96 40 93

Nexø, Teknisk forvaltning,
Borgergade 4
3740 Svaneke
Telefon (03) 99 60 10

Rønne, Teknisk forvaltning,	Snorrebakken 54 3700 Rønne Telefon (03) 95 32 00
Aakirkeby, Teknisk forvaltning,	Ravnsgade 5 3720 Aakirkeby Telefon (03) 97 47 47

Fyns amt

Assens, Teknisk forvaltning,	Næsvej 1 5610 Assens Telefon (09) 71 13 31
Bogense, Teknisk forvaltning,	Stads- og havneingeniørens kontor Gyldensteensvej 24 5400 Bogense Telefon (09) 81 10 73
Broby, Teknisk forvaltning,	Østerågade 40 5672 Broby Telefon (09) 63 11 98
Egebjerg, Teknisk forvaltning,	Svendborgvej 135 5761 Ollerup Telefon (09) 24 14 38
Ejby, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 5592 Ejby, Fyn Telefon (09) 46 13 70
Faaborg, Teknisk forvaltning,	Nørregade 4 5600 Faaborg Telefon (09) 61 01 21
Glamsbjerg, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Søndergade 99 5620 Glamsbjerg

	Telefon (09) 72 16 72
Gudme, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 5884 Gudme Telefon (09) 25 13 24
Haarby, Teknisk forvaltning,	Møllevej 2 5683 Haarby Telefon (09) 73 10 22
Kerteminde, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Hans Schacksvej 4 5300 Kerteminde Telefon (09) 32 15 56
Langeskov, Teknisk forvaltning,	Jernbanegade 14 5550 Langeskov Telefon (09) 38 10 35
Marstal, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 5960 Marstal Telefon (09) 53 11 23
Middelfart, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 5500 Middelfart Telefon (09) 41 18 58
Munkebo, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Bycentret 5330 Munkebo Telefon (09) 97 41 08
Nyborg, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 5800 Nyborg Telefon (09) 31 19 00
Nørre Aaby, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 5580 Nørre Aaby Telefon (09) 42 11 42

Odense, Teknisk forvaltning,	Slottet Nørregade 36 5000 Odense Telefon (09) 14 15 14
Otterup, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 5450 Otterup Telefon (09) 82 17 57
Ringe, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Algade 5750 Ringe Telefon (09) 62 13 01
Rudkøbing, Teknisk forvaltning,	Havnepladsen 5900 Rudkøbing Telefon (09) 51 11 36
Ryslinge, Teknisk forvaltning,	Hestehavevej 101 5856 Ryslinge Telefon (09) 67 11 10
Svendborg, Teknisk forvaltning,	Grubbemøllevej 11 5700 Svendborg Telefon (09) 21 19 04
Sydlangeland, Teknisk forvaltning,	Vågebjergvej 5 5932 Humble Telefon (09) 57 11 00
Søndersø, Teknisk forvaltning,	Dallundvej 7 5471 Søndersø Telefon (09) 89 11 92
Tommerup, Teknisk forvaltning,	Kommunekontoret Møllebakken 22 5690 Tommerup Telefon (09) 76 14 79

Tranekær, Teknisk forvaltning, Administrationsbygningen
5953 Tranekær
Telefon (09) 59 10 09

Ullerslev, Teknisk forvaltning, "Enggård"
Lundsager 32
5540 Ullerslev
Telefon (09) 35 11 71

Vissenbjerg, Teknisk forvaltning, Rådhuset
Vestergade 2
5492 Vissenbjerg
Telefon (09) 47 13 63

Ærøskøbing, Teknisk forvaltning, Rådhuset
5970 Ærøskøbing
Telefon (09) 52 11 26
Lokal 23

Ørbæk, Teknisk forvaltning, Rådhuset
Stationsvej 15
5853 Ørbæk
Telefon (09) 33 11 55

Årslev, Teknisk forvaltning, Bystævnet 17
5792 Årslev
Telefon (09) 99 14 27

Aarup, Teknisk forvaltning, Rådhuset
5560 Aarup
Telefon (09) 43 10 14

Sønderjyllands amt

Augustenborg, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
6440 Augustenborg
Telefon (04) 47 15 82

Bov, Teknisk forvaltning,	Bovvej 6330 Padborg Telefon (04) 67 34 51
Bredebro, Teknisk forvaltning,	Stationsvej 5 6261 Bredebro Telefon (04) 74 16 50
Broager, Teknisk forvaltning,	Allégade 4 6310 Broager Telefon (04) 44 10 33
Christiansfeld, Teknisk forvaltning,	Lindegade 58 6070 Christiansfeld Telefon (04) 56 14 05
Gram, Teknisk forvaltning,	Kongevej 14 6510 Gram Telefon (04) 82 21 31
Graasten, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 6300 Graasten Telefon (04) 65 12 30

■ Brødremenighedskirken i Christiansfeld, opført 1776-77, omfattet af "Bevaringsplan Christiansfeld", udarbejdet i 1966 af Det særlige Bygningssyn, (genoptrykt i 1975 med støtte fra bl.a. Selskabet for Bygnings- og Landskabskultur, se kap. III, Privat bevaringsarbejde, C) og af en bevarende byplanvedtægt efter byplanlovens § 2, stk. 3, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, afsnit 2, 3 og 10. I de senere år er kirken blevet istandsat med tilskud på 2-3 mill. kr. fra Det særlige Bygningssyn. Som en kirke udenfor folkekirken er bygningen fredet efter bygningsfredningsloven, se kap. II, Den antikvariske lovgivning og kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2.

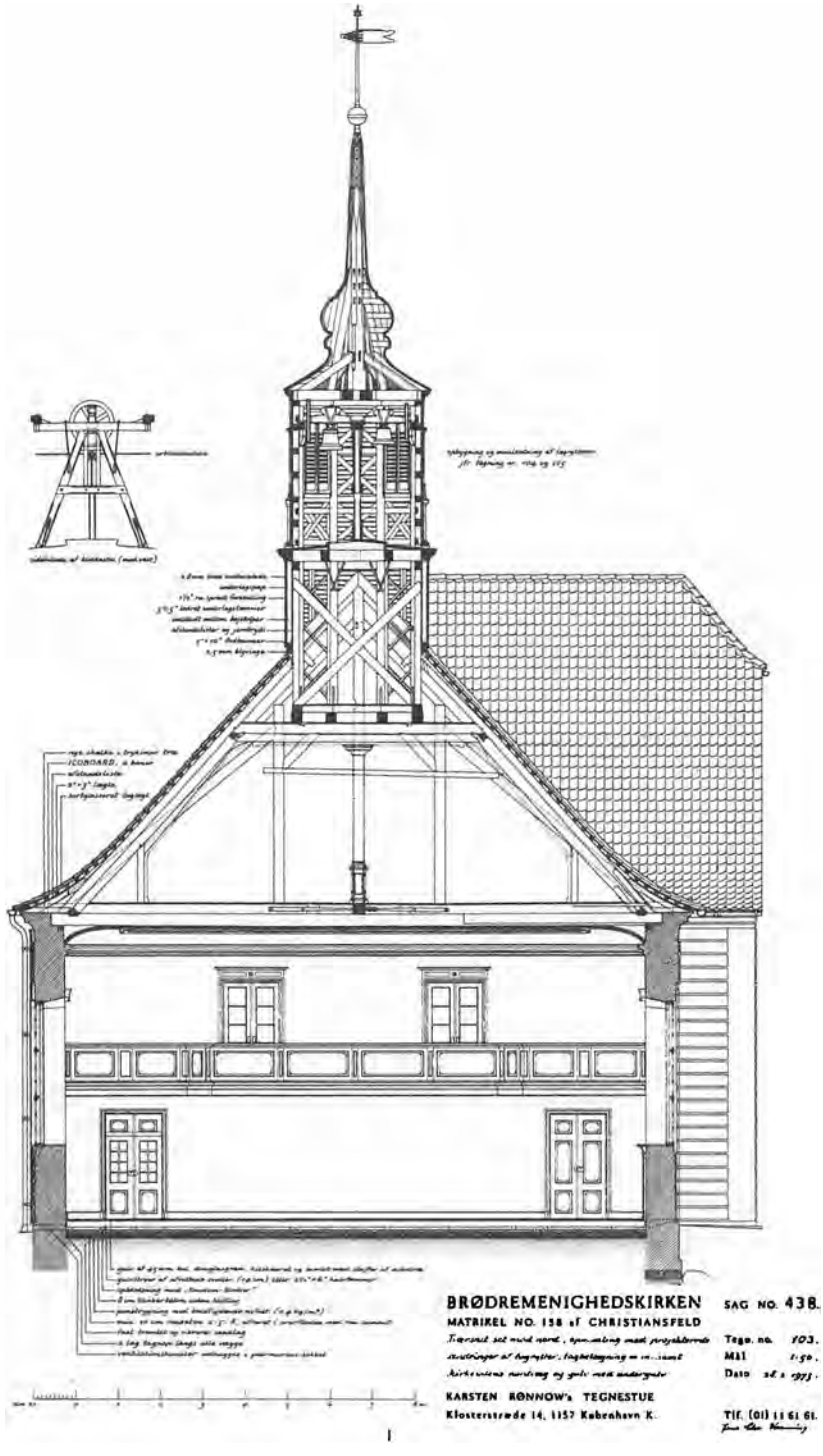
BRØDREMENIGHEDSKIRKEN
SAG NO. 438.
MATRIKEL NO. 158 af CHRISTIANSFELD
Tegn. no. 103.
Mål 1:50.
KARSTEN RØNNOW's TEGNESTUE
Klosterstræde 14, 1157 København K.
TLF. (01) 11 61 61.

Haderslev, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Gåskærgade 26-28
6100 Haderslev
Telefon (04) 52 65 05

Højer, Teknisk forvaltning,
Borgmesterkontoret
6280 Højer
Telefon (04) 74 23 27

Lundtoft, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Felsted
6200 Aabenraa
Telefon (04) 68 55 11

Løgumkloster, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
6240 Løgumkloster
Telefon (04) 74 35 33

Nordborg, Teknisk forvaltning,
Skolevej 19 og 16
Havnbjerg
6430 Nordborg
Telefon (04) 45 10 53

Nørre-Rangstrup, Teknisk forvaltning,
Danavej
6520 Toftlund
Telefon (04) 83 19 34

Rødding, Teknisk forvaltning,
Søndergade 17
Jels
6630 Rødding
Telefon (04) 55 21 16/
55 23 30

Rødekro, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Hærvejen 8
6230 Rødekro
Telefon (04) 66 28 75

Skærbæk, Teknisk forvaltning,	Mellemgade 4 6780 Skærbæk Telefon (04) 75 13 33
Sundeved, Teknisk forvaltning,	Avnbølvej 12 Ullerup 6400 Sønderborg Telefon (04) 46 12 16
Sydals, Teknisk forvaltning,	Kommunekontoret Hørup Bygade 6400 Sønderborg Telefon (04) 44 52 20
Sønderborg, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 6400 Sønderborg Telefon (04) 42 25 15
Tinglev, Teknisk forvaltning,	Møllevej 2 6360 Tinglev Telefon (04) 64 40 39
Tønder, Teknisk forvaltning,	Ribelandevej 37 6270 Tønder Telefon (04) 72 18 10
Vojens, Teknisk forvaltning,	Billundvej 7 6500 Vojens Telefon (04) 54 16 76
Aabenraa, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 6200 Aabenraa Telefon (04) 62 12 00

Ribe amt

Billund, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 7190 Billund Telefon (05) 33 11 00

Blaabjerg, Teknisk forvaltning,
Skolegade
6830 Nr. Nebel
Telefon (05) 28 83 44
Lokal 60-61-62-63 og 64

Blåvandshuk, Teknisk forvaltning,
Blåvandshuk kommune
6840 Oxbøl
Telefon (05) 27 11 44

Bramminge, Teknisk forvaltning,
Plantagevej 23
6740 Bramminge
Telefon (05) 17 33 88

Brørup, Teknisk forvaltning,
Jernbanegade 6
6650 Brørup
Telefon (05) 38 11 44

Esbjerg, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Rolfsgade 90, 1.
6700 Esbjerg
Telefon (05) 13 21 22

Fanø, Teknisk forvaltning,
Hovedgaden
Nordby
6720 Fanø
Telefon (05) 16 23 88

Grindsted, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Jorden Rundt 1
7200 Grindsted
Telefon (05) 32 06 77

Helle, Teknisk forvaltning,
Nygade 2
6753 Agerbæk
Telefon (05) 19 62 66

Holsted, Teknisk forvaltning,
Højmarksvej
6670 Holsted
Telefon (05) 39 25 66

Ribe, Teknisk forvaltning,	Giørtzvej 2 6760 Ribe Telefon (05) 42 09 00
Varde, Teknisk forvaltning,	Ndr. Boulevard 95 6800 Varde Telefon (05) 22 07 88
Vejen, Teknisk forvaltning,	Ingeniørkontoret Rådhuset 6600 Vejen Telefon (05) 36 05 88 Lokal 170 og 171
Ølgod, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Vestergade 10 6870 Ølgod Telefon (05) 24 44 00

Vejle amt

Brædstrup, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 8740 Brædstrup Telefon (05) 75 16 77
Børkop, Teknisk forvaltning,	Ågade 6 7080 Børkop Telefon (05) 86 62 44
Egtved, Teknisk forvaltning,	Egtved kommune 6040 Egtved Telefon (05) 55 13 55
Fredericia, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 7000 Fredericia Telefon (05) 92 16 00

Gedved, Teknisk forvaltning,	Kirkevej 5 8751 Gedved Telefon (05) 66 52 33
Give, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Skolegade 7323 Give Telefon (05) 73 15 11 Lokal 50
Hedensted, Teknisk forvaltning,	Niels Espesvej 8 8722 Hedensted Telefon (05) 89 10 22
Horsens, Teknisk forvaltning,	Amaliegade 10 8700 Horsens Telefon (05) 62 32 22
Jelling, Teknisk forvaltning,	Jernbanevej 26 7300 Jelling Telefon (05) 87 14 33
Juelsminde, Teknisk forvaltning,	Routshøjsallé 7130 Juelsminde Telefon (05) 69 34 44
Kolding, Teknisk forvaltning,	Ålegården 6000 Kolding Telefon (05) 52 18 00
Lunderskov, Teknisk forvaltning,	Halvej 6640 Lunderskov Telefon (05) 58 53 11
Nørre-Snede, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 8766 Nørre-Snede Telefon (05) 77 14 22

Tørring-Uldum, Teknisk forvaltning,
Tjørnevej 10
7171 Uldum
Telefon (05) 67 82 55

Vamdrup, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
6580 Vamdrup
Telefon (05) 58 15 66

Vejle, Teknisk forvaltning,
Flegborg 8
7100 Vejle
Telefon (05) 82 92 00

Ringkøbing amt

Aulum-Haderup, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
7490 Aulum
Telefon (07) 47 26 66

Brande, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
7330 Brande
Telefon (07) 18 12 00

Egvad, Teknisk forvaltning,
Lønborg
6880 Tarm
Telefon (07) 37 40 22

Herning, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Torvet
7400 Herning
Telefon (07) 12 20 00

Holmsland, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Krikevej 4
6960 Hvide Sande
Telefon (07) 31 13 33

Holstebro, Teknisk forvaltning,
Kirkestræde 9
7500 Holstebro
Telefon (07) 42 12 00

Ikast, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
7430 Ikast
Telefon (07) 15 15 11

Lemvig, Teknisk forvaltning,
Rådhusgade
7620 Lemvig
Telefon (07) 82 12 00

Ringkøbing, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Ved Fjorden
6950 Ringkøbing
Telefon (07) 32 09 00

Skjern, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
6900 Skjern
Telefon (07) 35 11 00

Struer, Teknisk forvaltning,
Fabriksvej 2
7600 Struer
Telefon (07) 85 22 88

Thyborøn-Harboøre, Teknisk forvaltning,
Harboørevej 10
7680 Thyborøn
Telefon (07) 83 13 22

Thyholm, Teknisk forvaltning,
Østergade 1
7790 Hvidbjerg, Thy
Telefon (07) 87 14 22

Trehøje, Teknisk forvaltning,
Nylandsvej 11
7480 Vildbjerg
Telefon (07) 13 10 33

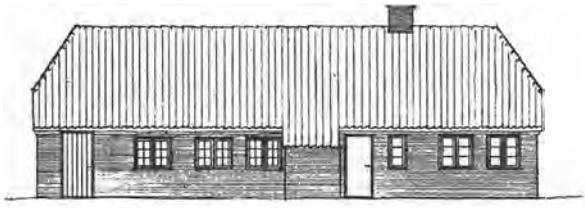

facade mod øst

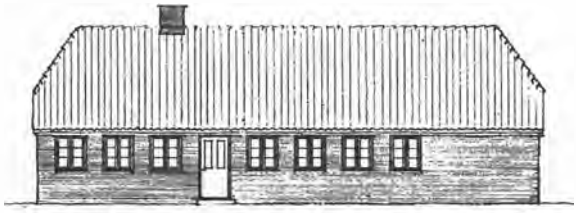

facade mod vest

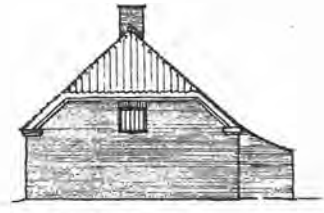

gavl mod syd

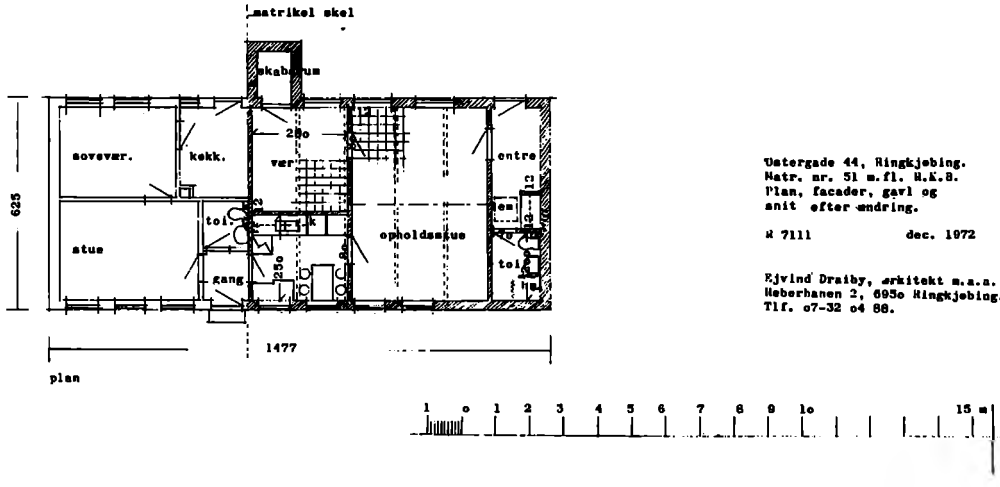

- Accisseboden, Østergade 44, Ringkøbing, opført i det 18. århundrede, er omfattet af bevarende tinglysning efter byggeloven, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, afsnit 2, 3 og 10. Istandsat bl.a. ved hjælp af et lån fra Entreprenør H.J. Henrichsen og hustru Camilla Henrichsens Fond, se kap. III, Landsdækkende legater, afsnit C, 4.

Ulfborg-Vemb, Teknisk forvaltning,
Tingvej 5
6990 Ulfborg
Telefon (07) 49 15 55

Videbæk, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
6920 Videbæk
Telefon (07) 17 15 66
Lokal 43

Vinderup, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Grønningen
7830 Vinderup
Telefon (07) 44 16 00
Lokal 24-25 og 26

Aaskov, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Solbakken
6933 Kibæk
Telefon (07) 19 13 00

Århus amt

Ebeltoft, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
8400 Ebeltoft
Telefon (06) 34 12 44

Galten, Teknisk forvaltning,
Søndergade 28
8464 Galten
Telefon (06) 94 33 11

Gjern, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Søndergade 54
8883 Gjern
Telefon (06) 87 52 66

Grenaa, Teknisk forvaltning,
Havnen
8500 Grenaa
Telefon (06) 32 17 88

- "Farvergården", Adelgade 13-15, Ebeltoft, opført i det 18. århundrede og fredet i klasse A (med bevaringsdeklaration). Købt af kommunen og istandsat af denne bl.a. med tilskud fra Det særlige Bygningssyn (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e) og fra Sonningfonden (se kap. III, Landsdækkende legater, afsnit C, 13). Ejendommen er omfattet af en bevarende tinglysning efter byggeloven, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, afsnit 2, 3 og 10.

Hadsten, Teknisk forvaltning,	Vesselbjergvej 18 8370 Hadsten Telefon (06) 98 10 88
Hammel, Teknisk forvaltning,	Torvegade 9 8450 Hammel Telefon (06) 96 19 88
Hinnerup, Teknisk firvaltning,	Kommunekontoret Nørregade 1 8382 Hinnerup Telefon (06) 98 53 66
Hørning, Teknisk forvaltning,	Vestervej 18 8362 Hørning Telefon (06) 92 17 33
Langå, Teknisk forvaltning,	Bredgade 4 8870 Langå Telefon (06) 46 13 88
Mariager, Teknisk forvaltning,	Fjordgade 2 9550 Mariager Telefon (08) 54 13 22
Midtdjurs, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Bugtrupvej 31 8560 Koling Telefon (06) 39 14 22
Nørhald, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Udbyhøjvej 483, Tvede 8900 Randers Telefon (06) 44 12 00
Nørre Djurs, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Glæsborg Bygade 1 8585 Glæsborg Telefon (06) 38 72 66

Odder, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Rådhusgade 3 8300 Odder Telefon (06) 54 11 33
Purhus, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Bakkevænget 16 8990 Faarup Telefon (06) 45 21 11
Randers, Teknisk forvaltning,	Østergade 12 8900 Randers Telefon (06) 43 11 00
Rosenholm, Teknisk forvaltning,	Rosenholmvej 22 8543 Hornslet Telefon (06) 99 46 22
Rougsø, Teknisk forvaltning,	Hovedgaden 111 8961 Allingåbro Telefon (06) 48 12 22
Ry, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Knudsvej 34 8680 Ry Telefon (06) 89 15 55
Rønde, Teknisk forvaltning,	Vagtelvej 3 8410 Rønde Telefon (06) 37 15 55
Samsø, Teknisk forvaltning,	Langgade 1 8791 Tranebjerg Telefon (06) 59 14 22
Silkeborg, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Søvej 8600 Silkeborg Telefon (06) 82 20 00

Skanderborg, Teknisk forvaltning, Adelgade 44
8660 Skanderborg
Telefon (06) 52 12 66

Sønderhald, Teknisk forvaltning, Kirkegade 8
8963 Auning
Telefon (06) 48 36 00

Them, Teknisk forvaltning, Silkeborgvej 62
8653 Them
Telefon (06) 84 70 33

Århus, Teknisk forvaltning, Rådhuset
8100 Århus C.
Telefon (06) 13 20 00

Viborg amt

Bjerringbro, Teknisk forvaltning, Realskolevej 12
8850 Bjerringbro
Telefon (06) 68 15 00

Fjends, Teknisk forvaltning, Administrationsbygningen
7850 Stoholm
Telefon (07) 54 14 22

Hanstholm, Teknisk forvaltning, Centervej 33
7730 Hanstholm
Telefon (07) 96 12 22

Hvorslev, Teknisk forvaltning, Administrationsbygningen
8860 Ulstrup
Telefon (06) 46 36 22

Karup, Teknisk forvaltning, Rådhuset
7470 Karup
Telefon (07) 10 15 77

Kjellerup, Teknisk forvaltning,	Torvet 5 8620 Kjellerup Telefon (06) 88 14 00
Morsø, Teknisk forvaltning,	Grønnegade 12 7900 Nykøbing Mors Telefon (07) 72 14 88
Møldrup, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Nørregade 15 9632 Møldrup Telefon (06) 69 12 00
Sallingsund, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Durup 7870 Roslev Telefon (07) 59 23 77
Skive, Teknisk forvaltning,	Østergade 13 7800 Skive Telefon (07) 52 18 00
Spøttrup, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Kirkeallé 1, Ramsing 7861 Balling Telefon (07) 56 61 55
Sundsøre, Teknisk forvaltning,	Mogenstrupvej 5 Breum 7870 Roslev Telefon (07) 57 62 11
Sydthy, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 7760 Hurup Telefon (07) 95 17 00
Thisted, Teknisk forvaltning,	Skovgade 28 7700 Thisted Telefon (07) 92 20 00

Tjele, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 8833 Ørum Sønderlyng Telefon (06) 65 24 11
Viborg, Teknisk forvaltning,	Nytorvgyde 3 8800 Viborg Telefon (06) 62 22 00
Aalestrup, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Aagade 9620 Aalestrup Telefon (08) 64 12 11

Nordjyllands amt

Arden, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 9510 Arden Telefon (08) 56 12 33
Brovst, Teknisk forvaltning,	Vestergade 7 9460 Brovst Telefon (08) 23 16 77
Brønderslev, Teknisk forvaltning,	Torvegade 11 9700 Brønderslev Telefon (08) 82 07 77
Dronninglund, Teknisk forvaltning,	Gravensgade 2 A 9330 Dronninglund Telefon (08) 84 17 33
Farsø, Teknisk forvaltning,	Nørregade 63 9640 Farsø Telefon (08) 63 12 44
Fjerritslev, Teknisk forvaltning,	Søndergade 10 9690 Fjerritslev Telefon (08) 21 15 11

Frederikshavn, Teknisk forvaltning,
Stadsingeniørens kontor
Skolegade 6
9900 Frederikshavn
Telefon (08) 42 12 00

Hadsund, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
Himmerlandsgade
9560 Hadsund
Telefon (08) 57 16 00

Hals, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
Borgergade 39
9362 Gandrup
Telefon (08) 25 93 00

Hirtshals, Teknisk forvaltning,
Rådhuset
9850 Hirtshals
Telefon (08) 94 18 11

Hjørring, Teknisk forvaltning,
Museumspladsen
9800 Hjørring
Telefon (08) 92 13 00

Hobro, Teknisk forvaltning,
Ndr. Kajgade 1
9500 Hobro
Telefon (08) 52 12 00

Læsø, Teknisk forvaltning,
Administrationsbygningen
9940 Bryrum, Læsø
Telefon (08) 49 13 00

Løgstør, Teknisk forvaltning,
Torvegade 6
9670 Løgstør
Telefon (08) 67 13 00

Løkken-Vrå, Teknisk forvaltning,
Østergade 15
9760 Vrå
Telefon (08) 98 14 88

Nibe, Teknisk forvaltning,	Strandgade 1 9240 Nibe Telefon (08) 35 16 22
Nørager, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen Bredgade 18 9610 Nørager Telefon (08) 55 13 11
Pandrup, Teknisk forvaltning,	Bredgade 51 9491 Pandrup Telefon (08) 24 70 33
Sejlflod, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 9283 Mou, Himmerland Telefon (08) 31 13 11
Sindal, Teknisk forvaltning,	Kommunekontoret 9870 Sindal Telefon (08) 93 54 44
Skagen, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 9990 Skagen Telefon (08) 44 15 00
Skørping, Teknisk forvaltning,	St. Brøndum 9520 Skørping Telefon (08) 33 92 22
Støvring, Teknisk forvaltning,	Administrationsbygningen 9530 Støvring Telefon (08) 37 12 05
Sæby, Teknisk forvaltning,	Rådhuset Rådhusvej 9300 Sæby Telefon (08) 46 11 11

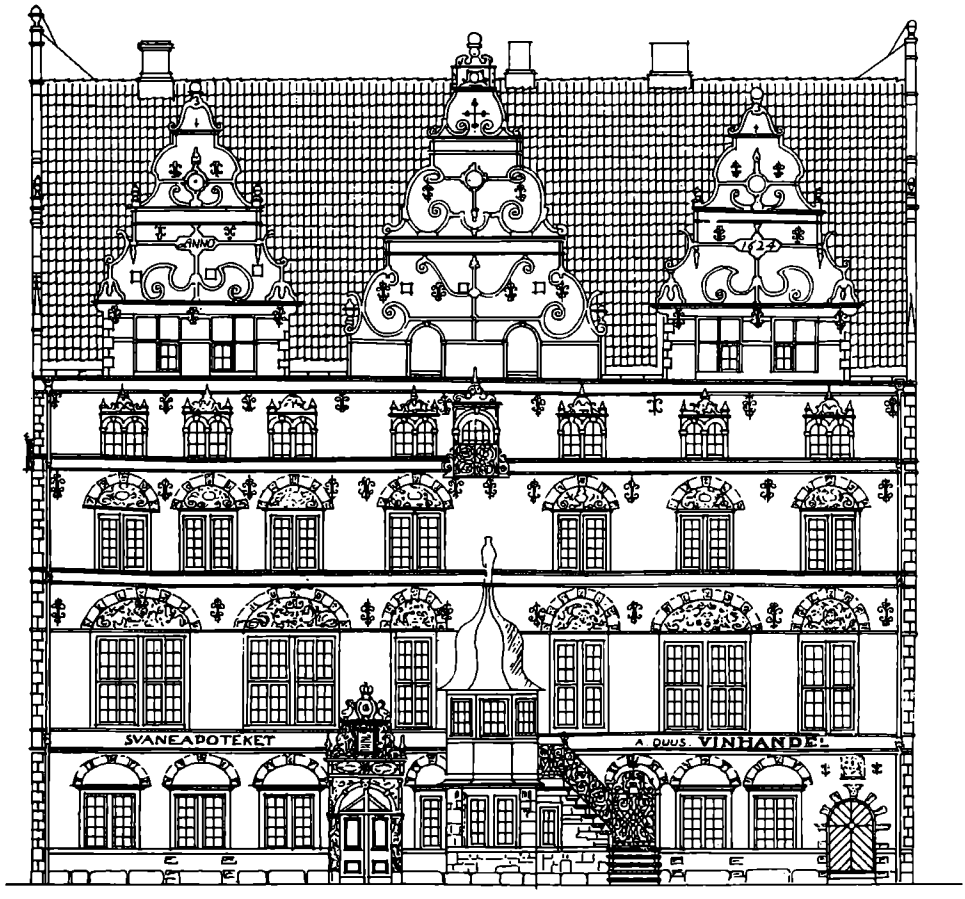

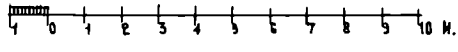

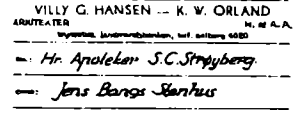

■ "Jens Bangs Stenhus", opført omkring 1620, en af de 10 fredede bygninger i Ålborg, fredet i klasse A med bevaringsdeklaration. Bygningen er i de senere år blevet istandsat med støtte fra bl.a. kommunen og Det særlige Bygningssyn (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e).

Aabybro, Teknisk forvaltning,	Kattedamsvej 25 9440 Aabybro Telefon (08) 24 13 33
Aalborg, Teknisk forvaltning,	Vesterbro 14 9000 Aalborg Telefon (08) 12 88 00
Aars, Teknisk forvaltning,	Rådhuset 9600 Aars Telefon (08) 62 12 11

Kulturhistoriske museer

A Introduktion

Der findes et stort antal kulturhistoriske museer, der, som et led i de opgaver, de har, indsamler og registrerer billedmateriale og andre oplysninger om landets bygningskultur.

Mange af museerne er imidlertid små selvejende institutioner, som ledes og drives på frivillig basis.

En række museer har dog i de senere år fået mulighed for at ansætte fagligt uddannet museumspersonale. Dette har medført, at de pågældende museer kan tage mere aktivt del i bygningsbevaringsarbejdet, herunder i form af konsulentbistand for bygherrer og arkitekter, og rådgivning ved udarbejdelse af kommunale bevaringsplaner.

B Bistandens karakter

Den bistand, de enkelte museer kan give, er meget afhængig af bl.a. de ressourcer, museerne disponerer over. I

adressefortegnelsen nedenfor over de museer, der er virksomme også inden for bygningsbevaringsområdet, er med bogstaverne a, b og c markeret de opgaver, som de enkelte museer kan påtage sig.

Bogstaverne angiver følgende:

a. Museet kan bistå som lokalkonsulent i bevaringsspørgsmål.

b. Museet kan fungere som kontakt til Det særlige Bygningssyn.

c. Museet rummer dokumentationsmateriale, fotos og/eller arkivalier vedrørende byggeskik, der med fordel kan anvendes som grundlag for bygningsbevaringsopgaver.

C Adresser

København amt

Amagermuseet	Hovedgaden 12
(c)	Store Magleby
	2791 Dragør
	Tlf.: (01) 53 02 50
Jan Zibrandtsen	Borgergade 42
	1300 København K.

Frederiksborg amt

Helsingør Bymuseum	Karmeliterhuset
(a-b-c)	3000 Helsingør
Aase Faye	Tlf.: (03) 21 00 98
Nordsjællands Folkemuseum	Sdr. Banevej 4
(a-b-c)	3400 Hillerød
Direktør Nils Gustafsson	Tlf.: (03) 26 33 71
Hørsholm Egns Museum	Sdr. Jagtvej 2
(a-b)	2970 Hørsholm
Museumsleder T. Topsøe-Jensen	Tlf.: (02) 86 07 11

Roskilde amt

Køge Museum	Nørregade 4
(a-b-c)	4600 Køge
Gerd S. Neubert	Tlf. (03) 65 02 62

Vestsjællands amt

Museet for Holbæk og Omegn	Klosterstræde 14-16
(a-b-c)	4300 Holbæk
J.L. Østergaard Christensen	Tlf.: (03) 43 23 53
Kalundborg og Omegns Museum	Adelgade 23
(a-b)	4400 Kalundborg
Chr. Waagepetersen	Tlf.: (03) 51 21 41
Odsherred Folkemuseum	Kirkestræde
(b-c)	4500 Nykøbing Sj.
	Tlf.: (03) 41 14 86
Vibeke Thorlacius	Tlf.: (03) 41 03 12

Storstrøms amt

Lolland-Falsters Stiftsmuseum	4930 Maribo
(b-c)	Tlf.: (03) 88 11 01
Else-Marie Boyhus	
Næstved Museum	Ringstedgade 4
(a-b-c)	4700 Næstved
Arkitekt J. Vestergaard Jensen	Tlf.: (03) 72 08 91
Møns Museum	Storegade 75
(a-b-c)	4780 Stege
Smedemester Johs. Knudsen	Tlf.: (03) 81 40 67

Fyns amt

Willemoesgaardens Mindestuer	Østergade 36
(b-c)	5610 Assens

Arne B. Plum	Tlf.: (09) 71 22 22
H. Erhardt Clausen	Tlf.: (09) 71 11 90
Vestfyns Hjemstavnsgård	Gummerup
(a-b)	5620 Glamsbjerg
Rs. Halsted	Tlf.: (09) 45 10 98
Svendborg Amts Museum	Grubbemøllevej 13
(b-c)	5700 Svendborg
Henrik M. Jansen	Tlf.: (09) 21 02 61

Sønderjyllands amt

Haderslev Museum	Åstrupvej 48
(a-b)	6100 Haderslev
Hans Neumann	Tlf.: (04) 52 23 62
Museet på Sønderborg slot	6400 Sønderborg
(a-b)	Tlf.: (04) 42 25 39
J. Slettebo	

Ribe amt

Esbjerg Museum	Finsensgade 1
(a-b-c)	6700 Esbjerg
Aino Kann Rasmussen	Tlf.: (05) 12 73 24
Den antikvariske Samling	Overdammen 10
(a-b-c)	6760 Ribe
Mogens Bencard	Tlf.: (05) 42 08 14
Varde Museum	Lundvej 4
(a-b-c)	6800 Varde
Manøe Hansen	Tlf.: (05) 22 07 16
Ølgod Museum	6870 Ølgod
(a-b)	Tlf.: (05) 24 47 43
Manøe Hansen	

Vejle amt

Fredericia Museum	Jernbanegade 10
(b)	7000 Fredericia
A. Engelbrecht Jensen	Tlf.: (05) 92 65 68
Museet på Koldinghus slot	6000 Kolding
(a-b)	Tlf.: (05) 52 25 02
Sigvard Skov	

Ringkøbing amt

Herning Museum	Museumsgade 1
(a-b-c)	7400 Herning
	Tlf.: (07) 12 32 66
	og (07) 12 35 39
Holstebro Museum	Museumsvej 1
(b)	7500 Holstebro
Torben Skov	Tlf.: (07) 42 29 23
Lemvig Museum	Vestergade 44
(a)	7620 Lemvig
Ellen Damgaard	Tlf.: (07) 82 00 25

Århus amt

Odder Museum	Møllevej 3-5
(a-b-c)	8300 Odder
Skoledirektør Vald. Smed	Tlf.: (06) 54 01 75
Kulturhistorisk museum	Stemannsgade 2
(a-b-c)	8900 Randers
Bjørn Stürup	Tlf.: (06) 42 86 55
Silkeborg Museum	Hovedgaarden
(b)	8600 Silkeborg
Christian Fischer	

Viborg amt

Skive Museum
(a-b-c)
J.O. Lefevre
7800 Skive
Tlf.: (07) 52 10 93

Museet for Thy og Vester Hanherred
(a-b-c)
Jette Kjær
Jernbanegade 4
7700 Thisted
Tlf.: (07) 92 04 74

Viborg Stiftsmuseum
(a-b-c)
Erik Levin Nielsen og Hans Langballe
8800 Viborg
Tlf.: (06) 62 33 30

Nordjyllands amt

Bangsbomuseet
(b-c)
Palle Friis
9900 Frederikshavn
Tlf.: (08) 92 06 77

Limfjordsmuseet
(b)
Hans Jeppesen
Kanalfogedboligen
9670 Løgstør

Sæby Museum
(a-b-c)
Lars Holst
9300 Sæby
Tlf.: (08) 46 13 01

Aalborg Historiske Museum
(b-c)
Viggo Petersen
Algade 48
Box 805
9100 Aalborg
Tlf.: (08) 12 45 22

Lokalhistoriske arkiver og hovedarkiverne

A Introduktion

Arbejder man med bygningsbevaring, kan man få brug for oplysninger om huses alder, skiftende brug og udseende samt beboere. Ofte vil disse oplysninger kunne hentes i arkiverne, først og fremmest:
De lokalhistoriske arkiver (lokalt dækkende)
Landsarkiverne (landsdelsdækkende)
men eventuelt også:
Rigsarkivet og
Erhvervsarkivet (begge landsdækkende)

En samlet oversigt over indholdet i disse (og andre samlinger) er givet i Helle Linde og Anker Olsen: Manuskripter og arkivalier i danske samlinger (1968). Bogen er nødvendigvis meget summarisk, og de sidste års udvikling har gjort den stærkt forældet. En ny udgave er under forberedelse. Der findes en udmærket orientering om bygningshistoriske arkivalier (med litteraturhenvisninger) i Kjeld Kayser og Poul Strømstad: Vejledning i undersøgelse af købstadbygninger (i tidsskriftet Fortid og Nutid, bd. 23, s. 355-82, 1968).

B Lokalhistoriske arkiver

Disse arkiver er opstået i løbet af den sidste menneskealder, i reglen på privat initiativ. Mange af dem arbejder nu nært sammen med - eller er dele af - det lokale bibliotek eller museum. Hvert arkiv dækker i reglen en kommune, og ca. 2/3 af landets kommuner har et sådant arkiv. Der oprettes imidlertid mange nye arkiver hvert år. A. Strange Nielsen: Lokalhistoriske arkiver (1972) giver en klar redegørelse for arkivernes formål og arbejde (samt en oversigt over det offentlige arkivvæsen).

De lokalhistoriske arkiver samler først og fremmest det materiale, der ikke skal afleveres til det statslige arkivvæsen. Det drejer sig især om: billeder, arkivali-

er fra - og oplysninger om - private personer, foreninger, erhvervsvirksomheder samt ejendomme. Mange arkiver har for det lokale områdes vedkommende kopier af f.eks. brandtaxationer, kirkebøger og folketællingslister. Nogle arkiver har udarbejdet registre til de netop nævnte arkivalier eller til den lokale avis.

Det vil således være naturligt at starte en bygningshistorisk undersøgelse på det lokalhistoriske arkiv. Man kan derefter fortsætte på:

C Landsarkiverne

De fire landsarkiver dækker hver sin landsdel: København: Sjælland, Lolland, Falster, Møn og Bornholm, Odense: Fyn, Viborg: Nørrejylland ned til Kongeå-grænsen og Åbenrå: de sønderjyske landsdele.

Hvert landsarkiv rummer først og fremmest den statslige lokaladministrations papirer, f.eks.: Skøde- og panteprotokoller (husenes ejere), brandtaxationer indtil ca. 1872 (beskrivelser af husene) og skifter (husenes indretning).

Landsarkiverne har desuden modtaget størsteparten af de ældre kommunale arkivalier (by- eller rådstuearkiver) samt en del privatarkiver.

Før man benytter landsarkivernes skøde- og panteprotokoller, skal man dog gå til det lokale dommerkontor, hvor de nyeste ejendomspapirer opbevares.

Der findes kortfattede oversigter over landsarkivernes indhold i Harald Jørgensen: Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm og hjælpemidlerne til dets benyttelse (1966), Anne Riising: Landsarkivet for Fyn og hjælpemidlerne til dets benyttelse (1970) og Frode Gribsvad og Johan Hvidtfeldt: Landsarkivet for de sønderjyske landsdele (1944). Landsarkivet i Viborg er ved at lave en tilsvarende oversigt. Indtil den foreligger, kan man bruge: Oversigt over hjælpemidler til arkivstudier i Landsarkivet for Nørrejylland (1974).

D Rigsarkivet

Her opbevares centraladministrationens arkivalier samt en række privatarkiver.

Af interesse er først og fremmest folketællinger, ældre skattelister og købstadsregnskaber samt visse brandforsikringssager.

Der findes ingen a jourført vejledning til arbejdet på rigsarkivet, men der er udsendt en lang række "Vejledende Arkivregistraturer" og "Foreløbige Arkivregistraturer" over dele af rigsarkivets samlinger.

E Erhvervsarkivet

Indholdet er først og fremmest arkiver, der stammer fra private erhvervsvirksomheder og erhvervsorganisationer, herunder brandforsikringsarkivalier efter 1872. Nogen samlet, trykt registratur findes ikke.

F Adresser

1. Hovedarkiver

Rigsarkivet	Rigsdagsgården 9 1218 København K.
Erhvervsarkivet	Vester Alle 12 8000 Århus C.
Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm	Jagtvej 10 2200 København N.
Landsarkivet for Fyn	Jernbanegade 36 5000 Odense
Landsarkivet for De Sønderjyske Landsdele,	Haderslevvej 45 6200 Åbenrå

Landsarkivet for Nørrejylland
Ll. Sct. Hansgade 5
8800 Viborg

2. Lokalhistoriske arkiver indenfor:

København
Brønshøj Lokalhistoriske Byarkiv
Risvangen 24
2700 Brønshøj

Vanløse Bydels-historiske Arkiv
Jernbanealle 94
2720 Vanløse

Københavns amt

Albertslund
Lokalhistorisk samling for Herstedernes kommune
Randager 1
2620 Albertslund

Brøndby
Lokalhistorisk Samling, Brøndby-Bibliotekerne
Kernen
Nygårds Plads 21-23
2610 Rødovre

Dragør
Lokalhistorisk arkiv, Dragør
Stationsvej 9
2791 Dragør

Gentofte
Lokalhistorisk Samling
Gentofte Bibliotek
Øregårds alle 7
2900 Hellerup

Glostrup
Lokalhistorisk Samling, Hovedbiblioteket Glostrup
Kildevældets alle 5
2600 Glostrup

Herlev
Herlev Lokalhistoriske Arkiv
Herlev bibliotek

		Herlev bygade 70 2730 Herlev
Hvidovre	Hvidovre kommunes lokalhistoriske arkiv	Hvidovre kommunes hovedbibliotek Hvidovrevej 280 2650 Hvidovre
Lyngby-Tårbæk	Byhistorisk Samling for Lyngby-Tårbæk kommune	Stadsbiblioteket Lyngby Hovedgade 28 2800 Kgs. Lyngby
Søllerød	Lokalhistorisk Samling, Søllerød Kommune-	biblioteker Biblioteksalleen 1-5 2850 Nærum
Torslunde-Ishøj	Torslunde-Ishøj lokalhistoriske arkiv	Biblioteket Vejlebrovej 100 2670 Greve Strand
Tårnby	Tårnby kommunebibliotekers lokalhistorisk samling	Kastrupgårdsvej 399 2770 Kastrup

<u>Frederiksborg amt</u>

Fredensborg- Humlebæk	Fredensborg-Humlebæk lokalhistoriske arki	Jernbanegade 3, 1. sal 3480 Fredensborg
Frederiksværk	Frederiksværk Lokalhistoriske Arkiv	Biblioteket 3300 Frederiksværk

Grædsted- Gilleleje	Gilleleje Lokalhistoriske Arkiv Østre Strandvej 11 3250 Gilleleje
Helsinge	Holbo Herreds Lokalhistoriske Arkiv Frederiksborgvej 18 3200 Helsinge
Helsingør	Helsingør Byhistoriske Arkiv Karmeliterhuset Sct. Annagade 36 Hestemøllestræde 3 3000 Helsingør
Hillerød	Hillerød Byhistoriske Arkiv, Hillerød kommunes hovedbibliotek Bakkegade 23 3400 Hillerød
Hundested	Hundested lokalhistoriske arkiv Hundested bibliotek Nørregade 98 3390 Hundested
Hørsholm	Hørsholm egnsmuseums arkiv Sdr. Jagtvej 2 2970 Hørsholm
Skibby	Skibby lokalhistoriske arkiv Kommunekontoret 4050 Skibby
Slangerup	Historisk arkiv for Slangerup kommune Adr. fru I. Bækfort Lystrupvej 1 3550 Slangerup

Stenløse	Historisk Forening for Stenløse og Omegns Arkiv Rødkælkevej 14 3660 Stenløse
Ølstykke	Ølstykke Lokalhistoriske Arkiv Ølstykke Bibliotek Østervej 1 A 3650 Ølstykke

Roskilde amt

Bramsnæs	Bramsnæs Lokalhistoriske Arkiv 4070 Kirke-Hyllinge
Greve	Greve Lokalhistoriske Arkiv Skolevænget 2 2670 Greve Strand
Gundsø	Lokalhistorisk Arkiv for Gundsø kommune Jyllinge Bibliotek Kirkebjergvej 2 Jyllinge 4000 Roskilde
Hvalsø	Hvalsø Lokalhistoriske Arkiv Kommunebiblioteket 4330 Hvalsø
Køge	Lokalhistorisk Arkiv for Herfølge-Sædder Vedskøllevej 22 4681 Herfølge 4681 Herfølge Køge Byhistoriske Arkiv 4600 Køge
Lejre	Lejre Lokalhistoriske Arkiv v/ lærer Knud Dahl

Brotoften 9
Osted
4000 Roskilde

Ramsø — Ramsø Lokalhistoriske arkiv
Biblioteket
Snoldelev bygade 36, 1.
4621 Gadstrup

Roskilde — Lokalhistorisk Samling
Himmelev Bibliotek
Østre Kirkevej 6
4000 Roskilde

Roskilde Byhistoriske Arkiv
Centralbiblioteket
Dr. Margrethesvej 14
4000 Roskilde

Skovbo — Skovbo lokalhistoriske arkiv
Amtskonsulent Svend
Alleslev
Gyvelhøj 3, Ejby
4623 Ll. Skensved

Vallø — Vallø Lokalhistoriske Arkiv
Pilevænget 10
4652 Hårlev

Vestsjællands amt

Dragsholm — Dragsholm kommunes lokalhistoriske arkiv
Dragsholm bibliotek
Storegade
4550 Asnæs

Fuglebjerg — Fuglebjerg egnshistoriske arkiv
Byagervej
4250 Fuglebjerg

Haslev	Haslev Lokalhistoriske Arkiv Adr. Egon Overskov Stengårdsvej 18 4690 Haslev
Holbæk	Holbæk kommunes Lokalhistoriske Arkiv v/ førstelærer Alfred Hansen Hørby 4300 Holbæk
Høng	Høng lokalhistoriske arkiv Biblioteket Odenvej 18 4270 Høng
Kalundborg	Kalundborg By- og Egnshistoriske Arkiv Kalundborg Bibliotek 4400 Kalundborg
Korsør	Lokalhistorisk Arkiv for Korsør og Omegn Havnepladsen 13 4220 Korsør
Ringsted	Midtsjællands Lokalhistoriske Arkiv Skolegade 9 4100 Ringsted
Skelskør	Skelskør Egnshistoriske Arkiv Biblioteket Maglebyvej 13 4230 Skelskør
Slagelse	Lokalhistorisk Arkiv for Slagelse og Ome Centralbiblioteket 4200 Slagelse
Sorø	Det Lokalhistoriske Arkiv for Sorø og Omegn

		Biblioteket 4180 Sorø
Stenlille	Stenlille Kommunes Lokalhistoriske Arkiv	Stenmaglevej 15 4295 Stenlille
Svinninge	Svinninge lokalhistoriske arkiv	Kalundborgvej 16 4520 Svinninge
Tornved	Tornved lokalhistoriske arkiv	Tornved bibliotek Holbækvej 4450 Jyderup

Storstrøms amt

Fakse, Rønnede	Faxe Herreds Lokalhistoriske Arkiv	v/Ejgil Pedersen Hovedgaden 72 4654 Faxe Ladeplads
Højreby	Højreby Lokalhistoriske Arkiv	v/ Tandlæge Th. Hammar 4953 Vesterborg
Møn	Møns Museum	4780 Stege
Nakskov	Lokalhistorisk Afdeling	Nakskov Bibliotek 4900 Nakskov
Nykøbing F., Nørre-Alslev, Stubbekøbing	Falsters Egnshistoriske Arkiv	v/direktør F. Nabe-Nielsen Åvej 13 4800 Nykøbing F.

Næstved	Næstved By- og Egnshistoriske Arkiv Sct. Jørgens Park 34 4700 Næstved
Præstø	Præstø Lokalhistoriske Arkiv Biblioteket Lindevej 45 4720 Præstø
Rødby	Rødby Lokalhistoriske Arkiv Biblioteket Kirkevej 11 4970 Rødby
Sakskøbing	Lokalhistorisk Samling Saxkøbing Bibliotek Rådhusgade 6 4990 Sakskøbing
Sydfalster	Sydfalster kommunes egnsarkiv Biblioteket "Blishøj" 4873 Væggerløse
Vordingborg	Lokalhistorisk Arkiv for Vordingborg og Omegn Biblioteket Algade 4760 Vordingborg

Bornholms amt

Allinge-Gudhjem, Hasle, Nexø, Rønne, Aakirkeby	Bornholms lokalhistoriske arkiv Centralbiblioteket 3700 Rønne

Fyns amt

Assens	Willemoesgårdens Mindestuer Adr. H. Erhardt Claus Skovvej 2 5610 Assens

Ejby	Ejby Lokalhistoriske Arkiv v/ Laust Kristensen 5592 Ejby
Fåborg	Fåborg Byhistoriske Arkiv 5600 Fåborg
	Håstrup Folkemindesamling, v/førstelærer B. Petersen 5662 Håstrup Fyn
Glamsbjerg	Glamsbjerg Kommunes Lokalhistoriske Arkiv Rådhuset 5620 Glamsbjerg
Kerteminde	Kerteminde Byhistoriske Arkiv Vestergade 14 5300 Kerteminde
Langeskov	Langeskov kommunes Lokalhistoriske Arkiv Biblioteket Langeskov Skole 5550 Langeskov
Marstal	Egnsarkivet i Marstal 5960 Marstal
Middelfart	Middelfart Byhistoriske Arkiv Biblioteket 5500 Middelfart
Nørre Åby	Lokalhistorisk Forening for Nørre Åby kommune Rolighedsvej 11 5580 Nørre Åby
Rudkøbing	Rudkøbing Byhistoriske Arkiv Adr. Jens Mollerup Kibshavevej 10 5900 Rudkøbing

Ryslinge	Ryslinge Lokalhistoriske Arkiv v/ Henrik M. Jansen Birkevænget 14 5856 Ryslinge
Svendborg	Lokalhistorisk arkiv, Svendborg og omegns museum Grubbemøllevej 13 5700 Svendborg
	Tåsinge Lokalhistoriske Arkiv Tåsinde Skipperhjem og Folkemindesamling Bregninge 5700 Svendborg
Ullerslev	Ullerslev Lokalhistoriske Arkiv Ullerslev Bibliotek 5540 Ullerslev
Ørbæk	Ørbæk kommunes Lokalhistoriske Arkiv v/ fru Britta Jacobsen 5853 Ørbæk
Årup	Årup Lokalhistoriske Arkiv v/ Peder Nielsen Holmelund 5560 Årup

Sønderjyllands amt

Augustenborg	Lokalhistorisk samling for Augustenborg kommune v/ Henning Jensen Ahornvej 7 6440 Augustenborg
Bov	Bov biblioteks lokalhistoriske samling Bovvej 4 6330 Padborg

Christiansfeld	Christiansfeld Lokalhistoriske Arkiv Rådhuset 6070 Christiansfeld
Gråsten	Lokalhistorisk arkiv for Gråsten by og omegn Munkemølle 6383 Rinkenæs
Haderslev	Haderslev Byhistoriske Arkiv 6100 Haderslev
Løgumkloster	Løgumkloster Lokalhistoriske Arkiv v/ lærer Cotthardsen Ringgade 15 6240 Løgumkloster
Nordborg	Nordborg Lokalhistoriske Arkiv Stevning skole 6430 Nordborg
Rødding	Rødding Lokalhistoriske Samling Biblioteket 6630 Rødding
	Sdr. Hygum Hjemstavnsarkiv v/ Hans Fredslund Hygum 6630 Rødding
Åbenrå	Åbenrå Byhistoriske Arkiv Det sønderjyske landsbibliotek 6200 Åbenrå
<u>Ribe amt</u>	
Brørup	Lokalhistorisk Arkiv for Brørup og Omegn v/Johs. Hansen Søndergade 50 6650 Brørup

Esbjerg	Esbjerg Byhistoriske Arkiv Teglværksgade 1 B 6700 Esbjerg
Grindsted	Grindsted Egnshistoriske Arkiv Biblioteket 7200 Grindsted
Helle	Vester Starup Sogns Lokalhistoriske Arkiv v/Hans Tofterup 7200 Grindsted
	Øse sognehistoriske arkiv Ølgaardsvej 9 Sig 6800 Varde
	Næsbjerg Sognehistoriske Arkiv Storegade 60 Næsbjerg 6800 Varde
Holsted	Holsted Lokalhistoriske Arkiv, Administrationsbygningen 6670 Holsted
Varde	Varde lokalhistoriske arkiv Pramstodvej 29 6800 Varde
Vejen	Andst Sognehistoriske Arkiv Markdannersvej 4 Andst 6600 Vejen
	Andst og Veerst-Bække arkiver Vejen Bibliotek 6600 Vejen

Veerst-Bække sognearkiv
Liljevej 8
6600 Vejen

Ølgod — Ølgod-Strellelev Sognearkiv
Søndervænget
6870 Ølgod

Vejle amt

Brædstrup — Brædstrup kommunes lokalhistoriske arkiv
Vestervangen 1
8740 Brædstrup

Egtved — Egtved Lokalhistoriske Arkiv
Hjelmdrupvej 11
6040 Egtved

Fredericia — Fredericia By- & Egnshistoriske Arkiv
Ullerupdalvej 139
7000 Fredericia

Gedved — Voer Herreds Lokalhistoriske Arkiv
v/ Folker Willesen
Gedved
8700 Horsens

Hedensted — Hedensted Lokalhistoriske Arkiv
Julsbovej 4
8723 Løsning

Horsens — Horsens Byhistoriske Arkiv
8700 Horsens

Jelling — Lokalhistorisk Arkiv for Jelling Kommune
Skovgade 19
7300 Jelling

Kolding — Kolding Byhistoriske Arkiv
Centralbiblioteket
6000 Kolding

Lunderskov	Lunderskov lokalhistoriske arkiv Biblioteket Hvidkilde 6440 Lunderskov
Vejle	Vejle Byhistoriske Arkiv Egernvej 20 7100 Vejle

Ringkøbing amt

Herning	Lokalhistorisk Samling for Gjellerup Sog Villavej 17, Hammerum 7400 Herning
	Det Lokalhistoriske Arkiv Centralbiblioteket Brændgårdsvej 2 7400 Herning
	Rind-Arnborg Egnsarkiv v/ Chr. Isen Kølkær Hovedgade 80 7400 Herning
Holstebro	Holstebro Byhistoriske Arkiv v/ Bent Torben Holm Nørremarken 49 7500 Holstebro
Lemvig	Lemvig Byhistoriske Arkiv Biblioteket 7620 Lemvig
Ringkøbing	Ringkøbing Lokalhistoriske Arkiv Ringkøbing Bibliotek 6950 Ringkøbing
Struer	Lokalhistorisk arkiv for Struer kommune Struer bibliotek 7600 Struer

Thyholm	Egnshistorisk arkiv for Thyholm og Jegindø Østergade 7790 Hvidbjerg
Åskov	Åskov Kommunes Lokalhistoriske Arkiv v/lærer M. Søndergaard 7280 Sdr. Felding
<u>Århus amt</u>	
Ebeltoft	Ebeltoft Byhistoriske Arkiv Juulsbakken 12 8400 Ebeltoft
	Molsbibliotekets Lokalhistoriske Arkiv 8420 Knebel
Galten	Egnsarkivet i Galten Grønnevej 14 8464 Galten
Grenå	Grenå Egnsarkiv Åstrupvej 5 8500 Grenå
Hadsten	Hadsten Lokalhistoriske Arkiv v/ højskolelærer Sommer Madsen Pilevej 1 8370 Hadsten
Hammel	Lokalhistorisk Arkiv 8450 Hammel
Hørning	Hørning lokalhistoriske arkiv v/ arkitekt m.a.a. Bent Meyer Højgårdsvej 25 8362 Hørning

Langå	Langå Lokalhistoriske Arkiv, Administrationsbygningen Bredgade 8870 Langå
Mariager	Mariager kommunale By- og Egnshistoriske Arkiv v/ Poul Gaardsted Skolevænget 17 9550 Mariager
Midt-Djurs	Midtjurs Egnsarkiv, v/Musse Laursen Fynsgade 3 8560 Koling
Nørhald	Nørhald Egns-Arkiv, Administrationsbygningen, Tvede 8900 Randers
Nørre Djurs	Nørre Djurs egnsarkiv, Vandrerhjemmet "Djursvold" 8500 Grenå
Odder	Det historiske Arkiv for Odder og Omegn Nørregade 1 8300 Odder
	Saxild-Nølev Sognearkiv v/ Esther Tremborg Assedrupvej 53 8300 Odder
Randers	Randers Lokalhistoriske Arkiv Centralbiblioteket Stemannsgade 2 8900 Randers
Rosenholm	Rosenholm Egnsarkiv Hornslet Bibliotek 8543 Hornslet

Rougsø	Rougsø Kommunes Lokalhistoriske Arkiv 8961 Allingåbro
Ry	Egnsarkivet for Ry kommunes Arkiv v/ Ricard Damm Agnetevej 21 8680 Ry
Rønde	Rønde egnsarkiv v/ John Petersen Bakkevej 16, Ugelbølle 8410 Rønde
	Ugelbølle Egnshistoriske Arkiv 8544 Mørke
Samsø	Samsø Lokalhistoriske Arkiv 8791 Tranebjerg
Silkeborg	Lokalhistorisk Samling Silkeborg Bibliotek 8600 Silkeborg
Skanderborg	Fruering-Vitved Lokalhistoriske Arkiv v/ Sevel Andersen Virring Skole 8660 Skanderborg
	Hylke Sognehistorisk Arkiv Hylke Bibliotek 8660 Skanderborg
	Skanderborg lokalhistoriske arkiv Adelgade 5 8660 Skanderborg
Århus	Beder-Malling Lokalhistoriske samling Malling bibliotek 8340 Malling

Århus

Harlev-Framlev Egnshistoriske Arkiv
Stillingvej 424
8462 Harlev J.

Lystrup, Elsted, Elev lokalhistoriske samling
Bystævnet 4 B
8520 Lystrup

Skejby-Lisbjerg Sognearkiv
Provstebakken 9
Hasle
8210 Århus V.

Hjortshøj-Egå Egnsarkiv
v/lærer L.H. Petersen
Løvstien 3
8530 Hjortshøj

Solbjerg Lokalhistoriske Arkiv
Biblioteket
8355 Ny Solbjerg

Tilst-Kasted lokalhistoriske samling
Biblioteket
Langkjærvej 2
8381 Mundelstrup

Todbjerg-Mejlby egnsarkiv
v/Arne Andersen
Mejlby
8530 Hjortshøj

Viby Lokalhistoriske Samling
Vestergårdsskolen
8260 Viby J.

Lokalhistorisk Samling
Åby Bibliotek
8230 Åbyhøj

Århus Kommunes Biblioteker
Mølleparken
8000 Århus C.

Viborg amt

Bjerringbro — Bjerringbro lokalhistoriske arkiv
Kommunebiblioteket
Realskolevej 12
8850 Bjerringbro

Fjends — Fjandbo-arkivet
Stoholm bibliotek
Iglsøvej
7850 Stoholm

Hanstholm — Hanstholm Lokalhistoriske Arkiv
Biblioteket
Helshavevej 43
7730 Hanstholm

Morsø — Nykøbing Mors Byhistoriske Arkiv
7900 Nykøbing Mors

Sallingsund — Sallingsund lokalhistoriske arkiv
v/ bankfuldmægtig
Per T. Mouritsen
Fredensgade 14
7870 Roslev

Skive — Skive Byhistoriske Arkiv
Biblioteket
Vestergade 1
7800 Skive

Spøttrup — Spøttrup lokalhistoriske arkiv
Spøttrup bibliotek
Lihme
7862 Brodal

Sydthy	Sydthy Egnshistoriske Arkiv Hovedbiblioteket 7760 Hurup Thy
Thisted	Thisted Byhistoriske Arkiv Biblioteket 7700 Thisted
Tjele	Tjele lokalhistoriske arkiv v/ Henning Simonsen Voldsvej 28 8833 Ørum Sønderlyng
Viborg	Lokalhistorisk Arkiv for Viborg Kommune Centralbiblioteket 8800 Viborg

Nordjyllands amt

Brovst	Lokalhistorisk samling, Brovst kommune- bibliotek 9460 Brovst
Frederikshavn	Frederikshavn Byhistoriske Arkiv Bangsbo Museet 9900 Frederikshavn
Hjørring	Lokalhistorisk arkiv Vendsyssels historiske museum 9800 Hjørring
Hobro	Byhistorisk Arkiv for Hobro Kommunebiblioteket 9500 Hobro
Skagen	Lokalhistorisk samling Skagen bibliotek Sct. Laurentiivej 9990 Skagen

Støvring	Støvring kommunes lokalhistoriske arkiv v/lærer P. Christensen Volstrup gl. skole 9230 Svenstrup
Sæby	Sæby Byhistoriske Arkiv v/ Ejnar Jakobsen Chr. Rhuusvej 6 9300 Sæby
Ålborg	Lokalhistorisk Arkiv for Ellidshøj-Svenstrup Godthåbsvej 20 9230 Svenstrup
	Lokalhistorisk arkiv for Ålborg kommune Bryggergården 8 9400 Nørresundby

Lokale bevaringsforeninger

A Introduktion

Der findes et meget stort og iøvrigt stedse voksende antal bevaringsforeninger. Mange af disse er af ældre dato, men ikke mindst i de senere år er der blevet oprettet adskillige bevaringsforeninger.

Bevaringsforeningerne optræder under mange forskellige navne, f.eks. byforening, byhistorisk forening, foreningen til bevarelse af ....., miljøforening, bylaug, og deres nærmere formål, størrelsen af medlemskredsen m.v. varierer meget.

Fælles for foreningerne er imidlertid, at de alle under en eller anden form virker til fremme af bevaringsopgaverne i de områder, de dækker. Endvidere at dette sker så og sige på 3 fronter:

For det første gennnem aktiviteter af forskellig art som f.eks. foredrag, studiekredse, publikationer, udstillinger m.v. at forsøge på lokalt plan at stimulere

interessen for en bevaring af de værdier, som knytter sig til områdets bebyggelse, d.v.s. både værdier af kulturhistorisk- og miljømæssig art.

For det andet søger foreningerne at påvirke de lokale myndigheders beslutninger, således at der ved disse i videst muligt omfang tages hensyn til bevaringsinteresserne, ligesom også henvendelser til de statslige bygningsfredningsmyndigheder, f.eks. om fredning af bestemte bygninger, kan komme på tale.

Denne påvirkning finder sted under mange forskellige former, f.eks. ved direkte henvendelse til kommunen eller ved indlæg i eller anden anvendelse af den lokale presse.

Det tredje arbejdsområde er at yde hjælp til private ejere, der står overfor restaureringsopgaver eller andre problemer. Bistanden vil i disse tilfælde hovedsagelig bestå i rådgivning om lovgivningen, vejledning med hensyn til ansøgninger om tilskud m.v. og støtte af moralsk karakter.

Herudover varierer det arbejde, der foregår i bevaringsforeningerne, næsten fra sted til sted. I kommuner med bevaringsplaner, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, og kap. IV, under Kommunerne, C, medvirker bevaringsforeningerne ikke sjældent aktivt ved administrationen af planen. Dette kan ske f.eks. ved, at bevaringsforeningen har sæde i det udvalg, der tager stilling til de enkelte byggesager for huse omfattet af planen, eller at bevaringsforeningen får byggesagerne til udtalelse.

Et sådant samarbejde vil under tiden have sin rod i den omstændighed, at det er kommunen, der på en eller anden måde har været medvirkende til, at bevaringsforeningen er blevet oprettet. Et kommunalt præget initiativ af denne art er ikke helt sjældent markeret ved, at f.eks. borgmesteren eller eventuelt andre medlemmer af kommunalbestyrelsen har sæde i foreningens første bestyrelse.

Det er forholdsvis sjældent, at bevaringsforeningerne selv påtager sig konkrete bevaringsopgaver som f.eks. ved køb og restaurering af et truet bevaringsværdigt

hus at hindre dettes nedrivning. Som oftest vil noget sådant ligge uden for foreningernes formål, og dertil kommer, at selve foreningskonstruktionen ikke er særlig praktisk, når det drejer sig om opgaver af denne art.

Konkrete bevaringsopgaver af den ovennævnte karakter løses bedst gennem de lokale fonde, som i mange tilfælde er tilknyttet bevaringsforeningerne, eventuelt ved, at de er oprettet af disse, eller som eventuelt også i andre henseender erstatter de lokale bevaringsforeninger, se herom kap. IV under Kommunerne, afsnit D, 3, samt nedenfor under G.

Findes der ikke en lokal fond, sker det, at bevaringsforeningen eller eventuelt dens bestyrelse opretter en selvejende institution, som har til formål at købe og istandsætte det hus, det drejer sig om, se herom kap. IV, Selvejende institutioner.

Betydningen af de lokale bevaringsforeningers arbejde med at beskytte de værdifulde bygninger og bygningsmiljøer er af meget stor værdi og vil kunne blive accentueret gennem kommuneplanlægningsloven, som træder i kraft den 1. februar 1977, idet bevaringsforeningerne her gennem reglerne om offentlighedens inddragelse i planlægningen får øgede muligheder for at fremme bevaringsinteresserne, se herom kap. II, Den fremtidige lovgivning, A.

Om ansøgninger til lokale bevaringsforeninger om støtte til konkrete bevaringsprojekter gælder, hvad der er nævnt i afsnit B under Lokale bevaringsfonde.

B Bevaringsforeningers vedtægter. Eksempler

I det følgende er med nogle særskilte kommentarer gengivet vedtægterne for fire bevaringsforeninger.

Vedtægts-eksemplerne er tilfældigt valgte, bortset fra, at de alle er af forholdsvis ny dato.

Endvidere er det et fælles træk i de gengivne vedtægter, at der - i modsætning til, hvad der ofte er tilfældet, når det drejer sig om de lokale bevaringsfonde, se afsnittet herom nedenfor - ikke er tale om født medlems-

skab af foreningernes bestyrelser for kommunale repræsentanter.

Da vedtægterne, ud over at belyse, hvad bevaringsforeningerne beskæftiger sig med, og hvorledes de er opbygget, muligvis vil kunne tjene som en vis vejledning i forbindelse med udarbejdelsen af vedtægter for nye bevaringsforeninger, er der for alles vedkommende tale om fuldstændige gengivelser.

"Byforeningen for Rønne"

Denne forening er, som det fremgår af vedtægterne nedenfor, stiftet allerede i 1959, selvom vedtægterne i deres nuværende formulering stammer fra 1973. De fleste af bestemmelserne i vedtægterne - det gælder således formålsbestemmelsen - går imidlertid tilbage til de oprindelige vedtægter.

Vedtægterne er af særlig interesse, for så vidt som de viser, hvorledes en bevaringsforening, som også arbejder gennem et særskilt fond, er opbygget. Der henvises i denne forbindelse til afsnit D, 3 ovenfor under Lokalt bevaringsarbejde, Kommunerne, hvoraf fremgår bl.a., at der i 1972/73 er oprettet en bevaringsfond i Rønne med ganske samme vedtægter som gælder for bevaringsfonden i Tønder, hvis vedtægter er gengivet i det pågældende afsnit.

■ Østergade 2, Rønne, opført omkring 1750 og fredet i klasse A Omfattet af "Bevaringsplan Rønne" (Det særlige Bygningssyn, 1967) som udgjorde grundlaget for de bevarende tinglysninger efter byggeloven af en lang række huse i Rønne i 1970, jfr. deklarationen herom i afsnit 10 i kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D. I bevaringsplanen er anført, at tømmeret - især i karnappen - stedvis bør udskiftes på grund af råd. En istandsættelse af tømmeret forestår med tilskud fra Det særlige Bygningssyn (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit e, 2).

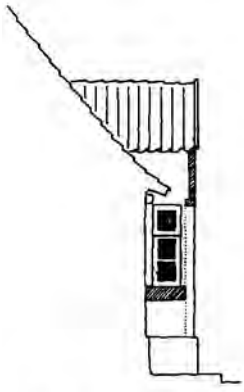

Vestside af karnap

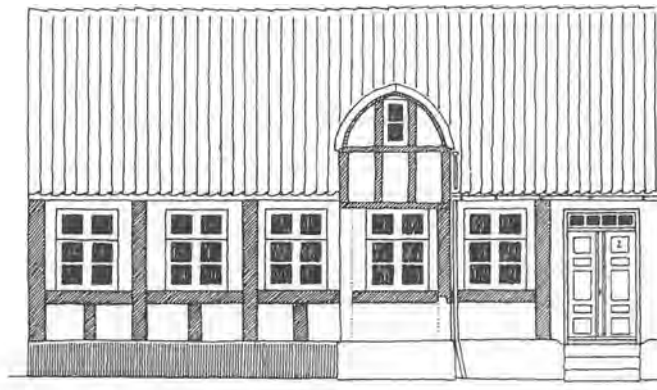

Langside mod gaden

Opmåling.

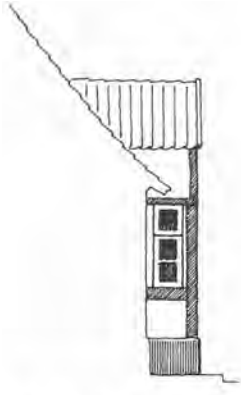

Vestside af karnap

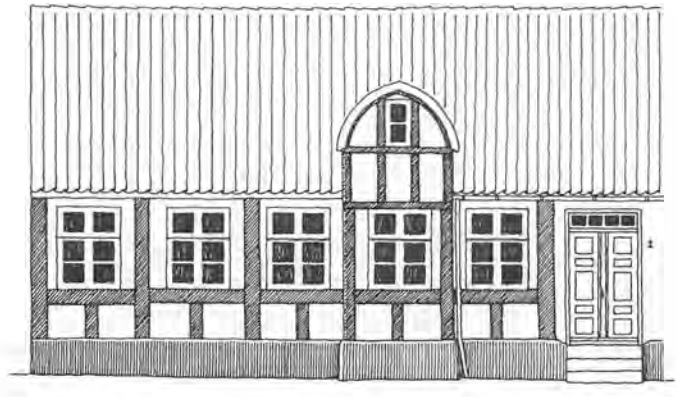

Langside mod gaden

Forslag.

ØSTERGADE 2, matr nr. 99a RØNNE

Opmåling og forslag til retablering af facade

Mål: 1:100
Dato: 30.10.74

KARSTEN RØNNOW'S TEGNESTUE
Klosterstræde 14, 1157 Kbh K. Tlf. (01) 11 61 61

Byforeningens vedtægter har følgende indhold:

§ 1.

Foreningens navn er "Byforeningen for Rønne". Dens opgave er at virke for en aktivisering af befolkningens interesse for at bevare Rønne bys æstetiske og kulturhistoriske særpræg, med hensyn såvel til gadebilledet som til enkeltbygninger, samt at give borgerne større mulighed for effektivt at fremføre deres mening i spørgsmål der vedrører ændringer af bybilledet. Endvidere skal foreningen gennem oplysende virksomhed søge at stimulere den byhistoriske og æstetiske interesse.

§ 2.

Enhver interesseret kan optages som medlem mod erlæggelse af et kontingent, hvis størrelse årligt fastsættes af generalforsamlingen. Kontingentindtægten skal anvendes til foreningens administration.

§ 3.

Foreningens højeste myndighed er generalforsamlingen, der ordinært indkaldes en gang årligt i marts eller april måned. Indkaldelse til ordinær generalforsamling sker gennem den bornholmske presse med 2 ugers varsel. Bestyrelsen kan indkalde til ekstraordinær generalforsamling med 3 dages varsel.

§ 4.

Generalforsamlingen vælger en bestyrelse bestående af 7 medlemmer, der konstituerer sig med en formand, en næstformand, en sekretær og en kasserer. Derudover kan den til enhver tid siddende leder af Bornholms Museum af bestyrelsen optages som medlem af samme. Af de af generalforsamlingen valgte bestyrelsesmedlemmer afgår skiftevis 3 og 4 medlemmer. Genvalg kan finde sted. Alle afgørelser og valg, såvel på generalforsamlinger som i bestyrelsen, træffes ved simpel stemmeflerhed. Sekretæren fører en forhandlingsprotokol for alle møder.

§ 5.

Det påhviler bestyrelsen så vidt gørligt at holde medlemmerne a jour med planer og arbejder som falder inden for foreningens interesseområde, samt at formidle kontakten til de respektive myndigheder og andre implicerede. Bestyrelsen skal over for generalforsamlingen aflægge beretning om foreningens virksomhed, samt fremlægge regnskab. Regnskabet, der afsluttes pr. 31/12, skal være revideret af 2 af generalforsamlingen valgte revisorer.

§ 6.

Foreningen kan opløses dersom 2/3 af dens medlemmer stemmer herfor på en generalforsamling. Opnås der ikke 2/3 majoritet for opløsningen kan en efterfølgende generalforsamling opløse foreningen ved almindelig stemmeflerhed blandt de fremmødte. Eventuelt overskud ved opløsningen tilfalder Rønnes Bevaringsfond.

Vedtaget af generalforsamlingen 17/5 1973"

"Foreningen for bygnings- og landskabskultur i Bramsnæs Kommune"

Vedtægterne for bevaringsforeningen i Bramsnæs kommune, som er gengivet nedenfor, adskiller sig fra lovene for byforeningen for Rønne i flere henseender:

Den væsentligste forskel er vel nok, at formålet her er betydeligt bredere end for så vidt angår foreningen i Rønne, først og fremmest ved, at Bramsnæs-foreningen også medtager aktiviteter af naturfredningsmæssig karakter (§ 2).

Endvidere er virkefeltet for foreningen i Bramsnæs, jfr. § 2, hele Bramsnæs kommune, hvor Rønne-foreningen koncentrerer sig om byen.

Af interesse er også, at vedtægterne for foreningen i Bramsnæs kommune i § 3 foreskriver en tilslutning til

landsorganisationen Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur, jfr. kap. III, Privat bevaringsarbejde, A.

Endelig bemærker man, at en rådgivning af ejere af gamle bygninger indgår som et udtrykkeligt punkt i formålsbestemmelsen, § 2.

Vedtægterne har følgende indhold:

" § 1. Foreningens navn er "Foreningen for bygnings- og landskabskultur i Bramsnæs Kommune".

§ 2. Dens formål er at virke for bevarelse af gamle huse og gadebilleder samt den landskabelige skønhed i Bramsnæs kommune. Foreningen kan i dette øjemed rette henvendelse til myndigheder og ejere af gamle bygninger samt yde rådgivning for sådanne ejere.

§ 3. Foreningen tilsluttes Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur.

§ 4. Enhver interesseret kan optages som medlem mod erlæggelse af et kontingent, hvis størrelse årligt fastsættes af generalforsamlingen.

§ 5. Foreningens højeste myndighed er generalforsamlingen, der ordinært indkaldes en gang årligt i marts måned.

Indkaldelse til generalforsamling - ordinær eller ekstraordinær - sker med mindst 8 dages varsel ved bekendtgørelse i et af de lokale blade eller ved skriftlig varsel til medlemmerne.

Dagsorden skal indeholde følgende punkter:

1. Valg af dirigent.
2. Aflæggelse af beretning for det forløbne år.
3. Aflæggelse af regnskab for det forløbne år.
4. Fastsættelse af kontingent.
5. Behandling af forslag fra bestyrelsen og forslag indsendt af medlemmer.
6. Valg af bestyrelse og 2 suppleanter.
7. Valg af en revisor og en revisorsuppleant.
8. Eventuelt.

Ekstraordinær generalforsamling afholdes, når bestyrelsen bestemmer det eller når mindst en trediedel af foreningens medlemmer skriftlig fremsætter ønske derom med angivelse af dagsorden.

Forslag, der ønskes behandlet på en generalforsamling, skal være formanden i hænde senest 2 dage før generalforsamlingens afholdelse.

§ 6. Den i henhold til § 5, 6 valgte bestyrelse skal bestå af 7 medlemmer, der konstituerer sig med en formand, en næstformand, en kasserer og en sekretær.

Af bestyrelsens medlemmer afgår 2 hvert år efter anciennitet. Disse kan genvælges.

Bestyrelsen forestår foreningens virksomhed og træffer fornødne aftaler med myndigheder og andre vedkommende.

Foreningen tegnes af formanden (i dennes forfald næstformanden) og et bestyrelsesmedlem i forening.

Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst 3 medlemmer er tilstede. I tilfælde af stemmelighed gør formandens stemme udslaget.

Sekretæren fører en forhandlingsprotokol for alle møder.

§ 7. Foreningens regnskabsår er kalenderåret. Regnskabet skal være afsluttet senest den 15. februar og revideret senest den 1. marts.

Regnskabet fremlægges til gennemsyn ved den ordinære generalforsamling.

§ 8. Ændringer af foreningens love kan foretages af generalforsamlingen med 2/3 af de fremmødte stemmer.

Beslutning om foreningens ophør kræver, at mindst halvdelen af medlemmerne er mødt og mindst 2/3 stemmer derfor.

Ved foreningens ophør tilfalder dens formue Fonden for Bygnings- og Landskabskultur.

Således vedtaget på den stiftense generalforsamling den 8/12 1967 med ændringer vedtaget på generalforsamlingen afholdt Sæby, den 16. marts 1973".

Foreningen "Det gamle Farum's Venner"

Denne forening er som den foregående af nyere dato, idet den er stiftet i 1970.

På samme måde som vedtægterne for foreningen i Bramsnæs, er der en bestemmelse om tilslutning til Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur, jfr. § 14.

Endvidere er der vedrørende formålsbestemmelsen det fælles træk mellem vedtægterne for foreningen i Farum og foreningen i Bramsnæs, at man også beskæftiger sig med landskaber, jfr. § 2, 1.

Af særlig interesse i vedtægterne, som findes nedenfor, er den meget specificerede formålsbestemmelse i § 2, som til forskel fra de 2 vedtægtseksempler ovenfor også omfatter ydelse af økonomisk støtte, herunder erhvervelse af bygninger eller arealer, samt - eventuelt - en årlig prisuddeling.

I forbindelse med spørgsmålet om ydelse af økonomisk støtte, er det bemærkelsesværdigt, at foreningen så at sige opererer med et i foreningen indbygget fond, jfr. § 2, punkt 4, § 3, punkt 2, b og § 9, punkt 1. Vedtægterne bliver på denne måde samtidig vedtægter for et bevaringsfond, for så vidt som det fremgår af dem, at visse midler skal henlægges til et fond, at disse midler kan anvendes til fremme af foreningens formål, og at det er bestyrelsen, som træffer afgørelser om midlernes anvendelse.

Umiddelbart forekommer denne konstruktion rimelig og praktisk, i hvert fald for så vidt som fondsmidlerne ved foreningens start ikke er af større betydning, eller der på dette tidspunkt måske ikke foreligger midler overhovedet. Man har herved åbnet muligheder for at kunne modtage midler ved arv eller gave, måske fra kommunen, uden at de behøver at indgå i foreningens formue som sådan, selv om også fondsmidlerne, jfr. § 13, hæfter for foreningens formue.

Fonde af denne art er, såvidt de er blevet oplyst ved de spørgeskemaer, som oplysningerne om de eksisterende lokale foreninger og fonde bygger på, medtaget i afsnit G nedenfor om lokale bevaringsfonde.

B Eksempler på vedtægter

Vedtægterne har følgende indhold:

" I. Navn. Formål. Medlemmer.

§ 1.

Foreningens navn er "Det gamle Farum's Venner". Foreningens hjemsted og værneting er Farum.

§ 2.

Foreningens formål er:

1. at udbrede kendskab til og interesse for æstetiske værdier ved bygninger, bybilleder og landskaber,
2. hvor der forestår ændringer, der kan virke skæmmende, gennem forhandlinger med ejerne og/eller myndigheder at søge ændringerne tilpasset omgivelserne, hvad enten dette er et gadebillede, kystbillede, overgangen fra by til land eller det åbne landskab,
3. at søge bevaring, vedligeholdelse eller restaurering gennemført gennem oplysning og rådgivning hvor dette skønnes ønskeligt af hensyn til en bygnings eller en bys omgivelser,
4. gennem en fond at yde økonomisk støtte til de under punkterne 1-3 nævnte formål, evt. ved erhvervelse af bygninger eller arealer, der derefter kan sættes i den stand, foreningen skønner hensigtsmæssig for formålet samt at pålægge det erhvervede klausuler, der vil fremme formålet,
5. evt. at uddele en årlig pris til en beboer eller myndighed i Farum kommune som anerkendelse for forbedringer på en ejendom, hvorved der er bevaret eller tilføjes by og egn æstetisk værdi.

§ 3.

1. Enhver interesseret kan optages som medlem af foreningen.
2. Foreningens midler tilvejebringes ved:

a) kontingenter og evt. andre indtægter, der skal anvendes til foreningens administration og til de i § 2, stk. 1-3 nævnte formål,

b) ved tilskud, gaver, arv eller andre former for bidrag

fra det offentlige, private fonds, institutioner, organisationer eller privatpersoner. Disse bidrag, der opsamles i en særlig fond, skal indsættes i bank eller sparekasse, indtil beløbet kan anvendes til fremme af foreningens formål, jfr. § 2, stk. 4 og 5.

II. Generalforsamling.

§ 4.

1. Generalforsamlingen er foreningens højeste myndighed. Ordinær generalforsamling afholdes hvert år i marts måned i Farum. Den første ordinære generalforsamling efter foreningens stiftelse afholdes i marts 1972.
2. Forslag, som medlemmerne ønsker forelagt for den ordinære generalforsamling, skal skriftligt være tilstillet formanden inden den 15. februar.
3. Ekstraordinær generalforsamling afholdes efter beslutning af bestyrelsen eller efter skriftlig begæring af mindst en fjerdedel af medlemmerne. En sådan begæring skal indeholde angivelse af, hvad der ønskes behandlet på generalforsamlingen. Bestyrelsen skal inden 8 dage efter begæringens modtagelse indkalde generalforsamlingen med 14 dages varsel.
4. Enhver generalforsamling indkaldes med mindst 14 dages varsel ved meddelelse i de lokale dagblade. Indkaldelsen skal indeholde en dagsorden, herunder evt. forslag fra medlemmerne, og intet må vedtages på generalforsamlingen uden at være anført i indkaldelsen.

§ 5.

Dagsorden for den ordinære generalforsamling skal omfatte:
1. aflæggelse af beretning og regnskab for det forløbne år,
2. forelæggelse af budget for det løbende år, herunder fastsættelse af medlemskontingent,
3. behandling af indkomne forslag,
4. valg af bestyrelse og revisorer samt suppleanter for disse,
5. eventuelt.

§ 6.

1. Generalforsamlingen vælger en dirigent, der ledes forhandlingerne og afgør alle formelle spørgsmål.
2. Der føres forhandlingsprotokol, som underskrives af dirigenten og de tilstedeværende bestyrelsesmedlemmer og er bevis for, hvad der er sket på generalforsamlingen.
3. Afstemning foretages ved håndsoprækning, medmindre dirigenten fastsætter skriftlig afstemning eller sådan forlanges af eet af de tilstedeværende medlemmer.
4. På generalforsamlingen har hvert medlem een stemme, hvis sidste års kontingent er betalt. Et fraværende medlem kan give et andet medlem skriftlig fuldmagt til at stemme på sine vegne. Ingen kan afgive stemme for mere end 3 fraværende medlemmer.

§ 7.

1. På generalforsamlingen afgøres de forelagte sager ved almindelig stemmeflerhed uanset de fremmødtes antal.
2. Til vedtagelse af vedtægtsændringer, og/eller opløsning af foreningen kræves dog, at halvdelen af medlemmerne er repræsenteret, og at mindst to trediedele af de tilstedeværende medlemmer stemmer for forslaget.
3. Er det nævnte medlemstal ikke repræsenteret, på den pågældende generalforsamling, men forslaget dog har opnået tilslutning fra to trediedele af de tilstedeværende medlemmer, indkalder bestyrelsen inden 8 dage en ny generalforsamling, på hvilken forslaget kan vedtages med to trediedele af de afgivne stemmer uden hensyn til antallet af mødte medlemmer.
4. Hvis foreningen ophører, skal generalforsamlingen træffe beslutning om anvendelse af foreningens formue ved almindelig stemmeflerhed. Formuen skal anvendes til beslægtede formål.

III. Bestyrelsen.

§ 8.

1. Foreningens bestyrelse består af 7 medlemmer, der vælges blandt foreningens medlemmer. Bestyrelsesmedlemmernes funktionsperiode er 2 år. På den første generalforsamling efter

foreningens stiftelse afgår dog 3 medlemmer der udpeges ved lodtrækning. Genvalg kan finde sted.
2. Bestyrelsen konstituerer sig med formand, næstformand, kasserer og sekretær. Valgene gælder for et år regnet fra én ordinær generalforsamling til den næste. Hvervet som medlem af bestyrelsen er ulønnet.
3. På den ordinære generalforsamling vælges to suppleanter, der træder i stedet for bestyrelsesmedlemmer, der er forhindret i at deltage i bestyrelsens arbejde.
4. Bestyrelsen kan nedsætte arbejdsudvalg til løsning af konkrete opgaver på bestyrelsens vegne. Mindst eet bestyrelsesmedlem skal være medlem af udvalget.

§ 9.

1. Bestyrelsen repræsenterer foreningen udadtil og/eller afgør inden for rammen af denne vedtægt alle spørgsmål vedrørende foreningens og fondens virksomhed samt formidler kontakt til myndigheder og andre implicerede. Bestyrelsen er berettiget til at anvende foreningens midler efter bedste skøn til foreningens formål.
2. Foreningen tegnes af formanden eller næstformanden sammen med et af de øvrige bestyrelsesmedlemmer. Ved køb og salg af fast ejendom eller optagelse af lån tegnes foreningen af den samlede bestyrelse.

§ 10.

1. Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst 4 medlemmer er til stede. Bestyrelsens beslutninger træffes med almindelig stemmeflerhed, herunder ved dispositioner over fondens midler. I tilfælde af stemmelighed er formandens stemme afgørende.
2. Bestyrelsesmøder afholdes efter formandens bestemmelse eller efter anmodning af to af de øvrige bestyrelsesmedlemmer. For bestyrelsens møder føres en protokol, der underskrives af samtlige tilstedeværende medlemmer.
3. Bestyrelsen fastsætter selv sin forretningsorden og kan heri give regler om nedsættelse af et forretningsudvalg til varetagelse af den daglige ledelse. Bestyrelsen kan ansætte lønnet medhjælp, såvel fast som til løsning af enkelte opgaver.

IV. Regnskab og revision m.m.

§ 11.

1. Kassereren fører foreningens regnskab og en medlemsfortegnelse.
2. Uden for bestyrelsen vælges af den ordinære generalforsamling en revisor og en suppleant for to år ad gangen. Genvalg kan finde sted.

§ 12.

1. Foreningens regnskab følger kalenderåret. Den første regnskabsperiode går fra foreningens stiftelse til den 31. december 1971. Regnskabet udfærdiges og afleveres inden hvert års 1. februar til bestyrelsens formand, som overlader det til revisor. Derefter forelægges regnskabet med revisionspåtegning for bestyrelsen til godkendelse.
2. Eksemplar
2. Eksemplarer af det reviderede regnskab og af forslaget til budget skal være til disposition for medlemmerne samtidig med indkaldelse til den ordinære generalforsamling.

§ 13.

For foreningens forpligtelser hæfter alene foreningens formue, herunder fondens midler.

§ 14.

Foreningen tilsluttes "Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur"."

"Foreningen for bykultur i Århus"

Virkefeltet for denne forening er, som det er tilfældet med foreningen i Rønne, begrænset til selve byen, og - så at sige i konsekvens heraf - begrænset til bygningsmiljøet.

Den adskiller sig fra de ovennævnte vedtægter bl.a. ved at den, ud over en generalforsamling og en bestyrelse,

her kaldet forretningsudvalg, opererer med et særligt organ i form af et repræsentantskab, jfr. § 6, som vælger forretningsudvalget. Formanden for repræsentantskabet er født formand for forretningsudvalget.

Som i vedtægterne for foreningen i Farum er der i disse vedtægter også indbygget en bevaringsfond, jfr. sidste stykke i punkt 2 under § 1, og § 4. Vedtægterne er i denne henseende udbygget noget i forhold til det foregående eksempel, idet det er foreskrevet i dem, at det er en betingelse for finansiel støtte til istandsættelse af bevaringsværdige bygninger, at den "fortsatte bevaring sikres gennem tinglyst deklaration eller på anden betrykkende måde .....". En sikring af denne art sker også i forbindelse med statslig støtte til bevaringsarbejde, jfr. kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B og C og de der gengivne eksempler på bevaringsdeklarationer.

Vedtægterne har følgende indhold:

" § 1. Navn, formål og hjemsted.

1. Foreningens navn er "Foreningen for bykultur i Århus".
2. Foreningens formål er hos befolkningen og myndighederne at skabe interesse for
a. bevaring af byens æstetiske og kulturhistoriske værdier ved sikring af værdifulde bymiljøer og bygninger samt
b. at tilføre byen nye æstetiske værdier i harmoni med de bestående.
Disse formål søges opnået gennem oplysende virksomhed, rådgivning samt henvendelse til og kontakt med grundejere, byplan-myndigheder og andre kredse med indflydelse på bybilledets udformning.

Foreningens forretningsudvalg kan endvidere ved fondsmidler, tilvejebragt til dette særlige formål, yde finansiel støtte til istandsættelse af bevaringsværdige bygninger mod, at den fortsatte bevaring sikres gennem ting-

lyst deklaration eller på anden betryggende måde, ligesom foreningen ved sit forretningsudvalg kan erhverve bevaringsværdige bygninger for efter istandsættelse at udleje eller sælge dem på sådanne vilkår, at deres bevaring sikres.
3. Foreningens hjemsted er Århus.

§ 2. Medlemmerne.
1. Som medlemmer kan optages personer, firmaer, institutioner, foreninger etc.
2. Ethvert medlem har stemmeret i foreningen og kan vælges til dennes tillidsposter.

§ 3. Kontingent.
1. Til foreningens almindelige virksomhed erlægges af medlemmerne et årskontingent, hvis størrelse fastsættes af generalforsamlingen.
2. Forretningsudvalget er berettiget til at betragte et medlem som udmeldt, når den pågældende ikke har betalt sit kontingent senest 3 måneder efter foretagen påmindelse.

§ 4. Økonomisk støtte.
1. Foreningen kan søge økonomisk støtte af offentlige midler, hos institutioner og fonds såvel til sin almindelige virksomhed som til den i § 1.2. i.f. omhandlede bevaringsfond.

§ 5. Generalforsamlingen.
1. Generalforsamlingen er foreningens højeste myndighed.
2. Generalforsamlingen afholdes ordinært i april måned.
3. Indkaldelse sker ved skriftlig meddelelse til medlemmer og ved indkaldelse i de lokale dagblade med 2 ugers varsel.
4. Repræsentantskabet eller mindst 1/4 af foreningens medlemmer kan indkalde til ekstraordinær generalforsamling med 3 dages varsel.
5. Dagsordenen for den ordinære generalforsamling skal indeholde mindst følgende punkter:
1. Valg af dirigent.

2. Aflæggelse af beretning.
3. Aflæggelse af regnskab.
4. Valg af medlemmer af repræsentantskabet.
5. Vedtagelse af budget for det kommende regnskabsår.
7. Valg af revisor.
8. Eventuelt.

§ 6. Repræsentantskabet.
1. Repræsentantskabet består af 17 medlemmer valgt af generalforsamlingen. Valgene gælder for 2 år, idet der dog første år afgår 9 medlemmer og andet år 8 medlemmer og så fremdeles. Den første afgang afgøres ved lodtrækning. Genvalg kan finde sted.
2. Repræsentantskabet vælger selv sin formand, som endvidere er formand for det i § 7 omhandlede forretningsudvalg
3. Repræsentantskabet virker som vejledende organ og støtte for det i § 7 omhandlede forretningsudvalg.
4. Repræsentantskabsmøder indkaldes af formanden med 8 dages skriftligt varsel.

§ 7. Forretningsudvalget.
1. Forretningsudvalget består af 5 medlemmer valgt af repræsentantskabet og med dettes formand som formand.
2. Forretningsudvalget vælger selv sin næstformand, sekretær og kasserer.
3. Forretningsudvalget leder foreningens arbejde i overensstemmelse med vedtægterne og de af repræsentantskabet fastsatte retningslinier.
4. Forretningsudvalget indkaldes af formanden med 8 dages skriftligt varsel.

§ 8. Valg, beslutningsdygtighed.
1. Alle valg sker ved simpel stemmeflerhed.
2. Såvel repræsentantskab som forretningsudvalg er beslutningsdygtige, når et flertal af medlemmerne er til stede. Til vedtagelse af beslutninger kræves, at et flertal af de tilstedeværende medlemmer stemmer for forslaget.

§ 9. Tegningsret.
1. Foreningen tegnes af forretningsudvalgets formand eller næstformand.
2. Ved erhvervelse, afhændelse eller pantsætning af fast ejendom tegnes foreningen dog af forretningsudvalgets formand eller næstformand i forbindelse med 2 andre forretningsudvalgsmedlemmer.

§ 10. Regnskab.
1. Foreningens regnskabsår er kalenderåret. Første regnskabsår går dog fra foreningens stiftelse til den 31. december 1967.

§ 11. Opløsning.
1. Foreningen kan opløses, dersom 2/3 af dens medlemmer stemmer herfor på en generalforsamling. Opnås der ikke 2/3 majoritet for opløsningen, kan en efterfølgende generalforsamling opløse foreningen ved alm. stemmeflerhed blandt de fremmødte. Eventuel kassebeholdning ved opløsningen tilfalder Købstadmuseet Den gamle By i Århus.

Således vedtaget på den stiftende generalforsamling fredag den 6. oktober 1967."

C Oversigt og adresser for lokale bevaringsforeninger

Oplysningerne om de lokale bevaringsforeninger, som bringes i fortegnelsen nedenfor, er indsamlet i 1975 på grundlag af et til dette brug udsendt spørgeskema om:
a) navn, adresse og telefon,
b) navn, adresse og telefon på formanden,
c) oprettelsesår,
d) medlemstal,
e) hvilke kommuner, foreningen virker i.

Mangler en eller flere af disse punkter i fortegnelsen nedenfor er årsagen, at det ikke har været muligt at tilvejebringe oplysninger herom.

Udgangspunktet for udsendelsen af spørgeskemaerne har været de bygningsfredningsmyndighederne og Sammenslutningen for Bygnings- og Landskabskultur bekendte bevaringsforeninger. (Se kap. III, Privat bevaringsarbejde, A). Disse bevaringsforeninger er samtidig blevet anmodet om at give underretning om, hvorvidt der dem bekendt eksisterer andre bevaringsforeninger i det pågældende område. På denne måde er fremkommet oplysninger om en hel del yderligere bevaringsforeninger, herunder også nogle, som er blevet stiftet i løbet af 1975.

Afgrænsningen af foreningerne, som er medtaget i fortegnelsen, er iøvrigt sket på baggrund af, at disse som deres væsentligste eller i hvert fald en af deres væsentligste opgaver beskæftiger sig med bygningsbevaringsspørgsmål. I fortegnelsen er således ikke optaget f.eks. lokalkomiteerne under Danmarks Naturfredningsforening, som hovedsagelig beskæftiger sig med landskabsbevaringsproblemer, se iøvrigt herom under kap. II, Privat bevaringsarbejde, H. Heller ikke grundejerforeninger eller turistforeninger, som i kraft af deres almindelige formål ofte er engageret også i bevaringsarbejdet er optaget i fortegnelsen.

I det store og hele gælder, at fortegnelsen over de lokale bevaringsforeninger er dækkende. Det er dog muligt, at der eksisterer enkelte andre bevaringsforeninger, som det af den ene eller anden grund ikke har været muligt at tilvejebringe oplysninger om.

I alt er registreret ca. 70 egentlige bevaringsforeninger med et samlet medlemstal på 15.000 - 16.000. Et meget stort antal af disse foreninger er stiftet i tiden fra 1970 og fremefter.

Fortegnelsen over foreningerne er opbygget amtsvis og inden for de enkelte amter er foreningerne så vidt muligt nævnt under de kommuner, som er omfattet af deres virkeområde. Kommunerne er anført i alfabetisk rækkefølge.

København — Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse

Stiftet 1885. Ca. 400 medlemmer. Virker i hovedstadsområdet. Præsidium: Direktør Finn Hilsted, arkitekt Søren Cock-Clausen og forfatterinde Vibeke Flack Scavenius.
Henvendelse til foreningens sekretær, Kontorchef H. Terndrup
Nytorv 17
Telefon (01) 15 21 65 — 1450 København K.

Københavns amt

Dragør — Dragør fredningsnævn

Stiftet 1935. 15 repræsentanter for private og kommunale institutioner samt repræsentant for Det særlige Bygningssyn. Virkeområde: Dragør kommune. Formand: Læge Poul Dich, Van Ostensgade 13, 2791 Dragør. Telefon (01) 53 37 77.
Henvendelse til nævnets sekretær, arkitekt Povl Abrahamsen,
Forvaltningen for kultur og byplan
Stationsvej 7
Telefon (01) 53 21 11 — 2791 Dragør
Om Dragør se også under Kommunerne, afsnit D, 3.

Lyngby-Tårbæk — Historisk-topografisk Selskab for Lyngby-Tårbæk

Stiftet 1927. Ca. 790 medlemmer. Virkeområde: Lyngby-Tårbæk kommune.
Formand: Stadsbibliotekar Aage Børresen, stadsbiblioteket
Lyngby Hovedgade 28
Telefon (02) 88 17 00 — 2800 Kgs. Lyngby

Bondebylauget i Lyngby

Stiftet 1973. Ca. 175 medlemmer. Virkeområde: Bondebyen i Lyngby-Tårbæk kommune.
Henvendelse til formanden, oldermand Niels G.S. Friderichsen
"Vilhelminelyst"
Bondebyen
Telefon (02) 87 08 93 — 2800 Kgs. Lyngby

Søllerød — Historisk-topografisk Selskab for Søllerød kommune

Stiftet 1942. Ca. 1.300 medlemmer. Virkeområde: Søllerød kommune. Formand: Professor, dr.phil. Roar Skovmand,

Aggersvej 4, 2942 Skodsborg. Telefon (02) 80 33 38.
Henvendelse til sekretæren, stadsbibliotekar Annalise Børresen
Biblioteksalleen 3
Telefon (02) 80 04 86
2850 Virum

Vallensbæk

Vallensbæk Byes Laug

Stiftet 1974. Ca. 145 medlemmer. Virkeområde: "Den gamle landsby og omliggende gårde".
Henvendelse til formanden, prokurist Finn Grabau
Engvej 10
Vallensbæk
Telefon (01) 64 74 37
2620 Albertslund

Værløse

Historisk forening for Værløse kommune

Stiftet 1948. Ca. 700 medlemmer. Virkeområde: Værløse kommune.
Henvendelse til formanden, Karl K. Nielsen
Mosegården
Skovgårdsallé 37
3500 Værløse

Frederiksborg amt

Allerød, Farum

Farum Naturparks Venner

Stiftet 1968. Ca. 125 medlemmer. Virkeområde: Allerød, Farum, Slangerup, Stenløse kommuner.
Henvendelse til formanden, arkitekt m.a.a. O. Damm-Sørensen
"Gammelgaard"
Telefon (02) 95 04 61
3520 Farum

Farum

Foreningen "Det gamle Farums Venner"

Stiftet 1970. Ca. 215 medlemmer. Virkeområde: Farum kommune.
Henvendelse til formanden, fru Ruth Riis-Hansen
Farumgaard
Telefon (02) 95 23 34
3520 Farum
Se iøvrigt vedtægterne for foreningen under afsnit B ovenfor

Fredensborg-Humlebæk

Selskabet til bevaring af gamle Bygninger i Fredensborg og Omegn

Stiftet 1965. Ca. 150 medlemmer. Virkeområde: Asminderød og

Grønholt sogne i Fredensborg-Humlebæk kommune.
Henvendelse til formanden, arkitekt Peter Stephensen
Langstrup smedje
Langstrup
Telefon (03) 19 16 50 3480 Fredensborg

Frederiksværk

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Frederiksværk og omegn
Stiftet 1975. Ca. 20 medlemmer. Virkeområde: Frederiksværk og delvis i Hundested kommuner.
Henvendelse til formanden, Steen Frederiksen
Ravnsbakkevej 10
Telefon (03) 12 31 01 3300 Frederiksværk

Helsinge

Vejby-Tibirke-Selskabet
Stiftet 1966. Ca. 600 medlemmer. Virkeområde: Helsinge kommune.
Henvendelse til formanden, arkitekt Jan Valmin
Valdemarsvej 10
Telefon (02) 86 43 65 2960 Rungsted Kyst

Helsingør

Selskabet til bevarelse af gamle bygninger i Helsingør
Stiftet 1963. Ca. 225 medlemmer. Virkeområde: Helsingør kommune.
Henvendelse til formanden, museumsdirektør Knud Klem
Valmuevej 21
Telefon (03) 21 27 55/21 00 98 3000 Helsingør

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Hornbæk og Omegn
Stiftet 1973. Ca. 175 medlemmer. Virkeområde: Hornbæk by og omegn i Helsingør kommune. Formand: Læge Frantz Ole Petersen, Øresundsvej 14 A, 3100 Hornbæk. Telefon (03) 20 09 10.
Henvendelse til sekretæren, Annette Aagaard
Ndr. Strandvej 315
Telefon (03) 20 05 80 3100 Hornbæk

Hundested — Se Foreningen for bygnings- og landskabskultur i Frederiksværk, ovenfor.

Slangerup — Se Farum Naturparks Venner, ovenfor.

Stenløse

Ganløse Bylaug
Stiftet 1973. Ca. 300 medlemmer. Virkeområde: Ganløse by og sogn i Stenløse kommune.
Henvendelse til formanden, Thorkild Vestergaard
Ganløseparken 60
Ganløse
Telefon (03) 18 34 30/(01) 46 24 22 2760 Måløv

Roskilde amt

Historisk Samfund for Roskilde amt
Stiftet 1910. Ca. 390 medlemmer. Virkeområde: Alle kommuner i Roskilde amt. Formand: Amtsdirektør Ernest Verwohlt, Strandengen 4, 4000 Roskilde. Telefon (03) 35 10 60.
Henvendelse til Roskilde bibliotek
Dr. Margrethesvej 14
Telefon (03) 35 63 00 4000 Roskilde

Bramsnæs

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Bramsnæs kommune
Stiftet 1967. Ca. 115 medlemmer. Virkeområde: Bramsnæs kommune.
Henvendelse til formanden, parcellist Holger Hansen
Kyndeløse Mark
Telefon (03) 40 41 32 4070 Kr. Hyllinge
Se foreningens vedtægter foran under afsnit B.

■ Stengade 64, Helsingør, opført i 1793 og fredet i klasse A. Testamenteret til Selskabet til bevarelse af gamle bygninger i Helsingør. Omfattende istandsættelsesarbejder med tilskud fra Det særlige Bygningssyn (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e). Om Helsingør se også Kommunerne, afsnit D, 2.

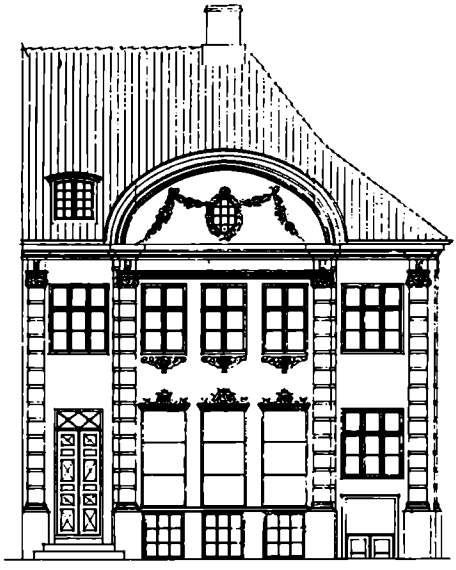

FACADE MOD STENGADE

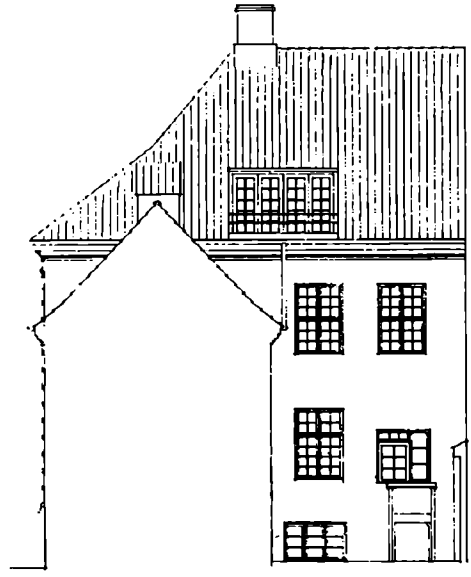

GÅRDFACADE, FORHUS

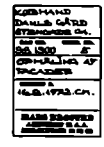

FACADE MOD BRØSTRÆDE

Køge

Køge-Fondens Venner

Stiftet 1943. Ca. 120 medlemmer. Virkeområde: Køge kommune.
Formand: Arkitekt m.a.a. Aage Madsen, Tøxensvej 19, 4600 Køge. Telefon (03) 65 03 21.
Henvendelse til Køge-Fondens Venner, c/o Køge byhistoriske arkiv
Telefon (03) 65 23 00
Kirkestræde 14-16
4600 Køge

Lejre

Lejre Fredningsforening

Stiftet 1921. Ca. 150 medlemmer. Virkeområde: Lejre kommune
Henvendelse til formanden: Bibliotekar Leif Færregaard Jens
Højbyvej 9
Aavang
Telefon (03) 38 03 43
4320 Lejre

Roskilde

Foreningen til gamle bygningers bevaring i Roskilde

Stiftet 1975. Ca. 100 medlemmer. Virkeområde: Roskilde kommune.
Henvendelse til formanden, ingeniør Mogens Brach
Sct. Laurentiivej 10
Telefon (03) 35 11 02
4000 Roskilde

Sct. Jørgensbjerg lokalråd

Stiftet 1972. Virkeområde: Sct. Jørgensbjerg sogn i Roskilde kommune.
Henvendelse til kontaktgruppen v/ Edith Østergaard
Strandgade 8
Telefon (03) 35 36 21
4000 Roskilde

Vestsjællands amt

Hashøj

Se Foreningen til bevaring af gamle bygninger og mindesmærker i Slagelse by og omegn, nedenfor.

Holbæk

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Holbæk kommun

Stiftet 1971. Ca. 150 medlemmer. Virkeområde: Holbæk kommun
Henvendelse til formanden, murermester Viggo Nielsen
Kanalvej 9
Audebo
Telefon (03) 46 00 99
4531 Mårsø

Nykøbing-Rørvig

Bevaringsgruppen for Nykøbing Sj.

Stiftet 1974. Ca. 20 medlemmer. Virkeområde: Nykøbing-Rørvig kommune. Formand: Overlæge T. Lyager, Grundtvigsvej 14 A, 4500 Nykøbing Sj. Telefon (03) 41 17 30.

Henvendelse til bibliotekar Kurt Sørensen

Biblioteket
Svanestræde
Telefon (03) 41 03 00 4500 Nykøbing Sj.

Ringsted

Arbejdsudvalget ved Midtsjællands lokalhistoriske arkiv

Stiftet 1958. Ca. 10 medlemmer. Virkeområde: Ringsted kommune.

Henvendelse til overlærer Niels Jørgen Hansen

Dr. Margrethesvej 33
Telefon (03) 61 03 87 4100 Ringsted

Skælskør

Foreningen til bevaring af gamle bygninger i Skælskør kommune

Stiftet 1975. Ca. 50 medlemmer. Virkeområde: Skælskør kommune. Formand: Bibliotekar Søren Clausen, Gammelgade 11, 4230 Skælskør. Telefon (03) 59 42 32/59 43 73.

Henvendelse til advokat Peter Rørdam

Strandgade 20
Telefon (03) 59 40 15 4230 Skælskør

Slagelse

Foreningen til bevaring af gamle bygninger og mindesmærker i Slagelse og omegn

Stiftet 1969. Ca. 35 medlemmer. Virkeområde: Slagelse og Hashøj kommuner.

Henvendelse til formanden, disponent Jørgen Vastrup Jensen

Sct. Jørgensgade 32
Telefon (03) 52 21 36 4200 Slagelse

Slagelse Forskønnelsesselskab

Stiftet 1876. Ca. 140 medlemmer. Virkeområde: Slagelse by og omegn i Slagelse kommune.

Henvendelse til formanden, bankdirektør Vagn Carslund

Bag klosteret 11
Telefon (03) 52 18 36 4200 Slagelse

Sorø, Fuglebjerg

Miljøforeningen for Sorøegnen
Stiftet 1972. Ca. 60 medlemmer. Virkeområde: Sorø kommune og del af Fuglebjerg kommune.
Henvendelse til formanden, kontorchef Erich von Massenbach
Diget 2
Telefon (03) 63 17 07 4180 Sorø

Storstrøms amt

Holeby — Se Sydlollands kulturminder, nedenfor.

Højreby — Se Kulturmindeforeningen, Nakskov, nedenfor.

Møn

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Møn kommune
Stiftet 1974. Ca. 55 medlemmer. Virkeområde: Møn kommune.
Formand: Smedemester Johs. Knudsen, Nordlyset, Ulfshale, 4780 Stege. Telefon (03) 81 48 66.
Henvendelse til advokat Mogens Jensen
Torvet
Telefon (03) 81 40 44 4780 Stege

Nakskov

Kulturmindeforeningen, Nakskov
Stiftet 1965. Ca. 120 medlemmer. Virkeområde: Højreby, Nakskov, Ravnsborg og Rudbjerg kommuner.
Henvendelse til formanden, tandlæge T. Skotte Hammer
Telefon (03) 93 93 29 Vesterborggade 44
(mellem kl. 8-15: (03) 92 26 66) 4953 Vesterborg

Nykøbing F.

Foreningen til bevarelse af kulturminder i Nykøbing Falster
Stiftet 1965. Ca. 200 medlemmer. Virkeområde: Nykøbing Falster kommune.
Henvendelse til sekretæren, Birgit Schøtt,
Strandboulevarden 42
Telefon (03) 85 08 22 4800 Nykøbing F.

Ravnsborg

Femø lokalhistoriske forening
Stiftet 1972. Ca. 70 medlemmer. Virkeområde: Femø, Ravnsbo kommune.

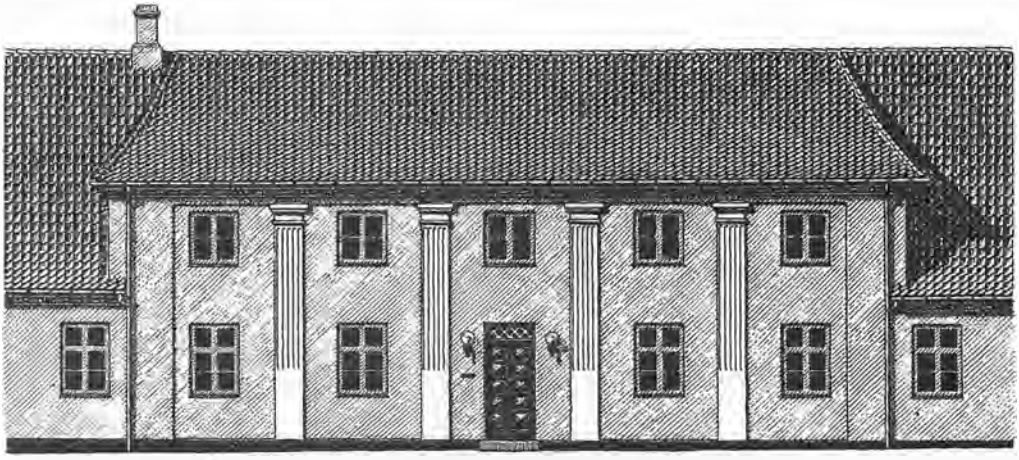

Façadeudsnit af Brænderigården, Slotsgade 53, matr. nr. 93a, Slagelse købstads bygrunde. Opført 1807 - 08. Fredet i klasse B.

■ "Brænderigården", Slotsgade 53 i Slagelse, opført ca. 1807 og fredet i klasse B (med bevaringsdeklaration). Købt og istandsat af en af den lokale bevaringsforening oprettet selvejende institution med støtte fra Det særlige Bygningssyn og Statens Bygningsfredningsfond (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde henholdsvis B, afsnit 2, e og C, afsnit 2 og 5) for at hindre bygningens nedrivning. Til restaureringen er ydet støtte også af Entreprenør H.J. Henrichsen og hustru Camilla Henrichsens Fond, Fonden for Dansk Bygningskultur samt Sonningfonden (se kap. III, Landsdækkende legater, afsnit C, 4, 6 og 13). Bygningen er senere solgt til justitsministeriet til anvendelse til tinghus. Se endvidere illustrationen af fredningslisten i kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, b.

Henvendelse til formanden, Aksel Skotte Nielsen
Darrehøjsvej 15
Femø
4930 Maribo

Ravnsborg, Rudbjerg — Se Kulturmindeforeningen, Nakskov, ovenfor.

Rødby — Sydlollands Kulturminder
Stiftet 1967. Ca. 65 medlemmer. Virkeområde: Rødby og Holeby kommuner.

Henvendelse til kommunaldirektør Arne Sørensen
Byfogedvej 21
Telefon (03) 90 14 72/90 14 14 4970 Rødby

Bornholms amt

Allinge-Gudhjem

Allinge-Sandvig Byforening
Stiftet 1973. Ca. 240 medlemmer. Virkeområde: Allinge-Sandvig sogn i Allinge-Gudhjem kommune.
Henvendelse til formanden, Preben Simonsen
Søndergade 3
Telefon (03) 98 02 35/98 11 35 3770 Allinge

Gudhjem By- og Mindeforening
Stiftet 1968. Ca. 375 medlemmer. Virkeområde: Gudhjem by i Allinge-Gudhjem kommune.
Henvendelse til formanden, Inge Madsen
Bræddegade 34
Telefon (03) 98 50 67 3760 Gudhjem

Neksø

Byforeningen Svanekes Venner
Stiftet 1944. Ca. 450 medlemmer. Virkeområde: Svaneke sogn i Neksø kommune.
Henvendelse til formanden, Flemming Larsen
Sander Dichsgade 2
Telefon (03) 99 60 28 3740 Svaneke

Rønne

Byforeningen for Rønne
Stiftet 1959. Ca. 200 medlemmer. Virkeområde: Rønne kommune
Henvendelse til formanden, overlæge Johannes Thoms
Storegade 23
Telefon (03) 95 19 01 3700 Rønne
Se iøvrigt vedtægterne for foreningen under afsnit B ovenfo

Fyns amt

Fyn

Selskabet til gamle fynske landbygningers registrering og bevarelse
Stiftet 1965. Ca. 20 medlemmer. Virkeområde: Fyn.
Henvendelse til formanden, lektor Annelise Lindhard
Byvejen 74
Telefon (09) 72 14 58 5620 Glamsbjerg

Assens

Assens og omegns Museumsforening
Stiftet 1952. Ca. 120 medlemmer. Virkeområde: Assens kommune. Formand: Direktør Arne B. Plum, Østergade 42, 5610 Assens. Telefon (09) 71 15 30/71 22 22.
Henvendelse til overassistent M.E. Clausen
Skovvej 2
Telefon (09) 71 11 90/71 12 91 5610 Assens

Assens, Broby

Se Vestfyns Hjemstavnsforening, nedenfor.

Broby

Foreningen til Værn af gamle Bygninger og Milieu i Brobyværk
Stiftet 1972. Ca. 65 medlemmer. Virkeområde: Broby kommune.
Henvendelse til formanden, fabrikant Kaj E. Nielsen
Brobyværk
Telefon (09) 63 20 91 5672 Broby

Egebjerg, Faaborg

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur for Sydfyn
Stiftet 1969. Ca. 200 medlemmer. Virkeområde: Egebjerg, Faaborg, Gudme og Svendborg kommuner.
Henvendelse til formanden, civilingeniør Erik Schulz
Bregmedalsvej 14
Telefon (09) 21 28 91 5700 Svendborg

Faaborg

Lyø Mølleforening
Stiftet 1972. Ca. 30 medlemmer. Virkeområde: Lyø sogn i Faaborg kommune.
Henvendelse til formanden, stud.ark. Søren Vadstrup
Polensgade 20, 4.tv.
2300 København S.

Glamsbjerg, Hårby

Vestfyns Hjemstavnsforening
Stiftet 1930. Ca. 700 medlemmer. Virkeområde: Assens, Broby, Glamsbjerg, Hårby, Tommerup og Årup kommuner.
Henvendelse til formanden, gårdejer Rasmus Halsted
Halstedgård
Vedtofte
Telefon (09) 45 10 98 5620 Glamsbjerg

Gudme — Se Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur for Sydfyn, ovenfor.

Langeskov, Nyborg, Ullerslev, Ørbæk

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur for Østfyn
Stiftet 1974. Ca. 70 medlemmer. Virkeområde: Langeskov, Nyborg, Ullerslev og Ørbæk kommuner.
Henvendelse til formanden, fhv. trafikminister Sv. Horn
Sprotoften 46
5800 Nyborg

Rudkøbing

Arbejdsgruppen for bygningsbevaring i Rudkøbing
Nedsat i 1975. Virkeområde: Rudkøbing by.
Henvendelse til arkitekt Jørgen Jensen
Ramsherred 66
5900 Rudkøbing

Svendborg — Se Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur for Sydfyn.

Tommerup, Årup — Se Vestfyns Hjemstavnsforening, ovenfor.

Ærøskøbing

Ærøskøbing byhistoriske forening
Stiftet 1965. Ca. 340 medlemmer. Virkeområde: Ærøskøbing kommune.
Henvendelse til formanden, forfatter Tove Kjærboe
Nørregade 6
Telefon (09) 52 12 39
5900 Rudkøbing

Sønderjyllands amt

Bov

Historisk forening for Vis Herred
Stiftet 1970. Ca. 350 medlemmer. Virkeområde: Bov kommune.
Henvendelse til formanden, overlærer Hans H. Bang
Padborgvej 27
Bov
Telefon (04) 67 16 18
6330 Padborg

Christiansfeld

Christiansfeld Kunst- og Museumsforening
Stiftet 1972. Ca. 150 medlemmer. Virkeområde: Christiansfeld kommune.

Henvendelse til formanden, viceborgmester Ilse Søgaard
Lysestøbervej 3
Telefon (04) 56 16 73 6070 Christiansfeld

Haderslev

Selskabet til bevarelse af gamle bygninger i Haderslev
Stiftet 1964. Ca. 140 medlemmer. Virkeområde: Haderslev kommune.
Henvendelse til formanden, seminarieadjunkt K. Eggers Hansen
Havgyden 41
Bæk
Telefon (04) 56 92 69 6100 Haderslev

Løgumkloster

Løgumkloster Miljøforening
Stiftet 1947. Ca. 125 medlemmer. Virkeområde: Løgumkloster kommune.
Henvendelse til formanden, højskoleforstander Jens Kr. Karup
Brorsonsvej 6
Telefon (04) 74 33 25 6240 Løgumkloster

Sønderborg

Bedre Bymiljø
Stiftet 1972. Ca. 125 medlemmer. Virkeområde: Sønderborg kommune.
Henvendelse til formanden, museumsinspektør J. Slettebo
Museet på Sønderborg slot
Telefon (04) 42 25 39 6400 Sønderborg

Aabenraa

Aabenraa byhistoriske forening
Stiftet 1959. Ca. 300 medlemmer. Virkeområde: Aabenraa kommune.
Henvendelse til formanden, skatterådsformand Svend Lejak
Skatterådet
Storegade 31
Telefon (04) 62 51 40/62 24 42 6200 Aabenraa

Foreningen til bevarelse af Løjt Land
Stiftet 1973. Ca. 500 medlemmer. Virkeområde: Løjt-halvøen i Aabenraa kommune.
Henvendelse til formanden, skibsingeniør Karl Lildholdt

Stennevej 10
Stollig
Telefon (04) 62 51 47 6200 Aabenraa

Ribe amt

Fanø

Fannikerdagen
Stiftet 1953. Ca. 450 medlemmer. Virkeområde: Fanø kommune.
Henvendelse til formanden, cand.pharm. Svend Kallesen
Fyrrevej 3
Telefon (05) 16 22 97 6720 Nordby, Fanø

Ribe

Antikvarisk Selskab
Stiftet 1958. Ca. 350 medlemmer. Virkeområde: Ribe kommune.
Formand: Mag.art. Kirsten Agerbæk, Sortebrødregade 9,
6760 Ribe. Telefon (05) 42 22 30.
Henvendelse til antikvar Mogens Bencard
Overdammen 10
Telefon (05) 42 08 14 6760 Ribe

Arbejdsgruppe for Ribe by
Oprettet 1975. Gruppen består af repræsentanter for Ribe Turistforening, Antikvarisk samling, Ribe forskønnelseskomité, Ribe håndværkerforening, Ribe handelstandsforening samt Ribe byplanudvalg. Gruppen har bl.a. til opgave at rådgive og informere ejere af bevaringsværdige huse om mulighederne for at opnå støtte.
Henvendelse til antikvar Mogens Bencard,
Overdammen 10
Telefon (05) 42 08 14 6760 Ribe

Varde

Bevaringsforeningen for Varde
Stiftet 1975. Ca. 50 medlemmer. Virkeområde: Varde kommune.
Henvendelse til formanden, lektor Jørgen Krog-Jensen
Karinevej 26
Telefon (05) 22 28 76 6800 Varde

Vejle amt

Fredericia

Fredericia-Fonden - lokalforening for bygnings- og landskabskultur

Stiftet 1973. Ca. 65 medlemmer. Virkeområde: Fredericia kommune.
Henvendelse til formanden, lektor Otto Herskind Jørgensen
Fårbækvej 8
Egum
Telefon (05) 95 74 26 7000 Fredericia

Gedved — Se museumsforeningen for Skanderborg og omegn under Århus amtskommune, nedenfor.

Gedved/ Horsens

Voer Herreds Samfund
Stiftet 1971. Ca. 80 medlemmer. Virkeområde: Horsens, Gedved og Skanderborg kommuner.
Henvendelse til formanden, F. Willesen
Skanderborgvej 9
Telefon (05) 66 50 44 8751 Gedved

Bedre Bymiljø i Horsens
Stiftet 1974. Ca. 100 medlemmer. Virkeområde: Horsens kommune. Formand: Professor, dr.phil. Otto Norn, Allégade 45, 8700 Horsens, Telefon (05) 62 51 32.
Henvendelse til sekretæren, arkitekt m.a.a. Erik Wibroe
Søndergade 37
Telefon (05) 62 57 30 8700 Horsens

Kolding

Forskønnelsesselskabet for Kolding og omegn
Stiftet 1962. Ca. 120 medlemmer. Virkeområde: Kolding kommune.
Henvendelse til formanden, K. Hegnet-Larsen
Asmus Philipsensvej 5
Telefon (05) 52 64 53 6000 Kolding

Ringkøbing amt

Ringkøbing

Foreningen til Bevaring af Ringkøbing By's Særpræg
Stiftet 1963. Ca. 100 medlemmer. Virkeområde: Ringkøbing kommune.
Henvendelse til formanden, arkitekt m.a.a. Ejvind Draiby
Reberbanen 2
Telefon (07) 32 04 88 6950 Ringkøbing

Herning

Herningholms Venner

Stiftet 1974. Ca. 50 medlemmer. Virkeområde: Herningholms Herregård, Herning kommune.

Henvendelse til formanden, direktør C. Sander
Bredgade 19
7400 Herning

Århus amt

Samsø

Arbejdsudvalget for stiftelse af en bevaringsforening på Samsø

Henvendelse til udvalget ved arkitekt m.a.a. Helmer Remark
Vadstrupgård
8791 Tranebjerg
Samsø

Skanderborg

Museumsforeningen for Skanderborg og omegn

Stiftet 1952. Ca. 220 medlemmer. Virkeområde: Skanderborg og Hørning kommuner, Yding og Voerladegård sogne i Gedved kommune, Daver sogn i Ry kommune, Stoering og Stjær sogne i Galten kommune.

Henvendelse til formanden, overlærer Niels Gjesing
Engholmsvej 29
Telefon (06) 52 05 84 8660 Skanderborg

Se Voer Herreds Samfund under Vejle amt, ovenfor.

Århus

Foreningen for bykultur i Århus

Stiftet 1967. Ca. 145 medlemmer. Virkeområde: Århus kommune.

Henvendelse til formanden, arkitekt m.a.a. Jørgens Malling
Guldsmedegade 17
Telefon (06) 13 90 00 8100 Århus C.

Se foreningens vedtægter under afsnit 1, d, ovenfor.

Viborg amt

Skive

Miljøforeningen for Skive og omegn

Stiftet 1974. Ca. 100 medlemmer. Virkeområde: Skive kommune.

Henvendelse til formanden, salgschef Bent Kristensen
Bøgevænget 2
Telefon (07) 52 22 70/52 38 00 7800 Skive

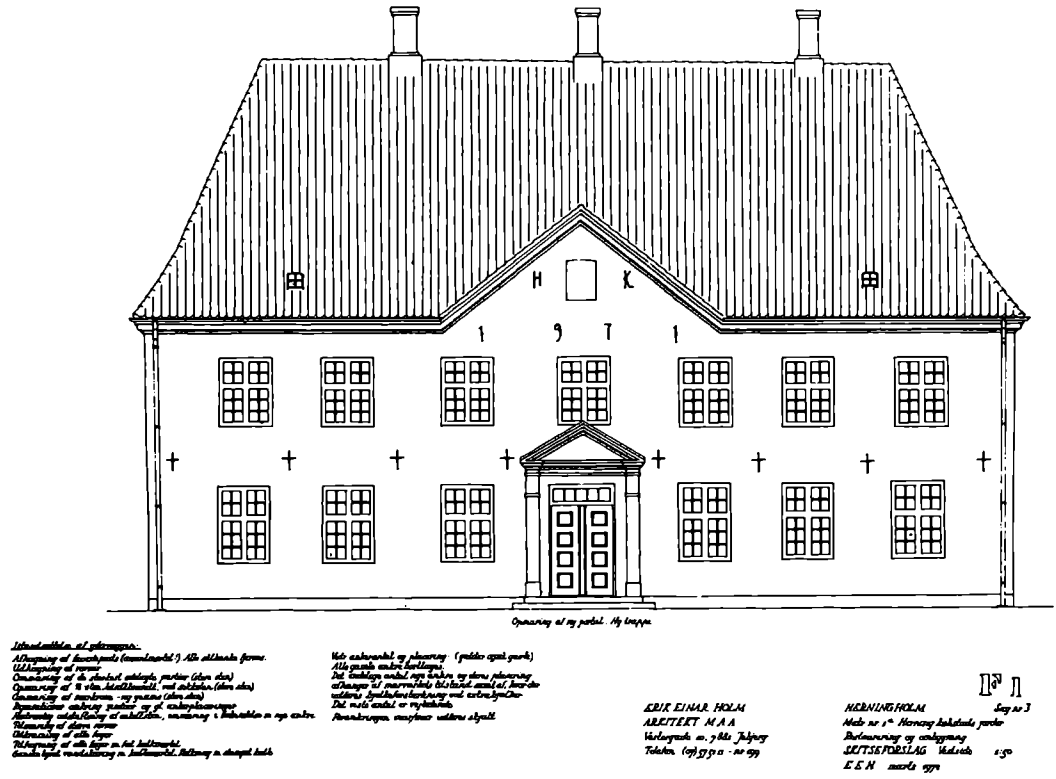

- Herregården Herningholm, opført ca. 1580 og senere. Fredet i klasse B. Købt af Herning kommune og overdraget til et fond. Omfattende istandsættelse forestår med tilskud fra kommunen (1 mill. kr.), Tuborgfonden (500.000 kr.), 5 banker og sparekasser (ialt knapt 1,5 mill. kr.), diverse gaver samt Entreprenør H.J. Henriksen og hustru Camilla Henriksens Fond og Fonden til Fædrelandets Vel (se kap. III, Landsdækkende legater, afsnit C, 4 og 8).

Thisted

Foreningen til bevarelse af Stenbjerg Landingsplads

Stiftet 1972. Ca. 100 medlemmer. Virkeområde: Nørhå sogn i Thisted kommune.

Henvendelse til formanden, prof., dr.med. Knud Skadhauge
Kystvej 17
Telefon (03) 19 04 33 3050 Humlebæk

Viborg

Viborg-Fonden, lokalforeningen for bygnings- og landskabskultur

Stiftet 1950. Ca. 50 medlemmer. Virkeområde: Viborg kommune

Henvendelse til formanden, museumsinspektør Peter Seeberg
Stiftsmuseet
Telefon (06) 62 33 46 8800 Viborg

Ålestrup

Se Foreningen til Levendegørelse af Landsbykulturen i Vesthimmerland under Nordjyllands amt, nedenfor.

Nordjyllands amt

Farsø

Foreningen til Levendegørelse af Landsbykulturen i Vesthimmerland

Stiftet 1971. Ca. 60 medlemmer. Virkeområde: Farsø, del af Løgstør og Aalestrup kommuner. Formand: Frederik Dalsgaard, Knudstrup pr. 9620 Aalestrup. Telefon (08) 64 52 39.

Henvendelse til sekretæren, Kjeld Stephansen
9640 Farsø

Frederikshavn

Frederikshavn Museumsforening og Bangsbomuseet

Stiftet 1946. Ca. 200 medlemmer. Virkeområde: Frederikshavn kommune. Formand: Karen Andersen, Ørnevej 34, 9900 Frederikshavn. Telefon (08) 42 08 75

Henvendelse til sekretæren, museumsinspektør Peter Laursen
Bangsbomuseet
Telefon (08) 42 34 89 9900 Frederikshavn

Hirtshals, Hjørring

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Hjørringområdet

Stiftet 1969. Ca. 140 medlemmer. Virkeområde: Hjørring med omliggende kommuner. Formand: Stadsbibliotekar Bodil Christensen, Hjørring bibliotek, Museumspladsen, 9800 Hjørring. Telefon (08) 92 13 00.

Henvendelse til sekretæren, have- og landskabsarkitekt
Ajs Dam
Ifversensvej 12
Telefon (08) 92 19 45 9800 Hjørring

Hobro — Hobro forening for bevaringsværdige bygninger og landskaber
Stiftet 1976. Ca. 30 medlemmer. Virkeområde: Hobro kommune.
Henvendelse til formanden, fru Anna Holm
Skovvej 18
Telefon (08) 52 33 10 — 9500 Hobro

Løgstør — Se Foreningen til Levendegørelse af Landsbykulturen i Vesthimmerland, ovenfor.

Løkken-Vrå — Se Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Hjørring-området, ovenfor.

Nibe — Kulturhistorisk Forening for Nibe og omegn
Stiftet 1972. Ca. 200 medlemmer. Virkeområde: Nibe kommune.
Henvendelse til sekretæren, lærer Even Christensen
Valmuevangen 1
Telefon (08) 35 18 47 — 9240 Nibe

Skagen — Foreningen for bygnings- og landskabskultur i Skagen
Stiftet 1973. Ca. 120 medlemmer. Virkeområde: Skagen kommune.
Henvendelse til formanden, stadsingeniør E. Ravn
Bertelsvej 14
9990 Skagen
Telefon (08) 44 32 29/44 15 00 Lokal 33

Lokale bevaringsfonde

A Introduktion

Om de lokale bevaringsfondes arbejde, deres karakter og betydning iøvrigt gælder stort set, hvad der er anført i afsnit A under Lokale bevaringsforeninger ovenfor, men med det særlige aspekt, at fondenes hovedopgave naturligvis vil være at yde økonomisk støtte til bevaringsformål.

De midler, de lokale fonde råder over, varierer meget fra sted til sted; også med hensyn til de betingelser,

der knyttes til den økonomiske støtte, og i denne støttes karakter er der store variationer.

Det samme gælder graden af den kommunale indflydelse, hvorom henvises til afsnit D under Kommunerne ovenfor, og de der gengivne eksempler på vedtægter. Det er denne omstændighed, der har medført, at der i fortegnelsen nedenfor under afsnit C ikke er sondret på den ene side mellem de bevaringsfonde, som er - eller næsten er - "hel-kommunale" (d.v.s. at alle midlerne kommer fra kommunen, som også gennem beslutning fra kommunalbestyrelsen, godkendelse fra kommunalbestyrelsen eller eventuelt gennem et flertal af kommunens repræsentanter i bestyrelsen har den afgørende indflydelse på midlernes anvendelse), og på den anden side de fonde, hvor der enten ikke findes - eller eventuelt kun er en mindre - kommunal indflydelse.

Som det også fremgår af afsnit D under Kommunerne ovenfor, er det under tiden således, at alt det private ideelle bevaringsarbejde kanaliseres gennem en bevaringsfond, medens der i andre tilfælde - og vel nok som oftest - såvel findes et bevaringsfond som en bevaringsforening med den konsekvens, at fondet udelukkende tager sig af de økonomiske støtteopgaver. I enkelte tilfælde er der indbygget en fond i vedtægterne for den pågældende bevaringsforening, således som det fremgår af vedtægtseksemplerne fra foreningerne i Farum og i Århus, afsnit B under Lokale bevaringsforeninger. Såvidt muligt er sådanne fonde medtaget i oversigten nedenfor, men iøvrigt fremgår den organisatoriske opbygning af den lokale bevaringsindsats ved at sammenholde oplysningerne i fortegnelsen over lokale bevaringsforeninger med fortegnelsen over lokale bevaringsfonde.

På samme måde som det er tilfældet med de lokale bevaringsforeninger kan man under eet for så vidt angår bevaringsfondene fastslå, at disses arbejde for at beskytte værdifulde bygninger m.m. er af stor betydning for bevaringsarbejdet, bl.a. fordi det er forholdsvis store beløb, som gennem fondene kanaliseres til konkrete bevaringsprojekter.

Med hensyn til eksempler på vedtægter for lokale beva-

ringsfonde henvises til de eksempler fra Viborg, Dragør, Rønne, Tønder, Køge og Fåborg, som er gengivet i afsnit D under Kommunerne.

For så vidt angår visse skattemæssige spørgsmål henvises til afsnit A under Selvejende institutioner.

B Ansøgninger, almindelige retningslinier

Det er ikke muligt at give en fuldstændig og dækkende vejledning for, hvilke oplysninger, der skal medfølge en ansøgning, når der ikke findes specielle ansøgningsskemaer.

Det vil dog i alle tilfælde være væsentligt at give følgende oplysninger:

1) Den pågældende bygnings art, dens beliggenhed, matrikelnummer og eventuelt dens alder og historie.

2) Hvorvidt bygningen er/ønskes fredet, eller hvorfor den anses for bevaringsværdig. Hvis bygningen ikke er fredet, kan ansøgningen eventuelt bilægges en erklæring fra Det særlige Bygningssyn eller fra Nationalmuseets 2. afdeling om bygningens arkitektoniske, kulturhistoriske eller miljømæssige værdier eller om eventuelle andre kvaliteter, som gør bygningen bevaringsværdig.

3) Endvidere bygningens ejerforhold og eventuelt oplysninger om ejerens økonomiske forhold.

4) Beskrivelse af det arbejde, der ønskes udført - eventuelt vedlægges tegninger af projektet - med et overslag over omkostningerne.

5) Hvor meget der søges, samt eventuelt hvordan resten finansieres, herunder om der er opnået - eller søgt - støtte fra anden side.

C Indledende bemærkninger til oversigt over lokale bevaringsfonde

Oplysningerne om de lokale bevaringsfonde, som bringes i fortegnelsen nedenfor, er indsamlet i 1975 på grundlag af et til dette brug udsendt spørgeskema om:

1) fondets eller legatets navn og adresse,
2) formål,
3) kapital,
4) under hvilke former der kan ydes støtte, og om der er knyttet særlige betingelser til eventuel støtte,
5) om der skal anvendes specielt ansøgningsskema, om der kræves visse grundlæggende oplysninger af ansøgeren, og om der eksisterer en ansøgningsfrist.

Mangler en eller flere af disse punkter i opstillingen nedenfor, er årsagen, at det ikke har været muligt at tilvejebringe oplysninger herom. Dog gælder, at hvis det ikke er angivet, at der findes en ansøgningsfrist, kan ansøgning indsendes hele året; og i mangel af modstående oplysning skal der ikke anvendes særligt ansøgningsskema.

Om udsendelsen af spørgeskemaerne gælder, hvad der er anført ovenfor under Lokale bevaringsforeninger, afsnit 3.

Opstillingen af fondene er sket på grundlag af amtsinddelingen og under de respektive amter på basis af kommunerne i alfabetisk rækkefølge.

Der er alene medtaget fonde eller legater, hvis hovedformål, eller i hvert fald væsentligste formål, det er at yde støtte til bygningsbevaringsopgaver. Lokale legater, som omfatter støtte til kulturelle formål i almindelighed, og hvoraf der eksisterer et ikke ringe antal, er således ikke medtaget i oversigten.

Heller ikke fonde, der er oprettet med henblik på en enkelt eller enkelte bestemte bygninger, er i almindelighed medtaget.

For så vidt angår kommuner, henvises til punkt A i dette afsnit samt til Kommunerne ovenfor, især afsnit C. Det skal dog bemærkes, at en række kommuner yder støtte til konkrete bevaringsopgaver i form af særlige bevillinger fra kommunalbestyrelsen, som enten hidrører fra kommunens disponible midler i almindelighed som f.eks. i Bogense kommune, eller eventuelt, som det er tilfældet i Københavns kommune og Ribe kommune, jfr. afsnit D under Kommunerne, fra et særligt rådighedsbeløb, der årligt afsættes til dette formål. Disse kommuner er ikke medta-

get i oversigten nedenfor, der således for så vidt angår kommunerne er begrænset til de, der har oprettet egentlige bevaringsfonde, hvis midler er adskilt fra de kommunale kasser.

Der er registreret ialt ca. 30 lokale bevaringsfonde. For så vidt angår ca. 2/3 af disse er tilvejebragt oplysninger om den kapital, de råder over. Det fremgår heraf, at den samlede kapital udgør ca. 6,8 mill. kr. Heraf vedrører imidlertid 2,1 mill. kr. Rislum-fondet i Sønderjylland og 1 mill. kr. bevaringsfonden i Århus kommune. De resterende ca. 2 mill. kr. fordeler sig mellem de øvrige fonde, der har givet oplysning om deres formuer med 300.000 kr. som den største og 4000 kr. som den mindste kapital. Blandt disse er Brøndums legat i Skagen på 1 mill. kr.

Som det er tilfældet med hensyn til bevaringsforeningerne, er et meget stort antal af fondene oprettet i tiden efter 1970 og især i løbet af det seneste par år.

D Oversigt og adresser for lokale bevaringsfonde

København — Københavns kommune, se under Kommunerne, afsnit D, 2.

Københavns amt

Dragør — Dragør Byfond

Fonden er stiftet i 1972, og yder økonomisk støtte til bevarelse af bygningerne i Dragør gamle bydel.
Formand: Arkitekt m.a.a. H. Dahlman Olsen, Wiedersvej 16, 2791 Dragør. Telefon (01) 53 06 50.
Kapital: Ca. 125.000 kr.
Støtte ydes som tilskud eller som lån med prioritet til nedsat rente, og ansøgning, der bilægges tilbudsmateriale angående det ansøgte bygningsarbejde, sendes til sekretæren:
Adresse: Arkitekt m.a.a. Povl Abrahamsen, Forvaltning for kultur og byplan
Stationsvej 7
Telefon (01) 53 21 11 — 2791 Dragør
Se vedtægterne under Kommunerne, afsnit D, 3.

Store Magleby Landsbys Bevaringsfond

Fonden er stiftet i 1973, og yder økonomisk støtte og rådgivning til borgere og kommunen med henblik på bevaring af Store Magleby Landsbys gamle bygninger.
Formand: Gartner Arne Petersen, Kinkelgade 50, St. Magleby, 2791 Dragør. Telefon (01) 53 05 21.
Kapital: Ca. 150.000 kr.
Støtte ydes som tilskud eller som lån med prioritet til nedsat rente, og ansøgning, der bilægges tilbudsmateriale i tilfælde af bygningsarbejder, sendes til sekretæren:
Adresse: Arkitekt m.a.a. Povl Abrahamsen
Forvaltning for kultur og byplan
Stationsvej 7
Telefon (01) 53 21 11
2791 Dragør

Frederiksborg amt

Farum

Fonden til bevaring af gamle bygninger i Farum

Fonden er stiftet i 1974 og yder støtte til bevaring af bygninger, bybilleder og landskaber i Farum kommune eller til erhvervelse af bygninger eller arealer, der derefter kan sættes i den stand, det skønnes hensigtsmæssigt for formålet samt pålægges klausuler, der sikrer deres bestående.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Fru Ruth Riis-Hansen
Farumgaard
Telefon (02) 95 23 34
3520 Farum

Arbejdsfonden for Farum Naturpark

Fonden er stiftet i 1968 og yder støtte til bevaring, vedligeholdelse, restaurering, jordkøb, videresalg med fredningsklausul m.v.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Arkitekt m.a.a. O. Damm Sørensen
"Gammelgaard"
Telefon (02) 95 04 61
3520 Farum

Roskilde amt

Køge

Køge-Fonden

Fonden er stiftet i 1936 og yder bl.a. støtte til restaurering, vedligeholdelse af gamle bygninger af kulturhistorisk værdi i Køge kommune, navnlig hvor ejeren ikke selv kan udrede de dermed forbundne udgifter. I særlige tilfælde kan fonden erhverve sådanne bygninger. Fonden kan desuden i samarbejde med byråd, museum og andre institutioner deltage i vedligeholdelse eller genskabelse af miljøer i Køge kommune, som vil være af betydning for byens eller egnens historiske præg.

Formand: Arkitekt m.a.a. Åge Madsen, Tøxensvej 19, 4600 Køge. Telefon (03) 65 03 21.

Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til sekretæren:

Adresse: Arkitekt m.a.a. Karsten Vibild
Kirkestræde 14-16
Telefon (03) 65 57 26 4600 Køge

Køge-Fondens Lånefond

Fonden er stiftet i 1975, og yder støtte til restaurering og vedligeholdelse af ejendomme, hvorpå der i medfør af bygningsvedtægt for Køge købstad af 1963, § 22 eller andre tilsvarende senere bestemmelser er tinglyst bestemmelser om byrådets godkendelse af bygningers ydre fremtræden.

Kapital: Ca. 100.000 kr.

Støtte ydes som lån, og ansøgning sendes til:

Adresse: Arkitekt m.a.a. Karsten Vibild
Kirkestræde 14-16
Telefon (03) 65 57 26 4600 Køge

Se iøvrigt om fondens statutter under Kommunerne, afsnit D,3.

Roskilde

Sct. Jørgensbjerg-fonden

Fonden er stiftet i 1973 og har til formål at sikre gennemførelsen af bevaringsplanen for Sct. Jørgensbjerg-området i Roskilde kommune.

Kapital: Ca. 100.000 kr.

Støtte ydes som 10 årige lån med prioritet. Lån ydes normalt kun til differencen mellem normale vedligeholdelsesudgifter og vedligeholdelsesudgifter, når bevaringsplanens forskrift-

er skal efterleves. Ansøgning om støtte sendes til:
Adresse: Roskilde Byråd Rådhuset
Telefon (03) 35 33 00 4000 Roskilde

Bornholms amt

Rønne

Rønne Bevaringsfond

Fonden er stiftet i 1973, og yder økonomisk støtte til restaurering af bevaringsværdige huse i Rønne.
Kapital: Ca. 100.000 kr.
Støtte, der ydes som tilskud eller lån til nedsat rente, for udsætter at bevaringsdeklaration tinglyses på ejendommen.
Ansøgning om støtte sendes til formanden:
Adresse: Overlæge Johannes Thoms Storegade 23
Telefon (03) 95 19 01 3700 Rønne

Fyns amt

Fyn

Fondet til fynske Kulturminders Bevaring

Fondet er stiftet i 1960, og har til formål at virke for bevaring af kulturminder på Fyn, hvad enten det drejer sig om bygninger, områder eller andet. Fondet kan i dette øjemed såvel selv erhverve og drive fast ejendom m.v., som yde støtte - herunder af økonomisk karakter - til foreninger og institutioner.
Adresse: Museumsinspektør Niels Oxenvad
Odense Bys Museer
Jernbanegade 13
Telefon (09) 12 05 74 5000 Odense

Assens

Fonden til fremme og bevaring af bygningskultur

Fonden er stiftet i 1967, og har til formål at fremme og bevare bygningskultur inden for Assens kommune.
Kapital: 250.000 kr.
Formand: Landsretssagfører Ove Bisgård, Korsgade 2, 5610 Assens. Telefon (09) 71 16 40.
Støtte ydes som tilskud eller lån, og ansøgning, der må indeholde beskrivelse af reparationens eller ombygningens art samt overslag over byggeudgifter, sendes til:
Adresse: Fonden for fremme og bevaring af bygningskultur

c/o Haandværker-
Sparekassen
Østergade 34
Telefon (09) 71 10 46 5610 Assens

Assens Kommunes Jubilæumsfond
Fonden er stiftet i 1974 og yder støtte til ejere af bevaringsværdige huse inden for Assens kommune.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til:
Adresse: Assens kommunalbestyrelse Rådhuset
Telefon (09) 71 13 31 5610 Assens

Bogense

Bogense kommune, se under Kommunerne, afsnit D, 2.

Faaborg

Faaborg-Fondet
Fondet er stiftet i 1943, og har til formål "at værne det gamle og sætte skik på det nye" i Faaborg og dens nærmeste omegn. Kapital: Ca. 100.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Direktør H.L. Brønner Nyborgvej 125
5600 Faaborg
Se iøvrigt fondets vedtægter under Kommunerne, afsnit D, 3.

Fonden til Bevaring af ældre Bygninger i Faaborg
Fonden er stiftet i 1925, og har til formål at bevare og vedligeholde sådanne bygninger i Faaborg, som ved deres ælde eller bygningsmåde må anses for at have kulturhistorisk interesse.
Bestyrelse: Faaborg Spare- og Laanekasses direktion.
Kapital: Ca. 300.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til:
Adresse: Faaborg Spare- og Lånekasse
Torvet 6
Telefon (09) 61 00 04 5600 Faaborg

Langeskov, Nyborg

Fonden til bevaring af værdifulde gamle bygninger og miljøer i de østfynske kommuner
Fonden er stiftet i 1975, og yder støtte til bevaring af bevaringsværdige bygninger inden for Nyborg kommune og nabo-

kommuner. Ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Fhv. trafikminister Sv. Horn
Sprotoften 46
5800 Nyborg

Nyborg

Nyborg kommunes bevaringsfond

Fonden er stiftet i 1973, og yder støtte til bevarings- og restaureringsopgaver inden for Nyborg kommune.
Kapital: Ca. 100.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til:
Adresse: Nyborg kommunalbestyrelse Rådhuset
Telefon (09) 31 19 00 5800 Nyborg

Rudkøbing
Tranekær
Sydlangeland

Fonden til bevarelse af gamle huse på Langeland og Strynø

Fonden er stiftet i 1967, og har til formål at virke for bevaring af gamle huse og bybilleder på Langeland og Strynø inden for Rudkøbing, Tranekær og Sydlangeland kommuner.
Kapital: Ca. 4.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til forretningsføreren:
Adresse: Landsretssagfører A. Trolle-Christensen
Brogade 7
5900 Rudkøbing

Ullerslev, Ørbæk

Se Fonden til bevaring af værdifulde gamle bygninger og miljøer i de østfynske kommuner, ovenfor.

Ærøskøbing

Ærøskøbing-Fonden

Fonden er stiftet i 1944, og har til formål at bevare såvel de gamle bygninger i Ærøskøbing som byens helhedspræg i den oprindelige eller så nært som muligt oprindelige skikkelse. Fonden rådgiver, vejleder og yder økonomisk støtte i forbindelse hermed inden for Ærøskøbing kommune.
Kapital: 24.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Fuldmægtig Jørgen Svarer Søndergade 61
Telefon (09) 52 13 30 5970 Ærøskøbing

Sønderjyllands amt

Rislum-Fonden

Fonden er stiftet i 1967, og har til formål at støtte kulturelle formål mellem Kongeåen og Ejderen.
Kapital: Ca. 2,1 mill. kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Bankbestyrer, civiløkonom M.P. Larsen
Rislumhus
Hareskovvej 88
Telefon (01) 28 57 77 2700 Brønshøj

Bredebro

Ballum-Enges Forskønnelsesfond

Fonden er stiftet i 1973, og har til formål at istandsætte, vedligeholde og drive de gamle bevandingsmøller i Ballum-Enge (Bredebro kommune), at værne egnens særprægede vestslesvigske landskabskultur, samt gennem oplysning at arbejde for vestegnens bygningsmæssige og kulturelle egenart.
Kapital: Ca. 10.000 kr.
Henvendelse til formanden:
Adresse: Digegreve, gårdejer Niels Lorenzen
Ballum Østende 13
Telefon (04) 74 63 72 6780 Skærbæk

Haderslev

Støttefond til bevarelse af ældre bygninger i Haderslev kommune

Fonden er stiftet i 1974, og yder økonomisk støtte til de ejere, som ikke har mulighed for at afholde den merudgift til reparationer, som måtte følge af den deklaration, der på grundlag af bygningsvedtægtens § 22 er lagt på deres ejendom.
Kapital: 20.000 kr.
Støtte ydes som rente- og afdragsfrit lån, som forfalder, når ejendommen afhændes. Ansøgningsskema fås ved henvendelse til nedennævnte adresse:
Adresse: Seminarieadjunkt K. Eggers Hansen
Havgyden 41
Bæk
Telefon (04) 56 92 69 6100 Haderslev

Sønderborg

Bedre Bymiljøs Bevaringsfond

Fonden er stiftet i 1974, og yder støtte til vedligeholdels af gamle huse samt fastholdelse af ældre bygningers og bydeles præg i Sønderborg kommune.
Formand: Museumsinspektør J. Slettebo, Museet på Sønderborg slot, 6400 Sønderborg. Telefon (04) 42 25 39.
Kapital: Ca. 12.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til kassereren
Adresse: Murermester Chr. Paulsen Løngang 7
6400 Sønderborg

Tønder

Tønder-Fonden

Fonden er stiftet i 1962, og har til formål at virke for bevarelse af gamle huse og gadebilleder i Tønder by.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Apoteker Hans-Iver Toft Østergade 1
Telefon (04) 72 11 15 6270 Tønder
Se iøvrigt fondets vedtægter under Kommunerne, afsnit D, 3.

Aabenraa

Aabenraa byhistoriske forenings bevaringsfond

Fondens formål er at virke for bevarelse af gamle huse og gadebilleder i Aabenraa kommune.
Kapital: Ca. 100.000 kr.
Støtte ydes som rentefri lån, og ansøgning sendes til:
Adresse: Afdelingsarkitekt K.A. Flade
Bygningsinspektoratet
Rådhuset
Telefon (04) 62 12 00/62 38 75 6200 Aabenraa

Ribe amt

Fanø

Fonden Gamle Sønderho

Fonden er stiftet i 1928, og yder støtte til bevaring af de gamle huse i Sønderho, Fanø kommune.
Støtte ydes som lån, der er afdragsfrie i 10 år, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Arkitekt m.a.a. Einar Anthon
Vandtårnsvej 10 A
Telefon (02) 81 00 60/13 99 38 3460 Birkerød

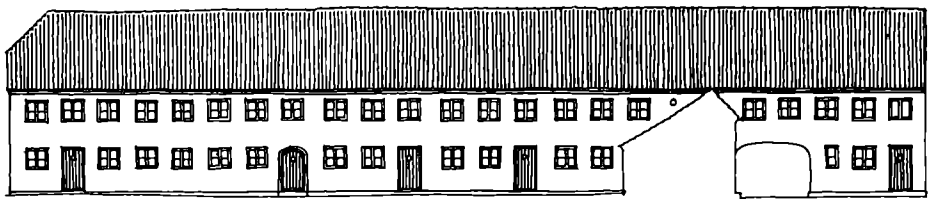

Opstalt mod have og gaard

Opstalt mod Fiskergade

ERIK EINAR HOLM
ARKITEKT M. A. A.
Vestergade 10 — Jebjerg
7870 Roslev - Tlf. (07) 57 41 99

Ribe, Overdammen 5 Matr nr 449 a og b
APOTEKERGAARDEN
FISKERGADELÆNGEN
Længesider EFTER OMBYGNING 1:200
E.E.H. 27.06.1974 P. 74

■"Det gamle Apothek i Ribe", fredet i klasse A med bevaringsdeklaration, og omfattet af bevarende tinglysning efter bygningsfredningsloven, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, D, afsnit 2, 3 og 10. Bygningen er gennemgribende restaureret i 1973/75, bl.a. med støtte fra kommunen, lån fra Statens Bygningsfredningsfond (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, C, afsnit 5) og tilskud - foruden fra lokale pengeinstitutter - fra Det særlige Bygningssyn (jfr. kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, 2) og fra Fonden til Fædrelandets Vel (jfr. kap. III, Landsdækkende legater, C, 8).

Ribe

Ribe kommune, se under Kommunerne, afsnit D, 2.

Det gamle Præg
Oprettet til bevaring af Ribe bys historiske præg.
Formand: Antikvar Mogens Bencard, Overdammen 10, 6760 Ribe.
Telefon (05) 42 08 14.

Støtte ydes som tilskud eller rente- og afdragsfrit lån, der forfalder til betaling, hvis ejendommen forsømmes, og ansøgning sendes til:
Adresse: Ribe Turistforening Overdammen 5
Telefon (05) 42 15 00 6760 Ribe

Ribe forskønnelseskomité
Komiteen er oprettet i 1842, og har til formål at fremme etablering af grønne områder samt spadseregange, og at støtte formål inden for bypleje, herunder bygningsrestaurering i Ribe by.
Kapital: Ca. 50.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Amtsfuldmægtig H. Andrup Puggårdsgade 3
Telefon (05) 42 24 11 6760 Ribe

Rislumfonden, se under Sønderjyllands amt, ovenfor.

Århus amt

Ebeltoft

Ebeltoft-Fonden
Fonden er stiftet i 1932, og yder støtte til ejere af gamle bevaringsværdige huse i Ebeltoft kommune.
Kapital: Ca. 35.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Ingeniør Erik S. Bergtorp Ndr. Strandvej 14
Telefon (06) 34 11 14 8400 Ebeltoft

Mariager

Selskabet til Bevarelse af gamle Bygninger i Mariager A/S
Selskabet er stiftet i 1962, og dets formål er at opkøbe, restaurere og videresælge med bevaringsdeklaration samt at støtte reparations- og restaureringsarbejder på bevaringsværdige huse inden for Mariager kommune.
Aktiekapital: 50.000 kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Dommer Ebbe Nielsen Klosteret
Telefon (08) 54 10 22 9550 Mariager

Randers

Fonden til bevaring af gamle bygninger i Randers kommune
Fonden, der er reorganiseret i 1974, har til formål at bi-

drage til bevarelse af kulturhistoriske og æstetisk værdifulde bygninger og gadepartier i Randers kommune.
Formand: Advokat Niels Grønbæk, Rådhusstræde 2, 8900 Randers. Telefon (06) 42 93 33.
Støtte ydes som tilskud eller lån, og ansøgning sendes til sekretæren:
Adresse: Museumsinspektør Bjørn Stürup
Kulturhistorisk museum
Stemannsgade 2
Telefon (06) 42 86 55 8900 Århus

Århus

Bevarings- og Restaureringsfonden

Fonden er oprettet i 1968, og yder støtte til foreninger og institutioner, som søger at løse bevarings- og restaureringsopgaver i Århus kommune.
Kapital: Ca. 2 mill. kr.
Støtte ydes som lån eller tilskud, og ansøgning sendes til:
Adresse: Århus byråd Rådhuset
Telefon (06) 13 20 00 8000 Århus C.

Viborg amt

Skive

Fonden til bevaring af værdifulde gamle bygninger og Miljøer i Skive og Omegn

Fonden er stiftet i 1974, og yder bl.a. støtte til bevaring af bygninger, bybilleder og landskaber i Skive kommune.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til formanden:
Adresse: Salgschef Bent Kristensen Bøgevænget 2
Telefon (07) 52 22 70/52 38 00 7800 Skive

Viborg

Viborg byråds fond vedrørende bevarelse af gamle bygninger i Viborg kommune

Fonden er oprettet i 1974, og har til formål at sikre og bevare ejendomme i Viborg kommune, der er fredede i henhold til lov om bygningsfredning, og ejendomme, for hvilke der i overensstemmelse med bygningsvedtægtens bestemmelser - § 22 - er sket tinglysning om bebyggelsens ydre fremtræden. Fondets midler kan også anvendes til dækning af udgifter ved særlig konsulentbistand, herunder arkitektbistand.
Kapital: 150.000 kr., der årligt forøges med 150.000 kr.

Støtte ydes både som lån og tilskud, og ansøgning sendes til
Adresse: Byrådets byplanudvalg Stadsingeniørens kontor
Nytorvgyde 3
Telefon (06) 62 22 00 8800 Viborg
Se iøvrigt fondens vedtægter under Kommunerne, afsnit D, 3.

Nordjyllands amt

Nibe

Fonden til bevaring af værdifulde gamle bygninger og miljøer i Nibe kommune

Fonden er oprettet i 1975, og yder støtte til bevaring af gamle bygninger og miljøer i Nibe kommune.
Støtte ydes som tilskud eller lån, og ansøgning sendes til:
Adresse: Lærer Evan Christensen Valmuevangen 1
Telefon (08) 35 18 47 9240 Nibe

Skagen

Brøndums legat

Legatet er stiftet i 1933, og 1/4 af nettoprovenuet kan anvendes til veldædige formål til gavn for Skagen og dens befolkning.
Kapital: Ca. 1 mill. kr.
Støtte ydes som tilskud, og ansøgning sendes til:
Adresse: Skagen byråd Administrationsbygninge
Telefon (08) 44 15 00 9990 Skagen

Ålborg

Selskabet til bevarelse af gamle Aalborghuse

Selskabet er stiftet i 1964, og har til formål at købe, vedligeholde og bevare gamle bygninger i Aalborg, som anses for at have kulturhistorisk værdi.
Formand: Direktør Helge Drescher, Blegdalsparken 43, 1. sal, 9000 Ålborg. Telefon (08) 18 03 48.
Adresse: Selskabet til bevarelse af gamle Aalborghuse
Fjordgade 21
Telefon (08) 13 36 66 9000 Ålborg

Selvejende institutioner

A Introduktion

1. Årsag til oprettelse

Som det er nævnt ovenfor bl.a. under kommunerne oprettes der på lokal basis under tiden selvejende institutioner med det formål at gennemføre en konkret bevaringsopgave.

Baggrunden for at oprette en sådan institution er som regel, at der ikke findes en lokal bevaringsfond, og at initiativtageren, f.eks. den lokale bevaringsforening, ikke på længere sigt har planer om selv at påtage sig andre konkrete bevaringsopgaver.

Årsagen kan også være, at man ved at oprette en særlig selvejende institution kan fastlægge en hel præcis ramme for anvendelsen af midler, der kommer ude fra, og således ansøge om en sådan "øremærket" støtte. Yderen af støtten, f.eks. det offentlige, får på den måde sikkerhed for, at støtten anvendes til formålet, hvorimod der, hvis denne tilgår en bevaringsforening - eller eventuelt en allerede eksisterende bevaringsfond - umiddelbart vil bestå en - i hvert fald teoretisk - mulighed for støttens sammenblanding med andre midler, med en deraf følgende usikkerhed med hensyn til om støtten vil blive anvendt i overensstemmelse med forudsætningerne.

2. Skattemæssige spørgsmål

Om en konkret bevaringsopgave gennemføres af en lokal bevaringsforening, et lokalt bevaringsfond (som iøvrigt også må betegnes som en selvejende institution) eller en særlig med det formål oprettet selvejende institution, er derimod normalt ikke forbundet med nogen forskelsbehandling i skattemæssig henseende: Efter loven om indkomstbeskatning af aktieselskaber m.v. er foreninger, legater og selvejende institutioner nemlig principielt indkomstskattepligtige for så vidt angår indtægt ved erhvervsmæssig virksomhed. Hertil henregnes altid indtægt ved drift eller udlejning af fast ejendom. Imidlertid findes visse nærmere regler, hvorefter finansministeriet

kan lempe skattepligten for foreninger og institutioner m.v., hvis "vedtægtsmæssige formål er almenvelgørende eller på anden måde almennyttigt", se nærmere Ernst Kaufmann: "Erhvervsdrivende selvejende institutioner" (Juristforbundets Forlag, 1973) side 96 ff.

3. Godkendelse af fundatser

Der er ikke noget krav om, at fundatser for selvejende institutioner, der oprettes i bevaringsøjemed, konfirmeres eller på anden måde godkendes af offentlige myndigheder. Ganske det samme gælder de lokale bevaringsforeningers og de lokale bevaringsfondes vedtægter. Vedtægterne eller fundatserne skal heller ikke have et specielt indhold, for at kan kan betragte institutionen som gyldigt oprettet. Der må dog være et vist minimum af bestemmelser om bestyrelse, navn, formål, hjemsted og regnskab.

Noget andet er, at det ofte kan være en fordel, såfremt vedtægterne har fået "et blåt stempel" i form af en godkendelse fra f.eks. kommunen eller miljøministeriets fredningsstyrelse, idet noget sådant vil være ensbetydende med, at der på forhånd er blevet foretaget den gennemgang af vedtægterne, som det i modsat fald vil være nødvendigt at foretage i tilfælde af ansøgning fra institutionen om støtte.

I modsætning til de private bevaringsfonde udgør de her omtalte særlige selvejende institutioner ikke institutioner, hvor der kan søges om midler. Tværtimod vil de pågældende selvejende institutioner ofte være afhængig af den støtte, de modtager ude fra, f.eks. fra det offentlige eller fra lokale bevaringsfonde.

B To eksempler

Ud over at vedtægterne for de selvejende institutioner som nævnt altid vil indeholde bestemmelser om navn, hjemsted, formål, bestyrelse og regnskab m.v., vil de variere bl.a. afhængig af karakteren af den konkrete bevaringsopgave. Nedenfor er gengivet fundatsen for to selvejende in-

stitutioner, nemlig for henholdsvis "Abelines Gård" på Holmsland Klit og "Det røde pakhus i Riddergade", Næstved, som begge er oprettet i 1973/74. En redegørelse for årsagen til oprettelsen af disse to institutioner vil kunne illustrere de typiske omstændigheder omkring oprettelsen også af andre tilsvarende institutioner.

1. Baggrund

Årsagerne til oprettelsen af den selvejende institution "Abelines Gård" var et ønske om at sikre den 4-længede stråtækte strandfogedgård, opført i 1871. På tidspunktet for institutionens oprettelse var bygningerne ikke fredet, og var for så vidt heller ikke umiddelbart truet af nedrivning. Derimod var bygningerne, der henstod som ubenyttede, i et hastigt fremadskridende forfald, som nødvendiggjorde en hurtig indsats, hvis en fuldstændig ødelæggelse skulle undgås. En sådan indsats var i høj grad indiceret af, at bygningerne udgjorde et markant eksempel på en særlig lokal bygningstradition, jfr. "Bebyggelse og landskab på Holmsland Klit", (Karen Vium Jensen, 1974/75, bind II, side 166-67), hvor ejendommen er karakteriseret som en "overordentlig smuk og gammel velbevaret gård med mange fine detailler", se illustrationen. Bygningernes kulturhistoriske betydning er da også senere blevet markeret ved, at de er blevet fredet efter bygningsfredningsloven.

Der oprettedes derfor en selvejende institution med det formål at erhverve, istandsætte og udnytte bygningerne, således som det iøvrigt fremgår af vedtægterne nedenfor.

"Det røde pakhus i Riddergade" i Næstved var allerede fredet, da institutionen blev oprettet. Bygningen, opført omkring 1840, er et meget - også i det indre - velbevaret pakhus, som har været brugt som sådan indtil for en kortere årrække siden.

I Riddergade, hvor "Det røde pakhus" ligger, findes også andre fredede bygninger.

I dette tilfælde var der tale om en bygning, der var i fare for nedrivning, idet den oprindelige ejer havde ansøgt om nedrivningstilladelse efter bestemmelsen i byg-

ningsfredningsloven, se kap. II, Bygningsfredningsloven og kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B.

I første omgang blev faren afværget ved, at bygningen blev købt af et lokalt pengeinstitut, men det var givet, at der måtte tages et initiativ til bygningens istandsættelse og anvendelse, hvis den på længere sigt skulle opretholdes. Der blev derfor, som i tilfældet ovenfor, oprettet en selvejende institution med det formål at erhverve ejendommen, istandsætte bygningen og finde en passende anvendelse for den.

Begge tilfælde er karakteristiske ved, at bygningerne er blevet reddet i et samvirke mellem lokale bevaringskræfter og de statslige bygningsfredningsmyndigheder. Således har begge institutioner fået støtte fra Statens Bygningsfredningsfond, se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, C.

Endvidere er der til begge ejendomme gennem Det særlige Bygningssyn ydet støtte af de særlige beskæftigelsesmidler, som er nævnt bl.a. under Statsligt bevaringsarbejde, B.

Til "Abelines Gård" er der desuden ydet støtte fra den lokale kommune, og et af de landsdækkende legater, nemlig "Entreprenør H.J. Henriksen og hustru Camilla Henriksens fond", jfr. kap. III, Landsdækkende fonde, afsnit 3,punkt e.

For så vidt angår "Det røde pakhus i Riddergade" er der ydet støtte af Storstrøms amt og Næstved kommune, og desuden er der tilvejebragt et ikke ubetydeligt beløb gennem indsamlinger og andre lokale aktiviteter (salg af mærkater og af en særlig platte m.v.).

Eksemplerne illustrerer et karakteristisk træk ved bevaringsarbejdet, nemlig at det, når der er tale om store og meget betydelige projekter (erhvervelsen og restaureringen af "Det røde pakhus i Riddergade" er budgetteret til ialt 3 mill. kr.), ofte ikke vil være muligt at løse disse uden i et samvirke mellem på den ene side de lokale bevaringskræfter i videste forstand, herunder de kommunale myndigheder, og på den anden side de statslige bygningsfredningsmyndigheder. Samtidig illustrerer eksemplerne gennem den støtte, der er ydet af disse, de

- "Abelines Gård", Holmsland Klit. Opført i 1871 og fredet i klasse B med bevaringsdeklaration. Bygningen blev i 1974 erhvervet af en selvejende institution, bl.a. for at istandsætte den. Restaureringen er igang bl.a. ved hjælp af tilskud og lån fra Holmsland kommune, Det særlige Bygningssyn (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2, e), Statens Bygningsfredningsfond (se kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, C, afsnit 5), og Entreprenør H.J. Henrichsen og hustru Camilla Henrichsens Fond, jfr. kap. III, Landsdækkende legater, afsnit C, 4.

statslige bygningsfredningsmyndigheders interesse i et sådant samarbejde.

Af andre lignende eksempler kan iøvrigt nævnes "Den selvejende institution "Brænderigården", Slagelse, og "Theisens Gård" i Nakskov. Se illustrationen i henholdsvis afsnittet om Amtskommunerne og om Lokale bevaringsforeninger.

2. Fundatserne. Almindelige bemærkninger

Fundatserne for de to selvejende institutioner er gengivet nedenfor.

I princippet adskiller de sig ikke væsentligt fra hinanden; dog fremgår det naturligvis af dem, at der i det ene tilfælde er tale om en allerede fredet ejendom, nemlig "Det røde pakhus i Riddergade", medens det for så vidt angår den anden fundats indgår i dens formålsbestemmelse, at bygningen vil blive søgt fredet.

Af andre forskelle kan nævnes, at formålsparagraffen vedrørende "Abelines Gård" er noget mere specificeret end det er tilfældet for så vidt angår "Det røde pakhus i Riddergade".

Endvidere er anvendelsen af "Abelines Gård" fastlagt nogenlunde på forhånd, medens dette henstår som noget, man skal finde frem til, når det gælder "Det røde pakhus i Riddergade". Hermed illustreres iøvrigt et af de typiske problemer i forbindelse med opgaver af denne karakter, nemlig anvendelsen af den pågældende bygning på længere sigt. Særlig kompliceret er dette problem, når den pågældende bygning, som "Det røde pakhus i Riddergade" er en industribygning, der tilmed er indrettet med et ganske bestemt formål for øje. Skal bygningen fremtidig være mere end blot "en skal", må der i tilfælde af denne art findes frem til en anvendelse, der i videst muligt omfang kan forenes med den indre konstruktion. Noget sådant er lykkedes med hensyn til såvel pakhuset som "Abelines Gård", som også i vidt omfang kan karakteriseres som et bygningsanlæg af erhvervsmæssig karakter.

En tredje forskel mellem fundatserne, der kan fremhæves, er, at det indgår i formålsbestemmelsen for "Abelines

Gård", at der skal tinglyses en bevaringsdeklaration på ejendommen. Betydningen af denne bestemmelse er dog ikke så stor, idet det er et normalt vilkår for støtte fra statslige myndigheder, at en sådan deklaration tinglyses, jfr. kap. III, Statsligt bevaringsarbejde, B, afsnit 2 og C, afsnit 5. En bevaringsdeklaration er da også tinglyst for så vidt angår "Det røde pakhus i Riddergade".

Endelig bemærkes, at fundatsen for "Abelines Gård" er godkendt formeligt af miljøministeriet.

Det skyldes, at den selvejende institution under henvisning til vedtægternes post 3, stk. 6, om at miljøministeren i sidste instans kan være den, der kommer til at træffe bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med institutionens faste ejendom og øvrige formue i tilfælde af institutionens ophør, forelagde vedtægterne for miljøministeriet. Forelæggelsen resulterede i de to sidste tilføjelser til fundatsen.

Også fundatsen for "Det røde pakhus i Riddergade" er imidlertid blevet gennemgået af de statslige bygningsfredningsmyndigheder. Det er sket i forbindelse med den støtte, der er ydet, og selvom der ikke foreligger nogen udtrykkelig formelig godkendelse af fundatsen, kan den derfor alligevel anses for at være godkendt. Iøvrigt tager fundatsen i § 8 højde for eventuelle krav fra offentlige myndigheder. Om godkendelse af vedtægterne, se også ovenfor under afsnit A.

3. Fundatsernes tekst

"Abelines Gård"

" 1. Den selvejende institution "Abelines gård" har til formål:
at eje den ca. 2 ha store parcel af matr.nr. 87a, Strandgårde, Holmsland Klit sogn, med de på denne parcel værende bygninger "Abelines gård" (en firlænget stråtækt strandfogedgård, opført i 1871),
at søge bygningerne fredet efter lov nr. 195 af 6. juni 1966 om bygningsfredning,

at lade tinglyse bevaringsdeklaration på ejendommen efter bygningsfredningslovens § 12, såfremt dette måtte blive stillet som vilkår af nogen offentlig myndighed,
at istandsætte og restaurere bygningerne,
at lade bygningerne fremtræde som museum over en vestjydsk klitgård, og
at finde en passende anvendelse for jord og bygninger til gavn for almenheden.

2. Jorden og bygningerne er erhvervet for en købesum af 12.500 kr. Det tilstræbes af midler indsamlet hos offentlige institutioner, private foreninger og fonds samt enkeltpersoner at foretage en gennemgribende istandsættelse af bygningerne efter et af Det særlige Bygningssyn godkendt projekt.

3. Den selvejende institution ledes af en bestyrelse bestående af 10 medlemmer, der vælges for 4 år ad gangen, således at 4-3 og 3 afgår hvert fjerde år, første gang som anført i § 7. Genvalg kan finde sted. 2 medlemmer vælges af Holmslands kommunalbestyrelse. Iøvrigt er bestyrelsen selvsupplerende, således at valgene foretages af den del af bestyrelsen, som ikke er på valg. Bestyrelsen vælger en formand og en sekretær. Valgperioden begynder 1. april. Suppleringsvalg foretages, når der måtte være anledning dertil.

Bestyrelsen har - med respekt af de forpligtelser, der måtte hvile eller komme til at hvile på bygningen i form af bygningsfredning og bevaringsservitut - den overordnede bestemmelsesret om samtlige anliggender.

Alle beslutninger i bestyrelsen træffes ved et stemmeflertal. Står stemmerne lige, er formandens stemme udslagsgivende. Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst et flertal er til stede, og når mindst et flertal af hele bestyrelsen stemmer for beslutningen.

Til pantsætning af ejendommen kræves tilslutning fra samtlige bestyrelsesmedlemmer.

Til salg af ejendommen og til beslutning om institutionens ophævelse kræves tilslutning fra samtlige bestyrelsesmedlemmer.

Ved den selvejende institutions ophør skal institutionens faste ejendom og øvrige formue tilbydes Holmsland kommune, således at kommunen overtager driften, og iøvrigt forpligter sig til at opretholde bygningerne. Hvis kommunen afslår dette, skal institutionens formue på samme måde tilbydes Ringkøbing amtskommune. Hvis ej heller amtskommunen ønsker at modtage tilbuddet, træffer miljøministeren bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med institutionens faste ejendom og øvrige formue.

Den selvejende institution tegnes af formanden i forbindelse med et andet medlem af bestyrelsen eller af tre medlemmer af bestyrelsen i forening. Bestyrelsens medlemmer oppebærer ikke honorar, men kan få udlæg refunderet. Der kan ansættes en lønnet administrator, der kan være medlem af bestyrelsen.

4. Den selvejende institutions regnskabsår følger statens finansår.

Regnskabet revideres af en af institutionen valgt statsautoriseret revisor og underskrives af den samlede bestyrelse.

5. Over det på bestyrelsesmøder passerede, herunder især de trufne beslutninger, føres en forhandlingsprotokol, der efter hvert møde underskrives af samtlige tilstedeværende bestyrelsesmedlemmer.

6. Institutionens første bestyrelse består af:

.....
.....

Tillæg til fundatsen for Den selvejende institution "Abelines gård".

1. Efter post 3, stk. 5 tilføjes følgende:
"På ejendommen skal der tinglyses deklaration om, at der ikke kan disponeres over ejendommen ved salg eller pantsætning uden samtykke fra miljøministeriet."

2. Efter post 4, stk. 2 tilføjes følgende:
"Regnskabet skal hvert år inden den 1. august indsendes til Ringkjøbing amtsråd, der deciderer regnskabet."

Godkendes.
Miljøministeriet, den 29. august 1975.
P. M. V.
E.B.

Bodil Lund-Jacobsen
fm. "

"Det røde pakhus i Riddergade"

" 1. Den selvejende institution "Det røde pakhus i Riddergade" har hjemsted i Næstved.

2. Institutionens formål er at erhverve ejendommen, matr. nr. 124 a Næstved købstads bygrunde, kaldet Det røde Pakhus, beliggende Riddergade 1, Næstved, fredet i kl. B, at istandsætte og indrette de på ejendommen værende bygninger, samt at finde en passende anvendelse for denne.

3. Den selvejende institution ledes af en bestyrelse på 4-7 medlemmer, der hver vælges for 3 år ad gangen, således at 1/3 afgår hvert 3. år. Genvalg kan finde sted. Bestyrelsen er selvsupplerende, således at valgene foretages af den del af bestyrelsen, som ikke er på valg. Bestyrel-

sen vælger en formand og en sekretær. Valgene foretages i februar. Valgperioden begynder 1. april. Suppleringsvalg foretages, når der måtte være anledning hertil.

Alle beslutninger i bestyrelsen træffes ved simpelt stemmeflertal. Står stemmerne lige, er formandens stemme udslagsgivende. Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når mindst et flertal er til stede, og når mindst et flertal af hele bestyrelsen stemmer for beslutningen.

Den selvejende institution tegnes af formanden i forbindelse med et andet medlem af bestyrelsen eller af 3 medlemmer af bestyrelsen i forening.

Bestyrelsens medlemmer oppebærer ikke honorar, men kan få positive udlæg refunderet. Der kan ansættes en lønnet regnskabsfører, der kan være medlem af bestyrelsen.

4. Bestyrelsen har - med respekt af de den fredede bygning påhvilende forpligtelser - den overordnede bestemmelsesret om samtlige anliggender.

5. Den selvejende institutions regnskabsår følger statens finansår. Dens likvide kapital indsættes på konto i sparekasse eller bank.

Regnskabet revideres af en af institutionen valgt statsautoriseret revisor og underskrives af den samlede bestyrelse.

6. Over det på bestyrelsesmøder passerede, herunder især de trufne beslutninger, føres en forhandlingsprotokol, der efter hvert møde underskrives af samtlige tilstedeværende bestyrelsesmedlemmer.

7. Institutionens første bestyrelse består af:
.....
.....

8. Såfremt der til institutionen gives tilskud eller lån fra offentlige myndigheder, suppleres nærværende fundats med de bestemmelser, som den offentlige myndighed måtte forlange, herunder eventuelt med bestemmelse om, at salg

og pantsætning af institutionens aktiver, ændringer i fundatsen samt ophør af den selvejende institution kun kan finde sted med samtykke af vedkommende offentlige myndighed.

9. Ved den selvejende institutions ophør skal institutionens faste ejendom og øvrige formue tilbydes Næstved kommune, således at kommunen overtager driften og iøvrigt forpligter sig til at opretholde bygningerne. Hvis kommunen afslår dette, skal institutionens formue på samme måde tilbydes Storstrøms Amtskommune. Hvis ejheller amtskommunen ønsker at modtage tilbuddet, træffer miljøministeren bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes med institutionens faste ejendom og øvrige formue."

Bilag

Kort 1. Amtskommuner, fredningsplanudvalg og kommuner

Kortet viser den amtskommunale og primærkommunale inddeling, d.v.s. følgende "institutioners" virkeområde:

Amtskommunerne: Se adresseliste på amtskommunernes tekniske forvaltninger og undervisnings- og kulturforvaltninger i kap. IV, Amtskommunerne, afsnit C.

Fredningsplanudvalg: Der findes et udvalg for hvert amt, for hovedstadsområdet d.v.s. København, Frederiksborg,og Roskilde amter, dog kun eet, svarende stort set til Hovedstadsrådets område. Se adresseliste kap. IV, Fredningsplanudvalgene, afsnit F.

Primærkommunerne: Se adresseliste på kommunernes tekniske forvaltninger i kap. IV, Kommunerne, afsnit E, 2.

Kort 1

Amtskommuner, fredningsplanudvalg og kommuner

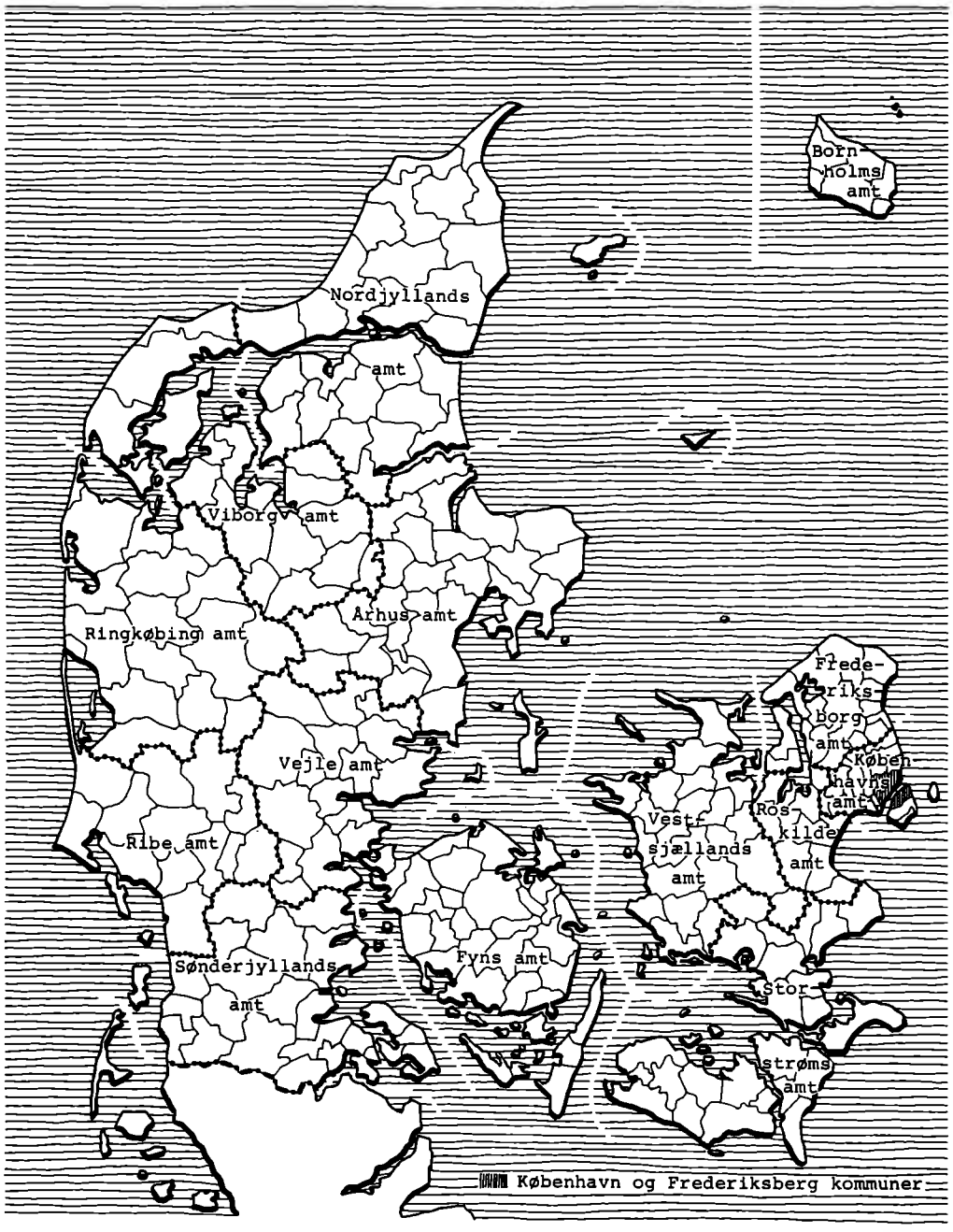

Kort 2. Byer med bevaringsplaner og registranter

Kortet, der ikke må anses for udtømmende, viser byer - eventuelt kommuner - hvor der findes bevaringsplaner eller registranter over bevaringsværdig bebyggelse jfr. kap. III, Privat bevaringsarbejde, afsnit B, 3 og kap. IV, Kommunerne, afsnit C. Kortet omfatter ikke fredningsplanudvalgenes registrering af landskabernes kulturhistoriske indhold i forbindelse med landskabsanalyserne, se kap. IV, Fredningsplanudvalgene, afsnit C.

Kort 2

Byer med bevaringsplaner og registranter

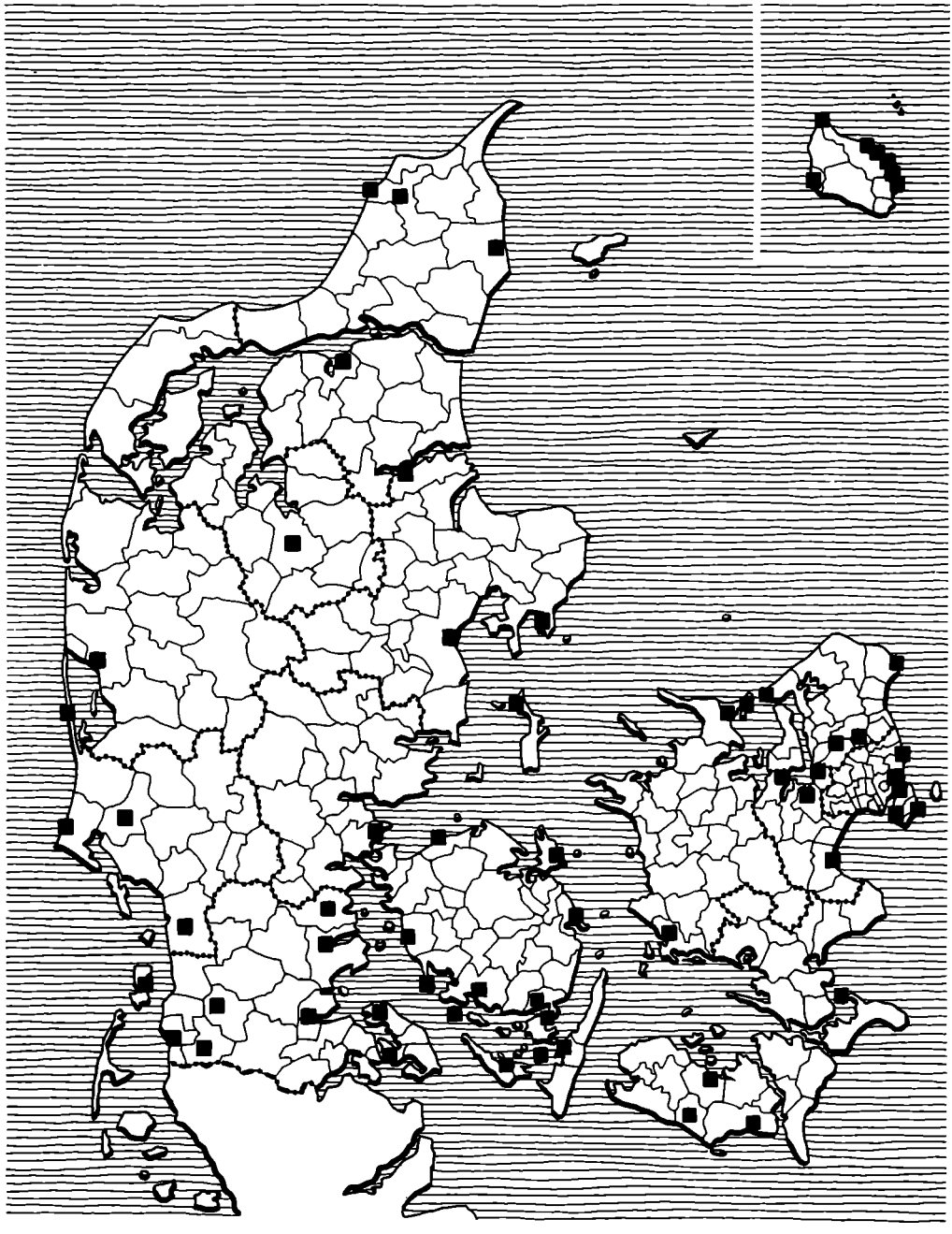

Kort 3. Kulturhistoriske museer, der kan yde bistand indenfor bygningsbevaringsområdet

Se kap. IV, Kulturhistoriske museer, afsnit B, hvor der er redegjort for de forskellige former for bistand, de kulturhistoriske museer kan tilbyde. I afsnit C smst. findes en adresseliste for museerne, opbygget på grundlag af amtsinddelingen.

Kort 3

Kulturhistoriske museer

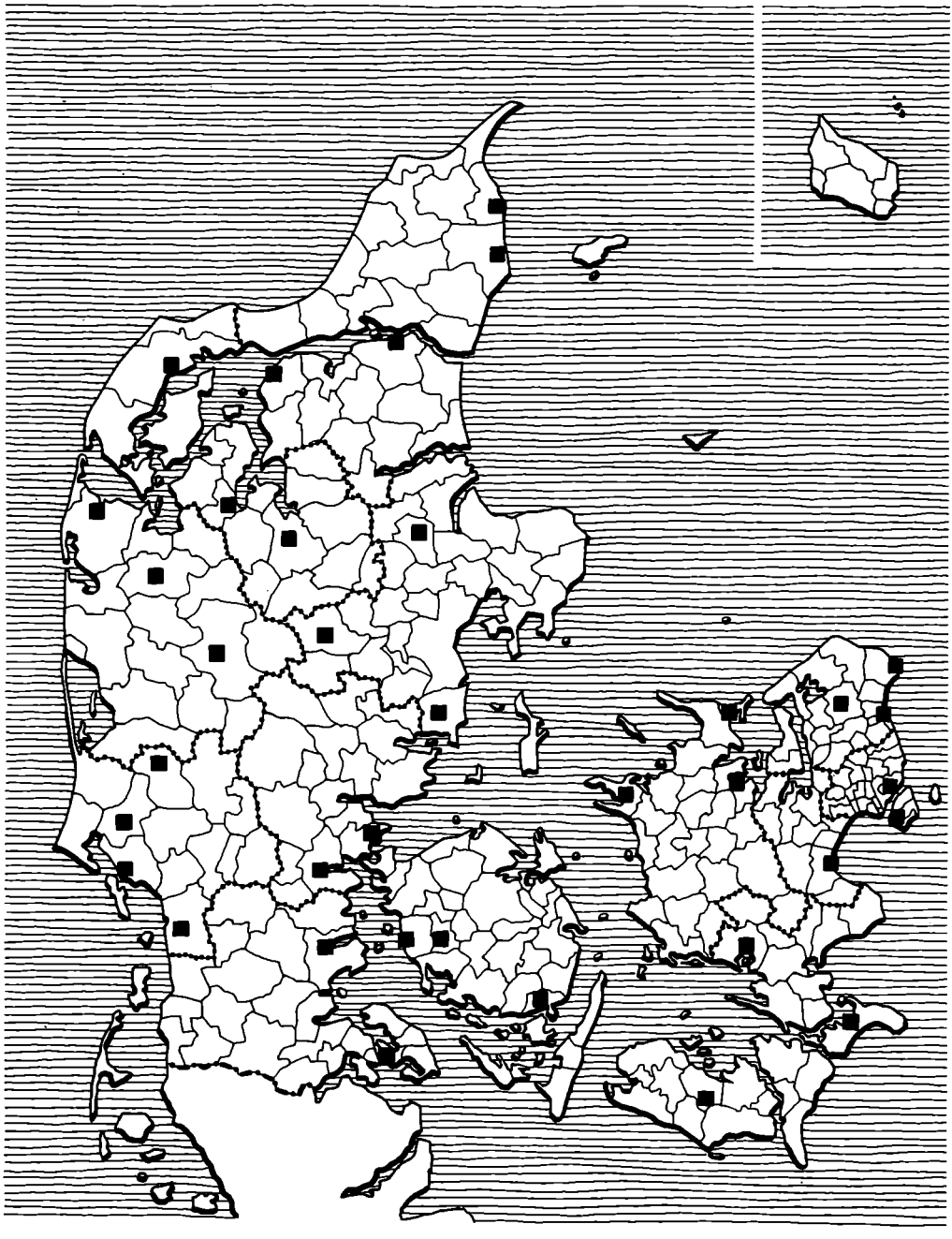

Kort 4. Lokalhistoriske arkiver

Se nærmere under kap. IV, Lokalhistoriske arkiver. I afsnit F, 2 findes en adresseliste for arkiverne opbygget på grundlag af amtsinddelingen. I listen findes tillige adresser for hovedarkiverne.

Kort 4

Lokalhistoriske arkiver

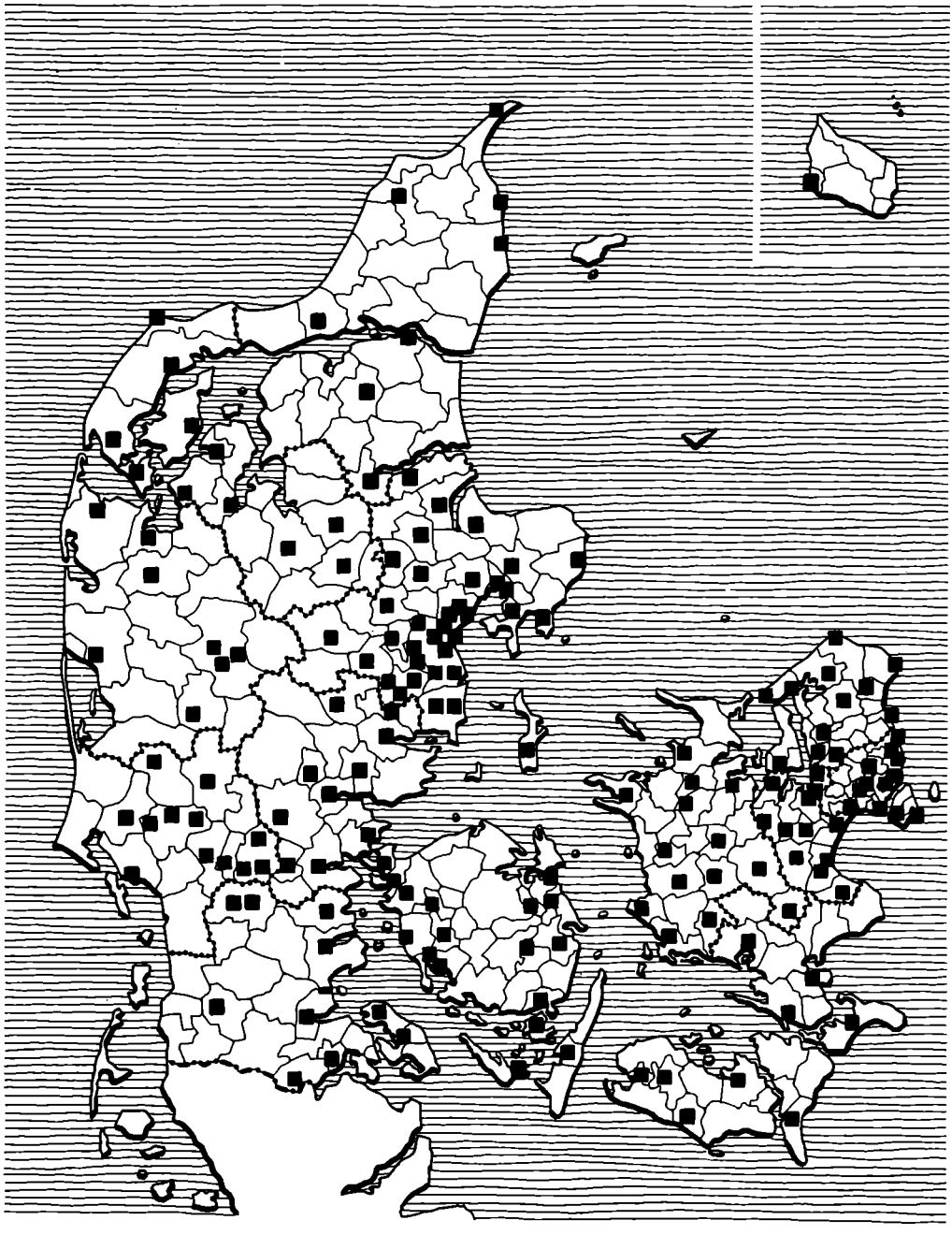

Kort 5. Lokale bevaringsforeninger

På kortet er angivet de områder, som dækkes af arbejdet i de lokale bevaringsforeninger. Undertiden er et givet område omfattet af flere forskellige bevaringsforeningers virksomhed. Detaillerede oplysninger herom vil kunne findes i oversigten og adresselisten i kap. IV, Lokale bevaringsforeninger, afsnit D, som er opbygget amtsvis.

Kort 5

Lokale bevaringsforeninger

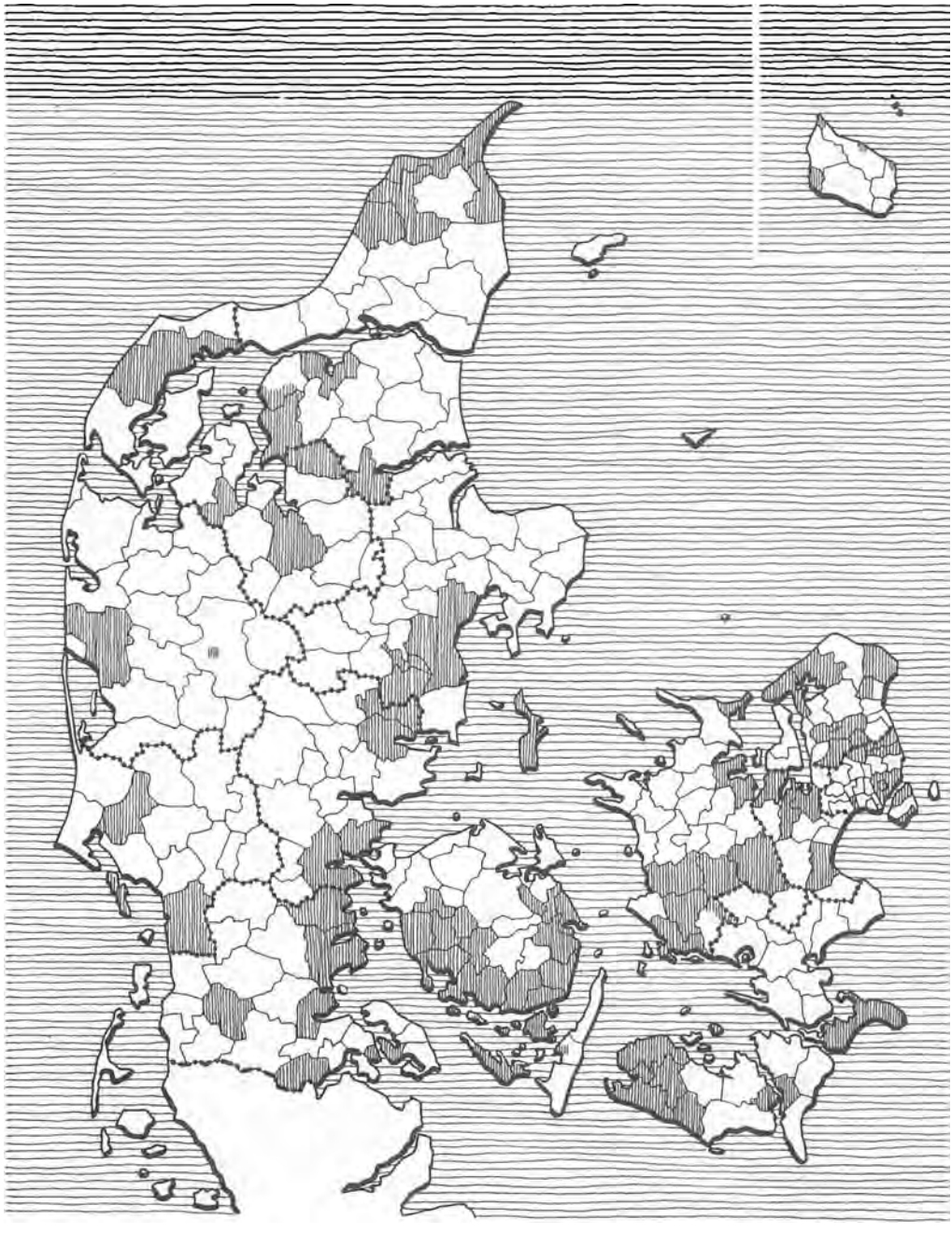

Kort 6. Lokale bevaringsfonde

På kortet er angivet de områder, der dækkes af lokale bevaringsfonde. Undertiden er et givet område omfattet af flere bevaringsfondes virsomhed. Fonde, der alene vedrører en enkelt bygning, er ikke medtaget. Kortet omfatter heller ikke de kommuner, hvor kommunal støtte til bevaringsarbejdet ikke ydes gennem et særligt fond, men over kommunens almindelige budget. Se nærmere herom i kap. IV, Kommunerne, afsnit D og Lokale bevaringsfonde, afsnit C. Nærmere oplysninger vil kunne findes i oversigten og adresselisten i kap. IV, Lokale bevaringsfonde, afsnit D, som er opbygget amtsvis.

Kort 6

Lokale bevaringsfonde

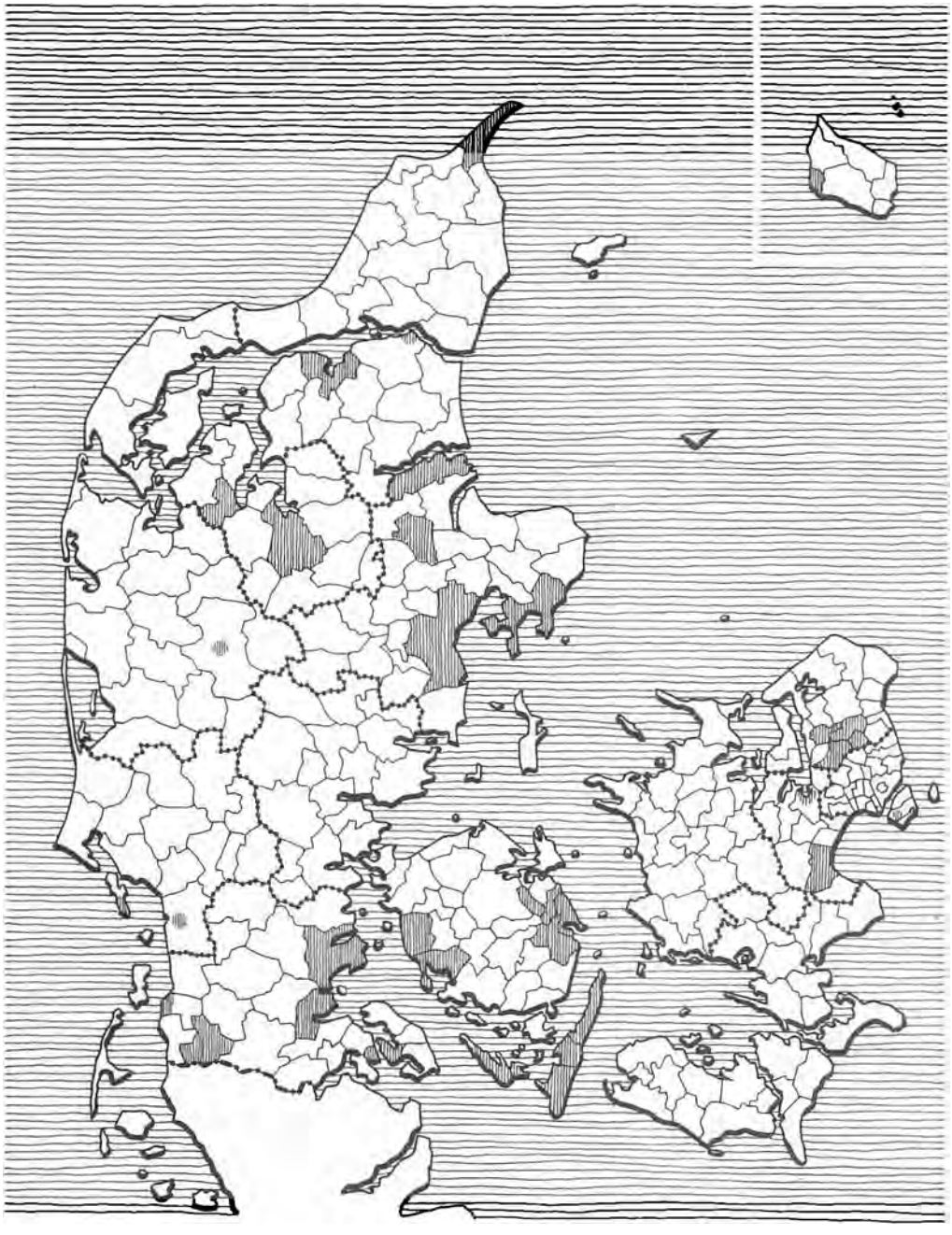

Lov om bygningsfredning.

VI FREDERIK DEN NIENDE, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg. gør vitterligt:

Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

§ 1. Bygninger eller bygningsdele, hvis bevaring på grund af deres særlige arkitektoniske eller kulturhistoriske værdi er af væsentlig betydning, kan fredes. Som regel fredes kun sådanne bygninger eller bygningsdele, der er over 100 år gamle.

Stk. 2. Under samme betingelser kan andre arkitektoniske arbejder, monumenter og fæstningsværker fredes.

Stk. 3. Kirkebygninger, der omfattes af lovgivningen om folkekirken, kan ikke fredes efter denne lov.

Stk. 4. Hvad i det følgende bestemmes om bygninger, gælder også bygningsdele og de i stk. 2 nævnte arkitektoniske arbejder m. v.

§ 2. Bygninger, hvis arkitektoniske eller kulturhistoriske værdi er særlig stor, fredes i klasse A. Andre bygninger kan fredes i klasse B.

§ 3. Afgørelse af, om en bygning skal fredes, og om den i bekræftende fald skal henføres til klasse A eller B, træffes af ministeren for kulturelle anliggender efter indstilling af det særlige bygningssyn. Afgørelse af, om en fredning skal ophæves, træffes af det særlige bygningssyn. Bygningssynets afgørelse kan indbringes for ministeren.

Stk. 2. Det særlige bygningssyn består af rigsantikvaren som formand samt 6 medlemmer beskikket af ministeren, heraf 1 arkitekt efter indstilling af akademirådet ved det kongelige akademi for de skønne kunster, 1 indstillet af Københavns kommune og Den danske Købstadforening i fællesskab og 1 af De samvirkende Sognerådsforeninger og Bymæssige Kommuner i fællesskab. De 2 sidstnævnte medlemmer udpeges blandt ejere eller brugere af de fredede ejendomme. Af de øvrige medlemmer skal det ene opfylde de almindelige betingelser for udnævnelse til landsdommer. Beskikkelserne gælder for 4 år.

§ 4. Fredning efter denne lov skal respekteres af alle indehavere af rettigheder over den fredede ejendom, uanset hvornår rettigheden er stiftet. Fredningen tinglyses på ejendommen på bygningssynets begæring. Tinglysningsdommeren skal give bygningssynet meddelelse om ejerskifte.

Stk. 2. Ministeren fastsætter de nærmere forskrifter om meddelelse til ejeren og om kundgørelse af fredning af bygninger beliggende på umatrikuleret areal.

§ 5. Det særlige bygningssyn udarbejder hvert 5. år en fortegnelse over de bygninger, der er fredet efter denne lov, samt en beretning om bygningssynets virksomhed. Fortegnelsen og beretningen sendes til folketinget.

§ 6. Alle bygningsarbejder vedrørende A-fredede bygninger og bygningsarbejder vedrørende B-fredede bygningers facader, herunder tagflader, mod gade, vej eller plads i bymæssige bebyggelser, kræver tilladelse fra bygningssynet, hvis arbejderne går ud over almindelig vedligeholdelse. Det samme gælder udvendig skiltning.

Stk. 2. Når en ejer, som ønsker at udføre arbejder som nævnt i stk. 1, i 2 eksemplarer har indsendt forslag med tegninger og be-

Min. f. kult. anl. j. nr. 4. kt. 1400-1-65. 15-6-48301

skrivelse, skal bygningssynet snarest meddele ham sin stillingtagen. Meddelelsen skal, hvis forslaget ikke kan tiltrædes uændret, indeholde oplysninger, om arbejderne helt eller delvis kan udføres efter en ændret plan. Medfører denne plan øgede udgifter til arbejdet, skal den fremkomne udgiftsforøgelse, hvis bygningen ikke er statsejendom, af bygningssynet godtgøres ejeren i det omfang, hvori merudgiften ikke modsvares af bygningernes herved øgede brugsværdi.

Stk. 3. Om bygningsarbejder, der går ud over almindelig vedligeholdelse, vedrørende en B-fredet bygning i øvrigt skal der gives bygningssynet meddelelse mindst 2 måneder inden arbejdets påtænkte påbegyndelse. Meddelelsen skal være ledsaget af beskrivelse og tegninger i 2 eksemplarer. Finder bygningssynet, at arbejdet vil forringe bygningens arkitektoniske eller kulturhistoriske værdi, skal det inden 2 måneder give ejeren meddelelse herom ledsaget af eventuelle ændringsforslag. Vil ejeren ikke efterkomme et rettidigt meddelt svar, skal han give bygningssynet meddelelse herom mindst 1 uge inden arbejdets påbegyndelse.

§ 7. Såfremt bygningsændringer af den i § 6, stk. 1, nævnte karakter er udført uden bygningssynets tilladelse, kan bygningssynet pålægge ejeren at føre bygningen tilbage til den hidtidige tilstand inden for en rimelig frist. Efterkommes pålægget ikke, kan bygningssynet lade arbejdet udføre på ejerens bekostning.

§ 8. Såfremt en A-fredet bygning eller en B-fredet bygnings facader vanrøgtes, kan bygningssynet med ministerens samtykke pålægge ejeren eller brugeren at foretage den fornødne istandsættelse inden for en rimelig frist.

Stk. 2. Er det påbudte arbejde ikke udført inden fristens udløb, kan bygningssynet lade det foretage på ejerens eller brugerens bekostning.

§ 9. Enhver ved brand eller anden ulykke forårsaget skade på en fredet bygning skal af ejeren eller brugeren straks meddeles bygningssynet, der snarest lader skaden syne. Istandsættes bygningen, gælder reglerne i § 6.

§ 10. Ønsker ejeren af en fredet bygning at nedrive denne, skal han give bygningssynet meddelelse herom. Kan dette godkende nedrivningen, skal det snarest underrette ministeren og ejeren herom. Når nedrivning har fundet sted, foranlediger bygningssynet, at fredningsbestemmelsen aflyses.

Stk. 2. Gives tilladelsen ikke, skal bygningssynet indstille til ministeren, at bygningen samt hele eller en del af det til ejendommen hørende grundareal erhverves for det offentlige eventuelt ved ekspropriation. Hvis ministeren tager indstillingen til følge, foretager han de fornødne skridt til ejendommens erhvervelse. Ejendommen kan efter tinglysning af en særlig bevaringsservitut videresælges til tredjemand.

Stk. 3. Ejeren må ikke begynde nedrivning af en fredet bygning, før han har fået meddelelse om, at bygningen kan nedrives, eller at det offentlige ikke ønsker at erhverve ejendommen.

§ 11. Kommunalbestyrelser og politimestre, der bliver bekendt med forhold, som efter de foregående paragraffer har interesse for bygningssynet, skal straks give synet meddelelse herom.

§ 12. Når ejeren af en fredet bygning er villig til at lade en særlig bevaringsservitut tinglyse på ejendommen, kan der ydes tilskud til en sagkyndig istandsættelse. Tilskuddet afholdes enten af bygningssynets egne midler eller af Statens bygningsfredningsfond, jfr. § 16. Sådant tilskud kan tillige ydes i tilfælde, hvor en bevaringsservitut er lyst på en ejendom i henhold til § 10, stk. 2.

§ 13. Dokumenter, der udfærdiges i forbindelse med administrationen af denne lov, er fritaget for stempel- og tinglysningsafgifter.

§ 14. Det særlige bygningssyn har ret til uden udgift for ejer eller bruger at foretage de undersøgelser og besigtigelser, der er nødvendige som følge af lovens bestemmelser.

§ 15. Udgifterne ved det særlige bygningssyns virksomhed afholdes af statskassen.

§ 16. Under ministeren for kulturelle anliggender oprettes en „Statens bygningsfredningsfond". Fondens midler tilvejebringes gennem årlige statstilskud, første gang i finansåret 1966-67, på 400.000 kr., der står til fondens rådighed, således at besparede beløb overføres til følgende finansår.

Stk. 2. Fonden har til opgave at løse særlige fredning- og bevaringsopgaver, hvortil udgifterne ikke kan afholdes af de midler, der stilles til det særlige bygningssyns rådighed på de årlige finanslove. Fonden kan i forbindelse hermed forvalte faste ejendomme og begrænsede rettigheder i sådanne samt kontante beløb, som den måtte erhverve ved gave eller på anden måde.

Stk. 3. Forslag til revision af det i stk. 1 nævnte årlige beløb forelægges folketinget senest i folketingsåret 1969-70.

§ 17. Fonden administreres af en af ministeren for kulturelle anliggender beskikket bestyrelse, bestående af samtlige medlemmer af det særlige bygningssyn samt 1 repræsentant for finansministeriet, 1 repræsentant for boligministeriet og 1 repræsentant for statens ligningsdirektorat. Formanden for det særlige bygningssyn er tillige formand for Statens bygningsfredningsfond.

Stk. 2. Beretning om fondens virksomhed samt årsregnskabet sendes hvert år til folketinget.

§ 18. Med bøde straffes den, der

a. påbegynder et bygningsarbejde eller en nedrivning eller opsætter skilte uden at indhente tilladelse hertil eller give meddelelse herom som foreskrevet i loven, jfr. §§ 6 og 10,
b. undlader at efterkomme et påbud i med før af §§ 7 og 8,
c. undlader at give bygningssynet meddelelse om skader som foreskrevet i § 9,
d. overtræder vilkårene i en tinglyst bevaringsservitut, jfr. §§ 10 og 12.

Stk. 2. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.

§ 19. Ministeren fastsætter de nærmere forskrifter for det særlige bygningssyns og Statens bygningsfredningsfonds virksomhed.

§ 20. Loven træder i kraft den 1. juli 1966.

Stk. 2. Lov nr. 137 af 12. marts 1918 om bygningsfredning ophæves.

Stk. 3. For de i henhold til nævnte lov gennemførte fredninger gælder reglerne i nærværende lov.

§ 21. Denne lov gælder ikke for Færøerne.

Stk. 2. Loven kan ved kgl. anordning sættes i kraft i Grønland med de afvigelser, som landsdelens særlige forhold tilsiger.

Givet på Christiansborg slot, den 8. juni 1966.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

FREDERIK R.

Hans Sølvhøj.

J. H. SCHULTZ A/S
KØBENHAVN

Lov om ændring af lov om bygningsfredning.

VI FREDERIK DEN NIENDE, af Guds Nåde Konge til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, gør vitterligt:

Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

I lov nr. 195 af 8. juni 1966 om bygningsfredning foretages følgende ændringer:

1. I *§ 3, stk. 2,* indsættes efter 2. pkt.:

„Dersom der sker ændringer i de nævnte kommunale organisationer, kan ministeren for kulturelle anliggender fastsætte de nødvendige ændringer med hensyn til indstillingen af disse 2 medlemmer."

2. *§ 16, stk. 1,* affattes således:

„De årlige statstilskud, hvoraf midlerne til den under ministeren for kulturelle anliggender oprettede „statens bygningsfredningsfond" tilvejebringes, udgør med virkning fra finansåret 1970-71 800.000 kr., der står til fondets rådighed, således at besparede beløb overføres til næste finansår."

3. *§ 16, stk. 3,* ophæves.

4. I *§ 21* indsættes som stk. 3:

„*Stk. 3.* Forslag om revision af loven fremsættes for folketinget senest i folketingsåret 1973-74."

Givet på Christiansborg slot, den 19. december 1969.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

FREDERIK R.

K. Helveg Petersen.

Min. for kult. anl. j. nr. 00-69.

2-1 M 1444 J. H. SCHULTZ A/S KØBENHAVN

Lov om kommuneplanlægning.

VI MARGRETHE DEN ANDEN, af Guds Nåde Danmarks Dronning, gør vitterligt:
Folketinget har vedtaget og Vi ved Vort samtykke stadfæstet følgende lov:

Kapitel 1.

Formål.

§ 1. Det påhviler kommunalbestyrelserne gennem planlægning efter reglerne i denne lov og inden for rammerne af lands- og regionplanlægningen at bidrage til en udvikling i kommunen, der er gunstig for befolkningens trivsel.

Stk. 2. Det skal ved planlægningen tilstræbes,

at den indbyrdes placering af boliger og arbejdspladser, forsyningen med veje og kollektiv trafik samt med offentlig og privat servicevirksomhed, friarealer og andre bygoder medvirker til at skabe gode arbejds- og boligmiljøer i eksisterende og fremtidige bysamfund,

at areal- og naturressourcerne i kommunen udnyttes ud fra en helhedsvurdering, herunder ud fra en økonomisk og økologisk synsvinkel, og

at forurening af luft, vand og jord samt støjulemper forebygges, bl. a. ved bedst mulig adskillelse af miljøbelastende aktiviteter og beboelse.

Stk. 3. Kommunalbestyrelserne bør i videst muligt omfang inddrage kommunens beboere i planlægningsarbejdet.

Kapitel 2.

Kommuneplaner.

§ 2. Kommunalbestyrelsen skal tilvejebringe en kommuneplan ud fra en samlet vurdering af de arealmæssige, naturgivne og økonomiske ressourcer i kommunen, målene for befolknings- og erhvervsudviklingen i kommunen og målene for den kommunale sektorplanlægning.

Stk. 2. Kommuneplanen må ikke stride mod regionplanlægningen eller mod beslutninger efter lands- og regionplanlovens § 4.

§ 3. I en kommuneplan fastlægges for hele kommunen en hovedstruktur og for de enkelte dele af kommunen rammer for lokalplanernes indhold, jfr. kap. 3.

Stk. 2. Kommunens hovedstruktur, herunder bymønstret og centerstrukturen med angivelse af oplande, fastlægges ved en sammenfattende planlægning af:

1) udbygningen af kommunens bysamfund med boliger og arbejdspladser, herunder rækkefølgen for denne udbygning,

2) størrelsen og beliggenheden af sommerhusområder og eventuelt rækkefølgen for deres udbygning,

3) trafikanlæg og kollektiv trafikbetjening,

4) institutioner,

5) offentlige forsyningsanlæg og andre tekniske anlæg,

6) beliggenheden af virksomhed m.v., hvortil der af hensyn til forebyggelse af forurening må stilles særlige beliggenhedskrav,

7) størrelsen og beliggenheden af arealer forbeholdt jordbrugserhvervene,

8) anvendelsen af arealer i overensstemmelse med naturfredningslovens formål,

9) arealanvendelsen i øvrigt, herunder til udnyttelse af sten, grus og andre naturforekomster i jorden.

Stk. 3. Rammerne for indholdet af lokalplaner fastsættes for de enkelte dele af kommunen med hensyn til:

Miljømin. 6 kt. B 55-1-75. 27-6-83888

1) fordelingen af bebyggelsen efter art og anvendelsesformål,
2) institutioner og tekniske anlæg,
3) forsyningen med offentlig og privat servicevirksomhed,
4) trafiksystemet,
5) grønne områder, kolonihaveområder m. v.,
6) bolig- og bebyggelsestætheden samt bygningshøjden og andre bebyggelsesforhold inden for områder afgrænset efter nr. 1, herunder rammer for bevaring af bebyggelser eller bymiljøer,
7) byfornyelsen i eksisterende bysamfund,
8) overførsel af arealer til byzone eller sommerhusområde,
9) rækkefølgen for udbygning af arealerne til byformål og til sommerhusbebyggelse.

Stk. 4. Kommuneplanen kan indeholde retningslinier for andre forhold af betydning for arealanvendelsen og bebyggelsen i kommunen.

§ 4. I hovedstadsområdet, jfr. lov om regionplanlægning i hovedstadsområdet, skal en kommuneplan ledsages af en tidsfølgeplan for bebyggelse og anlæg i kommunen i overensstemmelse med de godkendte retningslinjer i regionplanen.

§ 5. Kommuneplanen skal ledsages af oplysninger om planens forudsætninger, herunder om, hvorledes planen forholder sig til:
1) beslutninger efter lands- og regionplanlovens § 4,
2) regionplanlægningen for området,
3) målene for befolknings- og erhvervsudviklingen i kommunen,
4) kommunens økonomiske planlægning, herunder den planlagte tidsfølge for investeringer i bygge- og bymodning samt byfornyelse,
5) den kommunale sektorplanlægning,
6) den hidtil udførte planlægning for kommunens område og
7) eksisterende forhold, herunder befolknings- og erhvervsstrukturen samt landskabs- og bebyggelsesforholdene i kommunen.

§ 6. Inden udarbejdelsen af et forslag til kommuneplan skal kommunalbestyrelsen offentliggøre en kortfattet redegørelse om hovedspørgsmål og planlægningsmuligheder i det forestående planlægningsarbejde.

Stk. 2. Samtidig med offentliggørelsen sendes redegørelsen til miljøministeren og amtsrådet og inden for hovedstadsområdet tillige til hovedstadsrådet.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal forestå en oplysningsvirksomhed med det formål at fremkalde en offentlig debat om planlægningens målsætning og nærmere indhold.

§ 7. Når kommunalbestyrelsen finder, at de i § 6 nævnte hovedspørgsmål og planlægningsmuligheder er tilstrækkeligt belyst i den offentlige debat, kan kommunalbestyrelsen vedtage et forslag til kommuneplan. Vedtagelsen kan dog kun med miljøministerens samtykke finde sted tidligere end 3 måneder efter redegørelsens offentliggørelse.

Stk. 2. Efter vedtagelsen offentliggør kommunalbestyrelsen forslaget tillige med de i § 5 nævnte oplysninger, et uddrag af de modtagne bemærkninger til den tidligere offentliggjorte redegørelse samt kommunalbestyrelsens vurdering deraf.

Stk. 3. Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen, der har forlangt sin afvigende mening vedrørende det vedtagne forslag til kommuneplan tilført kommunalbestyrelsens beslutningsprotokol, kan kræve, at kommunalbestyrelsen samtidig offentliggør det pågældende medlems afvigende mening og en af ham affattet kort begrundelse herfor.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal samtidig med offentliggørelsen af forslaget give meddelelse om fristen for fremsættelse af bemærkninger til dette. Fristen, der skal være mindst 4 måneder fra offentliggørelsen, fastsættes af kommunalbestyrelsen.

Stk. 5. Samtidig med offentliggørelsen sendes materialet til miljøministeren og amtsrådet og inden for hovedstadsområdet tillige til hovedstadsrådet.

Stk. 6. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om offentliggørelsen.

§ 8. Amtsrådet påser, at et forslag til kommuneplan er i overensstemmelse med regionplanlægningen og beslutninger i medfør af lands- og regionplanlovens § 4. Amtsrådet påser endvidere, at forslaget har en udformning, der vil gøre planen egnet til at udgøre rammer for indholdet af lokalplaner, jfr. § 3, stk. 3. Miljøministeren kan bestem-

me, at amtsrådet tillige skal påse andre forhold, herunder at forslaget opfylder forskrifter efter § 51.

Stk. 2. Finder amtsrådet anledning til at gøre indsigelse efter stk. 1, skal amtsrådet give meddelelse herom til kommunalbestyrelsen samt underrette miljøministeren. Fremsætter amtsrådet indsigelsen inden udløbet af fristen efter § 7, stk. 4, kan kommunalbestyrelsen ikke vedtage planen endeligt, før der er opnået enighed mellem kommunalbestyrelsen og amtsrådet om de nødvendige ændringer af forslaget. Opnås sådan enighed ikke, kan spørgsmålet indbringes for miljøministeren. Har miljøministeren ikke truffet afgørelsen inden 6 måneder efter spørgsmålets indbringelse for ministeren, underretter ministeren amtsrådet og kommunalbestyrelsen om grunden dertil.

Stk. 3. I hovedstadsområdet udføres amtsrådets opgaver efter stk. 1 og 2 i stedet af hovedstadsrådet.

§ 9. Når fristen efter § 7, stk. 4, er udløbet, kan kommunalbestyrelsen ved en fornyet behandling af forslaget vedtage planen endeligt, jfr. dog § 8, stk. 2, og § 10.

§ 10. Miljøministeren kan beslutte, at en kommuneplan ikke kan vedtages endeligt af kommunalbestyrelsen efter § 9. Planen kan da kun få retsvirkninger efter denne lov, hvis planen godkendes af miljøministeren.

Stk. 2. En kommuneplan, der fastsætter en større bebyggelsesprocent end 110 for et delområde, kan ikke vedtages endeligt af kommunalbestyrelsen, medmindre miljøministeren forinden har tiltrådt den større bebyggelsesprocent. Miljøministeren fastsætter nærmere regler for afgrænsningen af et delområde som nævnt i 1. pkt.

§ 11. Umiddelbart efter den endelige vedtagelse eller godkendelse af en kommuneplan foretager kommunalbestyrelsen offentlig bekendtgørelse herom efter regler, der fastsættes af miljøministeren.

Stk. 2. Planen skal være offentlig tilgængelig.

§ 12. Hvis en kommunalbestyrelse ikke inden 2 år efter godkendelsen af en regionplan, der omfatter kommunen, har offentliggjort et forslag til kommuneplan, kan amtsrådet, henholdsvis hovedstadsrådet, med miljøministerens samtykke fastsætte en frist, inden for hvilken kommunalbestyrelsen skal offentliggøre et sådant forslag.

Stk. 2. Hvis kommunalbestyrelsen ikke overholder fristen fastsat efter stk. 1, kan amtsrådet, henholdsvis hovedstadsrådet, lade en kommuneplan tilvejebringe på kommunens bekostning.

§ 13. Kommunalbestyrelsen skal virke for kommuneplanens gennemførelse, herunder ved udøvelse af beføjelser i medfør af lovgivningen.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens bygge- og anlægsvirksomhed må ikke stride mod en kommuneplan.

§ 14. Det påhviler kommunalbestyrelsen inden for den første halvdel af hver valgperiode at gennemgå kommuneplanen med henblik på at beslutte, om der er behov for at foretage ændringer i planen eller for at udarbejde en ny kommuneplan. Hvis kommunalbestyrelsen overvejer at foretage mere omfattende ændringer i kommuneplanen, finder §§ 5 og 6 og § 7, stk. 1 og 2, tilsvarende anvendelse.

Stk. 2. Amtsrådet, henholdsvis hovedstadsrådet, kan bestemme, at kommunalbestyrelsen skal foretage ændringer i en kommuneplan, for at planen kan bringes i overensstemmelse med en senere godkendt regionplan eller senere trufne beslutninger efter lands- og regionplanlovens § 4.

Stk. 3. Forslag til ændringer i en kommuneplan skal offentliggøres af kommunalbestyrelsen. § 7, stk. 3-6, og §§ 8-11 finder tilsvarende anvendelse på forslag til ændringer i en dispositionsplan.

§ 15. Bestemmelserne i §§ 2-14 træder i kraft i en kommune ved godkendelsen af en regionplan, der omfatter kommunen.

Stk. 2. Dispositionsplaner og anden planlægning tilvejebragt af kommunalbestyrelsen efter de hidtil gældende regler kan af miljøministeren godkendes som midlertidige rammer for indholdet af lokalplaner.

Stk. 3. Efter forhandling med kommunalbestyrelsen kan miljøministeren samtidig med godkendelse efter stk. 2 foretage de ændringer og tilføjelser, som ministeren

finder nødvendige for, at der tilvejebringes fornødne rammer for indholdet af lokalplanlægningen.

Stk. 4. Umiddelbart efter en godkendelse efter stk. 2 foretager kommunalbestyrelsen offentlig bekendtgørelse herom efter regler, der fastsættes af miljøministeren. De godkendte rammer skal være offentligt tilgængelige.

Kapitel 3.

Lokalplaners indhold og tilvejebringelse.

§ 16. Lokalplaner kan tilvejebringes af kommunalbestyrelsen efter reglerne i dette kapitel.

Stk. 2. En lokalplan skal tilvejebringes, når det er nødvendigt for at sikre kommuneplanens virkeliggørelse.

Stk. 3. En lokalplan skal endvidere tilvejebringes, før der gennemføres større udstykninger eller større bygge- eller anlægsarbejder, herunder nedrivninger af bebyggelse. Tilladelse efter byggeloven til et større bygge- eller anlægsarbejde kan ikke meddeles, før lokalplanen er endeligt vedtaget eller godkendt, jfr. dog § 22, stk. 2.

Stk. 4. Hvis en ønsket foranstaltning som nævnt i stk. 3, 1. pkt., er i overensstemmelse med kommuneplanen eller midlertidige rammer godkendt efter § 15, stk. 2, påhviler det kommunalbestyrelsen snarest at udarbejde et forslag til lokalplan og derefter fremme sagen mest muligt. Kommunalbestyrelsen kan i et sådant tilfælde forlange, at den, der har interesse i foranstaltningens gennemførelse, yder kommunen bistand ved udarbejdelsen.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 3 finder ikke anvendelse, når en byplanvedtægt eller reguleringsplan indeholder nærmere regler om udstykningen eller bygge- eller anlægsarbejdet.

§ 17. Kommunalbestyrelsen kan nedlægge forbud mod, at der retligt eller faktisk etableres forhold, som kan hindres ved en lokalplan. Forbudet kan nedlægges for et tidsrum af indtil et år. Kommunalbestyrelsen lader forbudet tinglyse på den pågældende ejendom. Tinglysningen er uden betydning for forbudets gyldighed.

§ 18. I en lokalplan kan der optages bestemmelser om:

1) overførsel til byzone eller sommerhusområde af arealer, som planen omfatter,

2) områdets anvendelse, herunder om at nærmere angivne arealer forbeholdes til offentlige formål,

3) ejendommes størrelse og afgrænsning,

4) vej- og stiforhold og andre forhold af færdselsmæssig betydning, herunder om adgangsforholdene til færdselsarealer og med henblik på adskillelse af trafikarterne,

5) beliggenhed af spor- og ledningsanlæg, herunder til elforsyning,

6) bebyggelsers beliggenhed på grundene, herunder om den terrænhøjde, hvori en bebyggelse skal opføres,

7) bebyggelsers omfang og udformning, herunder til regulering af boligtætheden,

8) anvendelse af de enkelte bygninger,

9) udformning, anvendelse og vedligeholdelse af ubebyggede arealer, herunder om terrænregulering, hegnsforhold, bevaring af beplantning og beplantningsforhold i øvrigt samt belysning af veje og andre færdselsarealer,

10) bevaring af landskabstræk i forbindelse med bebyggelse af et område, der inddrages til bymæssig bebyggelse eller sommerhusbebyggelse,

11) tilvejebringelse af eller tilslutning til fællesanlæg i eller uden for det af planen omfattede område som betingelse for ibrugtagen af ny bebyggelse,

12) foretagelse af afskærmningsforanstaltninger såsom anlæg af beplantningsbælte, støjvold, mur o. lign. som betingelse for ibrugtagen af ny bebyggelse eller ændret anvendelse af et ubebygget areal,

13) oprettelse af grundejerforeninger for nye haveboligområder, erhvervsområder eller områder for fritidsbebyggelse, herunder om medlemspligt og om foreningens ret og pligt til at forestå etablering, drift og vedligeholdelse af fællesarealer og fællesanlæg,

14) bevaring af eksisterende bebyggelse, således at bebyggelsen kun med tilladelse fra kommunalbestyrelsen må nedrives, ombygges eller på anden måde ændres,

15) friholdelse af et område for ny bebyggelse, når en bebyggelse kan blive udsat for sammenstyrtning, oversvømmelse eller anden skade, der kan medføre fare for brugernes liv, helbred eller ejendom,

16) ophør af gyldigheden af udtrykkeligt angivne tilstandsservitutter, hvis servituttens opretholdelse vil være i strid med lokalplanens formål, og hvis servitutten ikke vil bortfalde som følge af § 31.

Stk. 2. I en lokalplan for et område, som overgår til byformål eller til sommerhusbebyggelse, skal der optages bestemmelser til sikring af de forhold, der er nævnt i stk. 1, nr. 2-4.

Stk. 3. En lokalplan kan ikke indeholde bestemmelser efter stk. 1, nr. 3, 6, 8 eller 9, med virkning for arealer i landzone, der ifølge en kommuneplan skal anvendes til jordbrugsformål.

Stk. 4. Miljøministeren kan fastsætte, at der i lokalplaner kan optages bestemmelser om andre forhold end nævnt i stk. 1.

§ 19. En lokalplan må ikke indeholde bestemmelser i strid med en kommuneplan eller midlertidige rammer godkendt efter § 15, stk. 2.

Stk. 2. Lokalplanens formål skal angives i planen. Planen skal tillige angive, om dens virkeliggørelse er afhængig af tilladelser eller dispensationer fra andre myndigheder end kommunalbestyrelsen.

§ 20. Lokalplanen skal ledsages af en redegørelse for, hvorledes planen forholder sig til kommuneplanen og øvrig planlægning for området, herunder midlertidige rammer godkendt efter § 15, stk. 2.

§ 21. Efter vedtagelsen af et forslag til lokalplan skal kommunalbestyrelsen offentliggøre forslaget tillige med en kortfattet beskrivelse af dets indhold og af planens retsvirkninger. Kommunalbestyrelsen kan offentliggøre alternative forslag.

Stk. 2. Ethvert medlem af kommunalbestyrelsen, der har forlangt sin afvigende mening vedrørende det vedtagne forslag til lokalplan tilført kommunalbestyrelsens beslutningsprotokol, kan kræve, at kommunalbestyrelsen samtidig offentliggør det pågældende medlems afvigende mening og en af ham affattet kort begrundelse herfor.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal samtidig med offentliggørelsen af forslaget give oplysning om reglerne i § 22 samt om fristen for fremsættelse af indsigelser og ændringsforslag, jfr. § 24.

Stk. 4. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om offentliggørelsen.

§ 22. Når et forslag til lokalplan er offentliggjort, må ejendomme, der er omfattet af forslaget, ikke bebygges eller i øvrigt udnyttes på en måde, der skaber risiko for en foregribelse af den endelige plans indhold.

Stk. 2. Efter udløbet af fristen nævnt i § 24 kan kommunalbestyrelsen tillade, at en ejendom, der er omfattet af planen, bebygges eller i øvrigt udnyttes i overensstemmelse med forslaget, såfremt reglerne i § 40, stk. 1, § 42 og § 43 ikke derved fraviges.

Stk. 3. Stk. 1 og 2 finder kun anvendelse, indtil lokalplanen er endeligt vedtaget eller godkendt og længst i et år efter forslagets offentliggørelse, jfr. dog § 28, stk. 2.

§ 23. Samtidig med offentliggørelsen af forslaget skal kommunalbestyrelsen give skriftlig underretning herom til:

1) ejerne af ejendomme, der er omfattet af planen, og lejerne i og brugerne af disse ejendomme,

2) ejerne af ejendomme uden for planens gyldighedsområde og lejerne i og brugeren af sådanne ejendomme i den udstrækning, hvor planen efter kommunalbestyrelsens skøn har væsentlig betydning for dem,

3) de foreninger o. lign. med lokalt tilhørsforhold, som over for kommunalbestyrelsen har fremsat skriftlig anmodning om at blive holdt underrettet om forslag til lokalplaner,

4) miljøministeren, amtsrådet og i hovedstadsområdet tillige hovedstadsrådet samt

5) de statslige myndigheder, for hvem planen har særlig interesse.

Stk. 2. Hvis forslaget indeholder bestemmelser om servitutbortfald efter § 18, stk. 1, nr. 16, skal kommunalbestyrelsen tillige så vidt muligt give skriftlig underretning herom til de efter servitutdokumentet påtaleberettigede.

Stk. 3. I underretningen skal angives fristen efter § 24 for fremsættelse af indsigelser og ændringsforslag.

Stk. 4. Underretningen skal ledsages af beskrivelsen nævnt i § 21, stk. 1, og af en eventuel mindretalsudtalelse efter § 21, stk. 2. Underretningen til myndighederne nævnt i stk. 1, nr. 4 og 5, skal tillige ledsages af selve forslaget.

Stk. 5. Underretningen til lejerne og brugerne nævnt i stk. 1, nr. 1 og 2, kan ske ved afgivelse til postvæsenet af adresseløse forsendelser til omdeling.

§ 24. Indsigelser mod og ændringsforslag til et forslag til lokalplan skal indsendes til kommunalbestyrelsen inden en frist, der fastsættes af kommunalbestyrelsen. Fristen skal være mindst 2 måneder fra offentliggørelsen.

§ 25. Amtsrådet påser, at et forslag til lokalplan er i overensstemmelse med regionplanlægningen, en kommuneplan og midlertidige rammer godkendt efter § 15, stk. 2. Miljøministeren kan bestemme, at amtsrådet tillige skal påse andre forhold, herunder at forslaget opfylder forskrifter efter § 51.

Stk. 2. Finder amtsrådet anledning til at gøre indsigelse efter stk. 1, skal amtsrådet give meddelelse herom til kommunalbestyrelsen samt underrette miljøministeren. Fremsætter amtsrådet indsigelsen inden udløbet af fristen efter § 24, kan kommunalbestyrelsen ikke vedtage planen endeligt, før der er opnået enighed mellem kommunalbestyrelsen og amtsrådet om de nødvendige ændringer af forslaget. Opnås sådan enighed ikke, kan spørgsmålet indbringes for miljøministeren. Har miljøministeren ikke truffet afgørelsen inden 6 måneder efter spørgsmålets indbringelse for ministeren, underretter ministeren amtsrådet og kommunalbestyrelsen om grunden dertil.

Stk. 3. I hovedstadsområdet udføres amtsrådets opgaver efter stk. 1 og 2 i stedet af hovedstadsrådet.

§ 26. Hvis en statslig myndighed ud fra de særlige hensyn, som denne varetager, rettidigt fremsætter indsigelse mod et forslag til lokalplan, kan kommunalbestyrelsen ikke vedtage planen endeligt, før der er opnået enighed mellem kommunalbestyrelsen og vedkommende myndighed om planens indhold. Opnås sådan enighed ikke, kan spørgsmålet indbringes for miljøministeren. Har miljøministeren ikke truffet afgørelse inden 6 måneder efter sagens indbringelse for ministeren, underretter ministeren amtsrådet og kommunalbestyrelsen om grunden dertil.

§ 27. Efter udløbet af den efter § 24 fastsatte frist kan kommunalbestyrelsen ved en fornyet behandling af forslaget til lokalplan vedtage planen endeligt, jfr. dog §§ 25, 26 og 28. Hvis der rettidigt er fremsat indsigelser eller ændringsforslag, kan vedtagelsen tidligst ske en måned efter udløbet af indsigelsesfristen.

Stk. 2. Ved den endelige vedtagelse af planen kan kommunalbestyrelsen foretage ændringer af et af de offentliggjorte forslag som følge af fremkomne indsigelser eller ændringsforslag Hvis en ændring efter kommunalbestyrelsens skøn på væsentlig måde vil berøre andre end dem, der ved indsigelse eller ændringsforslag har foranlediget ændringen foretaget, kan kommunalbestyrelsens endelige vedtagelse af planen ikke ske, før de pågældende er underrettet om ændringen og har fået lejlighed til at fremsætte bemærkninger til spørgsmålet inden en af kommunalbestyrelsen fastsat frist. Hvis afvigelserne er så omfattende, at der reelt foreligger et nyt forslag, kan kommunalbestyrelsens endelige vedtagelse af planen ikke ske, før det ændrede forslag har været offentliggjort efter reglerne i §§ 21 og 23.

§ 28. Miljøministeren kan beslutte, at en lokalplan ikke kan vedtages endeligt af kommunalbestyrelsen efter § 27. Planen kan da kun få retsvirkninger efter denne lov, hvis planen godkendes af miljøministeren.

Stk. 2. I tilslutning til en beslutning efter stk. 1 kan miljøministeren bestemme, at det eller de offentliggjorte forslag skal have den i § 22 nævnte virkning i indtil 2 år efter kommunalbestyrelsens offentliggørelse af forslaget. Miljøministeren kan samtidig bestemme, at beføjelsen efter § 22, stk. 2, overtages af ministeren. Beslutninger efter 1. og 2. pkt. skal bekendtgøres af kommunalbestyrelsen efter regler, der fastsættes af miljøministeren.

Stk. 3. Indtil der foreligger en kommuneplan, godkender miljøministeren lokalplaner for arealer, der ikke er omfattet af midlertidige rammer godkendt efter § 15, stk. 2. Efter indsigelsesfristens udløb fremsender kommunalbestyrelsen modtagne indsigelser og ændringsforslag til miljøministeren. Hvis miljøministeren ikke har taget stilling til forslaget til lokalplan inden 6 måneder

derefter, underrretter miljøministeren kommunalbestyrelsen om grunden dertil. § 27, stk. 1, finder ikke anvendelse på lokalplaner, der efter 1. pkt. skal godkendes af miljøministeren.

Stk. 4. Bestemmelserne i § 27, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse ved miljøministerens godkendelse af lokalplaner efter stk. 1 og 3.

Stk. 5. Indtil der foreligger en kommuneplan, som er i overensstemmelse med en godkendt regionplan, kan en lokalplan, der overfører arealer til byzone eller sommerhusområde, jfr. § 18, stk. 1, nr. 1, ikke vedtages endeligt af kommunalbestyrelsen, før miljøministeren har tiltrådt overførslen.

§ 29. For at sikre beslutninger efter lands- og regionplanlovens § 4 kan miljøministeren pålægge kommunalbestyrelsen at tilvejebringe en lokalplan med et nærmere angivet indhold eller selv tilvejebringe en lokalplan.

Stk. 2. I tilfælde, hvor miljøministeren beslutter selv at tilvejebringe en lokalplan, overtager ministeren kommunalbestyrelsens beføjelser efter § 17, § 22, stk. 2, § 24 og § 27. Ministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen at foretage offentliggørelse efter §§ 21, 23 og 30 samt tinglysning efter §§ 17 og 30.

§ 30. Umiddelbart efter den endelige vedtagelse eller godkendelse af en lokalplan foretager kommunalbestyrelsen offentlig bekendtgørelse herom efter regler, der fastsættes af miljøministeren. Bekendtgørelsen skal bl. a. oplyse, om planen afviger fra det tidligere offentliggjorte forslag.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen sender endvidere et eksemplar af den offentliggjorte bekendtgørelse til:

1) ejerne af ejendomme, der er omfattet af planen,

2) enhver, der rettidigt har fremsat skriftlige indsigelser mod eller ændringsforslag til planforslaget, og

3) foreningerne og myndighederne nævnt i § 23, stk. 1, nr. 3-5.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen lader lokalplanen tinglyse på de ejendomme, der er omfattet af planen.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen sender snarest et eksemplar af planen til myndighederne nævnt i § 23, stk. 1, nr. 4 og 5. Kommunalbestyrelsen er berettiget til i øvrigt at forlange betaling for udlevering af lokalplaner.

Kapitel 4.

Lokalplaners retsvirkninger.

§ 31. Når der er foretaget offentlig bekendtgørelse efter § 30, må der ikke retligt eller faktisk etableres forhold i strid med lokalplanens bestemmelser, medmindre en dispensation meddeles efter reglerne i § 47.

§ 32. Når en lokalplan eller en byplanvedtægt har forbeholdt en ejendom til et offentligt formål, kan ejeren forlange ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning.

Stk. 2. Når en lokalplan eller en byplanvedtægt har forbeholdt en del af en ejendom til et offentligt formål, kan ejeren forlange den pågældende del af ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning. Hvis restejendommen ikke kan udnyttes på rimelig måde som selvstændig ejendom, kan ejeren forlange hele ejendommen overtaget af kommunen.

Stk. 3. Overtagelsespligten efter stk. 1 og stk. 2, 1. pkt., påhviler dog kun kommunen, hvis det pågældende areal ikke kan udnyttes på en økonomisk rimelig måde i overensstemmelse med den faktiske udnyttelse af de omliggende ejendomme.

§ 33. Når det i en lokalplan eller en byplanvedtægt er bestemt, at en bebyggelse ikke må nedrives uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen, og tilladelsen nægtes, kan ejeren forlange ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning.

Stk. 2. Overtagelsespligten efter stk. 1 påhviler dog kun kommunen, hvis der er et væsentligt misforhold mellem ejendommens afkastningsgrad og afkastningsgraden for ejendomme med en lignende beliggenhed og benyttelse, men som ikke er omfattet af et nedrivningsforbud.

§ 34. Kommunalbestyrelsen kan ekspropriere fast ejendom, der tilhører private, eller private rettigheder over fast ejendom, når ekspropriationen vil være af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af en lokalplan eller en byplanvedtægt.

Stk. 2. Ved ekspropriation til erhvervelse af ejendomsret bortfalder alle rettigheder over det eksproprierede, medmindre andet bestemmes i det enkelte tilfælde.

Stk. 3. Ved ekspropriationens gennemførelse finder bestemmelserne i lov om offentlige veje § 45 og §§ 47-49 tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. En ekspropriationsbeslutning kan påklages til miljøministeren. Klage skal være indgivet inden 4 uger fra beslutningens meddelelse. Rettidig klage har opsættende virkning, medmindre miljøministeren bestemmer andet. Ekspropriationsbeslutningen skal indeholde oplysning om bestemmelserne i 1.-3.pkt.

§ 35. Taksationsmyndighederne efter lov om offentlige veje afgør spørgsmål om berettigelsen af krav efter §§ 32 og 33 og fastsætter erstatning for kommunens overtagelse af en ejendom efter §§ 32 og 33 og ekspropriation efter § 34.

Stk. 2. Når kommunalbestyrelsen må overtage en ejendom helt eller delvis efter § 32, skal erstatningen fastsættes uden hensyntagen til den anvendelse af arealet, som lokalplanen eller byplanvedtægten tilsigter.

Stk. 3. Ved delekspropriation kan taksationsmyndighederne påbyde mageskifte af jordstykker, der findes at have samme værdi.

Stk. 4. Om sagens behandling for taksationsmyndighederne og om erstatningens fastsættelse og udbetaling finder § 51, stk. 2-4 og stk. 7, §§ 52-56, 63-64 og 66-67 i lov om offentlige veje tilsvarende anvendelse.

Kapitel 5.

Servitutter.

§ 36. En ejer af fast ejendom kan kun med forudgående samtykke fra kommunalbestyrelsen gyldigt pålægge ejendommen servitutbestemmelser om forhold, hvorom der kan optages bestemmelser i en lokalplan. Samtykke efter 1. pkt. kan ikke meddeles i tilfælde, hvor der som følge af § 16, stk. 2 eller stk. 3, skal tilvejebringes en lokalplan.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens beslutning efter stk. 1 skal påføres servitutdokumentet. Hvis samtykke meddeles, eller hvis ejendommen ejes af kommunen, skal påtegningen udtrykkeligt angive, at tilvejebringelse af en lokalplan ikke er påkrævet.

§ 37. Kommunalbestyrelsen kan ved påbud eller forbud sikre overholdelsen af servitutbestemmelser om forhold, hvorom der kan optages bestemmelser i en lokalplan.

§ 38. Bestemmelserne i §§ 36 og 37 finder ikke anvendelse på servitutter pålagt af offentlige myndigheder med hjemmel i lovgivningen.

Kapitel 6.

Almindelige bebyggelsesregulerende bestemmelser.

§ 39. Ved udstykning eller bebyggelse af en ejendom skal reglerne i § 40, stk. 1, § 42 og § 43 overholdes, medmindre:

1) anden bestemmelse er truffet i
a) en lokalplan, der er offentligt bekendtgjort efter § 30,
b) en byplanvedtægt i medfør af lov om byplaner af 29. april 1938 med senere ændringer,
c) en reguleringsplan i medfør af de tidligere gældende byggelove, eller
2) en dispensation meddeles efter reglerne i § 47.

§ 40. Der må ikke foretages udstykninger m. v., hvorved der ville fremkomme ejendomme med et mindre areal end 700 m², heri ikke medregnet vejareal eller areal, der skal holdes ubebygget som følge af hjørneafskæring eller byggeliniepålæg til sikring af vejanlæg. Ved udstykninger m. v. i sommerhusområder må arealet ikke være mindre end 1200 m². Så længe bestemmelserne om grundstørrelser i en bygningsvedtægt er gældende, jfr. § 59, stk. 1, finder vedtægtens mindstegrundstørrelser anvendelse i stedet for de i 1. og 2. pkt. nævnte.

Stk. 2. Ved udstykning til bebyggelse skal kommunalbestyrelsen godkende parcellens facadelængde.

Stk. 3. Inden for byzoner eller sommerhusområder kan kommunalbestyrelsen modsætte sig en udstykning m.v., som efter kommunalbestyrelsens skøn ville være til hinder for en hensigtsmæssig bebyggelse eller anvendelse af det pågældende areal.

Stk. 4. Inden for byzoner kan kommunalbestyrelsen tillige modsætte sig en udstykning m.v., som efter kommunalbestyrelsens tidsfølgeplanlægning, jfr. §§ 3 og 5, eller, indtil denne foreligger, efter kommunalbestyrelsens skøn ville komme i strid med en forsvarlig og hensigtsmæssig byudvikling på det pågældende tidspunkt.

§ 41. Til enhver ny bebyggelse skal der i overensstemmelse med reglerne i byggelovgivningen udlægges og anlægges friarealer til sikring af tilfredsstillende opholdsarealer for børn og voksne, adgangs- og tilkørselsforhold, redningsmuligheder for brandvæsenet og parkering.

§ 42. Ved bebyggelse af en ejendom, herunder ved om- eller tilbygning, må ejendommens bebyggelsesprocent ikke overstige:

a) 25 for parcelhuse til helårsbeboelse,

b) 10 for sommerhusbebyggelse og anden bebyggelse til ferie- og fritidsformål,

c) 50 for etagebebyggelse i et område, der i kommuneplanen er udlagt hertil, og

d) 40 for anden bebyggelse, jfr. dog stk. 4.

Stk. 2. Ved bebyggelsesprocenten forstås etagearealets procentvise andel af grundstykkets areal. Nærmere bestemmelser om beregningen af etagearealet og grundstykkets areal fastsættes i bygningsreglementet i henhold til byggeloven.

Stk. 3. Miljøministeren fastsætter nærmere regler til bestemmelse af bebyggelsesarterne nævnt i stk. 1, a-d.

Stk. 4. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler for, i hvilken udstrækning og under hvilke betingelser bebyggelsesprocenten efter stk. 1, d, forhøjes for grunde med særlig beliggenhed. I reglerne kan bebyggelsesprocenten dog ikke fastsættes højere end 50.

§ 43. En bebyggelse må ikke opføres med mere end 2 etager, og ingen del af en bygnings ydervægge eller tag må være hævet mere end 8,5 m over det omgivende terræn. For bebyggelse i sommerhusområder kan miljøministeren fastsætte andre højdebegrænsninger.

Stk. 2. Nærmere bestemmelser om beregningen af bygningshøjden fastsættes i bygningsreglementet i henhold til byggeloven.

Stk. 3. Miljøministeren kan fastsætte, at særlige arter af bygninger, konstruktioner eller anlæg skal være undtaget fra bestemmelserne i stk. 1.

§ 44. Kommunalbestyrelsen kan gøre en tilladelse efter byggeloven afhængig af, at bebyggelsen får en sådan ydre udformning, at der i forbindelse med dens omgivelser opnås en god helhedsvirkning.

Stk. 2. Skiltning, lysinstallationer o. lign. må ikke være til ulempe eller virke skæmmende i forhold til omgivelserne. Kommunalbestyrelsen kan ved forbud eller påbud sikre opfyldelsen af 1. pkt.

Stk. 3. Hvis en påbegyndt bebyggelse opgives eller udsættes i et længere tidsrum og den delvis opførte bebyggelse virker skæmmende i forhold til omgivelserne, kan kommunalbestyrelsen påbyde grundens ejer at fjerne bebyggelsen eller bringe den i en sådan stand, at den ikke længere virker skæmmende. Det samme gælder, hvis en bebyggelse, som er delvis nedrevet eller ødelagt, i et længere tidsrum henstår i en sådan tilstand, at den virker skæmmende i forhold til omgivelserne. 1. og 2. pkt. finder ikke anvendelse på bebyggelse på en landbrugsejendom.

Stk. 4. Hvis anvendelse af en grund til oplag, henlæggelse af affald eller lignende formål virker skæmmende i forhold til omgivelserne, kan kommunalbestyrelsen påbyde grundens ejer at foretage hegning, beplantning eller andre foranstaltninger, som kan afhjælpe forholdet.

Stk. 5. Bestemmelserne i stk. 2-4 finder anvendelse, uanset hvornår bebyggelsen er opført, skiltningen m. v. er anbragt, eller grunden er taget i brug til oplag m. v.

Stk. 6. Et påbud efter stk. 2, stk. 3 eller stk. 4 kan af vedkommende ejer påklages til miljøministeren. Klage skal være indgivet inden 4 uger fra påbudets meddelelse. Påbudet skal indeholde oplysning om bestemmelserne i 1. og 2. pkt.

§ 45. Når der i et område findes boligbebyggelse, kan kommunalbestyrelsen modsætte sig, at der opføres miljøforringende erhvervsbebyggelse i området, eller at bestående boligbebyggelse eller ubebyggede arealer i området tages i brug til miljøforringende erhvervsformål.

Stk. 2. Når der i et område findes erhvervsbebyggelse, kan kommunalbestyrel-

sen modsætte sig, at der opføres boligbebyggelse i området, eller at bestående bebyggelse tages i brug til beboelse, såfremt beboelse i området ud fra miljømæssige hensyn skønnes uforenelig med erhvervsudøvelsen.

Stk. 3. Et forbud eller påbud efter stk. 1 eller stk. 2 kan af vedkommende ejer påklages til miljøministeren. Klage skal være indgivet inden 4 uger fra afgørelsens meddelelse. Afgørelsen skal indeholde oplysning om bestemmelserne i 1. og 2. pkt.

Stk. 4. Stk. 1-3 finder ikke anvendelse, når det pågældende område er omfattet af bestemmelser om bebyggelsens anvendelse i en lokalplan eller en byplanvedtægt.

Kapitel 7.

Administrative bestemmelser m. v., herunder dispensation og klage.

§ 46. Kommunalbestyrelsen påser overholdelsen af § 39 og af bestemmelserne i lokalplaner og de efter § 59 opretholdte vedtægter og planer m.v.

Stk. 2. Bliver kommunalbestyrelsen opmærksom på et forhold i strid med bestemmelserne nævnt i stk. 1, og meddeles der ikke dispensation til forholdets opretholdelse, jfr. § 47, skal kommunalbestyrelsen søge forholdet lovliggjort ved at meddele påbud herom og om fornødent ved at foranledige sagen indbragt for domstolene.

§ 47. Dispensationer fra §§ 40, 42 og 43 og fra bestemmelserne i lokalplaner og de efter § 59 opretholdte vedtægter og planer m.v. kan meddeles efter reglerne i stk. 2-7.

Stk. 2. Dispensationer fra §§ 40, 42 og 43 og fra de efter § 59, stk. 1, opretholdte bestemmelser meddeles af kommunalbestyrelsen inden for rammer, der fastsættes af miljøministeren. Videregående dispensationer meddeles af ministeren. En dispensation kan ikke meddeles i tilfælde, hvor en lokalplan skal udarbejdes i henhold til § 16, stk. 3.

Stk. 3. Mindre betydende dispensationer fra bestemmelser i en lokalplan eller en af de efter § 59, stk. 2, opretholdte planer m.v., som ikke vil ændre den særlige karakter af det område, planen søger at skabe eller fastholde, kan meddeles af kommunalbestyrelsen. Kommunalbestyrelsen kan bemyndige en grundejerforening eller med de pågældende grundejeres samtykke en beboerforening til at tillade sådanne lempelser.

Stk. 4. Videregående afvigelser end omhandlet i stk. 3 kan kun foretages ved tilvejebringelse af en ny lokalplan.

Stk. 5. Fra bestemmelser, der tilgodeser naboers eller andre omboendes interesser, kan dispensationer som nævnt i stk. 2 og 3 først meddeles, når der er forløbet 2 uger efter, at kommunalbestyrelsen, henholdsvis grundejer- eller beboerforeningen, har oplyst ejerne af og lejerne i de tilgrænsende ejendomme om, hvortil der søges dispensation, og om, at eventuelle bemærkninger kan fremsendes inden 2 uger. Kommunalbestyrelsen kan gøre sin behandling af en ansøgning om dispensation afhængig af, at ansøgeren giver disse oplysninger til en videre kreds af ejere eller lejere, der af kommunalbestyrelsen skønnes at have interesse i, hvordan sagen afgøres.

Stk. 6. Miljøministeren kan give nærmere bestemmelser til supplering af stk. 5.

Stk. 7. Betingelser, der knyttes til en dispensation, er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår retten er stiftet. Kommunalbestyrelsen lader på ejerens bekostning tinglyse betingelser, som angår benyttelse af eller anden rådighed over en ejendom eller dele af den.

§ 48. En kommunalbestyrelses afgørelse vedrørende forhold, der er omfattet af denne lov, kan påklages til miljøministeren, for så vidt angår retlige spørgsmål.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens afgørelser kan i øvrigt ikke påklages til anden administrativ myndighed, jfr. dog § 34, stk. 4, § 44, stk. 6, og § 45, stk. 3.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen behandler klager over afgørelser, der er truffet af en forening efter bemyndigelse fra kommunalbestyrelsen. Klage skal være indgivet inden 4 uger fra afgørelsens meddelelse. Afgørelsen skal indeholde oplysning om klagefristen og om, til hvem klage kan indgives, samt om bestemmelsen i § 49, stk. 2.

§ 49. Søgsmål til prøvelse af beslutninger, der er truffet af kommunalbestyrelsen eller miljøministeren i henhold til denne lov,

skal anlægges inden 6 måneder efter, at beslutningen er meddelt den pågældende. For beslutninger, hvorom der er udfærdiget offentlig bekendtgørelse, regnes fristen fra offentliggørelsen.

Stk. 2. Søgsmål til prøvelse af beslutninger, der er truffet af en forening efter bemyndigelse fra kommunalbestyrelsen, kan ikke anlægges, før klageadgangen til kommunalbestyrelsen er udnyttet.

Stk. 3. Spørgsmål, der kan prøves af taksationsmyndighederne, jfr. § 35, kan ikke indbringes for domstolene, før overtaksationskommissionens afgørelse foreligger.

Stk. 4. Overtrædelse af bestemmelserne i § 42, § 43 og § 44, stk. 2, eller i en lokalplan eller en af de efter § 59 opretholdte vedtægter og planer m.v. kan gøres gældende under et civilt søgsmål mod den, der har begået overtrædelsen eller har ansvaret for den ulovlige tilstands opretholdelse. Dette gælder dog ikke søgsmål om lovliggørelse, når dispensation er meddelt efter reglerne i § 47.

Stk. 5. Retssag anlægges ved den ret, under hvilken ejendommen er beliggende. Søgsmål om ekspropriation efter denne lov behandles i første instans ved landsret.

§ 50. De beføjelser, der efter denne lov tilkommer kommunalbestyrelsen, tilkommer i Københavns kommune borgerrepræsentationen, dog således at den umiddelbare forvaltning af de pågældende anliggender varetages af magistraten i overensstemmelse med styrelsesvedtægtens bestemmelser.

§ 51. Miljøministeren bistår kommunalbestyrelserne med vejledning og kan fastsætte nærmere regler om kommunernes planlægning efter denne lov.

§ 52. Miljøministeren kan bemyndige en under ministeriet oprettet styrelse eller tilsvarende institution til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Stk. 2. Ministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter stk. 1, herunder at afgørelserne ikke skal kunne indbringes for ministeren.

Kapitel 8.

Forskellige bestemmelser.

§ 53. Kommunalbestyrelsen kan efter forudgående underretning til ejeren forlange adgang til en privat ejendom for at udføre opmålinger og andre tekniske forarbejder til forberedelse af planlægning efter denne lov.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan forlange adgang til en privat ejendom for at undersøge, om der er sket overtrædelse af loven, en lokalplan, servitutbestemmelser som nævnt i § 37 eller en af de efter § 59 opretholdte vedtægter og planer m.v.

Stk. 3. Legitimation skal forevises på forlangende.

Stk. 4. Politiet yder kommunalbestyrelsen bistand til at opnå den i stk. 1 og stk. 2 nævnte adgang. Bistanden ydes efter regler, der kan fastsættes efter forhandling mellem miljøministeren og justitsministeren.

§ 54. Det påhviler den til enhver tid værende ejer af en ejendom at berigtige et ulovligt forhold. Består forholdet i en ulovlig brug af ejendommen, påhviler pligten tillige brugeren.

Stk. 2. Efterkommer ejeren eller brugeren ikke et af kommunalbestyrelsen meddelt påbud om at berigtige et ulovligt forhold, kan det ved dom pålægges ham inden en fastsat tidsfrist under tvang af fortløbende bøder at berigtige forholdet.

Stk. 3. Når et ved dom meddelt påbud om at berigtige et ulovligt forhold ikke efterkommes rettidigt og inddrivelse af tvangsbøder ikke kan antages at føre til, at påbudet efterkommes, kan kommunalbestyrelsen foretage det nødvendige til forholdets berigtigelse på ejerens bekostning.

§ 55. Med bøde straffes den, der

1) overtræder §§ 42 og 43,

2) overtræder bestemmelser i en lokalplan eller en af de efter § 59 opretholdte vedtægter og planer m.v.,

3) tilsidesætter vilkår for en tilladelse efter loven eller de i medfør af loven udfærdigede forskrifter eller planer,

4) tilsidesætter vilkår for en dispensation efter § 47,

5) undlader at efterkomme et påbud eller forbud, der er udstedt i henhold til loven eller de i medfør af loven udfærdigede forskrifter, herunder et påbud om at berigtige et ulovligt forhold.

Stk. 2. Er overtrædelsen begået af et aktieselskab, anpartsselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.

§ 56. Loven træder i kraft den 1. februar 1977, jfr. dog stk. 2 og § 15, stk. 1.

Stk. 2. Bestemmelsen i § 40, stk. 4, træder i kraft den 1. juli 1975.

§ 57. Forslag til byplanvedtægter, der før lovens ikrafttræden er indsendt til miljøministeren til godkendelse, kan godkendes efter de hidtil gældende regler i byplanloven. På sådanne forslag finder også reglerne i byplanlovens §§ 8 og 10 anvendelse.

Stk. 2. Forslag til bestemmelser i bygningsvedtægt om bebyggelsens anvendelse og om grundstørrelser, der før lovens ikrafttræden er indsendt til miljøministeren til stadfæstelse, kan stadfæstes efter de hidtil gældende regler i byggeloven.

Stk. 3. Søger, der før lovens ikrafttræden er indbragt for en reguleringskommission, færdigbehandles af kommissionen efter de hidtil gældende regler.

§ 58. Ved lovens ikrafttræden ophæves lov om byplaner, jfr. lovbekendtgørelse nr. 63 af 20. februar 1970.

Stk. 2. Til afgørelse af sager efter § 19 A i lov om frigørelsesafgift m. v. af fast ejendom opretholdes det i byplanlovens § 4 nævnte byplannævn med de hidtidige medlemmer. Ved et medlems udtræden af nævnet udpeger miljøministeren et nyt medlem. Miljøministeren træffer bestemmelse om nævnets ophævelse.

§ 59. Bestemmelserne i en bygningsvedtægt om bebyggelsens anvendelse og om grundstørrelser kan ophæves ved bestemmelse herom i en lokalplan og bortfalder i det hele, når en kommuneplan er bekendtgjort efter § 11, eller når midlertidige rammer for lokalplanlægningen, der omfatter de pågældende arealer, er bekendtgjort efter § 15, stk. 4. Det samme gælder beslutninger truffet af kommunalbestyrelsen efter § 12, stk. 1, i byggelov for staden København, lov nr. 148 af 29. marts 1939 med senere ændringer. De øvrige bestemmelser i bygningsvedtægterne ophæves efter reglerne i § 33 i byggeloven.

Stk. 2. Følgende planer m. v. i henhold til den hidtidige bygge- og byplanlovgivning bortfalder i den udstrækning, de er uforenelige med en lokalplan, og kan i øvrigt ophæves ved bestemmelse herom i en lokalplan: byplanvedtægter, markplaner, reguleringsplaner, udredningsplaner, retningsplaner, magelægsplaner, beslutninger om friholdelse af et område for bebyggelse samt beslutninger om bevaring af bebyggelsers ydre fremtræden.

§ 60. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Givet på Amalienborg, den 26. juni 1975.

Under Vor Kongelige Hånd og Segl.

MARGRETHE R.

Helge Nielsen.

Bekendtgørelse af Lov om sanering.

Herved bekendtgøres lov om sanering, jfr. lovbekendtgørelse nr. 474 af 16. august 1973, med de ændringer, der følger af lov nr. 228 af 12. juni 1975 og § 9 i lov nr. 288 af 26. juni 1975.

Kapitel I.

Lovens formål.

§ 1. Med henblik på at opnå en forbedring af boligforholdene tilstræbes ved denne lov

1) at fjerne eller forbedre utidssvarende og usunde boliger m. v.,

2) at fremme en fornyelse af utidssvarende bydele,

3) at bistå udsanerede husstande med at opnå en efter deres forhold passende genhusning og

4) at tilvejebringe det nødvendige administrative og økonomiske grundlag for en øget saneringsvirksomhed.

§ 2. Det påhviler kommunalbestyrelserne i primærkommunerne at udføre en langsigtet tilrettelæggelse og planlægning af saneringsvirksomheden og til stadighed medvirke til gennemførelse af saneringer.

Stk. 2. Boligministeren yder inden for lovens rammer fornøden bistand til kommunalbestyrelserne.

Kapitel II.

Oversigtsplaner og tidsfølgeplaner.

§ 3. Kommunalbestyrelsen for kommuner med mere end 25.000 indbyggere skal med boligtilsynets bistand tilvejebringe en bedømmelse af kvaliteten af beboelsesejendommene i kommunen under hensyn til de i lov om boligtilsyn opstillede mindstekrav til beboelses- og opholdsrum og lejligheder (oversigtsplan).

Stk. 2. Oversigtsplanen skal indeholde en klassifikation af ejendommene med henblik på beslutninger om at fjerne eller forbedre usunde eller utidssvarende bygninger.

Stk. 3. Oversigtsplanen skal være tilvejebragt senest 1½ år efter lovens ikrafttræden eller den folketælling, ved hvilken det er konstateret, at kommunens indbyggertal overstiger 25.000. Oversigtsplanen skal indsendes til boligministeren umiddelbart efter tilvejebringelsen.

§ 4. På grundlag af oversigtsplanen skal de i § 3 nævnte kommunalbestyrelser udarbejde en tidsfølgeplan, der angiver

1) områder, for hvilke sanering bør finde sted på grundlag af saneringsplaner i henhold til kapitel III eller som storsanering i henhold til kapitel V,

2) tidsfølgen for saneringernes gennemførelse,

3) behovet for tilvejebringelse af erstatningsboliger til husstande, som må fraflytte saneringsområderne, og

4) de områder eller ejendomme, hvor en forbedring af boligkvaliteten i øvrigt må anses for hensigtsmæssig.

Stk. 2. Tidsfølgeplanen skal indeholde en redegørelse for forholdet til kommunens byplanmæssige dispositioner (dispositionsplan) og investeringsplan.

Stk. 3. Tidsfølgeplanen skal være tilvejebragt senest 2 år efter lovens ikrafttræden eller den folketælling, ved hvilken det er konstateret, at kommunens indbyggertal overstiger 25.000. Tidsfølgeplanen skal indsendes til boligministeren umiddelbart efter tilvejebringelsen.

Boligmin. 1. kt. j. nr. 569-5-1974.

23-7-83567

§ 5. Boligministeren kan pålægge andre kommunalbestyrelser end de i § 3 nævnte at tilvejebringe oversigtsplan og tidsfølgeplan.

Stk. 2. Boligministeren kan fritage en af de i § 3 nævnte kommunalbestyrelser for pligten til at udarbejde oversigtsplan og tidsfølgeplan.

§ 6. Boligministeren kan fastsætte nærmere retningslinjer for udarbejdelsen af oversigts- og tidsfølgeplaner. Boligministeren kan endvidere meddele pålæg om planernes offentliggørelse og revision.

Kapitel III.

Saneringsplaners tilvejebringelse m. v.

§ 7. Efter reglerne i denne lov kan der tilvejebringes en saneringsplan for et område, der består af en eller flere ejendomme, når bebyggelse i området er usund eller brandfarlig eller i øvrigt rummer utidssvarende boliger.

Stk. 2. Ved afgrænsningen af saneringsområdet skal der ikke alene tages hensyn til tilstedeværelsen af bebyggelse som nævnt i stk. 1, men også til, at der som følge af planen kan opnås en tilfredsstillende ordning af de fremtidige bebyggelsesforhold.

§ 8. I saneringsplanen fastsættes bestemmelser om

1) saneringsområdets afgrænsning,

2) i hvilket omfang planens gennemførelse kræver henholdsvis nedrivning, ombygning, forbedring eller istandsættelse af den bestående bebyggelse,

3) tilvejebringelse af fællesarealer og fællesanlæg for saneringsområdets bebyggelse, som findes påkrævede eller hensigtsmæssige, samt om vedligeholdelse og drift af sådanne arealer og anlæg,

4) hvilke ejendomme eller dele af ejendomme det er nødvendigt at råde over til saneringsplanens gennemførelse, og hvilke af de under nr. 2 og eventuelt nr. 3 nævnte foranstaltninger der kan udføres særskilt af den pågældende ejendoms ejer eller om foranstaltninger som nævnt under nr. 3 skal gennemføres af kommunalbestyrelsen, henholdsvis saneringsselskabet, for ejernes regning, og

5) hvilke ejere der i henhold til § 36 a har adgang til i fællesskab at overtage saneringsplanens gennemførelse ved et saneringslav.

Stk. 2. Bestemmelser om ombygning eller forbedring af bestående bebyggelse kan i almindelighed kun fastsættes i en saneringsplan, såfremt det må antages, at ombygningen eller forbedringen i forbindelse med hele saneringsplanens gennemførelse vil medføre en forøgelse af bebyggelsens leje- og brugsværdi, der svarer til udgifterne ved den pågældende foranstaltning.

§ 9. En saneringsplan vedtages af kommunalbestyrelsen eller et i medfør af § 44 godkendt saneringsselskab.

Stk. 2. En saneringsplan godkendes af boligministeren.

§ 9 a. Såfremt et forslag til saneringsplan er udarbejdet af et saneringsselskab, skal selskabet umiddelbart herefter på behørig måde give de ejere og lejere inden for saneringsområdet, der berøres af forslaget, oplysning om dettes indhold og mulige gennemførelse, herunder hvilke ejendomme der foreslås nedrevet, ombygget, forbedret eller istandsat. Lejerne må gøres bekendt med mulighederne for at opnå erstatningsboliger samt de gældende bestemmelser om økonomisk støtte til betaling af husleje, boligindskud m. v. Saneringsselskabets endelige vedtagelse af en saneringsplan må tidligst ske 6 uger efter, at forslag er offentliggjort, jfr. 1. pkt. Den vedtagne saneringsplan offentliggøres for ejere og lejere på tilsvarende måde som nævnt i 1. pkt. I kommunen må den vedtagne saneringsplan ikke forelægges kommunalbestyrelsen til endelig stillingtagen, jfr. § 12, stk. 1, før tidligst 6 uger efter vedtagelsen i selskabet. Bemærkninger og ændringsforslag, der er fremsendt fra de berørte ejere og lejere, og som ikke er indarbejdet i den endelige saneringsplan, skal medsendes til kommunen.

Stk. 2. Såfremt en saneringsplan agtes vedtaget af en kommunalbestyrelse, skal denne på tilsvarende måde oplyse om den påtænkte saneringsplan senest 6 uger, før planen indstilles til kommunalbestyrelsens endelige vedtagelse i henhold til § 9, stk. 1.

§ 10. En saneringsplan skal ved indsendelsen til boligministeren ledsages af en redegørelse, der indeholder

1) en almindelig karakteristik af saneringsområdet og bebyggelsen i dette med angivelse af de enkelte ejendommes byggemåde og indretning,

2) oplysning om de ejendomme i området, for hvilke der er truffet beslutninger i medfør af lov om boligtilsyn,

3) en oversigt over de ejendomme i området, der i øvrigt frembyder vægtige betænkeligheder i sundhedsmæssig eller brandmæssig henseende eller rummer utidssvarende boliger,

4) en oversigt over de ejendomme i området, der skønnes at være egnede til ombygning og forbedring.

Redegørelsen kan undlades, såfremt oplysningerne fremgår af den i § 3 nævnte oversigtsplan.

Stk. 2. En saneringsplan skal ved indsendelsen endvidere ledsages af oplysning om,

1) hvornår saneringen agtes iværksat, og hvornår den skønnes at kunne tilendebringes,

2) hvorvidt der til saneringens gennemførelse agtes søgt statsstøtte efter reglerne i kapitel VI og i bekræftende fald overslag herover,

3) hvorvidt saneringen påregnes gennemført af kommunen eller af et saneringsselskab,

4) hvorvidt saneringens gennemførelse ved et saneringslav må anses for udelukket i henhold til § 36 a, stk. 2.

Stk. 3. Saneringsplanen skal tillige ledsages af en foreløbig redegørelse for, hvorledes der sikres andre boliger til de personer, som må fraflytte saneringsområdet.

Stk. 4. Er saneringsplanen vedtaget af et saneringsselskab, skal de i stk. 1-3 nævnte oplysninger m. v. afgives af selskabet.

§ 11.*) Kommunalbestyrelsen skal ved indsendelsen af en saneringsplan til boligministeren redegøre for, hvorledes planen forholder sig til kommunens byplanmæssige dispositioner for det omliggende byområde.

Stk. 2. Såfremt der ikke foreligger en byplanvedtægt for saneringsområdets fremtidige bebyggelse og anvendelsen af bebyggelsen, skal kommunalbestyrelsen samtidig forelægge boligministeren et forslag til en byplanvedtægt, der indeholder sådanne bestemmelser. Boligministeren kan fritage for pligten ifølge 1. pkt. i tilfælde, hvor saneringsplanens hovedformål er gårdrydning.

§ 12. En saneringsplan, der er vedtaget af et saneringsselskab, skal indsendes til boligministeren gennem kommunalbestyrelsen. Selskabet skal gøres bekendt med kommunalbestyrelsens indstilling og have lejlighed til at udtale sig om denne.

Stk. 2. Såfremt planen godkendes af boligministeren, påhviler det kommunalbestyrelsen at deltage i planens gennemførelse i overensstemmelse med reglerne i denne lov.

§ 13. Umiddelbart efter boligministerens godkendelse af en saneringsplan skal kommunalbestyrelsen, henholdsvis saneringsselskabet, bekendtgøre planen ved anbefalet brev for ejerne af de af planen omfattede ejendomme, hvis rettigheder fremgår af tingbogen. Ejere af ejendomme med lejligheder, der skal rømmes af hensyn til saneringens gennemførelse, skal samtidig underrettes om bestemmelserne i § 55, stk. 2.

Stk. 2. En godkendt saneringsplan er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommene uden hensyn til, hvornår retten er stiftet.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen, henholdsvis saneringsselskabet, lader planen tinglyse på ejendommene.

§ 14. Ejere og brugere af fast ejendom samt offentlige myndigheder har pligt til på begæring af kommunalbestyrelsen eller et saneringsselskab at afgive oplysninger til brug for saneringsvirksomheden.

Stk. 2. Spørgsmål om, hvorvidt en oplysning kan kræves i medfør af stk. 1, kan indbringes for boligministeren inden 4 uger fra den dag, oplysningen er forlangt.

§ 15. Boligtilsynet skal på begæring af et saneringsselskab foretage en bedømmelse af kvaliteten af ejendomme, der af selskabet påtænkes omfattet af en saneringsplan. Boligtilsynets udtalelse skal foreligge snarest muligt og så vidt muligt inden 3 måneder efter modtagelsen af selskabets begæring.

*) Paragraffen er ændret ved lov nr. 288 af 26. juni 1975. Bestemmelsen, der træder i kraft den 1. februar 1977, er gengivet i bekendtgørelsens slutning.

Stk. 2. Boligtilsynet skal på begæring af en kommunalbestyrelse eller et saneringsselskab, der er i færd med at udarbejde en saneringsplan, træffe afgørelse om, hvorvidt der efter reglerne i lov om boligtilsyn skal iværksættes foranstaltninger over for de ejendomme, der må antages at blive omfattet af planen. Træffes afgørelsen efter begæring af et saneringsselskab, og medfører afgørelsen, at en eller flere lejligheder må rømmes, forinden saneringsplanen er godkendt, påhviler det saneringsselskabet at fremskaffe fornødne erstatningsboliger.

§ 16. I områder som nævnt i § 7 kan kommunalbestyrelsen forlange afståelse helt eller delvis af private tilhørende grunde og bygninger samt af private rettigheder, der hører til eller hviler på en i området beliggende ejendom. Ekspropriation i medfør af 1. pkt. kan kun finde sted med henblik på nedrivning af bebyggelsen, og kun såfremt nedrivningen og anvendelsen af den ryddede grund vil medføre en umiddelbar forbedring af forholdene for beboerne i området. Det er endvidere en betingelse for ekspropriationen, at nedrivningen må forventes påbudt i en senere saneringsplan.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsens beslutninger i medfør af stk. 1 kan af ejerne påklages til boligministeren inden 6 uger efter, at beslutningen er meddelt den pågældende.

Stk. 3. Når der i medfør af stk. 1 forlanges afståelse af en del af en ejendom, finder bestemmelserne i § 25, stk. 1, 3 og 4, tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. På et areal, som er overtaget af kommunalbestyrelsen i medfør af stk. 1 eller stk. 3, må der ikke opføres ny bebyggelse, førend en saneringsplan, der omfatter ejendommen, er godkendt.

§ 17. Når en kommunalbestyrelse eller et saneringsselskab har vedtaget eller er i færd med at udarbejde en saneringsplan, kan kommunalbestyrelsen nedlægge forbud mod, at der på en ejendom, som er eller må antages at blive omfattet af planen,

1) opføres ny bebyggelse,
2) foretages om- eller tilbygninger,
3) finder ændret benyttelse sted af bebyggelsen eller det ubebyggede areal,
4) sker opdeling i ejerlejligheder eller
5) træffes foranstaltninger i øvrigt, som må antages at ville komme i strid med planen eller vanskeliggøre dennes gennemførelse.

Stk. 2. Forbud i henhold til stk. 1 kan nedlægges for et tidsrum af indtil 2 år og kan i særlige tilfælde med boligministerens samtykke forlænges med yderligere 1 år. Vedrører forbudet foranstaltninger til forbedring af en ejendom med henblik på ophævelse af et benyttelsesforbud i henhold til lov om boligtilsyn, bortfalder forbudet i henhold til stk. 1 dog senest ved udløbet af de i nævnte lovs § 14, stk. 2, anførte frister.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsens afgørelse i henhold til stk. 1 kan påklages til boligministeren inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende.

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen, henholdsvis saneringsselskabet, lader forbud i henhold til stk. 1 tinglyse på ejendommen.

Kapitel IV.

Almindelige bestemmelser om saneringsplaners gennemførelse.

§ 18. En saneringsplan kan gennemføres af en kommunalbestyrelse eller et i medfør af § 44 godkendt saneringsselskab eller et saneringslav, jfr. kapitel VII.

§ 19. (Ophævet).

§ 20. Når en saneringsplan er godkendt, kan kommunalbestyrelsen forlange, at private tilhørende grunde og bygninger inden for saneringsområdet helt eller delvis skal afstås mod erstatning, når det er nødvendigt at råde over dem af hensyn til gennemførelsen af en saneringsplan. Det samme gælder private rettigheder, der hører til eller hviler på de pågældende ejendomme.

Stk. 2. En ekspropriationsbeslutning skal meddeles ved anbefalet brev. Meddelelsen skal indeholde oplysning om bestemmelserne i § 24. Ved ekspropriation af en del af en ejendom eller af rettigheder knyttet til en ejendom skal meddelelsen tillige indeholde oplysning om bestemmelserne i § 25, stk. 1 og 3.

Stk. 3. Er ejerlavssanering ikke udelukket ifølge § 36 a, stk. 2, kan ekspropriation i medfør af stk. 1, 1. pkt., først finde sted, når

et saneringslav over for kommunalbestyrelsen har afgivet erklæring om at ville overtage gennemførelsen af saneringsplanen, eller når den for afgivelse af erklæring herom fastsatte frist er udløbet. En ejendom, hvis ejer har givet afkald på at deltage i et saneringslav, kan dog straks eksproprieres i medfør af stk. 1.

§ 21. Når en saneringsplan er godkendt, skal kommunalbestyrelsen

1) meddele private ejere af ejendomme inden for saneringsområdet påbud om at iværksætte den ombygning, forbedring eller istandsættelse af bestående bebyggelse, som er bestemt i saneringsplanen, og som efter denne skal kunne udføres særskilt af ejeren af den pågældende ejendom, og

2) pålægge private ejendomme inden for saneringsområdet servitutter om udlæg af fællesarealer og indretning af fællesanlæg for saneringsområdets bebyggelse som bestemt i saneringsplanen samt om gennemførelsen og den fremtidige vedligeholdelse og drift af de omhandlede fællesanlæg. Servitutterne er bindende for ejere og indehavere af andre rettigheder over ejendommene uden hensyn til, hvornår retten er stiftet. Kommunalbestyrelsen lader servitutterne tinglyse på ejendommene.

Stk. 2. Påbud og servitutpålæg i medfør af stk. 1 skal meddeles ejeren ved anbefalet brev. Panthavere, hvis rettigheder fremgår af tingbogen, skal på samme måde underrettes derom. Meddelelsen til ejeren skal indeholde oplysning om bestemmelserne i stk. 3 og 4, § 24, § 25, stk. 2 og 3, og § 52.

Stk. 3. Såfremt et påbud, der er meddelt efter stk. 1, ikke efterkommes inden en i påbudet fastsat tidsfrist, kan kommunalbestyrelsen lade foranstaltningen gennemføre for ejernes regning.

Stk. 4. Såfremt en i medfør af stk. 1 påbudt foranstaltning undtagelsesvis ikke vil medføre en forøgelse af ejendommens leje- eller brugsværdi, der svarer til udgifterne ved foranstaltningernes gennemførelse, ydes der ejeren erstatning for tabet.

§ 22. Gennemføres en sanering af et saneringsselskab eller et saneringslav, skal kommunalbestyrelsen efter anmodning fra saneringsselskabet eller saneringslavet og i rimelig tid før saneringens iværksættelse i fornødent omfang foretage ekspropriationer i medfør af § 20 og meddele påbud og servitutpålæg i medfør af § 21. Eksproprierede grunde og bygninger m. v. skal overdrages til saneringsselskabet eller saneringslavet på ekspropriationsvilkårene.

Stk. 2. Tvivlsspørgsmål i anledning af stk. 1 afgøres af boligministeren.

§ 23. Adgang til at træffe beslutninger over for en ejendom i medfør af §§ 20 og 21 bortfalder 3 år efter udløbet af den frist, der er fastsat i henhold til § 36 b, stk. 3.

§ 24. Kommunalbestyrelsens beslutninger i medfør af §§ 20 og 21 kan af ejerne påklages til boligministeren inden 6 uger efter, at beslutningen er meddelt den pågældende.

§ 25.*) Når der i medfør af § 20 forlanges afståelse af en del af en ejendom eller af rettigheder knyttet til denne og den tilbageblivende del af ejendommen efter taksationskommissionens skøn vil få en sådan form, beliggenhed eller beskaffenhed i øvrigt, at den ikke mere vil kunne anvendes som selvstændig ejendom med den hidtil gjorte brug, kan ejeren forlange hele ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning.

Stk. 2. Når der meddeles påbud eller servitutpålæg og ejendommen som følge heraf ikke mere vil kunne anvendes som selvstændig ejendom med den hidtil gjorte brug, kan ejeren forlange ejendommen overtaget af kommunen mod erstatning.

Stk. 3. Krav i medfør af stk. 1 eller stk. 2 skal fremsættes inden 6 uger efter, at meddelelse om ekspropriationen, påbudet eller servitutpålægget er meddelt den pågældende.

Stk. 4. Spørgsmål om berettigelsen af krav i medfør af stk. 1 eller stk. 2 afgøres i København af taksationskommissionen i henhold til byggelov for staden København og i øvrigt af de i lov om bestyrelsen af de offentlige veje omhandlede taksationsmyndigheder.

*) Paragraffen er ændret ved lov nr. 288 af 26. juni 1975. Bestemmelsen, der træder i kraft den 1. februar 1977, er gengivet i bekendtgørelsens slutning.

Stk. 5. Ved selskabssaneringer og ejerlavssaneringer skal de overtagne ejendomme overdrages til saneringsselskabet, henholdsvis saneringslavet, på overtagelsesvilkårene.

Kapitel V.

Storsaneringer.

§ 26. Når et større, sammenhængende byområde rummer usund eller brandfarlig bebyggelse eller i øvrigt utidssvarende boliger, og når den overvejende del af bebyggelsen inden for området må forventes at skulle nedrives som led i en sanering, kan boligministeren efter kommunalbestyrelsens indstilling beslutte, at området skal undergives storsanering efter reglerne i dette kapitel.

§ 27. Kommunalbestyrelsens indstilling til boligministeren om, at der skal gennemføres storsanering af et område, skal ledsages af

1) redegørelser som nævnt i § 10 og § 11, stk. 1,

2) oplysning om, i hvilke dele af området den bestående bebyggelse må antages at skulle fjernes,

3) oplysning i store træk om størrelsen af det sandsynlige saneringstab og

4) oplysning i store træk om de bestemmelser om områdets fremtidige anvendelse, som kommunalbestyrelsen agter at tilvejebringe.

§ 28. Når beslutning efter § 26 er truffet, kan saneringsplaner inden for området kun vedtages af kommunalbestyrelsen, og dannelse af saneringslav til gennemførelse af saneringsplanerne er udelukket.

§ 29. Når beslutning efter § 26 er truffet, påhviler det kommunalbestyrelsen snarest muligt og så vidt muligt inden 2 år at tilvejebringe saneringsplaner for områdets enkelte dele eller på anden måde gennemføre storsaneringen.

§ 30. Det påhviler boligministeriet at holde folketingets boligudvalg underrettet om de tilfælde, hvor en kommunalbestyrelse har indstillet, at et område undergives storsanering. Boligministeren kan kun træffe den i § 26 omhandlede beslutning med tilslutning fra folketingets boligudvalg.

Kapitel VI.

Statsstøtte til saneringsplaners gennemførelse.

§ 31. (Ophævet).

§ 32. Boligministeren kan yde statsstøtte til gennemførelse af en saneringsplan. Støtten ydes i form af lån til finansiering af saneringsudgifterne og tilskud til dækning af halvdelen af saneringstabet, jfr. dog stk. 3. Støtte kan endvidere ydes i form af lån som omhandlet i § 52.

Stk. 2. Når boligministeren har givet tilsagn om statsstøtte til en selskabssanering, har kommunalbestyrelsen pligt til efter saneringens afslutning at yde et tilskud til dækning af halvdelen af det saneringstab, som boligministeren godkender. Det samme gælder, hvis gennemførelsen af en saneringsplan overtages af et saneringslav.

Stk. 3. Ved ombygning, forbedring eller istandsættelse i overensstemmelse med en godkendt saneringsplan af bebyggelse, som har kunstnerisk eller historisk værdi, kan boligministeren efter indhentet udtalelse fra det særlige bygningssyn yde et tilskud, der overstiger halvdelen af tabet ved udførelsen af den pågældende foranstaltning.

§ 33. Tilsagn om statsstøtte gives på grundlag af en finansieringsplan udarbejdet af kommunalbestyrelsen eller ved selskabssanering af saneringsselskabet. Ved selskabssanering fremsendes finansieringsplanen til boligministeren gennem kommunalbestyrelsen.

Stk. 2. Finansieringsplanen skal indeholde en opgørelse over det forventede saneringstab og det forventede behov for midlertidige statslån til finansiering af saneringsudgifterne.

Stk. 3. Boligministeren kan fastsætte regler for indholdet af en finansieringsplan.

§ 34. I tilsagnet om statsstøtte fastsættes på grundlag af finansieringsplanen størrelsen af statstilskuddet og statslånet samt vilkårene for ydelsen af denne støtte, herunder frister for saneringens påbegyndelse og afslutning og for indsendelse til boligministeren af endeligt saneringsregnskab. Bortset fra støtte i henhold til § 36 kan statsstøtten kun i særlige tilfælde ydes til foranstaltninger, der er udført helt eller delvis inden

afgivelsen af tilsagnet. Tilsagnet gives med forbehold om efterfølgende regulering i henhold til stk. 2.

Stk. 2. Hvis der af taksationsmyndighederne eller domstolene fastsættes erstatninger eller foretages værdiansættelser m. v., jfr. § 38, stk. 1, som afviger fra de beløb, der dannede grundlag for tilsagnet om statsstøtte, skal boligministeren regulere tilskud og lån i overensstemmelse hermed. Regulering i øvrigt kan foretages af boligministeren, når omstændighederne taler derfor, men kan kun medføre en nedsættelse af tilskud og lån, hvis det skønnes åbenbart urimeligt at yde tilskud og lån i overensstemmelse med tilsagnet.

§ 35. (Ophævet).

§ 36. Boligministeren kan tillade, at en privat ejer, forinden der er givet tilsagn om statsstøtte til gennemførelse af en godkendt saneringsplan som helhed, udfører foranstaltninger i overensstemmelse med planen med ret til lån og tilskud efter reglerne i denne lov. Det er et vilkår for tilladelsen, at den pågældende ejer forpligter sig til senere at deltage i de i saneringsplanen fastlagte fællesanlæg.

Stk. 2. Tilladelsen gives på grundlag af en af ejeren udarbejdet finansieringsplan vedrørende den pågældende foranstaltning og efter, at der er givet kommunalbestyrelsen og ved selskabssaneringer tillige saneringsselskabet lejlighed til at udtale sig om ansøgningen.

Stk. 3. Boligministeren kan pålægge kommunalbestyrelsen eller ved selskabssaneringer vedkommende saneringsselskab inden for en nærmere angiven frist at bringe en i henhold til stk. 1 påbegyndt sanering til fuldførelse i overensstemmelse med den godkendte saneringsplan.

Kapitel VII.

Saneringsplaners gennemførelse ved saneringslav.

§ 36 a. Omfatter en saneringsplan ejendomme, det er nødvendigt at råde over til ombygning eller forbedring, har ejerne af disse ejendomme ret til at overtage saneringsplanens gennemførelse ved dannelse af et saneringslav.

Stk. 2. Ejerlavssanering er dog udelukket:

1) såfremt de i stk. 1 nævnte ejendomme repræsenterer mindre end halvdelen af den samlede ejendomsværdi af de ejendomme, som det efter saneringsplanen er nødvendigt at råde over til nedrivning, ombygning eller forbedring, eller

2) i tilfælde af storsanering, jfr. § 28.

Stk. 3. I forbindelse med saneringsplanens godkendelse afgør boligministeren, om ejerlavssanering er udelukket efter stk. 2.

§ 36 b. Er ejerlavssanering ikke udelukket ifølge § 36 a, stk. 2, skal kommunalbestyrelsen eller saneringsselskabet umiddelbart efter saneringsplanens godkendelse ved anbefalet brev til de pågældende ejere oplyse disse om deres ret ifølge § 36 a, stk. 1, med angivelse af:

1) frister for saneringens påbegyndelse og afslutning, og

2) hvilke garantier et saneringslav skal stille som sikkerhed for saneringsplanens gennemførelse inden for de fastsatte frister.

Stk. 2. Er der givet tilsagn om statsstøtte til saneringsplanens gennemførelse, skal kommunalbestyrelsen eller saneringsselskabet tillige give de pågældende ejere tilbud om, at de kan overtage statsstøttetilsagnet, hvoraf kopi skal vedlægges. Ved ejerlavssanering nedsættes den del af statsstøtten, der ydes som lån, dog med en trediedel af ejendomsværdien for de ejendomme, som deltagerne i saneringslavet indskyder i dette.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen eller saneringsselskabet fastsætter en frist for afgivelse af erklæring om ejerlavssanering. Fristen må ikke uden ejernes samtykke være mindre end 3 måneder fra det tidspunkt, fristen er meddelt de pågældende.

Stk. 4. Vilkår efter stk. 1 eller frist efter stk. 3 kan påklages til boligministeren inden 6 uger.

§ 36 c. Til dannelse af et saneringslav kræves, at ejere af ejendomme som nævnt i § 36 a, stk. 1, og repræsenterende mindst halvdelen af den samlede ejendomsværdi af de ejendomme, som det efter saneringsplanen er nødvendigt at råde over til nedrivning, ombygning eller forbedring, er enige herom og over for kommunalbestyrelsen eller vedkommende saneringsselskab erklærer,

at saneringslavet vil gennemføre saneringsplanen i dens helhed.

Stk. 2. Saneringslavet udgøres af de ejere, der har afgivet erklæring efter stk. 1.

Stk. 3. Et saneringslavs overtagelse af gennemførelsen af en saneringsplan medfører ingen indskrænkning i den adgang, en ejer efter planen har til særskilt at gennemføre foranstaltninger på hans ejendomme inden for saneringsområdet.

Kapitel VIII.

Erstatninger og bidrag til saneringer med statsstøtte m. m.

§ 37. Ved fastsættelse af erstatninger i henhold til § 16 og §§ 20-25 skal bl. a. tages hensyn til den pågældende ejendoms tilstand og beliggenhed i et saneringsområde, til beslutninger truffet i medfør af lov om boligtilsyn samt til særlige tab, som måtte opstå, hvor ejeren bebor den hele eller den væsentligste del af ejendommen. Der skal bortses for forbedringer, som er foretaget efter, at boligtilsynet har meddelt ejeren benyttelsesforbud eller påbud om nedrivning i medfør af lov om boligtilsyn, eller efter, at der er givet ejeren meddelelse om, at der er godkendt en saneringsplan for området. Der skal endvidere bortses fra rettigheder, som er stiftet over ejendommen, efter at saneringsplanen er tinglyst.

Stk. 2. I tilfælde af delvis ekspropriation af en ejendom skal erstatningen, såfremt saneringsplanens gennemførelse må påregnes at ville medføre en stigning i ejendomsværdien og/eller grundværdien for den tilbageblivende del af ejendommen, nedsættes med den skønnede værdistigning. Såfremt den tilbageblivende del af ejendommen efter saneringsplanen skal undergives ombygning eller anden forbedring af eksisterende bebyggelse, medregnes værdistigningen kun i den udstrækning, den overstiger de skønnede udgifter ved de pågældende ombygninger m. v.

Stk. 3. Såfremt den i stk. 2 nævnte værdistigning overstiger erstatningen, skal ejeren i tilfælde, hvor saneringsplanen gennemføres med statsstøtte i henhold til denne lov , yde bidrag til saneringen med forskelsbeløbet. Er kun en del af den tilbageblivende ejendom beliggende inden for saneringsområdet, skal bidraget beregnes i forhold til værdistigningen på denne del af ejendommen. Bidraget skal, såfremt det ikke indbetales kontant, forrentes og afdrages på vilkår, som fastsættes af taksationsmyndigheden, og sikres ved pant i ejendommen.

Stk. 4. I tilfælde, hvor påbud eller pålæg af servitutter i medfør af § 21 medfører tab og der skal ydes erstatning herfor, finder bestemmelserne i stk. 2 og 3 om henholdsvis nedsættelse af erstatning og direkte bidrag til saneringen tilsvarende anvendelse. Det samme gælder i tilfælde, hvor fællesarealer og fællesanlæg for saneringsområdets bebyggelse tilvejebringes med lån og tilskud efter §§ 49-51.

§ 38.*) I mangel af mindelig overenskomst træffer i København taksationskommissionen i henhold til byggelov for staden København og i øvrigt de i lov om bestyrelsen af de offentlige veje omhandlede taksationsmyndigheder afgørelse om

1) erstatninger til ejere eller andre rettighedshavere i henhold til § 16 og §§ 20-25, jfr. § 37,

2) bidrag til saneringer i henhold til § 37, stk. 3 og 4, og

3) ved ejerlavssaneringer de værdier, hvormed de ejendomme, der tilhører saneringslavets medlemmer, i deres hidtidige tilstand skal indgå i saneringsmellemværendet.

Stk. 2. Ved saneringer, der gennemføres af et saneringsselskab eller et saneringslav uden statsstøtte i henhold til denne lov, kan kommunalbestyrelsen ikke uden selskabets, henholdsvis lavets, tilslutning indgå aftaler om størrelsen af de i stk. 1, nr. 1, omhandlede erstatninger.

§ 39. En kommunalbestyrelse og et saneringsselskab kan til brug ved udarbejdelse eller prøvelse af saneringsplaner, overslag, eller finansieringsplaner forlange foretaget prøvetaksation af ejendomme eller dele af ejendomme og rettigheder, som hører til eller hviler på ejendommene. Prøvetaksation kan endvidere forlanges af en kommu-

*) Paragraffen er ændret ved lov nr. 288 af 26. juni 1975. Bestemmelsen, der træder i kraft den 1. februar 1977, er gengivet i bekendtgørelsens slutning.

nalbestyrelse med henblik på en beslutning om ekspropriation i medfør af § 16. Efter at en saneringsplan er godkendt, kan kommunalbestyrelsen eller saneringsselskabet forlange foretaget prøvetaksation med hensyn til enhver erstatning, som vil kunne fremkomme i forbindelse med saneringsplanens gennemførelse.

Stk. 2. Ejere af ejendomme, som helt eller delvis ligger inden for området for en godkendt saneringsplan, kan forlange foretaget prøvetaksation af ejendomme eller dele af ejendomme og hertil hørende rettigheder, som kan forlanges afstået i medfør af § 20, eller som ejerne kan forlange overtaget af kommunen i medfør af § 25, stk. 1 eller stk. 2.

Stk. 3. Det skal udtrykkeligt tilkendegives ejere og andre, hvem taksationskommissionen finder det fornødent at indkalde til en sådan forretning, at prøvetaksationen intet foregriber med hensyn til gennemførelse af en ekspropriation, men de pågældende er pligtige til — med bindende virkning i tilfælde af sagens videre behandling — at give alle nødvendige oplysninger.

Stk. 4. Prøvetaksationer foretages for rekvirentens regning og er ikke undergivet anke til overtaksationskommissionen.

§ 40. I alle sager angående erstatningskrav og bidrag til saneringer i medfør af denne lov kan taksationskommissionen antage sagkyndig, teknisk medhjælp, der skal deltage i behandlingen af de fremsatte erstatningskrav og vejlede kommissionen med hensyn til planens tekniske spørgsmål, men ikke deltager i kommissionens afstemninger.

§ 41. Kommissionen skal træffe afgørelse om afholdelse af sagens omkostninger, herunder honorarer til kommissionens medlemmer og sagkyndige. De af kommissionen ikendte omkostninger kan inddrives ved udpantning. Kommissionen kan af rekvirenten forlange deponeret et beløb til bestridelse af omkostningerne.

§ 42. Kommissionen træffer afgørelse af forelagte erstatningskrav m. m. snarest efter, at der er givet kommunalbestyrelsen, saneringsselskabet, saneringslavet og vedkommende ejere eller andre rettighedshavere lejlighed til at fremskaffe de oplysninger, som kommissionen måtte anse for nødvendige, og efter, at der er givet parterne lejlighed til at ytre sig om de i sagen foreliggende oplysninger og det i sagen i øvrigt anførte.

§ 43. Erstatning for hel eller delvis afståelse af en pantebehæftet ejendom udbetales til ejeren, hvis han inden 6 måneder fremskaffer panthavernes samtykke hertil, medens beløbet i modsat fald udbetales til panthaverne efter deres prioriteters rækkefølge mod afskrivning på pantebrevene.

Kapitel IX.

Saneringsselskaber.

§ 44. Selvejende institutioner, aktieselskaber, andelsselskaber og disses datterselskaber kan godkendes af boligministeren som saneringsselskaber med det formål at tilrettelægge og gennemføre saneringsog moderniseringsopgaver.

Stk. 2. Uden boligministerens samtykke må et godkendt saneringsselskabs navn og vedtægter ikke ændres og selskabet ikke opløses.

§ 45. Vedtægterne for et godkendt saneringsselskab skal indeholde bestemmelser, der nærmere fastlægger selskabets formål og angiver den måde, hvorpå formålet skal søges virkeliggjort. Vedtægterne skal endvidere indeholde regler til sikring af en betryggende ledelse og forretningsførelse. I vedtægterne for et saneringsaktieselskab skal det være fastsat, at aktierne ikke kan overdrages eller pantsættes uden boligministerens samtykke.

§ 46. Enhver saneringsopgave skal udgøre en særlig afdeling af selskabet.

Stk. 2. Nærmere regler om opdelingen i afdelinger og om disses økonomiske uafhængighed indbyrdes og i forhold til selskabet fastsættes af boligministeren.

Kapitel X.

Finansieringsbestemmelser.

§ 47. Boligministeren bemyndiges til at give tilsagn om ydelse af tilskud til delvis dækning af tabet ved gennemførelse af saneringsplaner, jfr. § 32, stk. 1 og 3, og gårdrydninger, jfr. § 52 a, og om ydelse af lån til finansiering af

1) saneringsudgifter, jfr. § 49,

2) udgifter til udførelse af foranstaltninger som omhandlet i § 52 og § 52 a,

3) kommuners eller saneringsselskabers erhvervelse af ejendomme i områder, som må forventes saneret inden for en kortere årrække,

4) erstatningsudbetalinger som følge af ekspropriation i medfør af § 16,

5) kommuners eller saneringsselskabers udgifter i forbindelse med nedrivning af bebyggelse, når nedrivningen finder sted under de i § 16, stk. 1, 2. og 3. pkt., nævnte forudsætninger,

6) kommuners eller saneringsselskabers udgifter til udførelse af foranstaltninger, som er nødvendige for at gennemføre den i § 55, stk. 4, omhandlede genudlejning.

Stk. 2. Tilsagn om lån i henhold til stk. 1, nr. 4, kan meddeles for en periode omfattende 3 finansår med fastsættelse af et maksimumsbeløb for hvert finansår.

Stk. 3. De samlede tilsagn i henhold til stk. 1 må i hvert finansår ikke overstige 77 mill. kr., hvoraf tilsagn om tilskud ikke må overstige 20 mill. kr. For det enkelte finansår kan disse beløb forhøjes efter forhandling med finansministeren og med samtykke af folketingets finansudvalg.

§ 48. Boligministeren bemyndiges til i hvert finansår at yde tilskud inden for 2 mill. kr. til forskning, rådgivning og planlægning vedrørende sanering og byfornyelse.

§ 49. På grundlag af tilsagnet om statsstøtte yder boligministren midlertidige lån til afholdelse af saneringsudgifterne, efterhånden som disse udgifter afholdes. Lånene ydes til vedkommende kommune på vilkår, der fastsættes efter reglerne i § 50, stk. 2, nr. 1 og 3. Fra udbetalingen og indtil det fastsatte tidspunkt for saneringens afslutning forrentes lånene dog kun med halvdelen af den således fastsatte rente, og denne renteudgift for kommunen kan ikke medregnes som saneringsudgift.

Stk. 2. Ved selskabssaneringer og ejerlavssaneringer yder kommunen midlertidige lån til selskabet eller lavet til afholdelse af saneringsudgifter. Ved foranstaltninger, der udføres i henhold til § 36, og i tilfælde, der er omfattet af § 21, stk. 4, yder kommunen midlertidige lån til den pågældende private ejer til afholdelse af saneringsudgifter.

Stk. 3. De i stk. 2 omhandlede lån ydes af midlerne nævnt i stk. 1 og forrentes ikke i tiden indtil det fastsatte tidspunkt for saneringens afslutning. Lånene skal sikres ved oprykkende panteret i de ejendomme, der omfattes af den pågældende sanering og tilhører låntageren, om fornødent tillige ved bankgaranti eller anden betryggende sikkerhed.

§ 50. Det samlede midlertidige statslån til kommunen til afholdelse af saneringsudgifter ved gennemførelsen af en saneringsplan nedskrives med statstilskuddet til den pågældende sanering, når dette tilskud kan opgøres ved boligministerens godkendelse af det endelige saneringsregnskab.

Stk. 2. Den del af det nedskrevne lån, som svarer til kommunens andel af saneringstabet, skal forrentes og afdrages fra det fastsatte tidspunkt for saneringens afslutning ved en annuitetsydelse, der fastsættes således:

1) Renten fastsættes af boligministeren efter forhandling med finansministeren på grundlag af markedsforholdene for lån af tilsvarende type. I forbindelse med rentefastsættelsen kan der fastsattes en kurs, hvortil lånet anses at være udbetalt.

2) Lånet afdrages endeligt inden for en periode af højst 20 år.

3) Der erlægges et bidrag til en reserve- og administrationsfond på 0,2 pct. årligt af hovedstolen.

Stk. 3. Såfremt kommunen beholder eller overtager arealer inden for saneringsområdet, skal den del af det nedskrevne lån, der ikke modsvarer kommunens andel af saneringstabet, nedbringes med værdien af disse arealer, således som denne værdi er fastsat i det af boligministeren godkendte endelige saneringsregnskab. Lånet skal i øvrigt ved kommunale saneringer nedbringes med de beløb, som kommunen modtager ved salg af arealer inden for saneringsområdet, og skal være fuldt indfriet senest 2 år efter det fastsatte tidspunkt for saneringens afslutning. Boligministeren kan forlænge fristen for lånets fuldstændige indfrielse. Ved selskabs- og ejerlavssaneringer skal lånet afdrages i takt med selskabets eller lavets afdrag på det i § 51 omhandlede lån.

§ 51. Lån ydet af kommunen i henhold til § 49, stk. 2, nedskrives med saneringstabet, således som dette er godkendt af boligministeren på grundlag af det endelige saneringsregnskab. Nedskrivningen finder sted med virkning fra det fastsatte tidspunkt for saneringens afslutning.

Stk. 2. For det nedskrevne lån gælder samme lånevilkår som for det tilsvarende midlertidige statslån til kommunen. Lånet skal nedbringes med de beløb, som selskabet eller lavet modtager ved salg af arealer inden for saneringsområdet, og skal være fuldt indfriet senest 2 år efter det fastsatte tidspunkt for saneringens afslutning. Kommunalbestyrelsen kan dog med boligministerens samtykke forlænge fristen for lånets fuldstændige indfrielse.

§ 52. Boligministeren kan yde lån til afholdelse af udgifterne til den ombygning, forbedring eller istandsættelse af bestående bebyggelse, der er bestemt i en godkendt saneringsplan, såfremt:

1) foranstaltningens udførelse er påbudt vedkommende private ejer i medfør af § 21, stk. 1, eller

2) foranstaltningens udførelse er tilladt i medfør af § 36, eller

3) ved selskabssanering den pågældende ejendom tilhører saneringsselskabet.

Stk. 2. Lån efter stk. 1 kan kun omfatte de udgifter, der ikke kan medregnes som saneringsudgifter efter de regler, der fastsættes af boligministeren i henhold til § 33, stk. 3.

Stk. 3. Tilsagn om lån efter stk. 1 gives på grundlag af en opstilling over udgifterne ved foranstaltningens udførelse. Opstillingen indsendes af ejendommens ejer gennem kommunalbestyrelsen til boligministeren. I tilsagnet fastsættes frister for arbejdets påbegyndelse og afslutning og for indsendelse til kommunalbestyrelsen af endelig opgørelse over udgifterne. Lån kan kun i særlige tilfælde ydes til foranstaltninger, der er udført helt eller delvis inden afgivelsen af tilsagnet.

Stk. 4. På grundlag af lånetilsagnet ydes midlertidige lån, efterhånden som udgifterne afholdes. Lånene ydes til kommunalbestyrelsen og forrentes med 6½ pct. årligt. Endvidere erlægges et bidrag til en reserve- og administrationsfond på 0,2 pct. årligt af hovedstolen. Kommunalbestyrelsen yder på samme vilkår midlertidige lån til den private ejer eller til det pågældende saneringsselskab til afholdelse af udgifter som nævnt i stk. 1. Lånene skal sikres ved oprykkende panteret i den pågældende ejendom, om fornødent tillige ved bankgaranti eller anden betryggende sikkerhed.

Stk. 5. Til delvis finansiering af den i stk. 1 omhandlede foranstaltning skal låntageren efter arbejdets afslutning optage foranstående lån mindst svarende til lån i almindelig realkredit. Disse lån skal enten optages i institutter, godkendt i medfør af lov om realkreditinstitutter, Grundejernes Investeringsfond eller i hvert enkelt tilfælde godkendes af kommunalbestyrelsen. Senest et halvt år efter det tidspunkt, der i lånetilsagnet er fastsat for fuldførelsen af arbejdet, skal lånet nedbringes med nettoprovenuet af lån som nævnt i 1. og 2. pkt., og lånet skal herefter have sikkerhed inden for 90 pct. af ejendommens værdi. Kommunalbestyrelsen kan forlænge fristen i 3. pkt. Det nedbragte endelige lån afvikles ved en annuitetsydelse, der fastsættes på grundlag af en afdragsperiode på 20 år.

Stk. 6. Såvel et midlertidigt som et endeligt lån forfalder ved låntagerens afhændelse af ejendommen. Kommunalbestyrelsen kan dog tillade, at den nye ejer overtager lånet på nærmere fastsatte vilkår. Når i øvrigt de forudsætninger, under hvilke lånet er ydet, efter kommunalbestyrelsens skøn er væsentligt forrykket, kan lånet opsiges med et halvt års varsel.

Stk. 7. Lån til kommunalbestyrelsen efter stk. 4 nedbringes med de beløb, som kommunalbestyrelsen modtager efter stk. 5, og skal afdrages i takt med låntagerens afdrag på det lån, som kommunalbestyrelsen har ydet.

Stk. 8. Såfremt der ikke ydes statslån efter stk. 1, eller hvis statslånet ikke omfatter alle de omhandlede udgifter, kan kommunalbestyrelsen yde lån eller garanti for lån til udførelse af den pågældende foranstaltning.

§ 52 a. Boligministeren kan yde lån til afholdelse af de udgifter til gennemførelse af gårdrydninger, der er bestemt i en saneringsplan, men ikke finansieres som sane-

ringsudgifter. Boligministeren kan endvidere yde lån og tilskud til gennemførelse af gårdrydninger, som ikke er bestemt i en saneringsplan.

Stk. 2. Lån efter stk. 1 ydes efter tilsvarende regler og på samme vilkår som i § 52, stk. 3-8.

Stk. 3. Tilskud efter stk. 1, 2. pkt., kan kun ydes, når vedkommende kommune yder et tilskud af samme størrelse.

§ 53. Staten godtgør kommunen halvdelen af de tab, som kommunen måtte lide på lån i henhold til § 49, stk. 2 og 3, § 51 og § 52, stk. 8.

Stk. 2. Kommunen godtgør staten halvdelen af de tab, som staten måtte lide på lån i henhold til § 52, stk. 1, og § 52 a, stk. 1, 1. pkt.

§ 54. Lån ydet i henhold til § 47, stk. 1, nr. 3-6, forrentes fra udbetalingen med en rente, som fastsættes som angivet i § 50, stk. 2, nr. 1 og 3. For lån, der er ydet til et saneringsselskab i henhold til § 47, stk. 1, nr. 3 og 5, erlægges renten først i forbindelse med lånets indfrielse.

Stk. 2. Lån ydet i henhold til § 47, stk. 1, nr. 3-5, er afdragsfri og skal tilbagebetales senest 10 år fra udbetalingen. Lån ydet i henhold til § 47, stk. 1, nr. 6, afdrages efter nærmere fastsatte bestemmelser i det enkelte tilfælde.

Stk. 3. Lånene forfalder til indfrielse, når den pågældende ejendom overdrages eller gøres til genstand for sanering.

Kapitel XI.

Genhusning.

§ 55. Det påhviler kommunalbestyrelserne at sikre, at der anvises boliger til husstande, der bebor lejligheder, som må rømmes af hensyn til en sanering eller som følge af beslutninger i medfør af lov om boligtilsyn. Det skal tilstræbes, at den enkelte husstand, som ikke selv kan skaffe anden bolig, anvises en efter sin økonomi og familieforhold passende bolig.

Stk. 2. Efter at en saneringsplan er bekendtgjort for ejerne af de ejendomme, der omfattes af planen, skal lejemål om lejligheder, der bliver ledige, inden de skal rømmes af hensyn til saneringens gennemførelse, tilbydes kommunen eller saneringsselskabet, før udlejning kan foretages til andre. Har udlejeren afsluttet lejemål uden at tilbyde lejligheden til kommunen eller saneringsselskabet, kan kommunalbestyrelsen forlange lejemålet ophævet. Kommunen eller saneringsselskabet kan fremleje sådanne lejligheder, uden at reglerne i stk. 1 finder anvendelse.

Stk. 3. I ejendomme, der omfattes af en vedtaget saneringsplan og ejes af kommunen eller saneringsselskabet, kan lejligheder, der bliver ledige, inden de skal rømmes af hensyn til saneringens gennemførelse, genudlejes, uden at reglerne i stk. 1 finder anvendelse.

Stk. 4. Lejligheder, som er blevet rømmet af hensyn til en sanering eller med henblik på gennemførelsen af gade- og vejanlæg eller andre offentlige anlæg, og som findes i ejendomme ejet af staten, en kommune eller et saneringsselskab, kan genudlejes, uden at reglerne i stk. 1 finder anvendelse.

Stk. 5. Fremleje i henhold til stk. 2 og genudlejning i de i stk. 3 og 4 omhandlede tilfælde kan uanset reglerne i § 10, stk. 1, i lov om midlertidig regulering af boligforholdene ske tidsbegrænset og på vilkår, at pligten til indvendig vedligeholdelse påhviler lejeren. Udlejningen kan foretages uden iagttagelse af reglerne i nævnte lovs kap. VI og § 60, stk. 1, nr. 1 og 5. Er lejemålet ikke indgået for et bestemt tidsrum, kan udlejeren opsige lejemålet med 1 måneds varsel, når dette er nødvendigt af hensyn til gennemførelse af saneringsplanen eller det offentlige anlægsarbejde.

Stk. 6. Når en lejlighed, der ønskes genudlejet under anvendelse af de særlige regler i stk. 5, er omfattet af et forbud i medfør af § 12 i lov om boligtilsyn, skal boligtilsynet på ejerens begæring tage stilling til, om fristen fra forbudet kan forlænges. Er fristen fastsat af boligtilsynsrådet, træffes afgørelsen dog af boligtilsynsrådet. Fristen kan kun forlænges, hvis den oprindelig er fastsat til 4 år eller derover, og hvis fortsat benyttelse af lejligheden ikke skønnes at være uforsvarlig.

§ 56. Kommunalbestyrelsen kan nedsætte et erstatningsboligudvalg til at medvirke til opfyldelsen af den pligt, der påhviler kommunalbestyrelsen i henhold til § 55.

Udvalget skal endvidere medvirke til fremskaffelse af erstatningsboliger for husstande, som bebor lejligheder, der må rømmes som følge af gennemførelsen af gade- og vejanlæg og andre offentlige anlæg.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen udpeger formanden for udvalget, der skal bestå af repræsentanter for kommunalbestyrelsen og for grundejer-, lejer- og bygherreorganisationer. Såfremt et saneringsselskab medvirker ved gennemførelse af saneringsplaner i kommunen, skal også selskabet være repræsenteret i udvalget.

§ 57. Har kommunalbestyrelsen i en kommune, der indgår i et fælles byområde med andre kommuner, ikke tilstrækkelig mulighed for at sikre anvisning af erstatningsboliger inden for kommunens område, kan boligministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen nedsætte et samarbejdsudvalg for flere kommuner.

Stk. 2. Boligministeren udpeger formanden for udvalget, der skal rumme en rimelig repræsentation for de pågældende kommunalbestyrelser og i øvrigt sammensættes som det i § 56 omhandlede erstatningsboligudvalg.

Stk. 3. Når et samarbejdsudvalg er nedsat, ophæves de erstatningsboligudvalg, som måtte være nedsat i de pågældende kommuner.

Stk. 4. De udgifter, der er forbundet med samarbejdsudvalgets virksomhed, afholdes af de pågældende kommuner efter folketallet ved den senest offentliggjorte folketælling.

§ 58. Kommunalbestyrelsen kan bestemme, at der uden boliganvisningsudvalgets godkendelse kan ske udlejning af lejligheder til husstande, som ved attest fra kommunalbestyrelsen eller et saneringsselskab godtgør, at de bebor en lejlighed, som må rømmes af hensyn til en sanering eller som følge af beslutninger i medfør af lov om boligtilsyn eller som følge af gennemførelsen af gade- og vejanlæg og andre offentlige anlæg.

§ 59. Såfremt udvalg i henhold til § 57 er nedsat, træffes beslutning i medfør af § 58 i stedet af udvalget.

§ 60. Beslutninger i medfør af § 58, jfr. § 59, skal bekendtgøres i Statstidende og i øvrigt på den i kommunen almindeligt brugte måde.

§ 61. Ledige lejligheder, som ved tilsagn om statsstøtte efter lov om boligbyggeri er forbeholdt anvendt til husstande, der bliver husvilde af de i § 55 nævnte årsager eller som følge af gennemførelsen af gade- og vejanlæg eller andre offentlige anlæg, skal af bygherren anmeldes til udvalget.

§ 62. Kan kommunalbestyrelsen, saneringsselskaber eller saneringslav, der gennemfører en sanering, ikke selv anvise erstatningsboliger i fornødent omfang, påhviler det dem at underrette udvalget om de husstande, til hvis genhusning udvalgets bistand ønskes, samt at redegøre for, hvorledes der er tilvejebragt boliger til de øvrige beboere. En tilsvarende underretningspligt påhviler kommunalbestyrelsen i tilfælde af nedlæggelse af lejligheder som følge af beslutninger i medfør af lov om boligtilsyn eller gennemførelse af gade- og vejanlæg og andre offentlige anlæg.

Stk. 2. Udvalget foretager anvisning af de i § 61 nævnte lejligheder til husstande, for hvem lejlighederne er forbeholdt, eller til husstande, der derved frigør en lejlighed til anvisning efter udvalgets bestemmelser.

Stk. 3. Anvisning efter stk. 2 kræver ikke godkendelse af boliganvisningsudvalget. I det omfang formålet med bestemmelserne gør det muligt, skal udvalget iagttage de almindeligt gældende regler om boliganvisning og overdragelse af lejligheder i almennyttigt byggeri.

Stk. 4. Har udvalget anvisningsret efter stk. 2 til et større antal lejligheder, end udvalget rettidigt kan foretage anvisning til, kan udvalget til de pågældende lejligheder anvise lejesøgende, der er indstillet af udlejere, som frivilligt har stillet mindst et tilsvarende antal lejligheder til rådighed for genhusning.

§ 63. Bestemmelserne i § 55, stk. 1 og 2, § 56 og § 57 i lov om midlertidig regulering af boligforholdene finder tilsvarende anvendelse i forbindelse med anvisningsvirksomhed, der udøves af de udvalg, som er omhandlet i §§ 56 og 57 i nærværende lov.

Stk. 2. Boligministeren kan fastsætte nærmere regler for udvalgenes arbejde, herunder tidsfrister for anmeldelse af ledige lejligheder.

§ 64. For husstande, der bliver husvilde som følge af en sanering eller en beslutning i medfør af lov om boligtilsyn, kan kommunalbestyrelsen eller et i henhold til § 57 nedsat samarbejdsudvalg betale eller yde lån til hel eller delvis betaling af depositum, boligandel, boligindskud eller leje, som forlanges forudbetalt ved lejemålets indgåelse, såfremt husstanden skønnes at have behov herfor for at kunne opnå en efter sine forhold passende bolig. Sådan betaling eller låneydelse kan under samme betingelse foretages til husstande, der bliver husvilde som følge af gennemførelsen af gade- og vejanlæg og andre offentlige anlæg.

Stk. 2. Til husstande, som efter aftale med kommunalbestyrelsen, et i henhold til § 57 nedsat samarbejdsudvalg eller det pågældende saneringsselskab frigør en lejlighed med det formål at skabe mulighed for genhusning af husstande som nævnt i stk. 1, kan der ydes støtte efter reglerne i stk. 1.

Stk. 3. Udgifterne efter stk. 1-2 afholdes af den hidtidige opholdskommune for den i stk. 1 nævnte husstand.

Kapitel XII.

Forskellige bestemmelser.

§ 65. Nærmere regler om gennemførelsen af denne lovs bestemmelser fastsættes af boligministeren.

Stk. 2. Statslånenes kasse- og regnskabsmæssige forvaltning udføres af Kongeriget Danmarks Hypotekbank og Finansforvaltning. Nærmere regler herom fastsættes af finansministeren efter indstilling af bankens bestyrelse og efter forhandling med boligministeren.

§ 66. Med bøde straffes den, som

1) ikke rettidigt afgiver begærede oplysninger, jfr. § 14,

2) undlader at tilbyde kommunen eller saneringselskabet en ledig lejlighed som foreskrevet i § 55, stk. 2.

3) i strid med § 62, stk. 2, undlader at udleje til en person, der er anvist af udvalget.

Stk. 2. Er en af de i stk. 1 nævnte overtrædelser begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges virksomheden som sådan bødeansvar.

§ 67. Denne lov træder i kraft den 1. oktober 1969. Samtidig ophæves lov nr. 184 af 5. juni 1959 om sanering af usunde bydele.

Stk. 2. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

---

§ 2 i lov nr. 228 af 12. juni 1975 er sålydende:

Loven træder i kraft den 1. juli 1975.

---

§ 9 i lov nr 288 af 26. juni 1975 er sålydende:

§ 9.

I *lov om sanering, jfr. lovbekendtgørelse nr. 474 af 16. august 1973*, foretages følgende ændringer:

1. *§ 11, stk. 2, 1. pkt.*, affattes således:

„Såfremt der ikke foreligger en byplanvedtægt eller en lokalplan for saneringsområdets fremtidige bebyggelse og anvendelsen af bebyggelsen, skal kommunalbestyrelsen samtidig forelægge boligministeren et forslag til en lokalplan, der indeholder sådanne bestemmelser."

2. I *§ 25, stk. 4*, udgår „i København af taksationskommissionen i henhold til byggelov for staden København og i øvrigt" og „bestyrelsen af de".

3. I *§ 38, stk. 1*, udgår „i København taksationskommissionen i henhold til byggelov for staden København og i øvrigt" og „bestyrelsen af de".

4. *§ 55, stk. 5*, affattes således:

„*Stk. 5.* Fremleje i henhold til stk. 2 og genudlejning i de i stk. 3 og 4 omhandlede tilfælde kan uanset reglerne i § 10, stk. 1, i lov om midlertidig regulering af boligforholdene ske tidsbegrænset og på vilkår, at pligten til indvendig vedligeholdelse påhviler lejeren. Udlejningen kan foretages uden iagttagelse af reglerne i nævnte lovs kap. VI

og § 60, stk. 1, nr. 1 og 5. Er lejemålet ikke indgået for et bestemt tidsrum, kan udlejeren opsige lejemålet med 1 måneds varsel, når dette er nødvendigt af hensyn til gennemførelse af saneringsplanen eller det offentlige anlægsarbejde."

§ 17, stk. 1 i lov nr. 288 af 26. juni 1975 er sålydende:

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. februar 1977, den under § 1, nr. 2, foreslåede § 2 a samt § 9, nr. 4, og § 12, nr. 2 og 3, dog allerede den 1. juli 1975.

Boligministeriet, den 3. juli 1975.

Helge Nielsen. / H. E. Rasmussen.

Bekendtgørelse af Lov om naturfredning.

Herved bekendtgøres lov nr. 314 af 18. juni 1969 om naturfredning, jfr. lovbekendtgørelse nr. 445 af 1. oktober 1972, med de ændringer, der følger af lov nr. 297 af 26. juni 1975*.

Kap. I.

Formål.

§ 1. Ved denne lov tilstræbes at værne Danmarks natur og landskabelige værdier og i videst muligt omfang at give befolkningen mulighed for at nyde godt af disse.

Stk. 2. De beføjelser, som loven hjemler, skal særlig anvendes til:

1) at bevare og pleje større landskaber og andre områder, som på grund af deres landskabelige værdi eller beliggenhed har væsentlig betydning for almenheden,

2) at bevare og pleje områder, planter og dyr samt geologiske dannelser, hvis bevarelse af naturvidenskabelige, undervisningsmæssige eller historiske hensyn er af væsentlig interesse,

3) at åbne adgang til at færdes og opholde sig i naturen på steder, hvor dette er af væsentlig betydning for befolkningens friluftsliv,

4) at bidrage til, at det menneskelige miljø ikke forringes gennem forurening.

Kap. II.

Fredningskredse og fredningsmyndigheder.

Fredningskredse.

§ 2. København og hvert amt udgør en fredningskreds.

Stk. 2. Miljøministeren kan bestemme, at et amt skal deles i flere fredningskredse.

Fredningsnævn.

§ 3. For hver fredningskreds nedsættes et fredningsnævn bestående af en formand og 2 andre medlemmer. Formanden, der skal være dommer, beskikkes af ministeren. Uden for København vælges de 2 andre medlemmer af henholdsvis amtsrådet og kommunalbestyrelsen i den kommune, hvori det område, som fredningssagen angår, er beliggende. I København vælger magistraten og borgerrepræsentationen hver et medlem.

Stk. 2. For hvert af medlemmerne beskikkes eller vælges en suppleant efter reglerne i stk. 1. Suppleanten for formanden kan være en dommerfuldmægtig. Det af et kommunalt råd valgte medlem og suppleanten for dette må ikke begge være medlem af vedkommende råd. Omfatter en fredningssag en ejendom, der tilhører vedkommende kommune, må alene den person, der ikke er medlem af rådet, deltage i sagens behandling.

Stk. 3. Samtlige beskikkelser og valg gælder for 4 år.

Stk. 4. Angår en fredningssag et område, der er beliggende i 2 eller flere fredningskredse, henviser ministeren sagen til et af nævnene, der efter ministerens bestemmelse kan suppleres med et eller flere kommunale medlemmer af det eller de andre nævn.

*) Ved kgl. resolution af 27. september 1973 oprettedes miljøministeriet, og i forbindelse hermed overførtes ved bekendtgørelse nr. 540 af 5. oktober 1973 ministeren for kulturelle anliggenders kompetence i henhold til naturfredningsloven til miljøministeren.

Miljømin. 4. kt. j. nr. 051-1-74. 17-10-84260

Stk. 5. Ministeren kan fastsætte en forretningsorden for fredningsnævnene.

Overfredningsnævnet.

§ 4. Overfredningsnævnet består af en formand og et antal andre medlemmer. Formanden skal have juridisk embedseksamen. Af de andre medlemmer vælger hvert af de partier, der er repræsenteret i finansudvalget, 1 medlem, medens 2 vælges af højesteret blandt rettens medlemmer.

Stk. 2. Ministeren kan beskikke en suppleant for formanden. For de andre medlemmer vælges en suppleant efter reglerne i stk. 1. Suppleanter for de medlemmer, der vælges af højesteret, skal være højesteretsdommere eller opfylde de almindelige betingelser for udnævnelse til højesteretsdommer.

Stk. 3. De af partierne og højesteret foretagne valg gælder for 4 år. Når et parti ikke længere er repræsenteret i finansudvalget, udtræder det pågældende medlem og hans suppleant af overfredningsnævnet.

Stk. 4. Efter overfredningsnævnets beslutning kan afgørelse i visse sager træffes af et udvalg bestående af formanden og 2 andre medlemmer udpeget henholdsvis blandt de af partierne og af højesteret valgte medlemmer.

Stk. 5. Ministeren kan fastsætte en forretningsorden for overfredningsnævnet.

Taksationskommissionen.

§ 5. Taksationskommissionen består af 3 medlemmer. Formanden og det ene af de andre medlemmer beskikkes af ministeren. Formanden skal have juridisk embedseksamen. Det 3. medlem vælges af de kommunale myndigheder i den kommune, hvori det område, som fredningssagen angår, er beliggende, således at medlemmet i København vælges af borgerrepræsentationen, på Frederiksberg af kommunalbestyrelsen og i det øvrige land af amtsrådet.

Stk. 2. For hvert af medlemmerne beskikkes eller vælges en suppleant efter reglerne i stk. 1.

Stk. 3. Samtlige beskikkelser og valg gælder for 4 år.

Stk. 4. Ministeren kan fastsætte en forretningsorden for taksationskommissionen.

Fredningsplanudvalg.

§ 6. Fredningsplanudvalg nedsættes for et eller flere amter eller for nærmere af ministeren fastsatte områder.

Stk. 2. Ministeren fastsætter medlemmernes antal og beskikker formanden og de øvrige medlemmer, hvoraf et flertal skal være folkevalgte. Udvalget består af repræsentanter for kommunerne i området og for ministerierne samt af sagkyndige.

Stk. 3. Fredningsplanudvalgene yder efter anmodning fredningsnævnene bistand.

Stk. 4. Ministeren fastsætter retningslinjer for fredningsplanudvalgenes arbejde.

Naturfredningsrådet.

§ 7. Naturfredningsrådet består af 10 medlemmer, der skal have naturvidenskabelig indsigt. Ministeren beskikker medlemmerne efter indstilling fra universiteternes naturvidenskabelige fakulteter, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole, Danmarks Geologiske Undersøgelse og eventuelt andre videnskabelige institutioner. Ministeren kan fastsætte de nærmere regler herfor.

Stk. 2. Beskikkelserne gælder for 4 år.

Stk. 3. Rådets formand beskikkes af ministeren blandt medlemmerne.

Stk. 4. Ministeren kan fastsætte en forretningsorden for rådet.

Anerkendte foreninger og institutioner.

§ 8. Miljøministeren kan meddele anerkendelse til foreninger og institutioner, der virker for gennemførelse af lovens formål.

Administrationsudgifter.

§ 9. Alle udgifter ved lovens administration afholdes af statskassen.

Stk. 2. Dog afholdes alle udgifter vedrørende fredningsnævnene samt udgifterne i medfør af § 23, stk. 1, i København eller på Frederiksberg af kommunen og i det øvrige land af amtsfonden. Ligger det sted, som sagen angår, dels i en af de nævnte byer og dels i en amtsrådskreds, eller ligger det i flere amtsrådskredse, træffer fredningsnævnet bestemmelse om fordelingen.

Kap. III.

Fredning.

Formål.

§ 10. Efter reglerne i dette kapitel kan der foretages fredning til gennemførelse af de i § 1, stk. 2, nævnte formål.

Rejsning af fredningssag.

§ 11. Fredningssag kan rejses af et ministerium, en kommunalbestyrelse, hovedstadsrådet, vedkommende fredningsplanudvalg samt en anerkendt forening eller institution.

Afvisning.

§ 12. Fredningsnævnet kan straks eller efter en foreløbig undersøgelse afvise sagen, såfremt nævnet finder, at der ikke eller ikke for tiden kan blive tale om fredning af det pågældende område.

Bekendtgørelse m. v.

§ 13. Når omfanget og beskaffenheden af den fredning, der kan komme på tale, kan fastlægges, foretager fredningsnævnet, såfremt det ikke har truffet beslutning efter § 12, bekendtgørelse om sagens genstand og omfang i Statstidende og et eller flere af de dagblade, der udkommer på egnen. Samtidig underrettes ejeren og brugeren af de pågældende ejendomme ved anbefalet brev om den påtænkte fredning.

Stk. 2. Når der har fundet bekendtgørelse sted i Statstidende, må der ikke foretages noget, der kan hindre eller vanskeliggøre sagens gennemførelse.

Stk. 3. Gennemføres fredningen ikke, kan fredningsnævnet eller overfredningsnævnet efter anmodning erstatte private grundejeres tab ved ikke at kunne udnytte ejendommen som hidtil i tiden mellem bekendtgørelsen i Statstidende og opgivelsen af fredningen.

Møder.

§ 14. Under sagens behandling afholdes et møde, som hovedregel på vedkommende ejendom.

Stk. 2. Bekendtgørelse om mødets afholdelse foretages med mindst 14 dages varsel i de i § 13, stk. 1, nævnte blade.

Stk. 3. Til mødet indkaldes skriftligt med mindst 14 dages varsel:

1) ejendommens ejer og bruger,

2) panthavere i ejendommen,

3) andre indehavere af rettigheder over ejendommen, der må antages at have retlig interesse i sagens afgørelse,

4) den myndighed, forening eller institution, der har rejst sagen,

5) vedkommende fredningsplanudvalg, amtsråd, den stedlige kommunalbestyrelse samt i hovedstadsområdet hovedstadsrådet,

6) andre, der har fremsat anmodning om indkaldelse, og som må antages at have retlig interesse i sagens afgørelse.

Stk. 4. Indkaldelse af de i stk. 3, nr. 1-3, nævnte foretages ved anbefalet brev.

§ 15. Afholdes der flere møder, sker indkaldelsen til senere møder alene ved underretning til de mødte og dem, der har fremsat udtalelser efter § 16, stk. 2. Underretning sker ved tilkendegivelse i et møde eller ved indkaldelse efter reglerne i § 14, stk. 3 og 4.

§ 16. De, der giver møde, skal have lejlighed til at udtale sig om fredningen og eventuelt fremsætte erstatningskrav samt nærmere begrunde dette.

Stk. 2. De, der efter § 14, stk. 3, skal indkaldes til mødet, kan, selv om de ikke giver møde, fremsende en udtalelse til nævnet om sagen.

§ 17. Fredningsnævnet skal søge at opnå enighed med ejeren og indehavere af andre rettigheder over ejendommen om fredningens indhold, omfang og erstatningens størrelse.

Høring af naturfredningsrådet.

§ 18. Ved fredning af naturvidenskabelige eller undervisningsmæssige grunde skal fredningsnævnet indhente en erklæring fra naturfredningsrådet.

Fredningens indhold.

§ 19. Fredning kan ske ved pålæg af fredningsservitutter eller ved afståelse af ejendommen til staten eller en kommune. Afgørelsen træffes ved kendelse, der skal begrundes og særligt angive nævnets stilling til de omstændigheder, parterne har påberåbt sig.

§ 20. Fredningsservitutter kan gå ud på bevarelse af den nuværende tilstand, således at f. eks. yderligere dyrkning, beplantning, indgreb over for plante- og dyreliv, gravning eller bebyggelse af enhver art eller af visse arter fremtidig forbydes. Fredningsservitutter kan endvidere indeholde forskrifter om, hvorledes det fredede areal fremtidig må anvendes, herunder også bestemmelser om forbud mod færdsel på arealet og om, at visse former for anvendelse kræver forudgående tilladelse. Endelig kan det i særlige tilfælde bestemmes, at allerede skete beplantninger, bebyggelser eller andre indretninger skal fjernes.

Stk. 2. Der kan ved fredningsservitut træffes bestemmelse om offentlig brug af bestemte arealer til færdsel, ophold eller lignende, såfremt det er af væsentlig betydning for befolkningens friluftsliv. Fredningsnævnet kan udfærdige et ordensreglement, der bekendtgøres ved opslag på stedet.

Stk. 3. I fredningskendelser kan optages bestemmelser om, hvilke foranstaltninger ejeren eller brugeren skal træffe til fredningens gennemførelse.

Erstatning.

§ 21. I fredningskendelser skal bestemmes, om der tilkommer ejeren, brugeren eller andre indehavere af rettigheder over ejendommen erstatning. I bekræftende fald skal der endvidere træffes bestemmelse om erstatningens størrelse. Bortset fra ejere og brugere ydes der kun erstatning til rettighedshavere, der under sagen har nedlagt påstand herom.

Stk. 2. Fredningsnævnet bestemmer, om den erstatning, der tilkommer en bruger, skal ydes ved fradrag i hans afgift til ejeren eller undtagelsesvis ved udbetaling af et beløb én gang for alle.

Stk. 3. I fredningskendelser angives ved pålæg af fredningsservitutter den forringelse, der herved sker af ejendommens værdi, og ved afståelse ejendommens værdi i handel og vandel. Såfremt der påføres ejeren eller andre berettigede andet økonomisk tab, angives erstatningen herfor som en særlig post så vidt muligt med oplysning om, hvorledes den er beregnet.

Stk. 4. Erstatningsbeløb forrentes fra datoen for afsigelsen af fredningsnævnets kendelse, og indtil beløbet kan hæves, med en årlig rente, der er 1 pct. højere end den af Danmarks Nationalbank fastsatte diskonto, der er gældende på den nævnte dato. Fredningsnævnet eller overfredningsnævnet kan under særlige omstændigheder fastsætte et andet begyndelsestidspunkt for forrentningen.

Stk. 5. Foretages der fredning ved afståelse af en del af en ejendom, bortfalder alle panterettigheder i denne del af ejendommen, medmindre andet bestemmes i det enkelte tilfælde. Erstatning kan i disse tilfælde kun udbetales til ejeren med panthaverens samtykke, medmindre vedkommende nævn skønner, at indgrebet ikke medfører nogen som helst fare for pantesikkerheden.

Underretning om afgørelsen.

§ 22. Meddelelse om fredningsnævnets beslutning i henhold til § 12 tilsendes ved anbefalet brev den, der har rejst sagen, samt andre, der har været inddraget under sagen.

Stk. 2. Udskrift af fredningskendelser tilsendes:

1) ejendommens ejer og bruger,

2) andre indehavere af rettigheder over ejendommen, som under sagen har givet møde eller fremsat udtalelse, jfr. § 16, stk. 2, eller fået tilkendt erstatning,

3) et ministerium, der har rejst sagen eller givet møde under sagen eller fremsat ønske om underretning,

4) vedkommende fredningsplanudvalg og amtsråd samt i hovedstadsområdet hovedstadsrådet,

5) den stedlige kommunalbestyrelse samt en kommunalbestyrelse, der har rejst

sagen eller givet møde under sagen eller fremsat ønske om underretning,

6) anerkendte foreninger eller institutioner,

7) andre, der har givet møde under sagen og har fremsat ønske om underretning, såfremt de må antages at have retlig interesse i sagens afgørelse.

Stk. 3. Underretning af de i stk. 2, nr. 1-2, nævnte personer sker ved anbefalet brev.

Stk. 4. Personer og myndigheder m.v., der efter § 24, stk. 1 og 2, kan indbringe afgørelsen for overfredningsnævnet, skal have meddelelse herom og om fristen for indgivelse af klagen.

Stk. 5. Inden 8 dage efter, at en fredningskendelse er afsagt, foretager fredningsnævnet bekendtgørelse om fredningen i de i § 13, stk. 1, nævnte blade.

Fredningens gennemførelse.

§ 23. Fredningsnævnet træffer de nødvendige foranstaltninger til gennemførelse og sikring af fredningen.

Stk. 2. Foretager ejeren eller brugeren ikke de foranstaltninger, der påhviler ham ifølge kendelse, kan nævnet lade foranstaltningerne udføre på hans bekostning.

Klage.

§ 24. Fredningsnævnets beslutning efter § 12 kan indbringes for overfredningsnævnet af den, der har rejst sagen.

Stk. 2. Fredningsnævnets kendelser og endelige beslutninger kan indbringes for overfredningsnævnet af de i § 22, stk. 2, nr. 1-6, nævnte personer og myndigheder m.v.

Stk. 3. Klagefristen er 4 uger fra den dag, fredningsnævnets afgørelse er meddelt den pågældende. Når der er særlig grund dertil, kan overfredningsnævnet dog tillade, at sagen indbringes for nævnet, selv om begæring om sagens indbringelse fremkommer efter udløbet af den nævnte frist, men inden 3 måneder efter kendelsens afsigelse.

Forelæggelse.

§ 25. Kendelser, der medfører udgifter for det offentlige på over 100.000 kr. til betaling af erstatning, skal af fredningsnævnet forelægges for overfredningsnævnet.

Overfredningsnævnets behandling af klagesager.

§ 26. Forinden overfredningsnævnet træffer afgørelse i en sag, der er indbragt for nævnet efter § 24, stk. 2, skal det indkalde klageren og de i § 14, stk. 3, nr. 4-6, nævnte myndigheder og personer.

Stk. 2. Reglerne i §§ 14-16 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til ejendomme, der uden at være omfattet af fredningsnævnets kendelse inddrages under overfredningsnævnets behandling.

§ 27. Overfredningsnævnet kan ændre fredningsnævnets afgørelse og herunder udvide eller indskrænke omfanget af en fredning. Dette gælder, uanset hvem der oprindelig har rejst sagen eller indbragt denne for overfredningsnævnet ,og uanset de påstande, der er nedlagt for fredningsnævnet.

Hjemvisning.

§ 28. Går fredningsnævnets afgørelse ud på, at der intet skal foretages, kan overfredningsnævnet, hvis det finder, at fredningen bør gennemføres, hjemvise sagen til fornyet behandling af fredningsnævnet. Hjemvisning kan endvidere ske, hvis overfredningsnævnet beslutter at udvide fredningens omfang.

Erstatning.

§ 29. Overfredningsnævnet skal søge at opnå enighed med de berettigede om fredningens indhold, omfang og erstatningens størrelse. Opnås der ikke enighed om erstatningen, forelægger overfredningsnævnet, efter at have truffet afgørelse om fredningens indhold og omfang, erstatningsspørgsmålene for taksationskommissionen til afgørelse.

Taksation.

§ 30. Til taksation, der i reglen afholdes på vedkommende ejendom, indkaldes med mindst 14 dages varsel ejendommens ejer og bruger samt andre, der efter de foreliggende oplysninger må antages at have retlig interesse i taksationen.

Stk. 2. Indkaldelse efter stk. 1 skal ske ved anbefalet brev og indeholde oplysning om overfredningsnævnets afgørelse med hensyn til fredningens indhold og omfang.

Stk. 3. Taksationskommissionens afgørelse skal begrundes og særligt angive kommissionens stilling til de omstændigheder, parterne har påberåbt sig. Bestemmelsen i § 21, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Taksationskommissionen tilsender overfredningsnævnet en fuldstændig udskrift af afgørelsen. Til ejere og brugere af de pågældende ejendomme samt til andre, som må antages at have retlig interesse heri, og som fremsætter begæring herom, sendes en udskrift vedrørende de spørgsmål, der har betydning for den pågældende.

Stk. 5. I særlige tilfælde kan overfredningsnævnet, når taksationskommissionens afgørelse foreligger, tage spørgsmålet om fredningens indhold og omfang op til fornyet behandling.

Underretning om og gennemførelse af overfredningsnævnets afgørelse.

§ 31. § 22, stk. 1, 2 og 5, samt § 23 finder tilsvarende anvendelse med hensyn til overfredningsnævnets kendelser og beslutninger.

Forelæggelse for ministeren.

§ 32. Hvis overfredningsnævnets kendelse eller beslutning medfører udgift for det offentlige på over 500.000 kr. til betaling af erstatning, fremsendes kendelsen eller beslutningen til ministeren, der afgør, om han vil søge bevilling til betaling af statskassens andel af beløbet.

Stk. 2. Når statens andel af erstatningen er bevilget, er vedkommende kommuner, jfr. § 33, forpligtet til at betale deres andel.

Erstatningsfordelingen mellem stat og kommune.

§ 33. Statskassen betaler tre fjerdedele af fredningserstatningen. Den sidste fjerdedel betales af det pågældende amtsfond. Ligger det fredede område helt i København eller på Frederiksberg, betales fjerdedelen dog alene af den pågældende kommune. Ligger området dels i en af de nævnte byer og dels i en amtsrådskreds, eller ligger det i flere amtsrådskredse, træffer fredningsnævnet eller overfredningsnævnet bestemmelse om fordelingen.

Stk. 2. Overfredningsnævnet kan, såfremt mindst 5 medlemmer stemmer herfor, beslutte, at statskassen skal betale indtil ni tiendedele af erstatningen, hvis det drejer sig om en fredning, der vil medføre store udgifter, og som har betydning for hele landet eller store dele deraf, medens den by eller amtskommune, hvori det pågældende område ligger, ikke har særlig interesse i fredningen.

Stk. 3. Fredningsnævnet eller overfredningsnævnet kan pålægge en kommune, der ikke er erstatningspligtig efter stk. 1, at betale en passende del af erstatningen, såfremt det må antages, at beboerne i kommunen har en væsentlig fordel af fredningen.

Ændringer i fredningskendelser.

§ 34. Fredningsnævnet kan gøre undtagelse fra bestemmelser i fredningskendelser, som ikke har været indbragt for overfredningsnævnet. Fredningsnævnet kan endvidere, såfremt alle medlemmerne stemmer herfor, helt eller delvis ophæve sådanne kendelser.

Stk. 2. Overfredningsnævnet kan gøre undtagelser fra bestemmelser i fredningskendelser, der er afsagt af nævnet, samt helt eller delvis ophæve sådanne kendelser.

Stk. 3. Afgørelse efter stk. 1 og 2 træffes ved kendelse.

Stk. 4. Forinden der træffes afgørelse efter stk. 1 og 2, skal vedkommende nævn forhandle med ansøgeren samt dem, der i henhold til kendelsen er påtaleberettigede.

Stk. 5. Underretning om afgørelsen tilsendes:

1) de i stk. 4 nævnte personer og myndigheder m.v.,
2) ejendommens ejer og bruger,
3) vedkommende kommunalbestyrelse, amtsråd, fredningsplanudvalg og i hovedstadsområdet hovedstadsrådet.
4) anerkendte foreninger og institutioner,
5) andre, der må antages at have retlig interesse i sagens afgørelse.

§ 22, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 6. Afgørelser, der er truffet af fredningsnævnet, kan indbringes for overfredningsnævnet af de i stk. 5 nævnte personer og myndigheder m. v. § 24, stk. 3, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 7. Såfremt en afgørelse efter stk. 1 eller 2 medfører en væsentlig værdiforøgelse for vedkommende ejendom, kan undtagelsen eller ophævelsen gøres betinget af, at der til statskassen indbetales et beløb, der ikke må overstige værdiforøgelsen.

Stk. 8. Fredningsnævnet træffer de nødvendige foranstaltninger til gennemførelse af afgørelser efter stk. 1 og 2.

Kap. IV.

Planlægning.

Landskabsanalyser.

§ 35. Fredningsplanudvalgene foretager landskabsanalyser og udarbejder vejledende retningslinjer til støtte for andre myndigheders planlægning og administration.

Fredningsplanlægning.

§ 36. Fredningsplanudvalgene udarbejder planer for landskabets beskyttelse ved fredning, erhvervelse for det offentlige eller på anden måde, samt hvorledes de i § 1 nævnte formål i øvrigt kan tilgodeses.

Stk. 2. Ministeren kan fastsætte regler for planlægningens udførelse og for samarbejdet mellem fredningsplanudvalgene og andre myndigheder.

§ 37. (Ophævet).

§ 38. (Ophævet).

§ 39. (Ophævet).

Forbud.

§ 40. Ministeren kan efter indstilling fra fredningsplanudvalget for indtil et år nedlægge forbud imod, at en ejendom anvendes på anden måde end hidtil, såfremt dette vil være i strid med en plan, en under udarbejdelse værende plan eller en fredningssag, der agtes rejst.

Kap. V.

Anlæg i det åbne land.

Område.

§ 41. Bestemmelserne i §§ 42-45 finder kun anvendelse på anlæg m.v., der placeres uden for byer og bymæssige bebyggelser.

Offentlige anlæg.

§ 42. Offentlige anlæg skal placeres og udformes således, at de ikke i unødig grad virker skæmmende i landskabet.

Stk. 2. Miljøministeren kan med tilslutning af den eller de ministre, hvorunder de pågældende anlægsarbejder hører, bestemme, at placering og udformning af nærmere angivne kategorier af offentlige anlæg skal godkendes af miljøministeren eller vedkommende fredningsplanudvalg. Det kan endvidere bestemmes, at anlægsmyndigheder, såfremt ministeren eller fredningsplanudvalget ikke kan godkende et forelagt projekt, eller såfremt anlægsmyndigheden ikke kan tiltræde vilkår, der er knyttet til godkendelsen, kan indbringe sagen for vedkommende fredningsnævn til afgørelse. Bestemmelse efter 1. og 2. punktum kan træffes for hele landet eller for nærmere angivne dele af landet.

Forskellige offentlige eller private anlæg.

§ 43. Følgende anlæg må kun etableres med fredningsplanudvalgets tilladelse:

1) oplagspladser, der ikke er nødvendige for landbrugs-, skovbrugs- eller fiskerierhvervet, samt lossepladser og

2) pelsdyrfarme og dambrug.

Stk. 2. Ændringer af offentlige vandløbs åbne forløb samt naturlige søers tilstand må kun ske med fredningsplanudvalgets tilladelse. Arbejder i henhold til gældende vandløbsregulativer kan dog foretages uden forelæggelse for fredningsplanudvalget.

Stk. 3. Hvis anvendelsen af en ejendom til de i stk. 1 nævnte formål medfører væsentlige ulemper eller virker stærkt skæmmende i forhold til omgivelserne, kan fredningsplanudvalget meddele ejeren påbud om etablering af hegn, beplantning eller andre foranstaltninger, som kan afhjælpe forholdet. Dette gælder, uanset hvornår anlægget er etableret, og om dette er sket i henhold til tilladelse efter stk. 1.

Stk. 4. Miljøministeren kan i konkrete sager af mere vidtrækkende betydning bestemme, at afgørelse efter stk. 1-3 træffes af ministeren i stedet for af fredningsplanudvalget.

§ 44. (Ophævet).

§ 45. (Ophævet).

Kap. VI.

Byggelinjer m. v.

§ 46. På strandbredder og andre kyststrækninger, hvor der ikke findes sammenhængende grønsvær eller anden sammenhængende landvegetation, og på arealer, der ligger inden for en afstand af 100 m fra, hvor denne vegetation begynder, må der ikke:

1) placeres bygninger, skure, campingvogne og lignende, opstilles master, foretages ændringer i terrænet eller henlægges affald og lignende,

2) foretages beplantning eller hegning, bortset fra hegning på land- og skovbrugsejendomme,

3) foretages udstykning, hvorved der fastlægges skel.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1, nr. 2, gælder ikke for skove, plantager og haver, hvor der var lovlig bevoksning før den 1. januar 1968.

Stk. 3. Er der i henhold til den hidtil gældende lovgivning ved tinglyst deklaration fastsat et mindre forbudsområde end nævnt i stk. 1, er dette fortsat gældende.

Stk. 4. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke for:

1) bestående forsvarsanlæg,

2) havneanlæg med tilhørende landarealer,

3) områder, der den 1. juli 1937 hørte under Københavns eller købstædernes bygrunde,

4) områder, der er undtaget fra forbuddet mod bebyggelse m. v. i henhold til bekendtgørelser, udstedt efter den hidtil gældende lovgivning,

5) kyststrækninger, der er omfattet af loven om sandflugtsbekæmpelse, medmindre miljøministeren fastsætter andet.

Stk. 5. Bygninger, der er opført mellem kysten og byggelinjen før 1. juli 1937 eller i henhold til dispensation efter de hidtil gældende regler, må kun genopføres eller ombygges i overensstemmelse med tegninger og beskrivelser, der er godkendt af fredningsnævnet.

Stk. 6. Hvor ganske særlige forhold foreligger, kan fredningsnævnet, såfremt alle medlemmer stemmer herfor, gøre undtagelse fra forbuddet i stk. 1.

Stk. 7. Ministeren kan bestemme, at reglen i stk. 1 ikke skal gælde for nærmere angivne områder. Bestemmelse herom skal bekendtgøres i Statstidende og ét eller flere af de dagblade, der udkommer på egnen.

Stk. 8. Ministeren kan fastsætte regler, hvorefter det helt eller delvis forbydes at placere telte på de i stk. 1 nævnte kyststrækninger. Bestemmelse herom kan træffes for hele landet eller nærmere angivne dele af landet.

Stk. 9. Ministeren kan fastsætte regler, hvorefter bestemmelsen i stk. 1 ikke skal gælde for nærmere angivne arter af anlæg, der tillige vedrører søterritoriet.

§ 47.*) Inden for en afstand af 300 m fra offentlige skove samt fra private skove på 20 ha eller derover, herunder sammenhængende eller hovedsageligt sammenhængende skovstykker hørende til forskellige skove, må der ikke uden fredningsnævnets tilladelse placeres bygninger, skure, campingvogne og lignende.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke for:

1) bestående forsvarsanlæg,

2) havneanlæg med tilhørende landarealer,

3) bygninger, der er erhvervsøkonomisk nødvendige for landbrugs-, skovbrugs- og fiskerierhvervet, og som ikke anvendes til beboelse,

4) områder, hvor der inden den 1. januar 1968 var påbegyndt en væsentlig, lovlig bebyggelse inden for de i stk. 1 nævnte linjer.

Stk. 3. I sager vedrørende bebyggelse m. v. inden for 300 m fra de i stk. 1 nævnte skove skal den pågældende skovejer indkaldes til nævnte møder i overensstemmelse

*) § 47, stk. 1, træder i kraft efter miljøministerens bestemmelse. Indtil dette tidspunkt finder de hidtil gældende regler, der er gengivet bagest i lovbekendtgørelsen, anvendelse.

med reglerne i § 14 og have lejlighed til at udtale sig. Bestemmelserne i §§ 15, 16, stk. 2, og § 58, stk. 1, 4 og 5, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Ministeren kan bestemme, at reglen i stk. 1 ikke skal gælde for nærmere angivne områder. Bestemmelse herom skal bekendtgøres i Statstidende og ét eller flere af de dagblade, der udkommer på egnen.

Stk. 5. Uanset bestemmelsen i stk. 1 kan der på bebyggede ejendomme for en kortere tid placeres enkelte campingvogne i umiddelbar tilknytning til den del af bebyggelsen, som anvendes til beboelse, såfremt vognene ikke udlejes og der ikke svares vederlag for placeringen.

Stk. 6. Ministeren kan fastsætte regler, hvorefter det helt eller delvis forbydes at placere telte inden for de i stk. 1 nævnte linjer. Bestemmelse herom kan træffes for hele landet eller nærmere angivne dele af landet.

§ 47 a. Inden for en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og offentlige vandløb med bundbredde efter vandløbsregulativet på mindst 2 m må der ikke uden fredningsnævnets tilladelse placeres bygninger, skure, campingvogne og lignende, opstilles master, foretages beplantninger og ændringer i terrænet eller henlægges affald.

Stk. 2. Stk. 1 gælder ikke for:

1) oplægning af afskåret grøde og opgravet fyld i forbindelse med vedligeholdelse efter vandløbsregulativet af offentlige vandløb,
2) sådanne ændringer i terrænet, der er nødvendige i forbindelse med vandløbsreguleringer efter vandløbsloven,
3) beplantninger i skove, plantager og haver, hvor der var lovlig bevoksning før 1. september 1972,
4) områder, hvor der før 1. september 1972 var påbegyndt en væsentlig, lovlig bebyggelse, og
5) dambrug, der etableres med fredningsplanudvalgets tilladelse efter § 43, stk. 1.

Stk. 3. § 47, stk. 2, nr. 1-3, og stk. 4-6, finder tilsvarende anvendelse.

Kap. VII.

Jordfaste fortidsminder.

§ 48. Gravhøje, stengrave, voldsteder, forsvarsanlæg, ruiner og broanlæg, der enten er synlige i terrænet, eller hvorom der er foretaget tinglysning efter § 52, må ikke beskadiges eller ændres, og det areal, hvorpå de er beliggende, må ikke deles ved udstykning, omdeling eller skelforandring uden rigsantikvarens og fredningsnævnets samtykke. Samme beskyttelse har andre fortidsminder, såsom møllekanaler og dæmninger, stenvolde, stenrækker, kanaler, anlæg ved og i søer, åer og helligkilder m.v., såfremt der er foretaget tinglysning efter § 52.

Stk. 2. Bavtastene, helleristnings- og andre kultstene, runestene, kors, milepæle og lignende må ikke ændres eller flyttes uden rigsantikvarens og fredningsnævnets samtykke.

Stk. 3. Fortidsminder på søterritoriet, såsom stengrave, sejlspærringer, havne- og broanlæg, må ikke beskadiges eller ændres uden rigsantikvarens samtykke. Fund af sådanne anlæg skal straks anmeldes til rigsantikvaren.

§ 49. Findes der under et jordarbejde grave, gravpladser, bopladser, ruiner eller andre jordfaste fortidsminder, skal arbejdet standses i det omfang, det berører fortidsmindet. Fundet skal straks anmeldes til rigsantikvaren, og de fundne genstande skal efter anmodning afleveres til denne. Rigsantikvaren meddeler snarest den, der udfører arbejdet, om dette kan fortsætte, eller det skal indstilles, indtil der er foretaget en undersøgelse, eller — såfremt fortidsmindet søges erhvervet i henhold til stk. 3 — indtil spørgsmålet om en erhvervelse er endeligt afgjort. En eventuel undersøgelse skal være afsluttet inden 1 år efter anmeldelsen. Undersøgelsen bekostes af rigsantikvaren. Udføres arbejdet for en offentlig myndighed, afholdes udgifterne dog af denne myndighed.

Stk. 2. Private grundejeres tab ved ikke at kunne fortsætte den hidtidige drift, medens undersøgelsen foretages, eller, hvis fortidsmindet søges erhvervet efter stk. 3, indtil spørgsmålet om en erhvervelse er

endeligt afgjort, erstattes af rigsantikvaren. Kan der ikke opnås enighed om erstatningen, fastsættes denne af taksationskommissionen.

Stk. 3. Finder rigsantikvaren, at det pågældende fortidsminde bør bevares på stedet for eftertiden, afgiver han, såfremt en aftale om en anden ordning ikke kan opnås, senest ved undersøgelsens afslutning indstilling til ministeren om erhvervelse af fortidsmindet og eventuelt omkringliggende areal. Erhvervelsen kan eventuelt ske ved ekspropriation efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 4. Rigsantikvaren kan kræve adgang til steder, hvor der foretages jordarbejder, og hvor der kan formodes under arbejdet at fremkomme fund som nævnt i stk. 1, 1. punktum.

§ 50. Beskadiges, ændres eller flyttes et jordfast fortidsminde, kan rigsantikvaren pålægge ejeren og brugeren at genoprette den hidtidige tilstand inden for en rimelig frist, medmindre det godtgøres, at skaden ikke skyldes fejl eller forsømmelse fra disses side. Efterkommes pålægget ikke, kan rigsantikvaren lade arbejdet udføre på ejerens og brugerens bekostning.

§ 51. Rigsantikvaren kan mod forevisning af behørig legimation kræve adgang til jordfaste fortidsminder og kan lade sådanne fortidsminder undersøge og istandsætte, såfremt dette ikke medfører udgift for ejeren, jfr. dog herved § 50. Rigsantikvaren kan ligeledes kræve adgang til sådanne steder, hvor der kan formodes at være et fortidsminde.

Stk. 2. Finder rigsantikvaren, at der bør sikres offentligheden adgang til et jordfast fortidsminde, afgiver han, såfremt en aftale om en vederlagsfri ordning ikke kan opnås, indstilling til ministeren om erhvervelse af fortidsmindet og eventuelt et omkringliggende areal. Det samme gælder, hvis rigsantikvaren af andre grunde mener, at fortidsmindet bør tilhøre det offentlige.

§ 52. Rigsantikvaren kan begære en meddelelse om tilstedeværelsen af de i § 48 nævnte jordfaste fortidsminder tinglyst på de pågældende ejendomme.

§ 53. Inden for en afstand af 100 m fra de i § 48 nævnte jordfaste fortidsminder, bortset fra kors, milepæle og lignende, må der ikke uden fredningsnævnets tilladelse placeres bygninger, skure, campingvogne og lignende, opstilles master, foretages beplantninger og ændringer i terrænet eller iværksættes foranstaltninger, der i væsentlig grad kan virke skæmmende på fortidsmindet. I skove og plantager, hvor der var bevoksning før den 1. marts 1961, kan nyplantning dog finde sted, men beplantningen skal, medmindre fredningsnævnet tillader andet, holdes i en afstand af mindst 5 m fra fortidsmindets fod. Fredningsnævnet kan ændre grænserne for det i 1. punktum nævnte område, såfremt dets areal ikke forøges. Fredningsnævnet skal, inden det træffer afgørelser efter denne paragraf, indhente udtalelse fra rigsantikvaren.

Stk. 2. Ministeren kan fastsætte regler, hvorefter det helt eller delvis forbydes at placere telte inden for den i stk. 1, 1. punktum, nævnte linje.

Kap. VIII.

Almenhedens færdsel og ophold.

Strandbredder.

§ 54. Strandbredder og andre kyststrækninger, på hvilke der ikke findes sammenhængende grønsvær eller anden landvegetation, er åbne for almenheden for færdsel til fods samt for kortvarigt ophold og badning. På private ejendomme må ophold og badning dog ikke finde sted inden for 50 m fra beboelsesbygninger. På steder, hvor der er ret til ophold og badning, er det tillige tilladt i kortere tid at have en båd uden motor liggende på strandbredden. Færdsel, ophold og badning sker på eget ansvar.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke:

1) arealer, der før den 1. januar 1916 var udlagt som have eller inddraget under en erhvervsvirksomhed, der drives på vedkommende ejendom,
2) bestående forsvarsanlæg,
3) havneanlæg med tilhørende landarealer.

Stk. 3. Strandbredder langs diger, der er anlagt i henhold til digelovgivningen, er kun

åbne for almenheden i det omfang, det bestemmes af fredningsnævnet med tilslutning af digebestyrelsen. Udgifter i forbindelse med almenhedens adgang til disse strandbredder refunderes digebestyrelsen med halvdelen af statskassen og halvdelen af det pågældende amtsfond.

Stk. 4. Fredningsnævnet eller for arealer, der ejes eller bruges af staten, miljøministeren kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra reglen i stk. 1.

Stk. 5. Bestemmelsen i stk. 1 er ikke til hinder for anbringelse af høfder, ålegårde, kreaturhegn og badebroer, når der holdes en passage åben bag om, over eller gennem de pågældende anlæg.

Stk. 6. Alle spørgsmål om udøvelsen af retten til færdsel, ophold og badning afgøres i øvrigt af vedkommende fredningsnævn eller for arealer, der ejes eller bruges af staten, af miljøministeren.

Stk. 7. Såfremt adgang til stranden er af særlig betydning for almenheden, og der ikke i fornødent omfang findes adgangsveje hertil, skal kommunalbestyrelsen efter anmodning fra miljøministeren udlægge en offentlig sti efter reglerne i lov om bestyrelsen af de offentlige veje.

Stk. 8. Miljøministeren fastsætter de almindelige regler for færdsel og ophold m. v. på de i stk. 1 nævnte arealer. Yderligere regler kan for de i stk. 3 nævnte strandbredder fastsættes af fredningsnævnet med tilslutning af digebestyrelsen og for andre strandbredder af fredningsnævnet efter anmodning af ejeren.

Stk. 9. Bestemmelserne i denne paragraf medfører ingen begrænsninger i den råden over strandbredderne, der tilkommer almenheden på andet retsgrundlag.

Stk. 10. Medfører almenhedens ophold på private arealer som nævnt i stk. 1 væsentlige gener for ejeren, kan han forlange ejendommen overtaget af staten, jfr. dog stk. 12. Overtagelsen sker til en pris, der i mangel af enighed fastsættes af taksationskommissionen.

Stk. 11. Anmodning om overtagelse fremsættes over for miljøministeren gennem vedkommende fredningsplanudvalg. Finder ministeren det ikke godtgjort, at der foreligger væsentlige gener, indbringer han dette spørgsmål for overfredningsnævnet til afgørelse.

Stk. 12. Ønsker staten ikke for tiden at overtage ejendommen, giver ministeren ejeren meddelelse herom, og ejeren kan da indtil videre forbyde almenheden ophold på arealet. Staten kan til enhver tid genoptage sagen. Indtil 6 måneder efter, at beslutning herom er meddelt ejeren, kan denne tilkendegive, at han ikke nu ønsker ejendommen overtaget af staten. Almenhedens ophold på arealet kan da ikke længere forbydes. Fremkommer der ingen tilkendegivelse fra ejeren, overtages ejendommen af staten, eventuelt efter ny taksation. Uanset bestemmelserne i 2.-4. pkt. kan ministeren til enhver tid forlange et forbud i henhold til 1. pkt. ophævet, såfremt forholdene er ændret på en sådan måde, at opholdsretten for almenheden ikke længere kan antages at ville medføre væsentlige gener for ejeren. Denne kan kræve spørgsmålet indbragt for overfredningsnævnet til afgørelse.

Skove.

§ 55. Skove, der tilhører staten, kommuner, kirker, præsteembeder og offentlige stiftelser, og hvortil der fører offentlig vej eller sti, eller hvortil der i øvrigt er adgang på lovlig måde, er åbne for almenheden for færdsel og ophold efter regler, der fastsættes af landbrugsministeren. I særlige tilfælde kan landbrugsministeren eller for skove, der ikke tilhører staten, vedkommende fredningsnævn tillade, at skoven helt eller delvis lukkes for almenheden.

Stk. 2. Private skove — herunder skove bestående af flere parceller — på 5 ha eller derover, hvortil der fører offentlig vej eller sti, eller hvortil der i øvrigt er adgang på lovlig måde, er åbne for almenheden for færdsel og ophold efter reglerne i stk. 3-5.

Stk. 3. Medmindre ejeren tillader adgang i videre omfang, må

1) færdsel kun ske til fods,
2) færdsel og ophold kun finde sted på eksisterende veje,
3) færdsel og ophold ikke finde sted i tiden fra solnedgang til kl. 7, i månederne november-februar til solopgang,
4) ophold ikke finde sted inden for 50 m fra beboelsesbygninger.

5) løse hunde ikke medtages.

Stk. 4. Ejeren kan forbyde færdsel og ophold

1) på dage, hvor der afholdes jagt,

2) i områder, hvor der foregår intensivt skovningsarbejde.

Stk. 5. I særlige tilfælde kan fredningsnævnet tillade, at skoven helt eller delvis lukkes for almenheden. Fredningsnævnet kan endvidere efter anmodning fra ejeren fastsætte særlige regler for færdsel og ophold i skoven.

Stk. 6. Færdsel og ophold i skovene sker på eget ansvar. Bestemmelserne i stk. 1 og 2 gælder ikke for skovarealer, der er afmærkede som militære anlæg.

Stk. 7. Skovejeren eller dennes repræsentant kan af enhver, som færdes i skoven på anden måde end tilladt, kræve oplysning om den pågældendes navn, stilling og bopæl. Gives oplysningerne ikke, eller forekommer de uantagelige, kan den pågældende føres til nærmeste politimyndighed.

Stk. 8. Medfører almenhedens færdsel og ophold i privat skov væsentlige gener for ejeren, kan han forlange skoven overtaget af staten. Reglerne i § 54, stk. 10, 2. pkt., og stk. 11-12, finder tilsvarende anvendelse.

Udyrkede arealer.

§ 56. Udyrkede arealer, hvortil der fører offentlig vej eller sti, eller hvortil der i øvrigt er adgang på lovlig måde, er åbne for almenheden for færdsel til fods samt for kortvarigt ophold. Færdsel og ophold sker på eget ansvar. Til privatejede arealer er der, medmindre ejeren bestemmer andet, kun adgang fra kl. 7 til solnedgang, og på sådanne arealer må færdsel og ophold ikke finde sted inden for 150 m fra beboelsesbygninger, medmindre en videregående ret følger af § 54.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke privatejede arealer, der i deres helhed er forsvarligt hegnet. Fredningsnævnet eller — for arealer, der ejes af det offentlige — vedkommende offentlige myndighed kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra reglen i stk. 1, 1. punktum.

Stk. 3. Medfører almenhedens færdsel og ophold på private udyrkede arealer væsentlige gener for ejeren, kan han forlange de pågældende arealer overtaget af staten. Reglerne i § 54, stk. 10, 2. pkt., og stk. 11-12, finder tilsvarende anvendelse.

Kap. IX.

Friluftsreklamer m.v.

§ 57. Reklamer og propagandaskilte må ikke anbringes i fri luft.

Stk. 2. Bestemmelsen i stk. 1 omfatter ikke

a) reklamer og propagandaskilte, der opsættes i byer og bymæssige bebyggelser,

b) sådanne reklamer vedrørende næringsdrift eller virksomhed, som anbringes i umiddelbar tilknytning til næringsdriften eller virksomheden, og som ikke strider mod bestemmelser, der er fastsat af ministeren i henhold til stk. 4,

c) trafikpropagandaskilte, der er godkendt af Rådet for større Færdselssikkerhed,

d) plakater, der opsættes i forbindelse med folketingsvalg og valg til kommunale eller andre offentlige råd og folkeafstemninger.

Stk. 3. Fredningsnævnet kan tillade anbringelse af reklamer og propagandaskilte på væddeløbsbaner, kaproningsbaner og lignende samt undtagelsesvis i færgehavne.

Stk. 4. Ministeren kan fastsætte nærmere regler om udformning, placering, belysning m.v. for sådanne reklamer vedrørende næringsdrift eller virksomhed, som anbringes i umiddelbar tilknytning til næringsdriften eller virksomheden.

Stk. 5. Bestemmelserne i denne paragraf om friluftsreklamer finder anvendelse på alle plakater, afbildninger, fritstående skilte, lysreklamer og andre indretninger i reklameøjemed samt bygninger, der kun indeholder udstillings- eller demonstrationslokaler.

Stk. 6. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde tillade opførelse af de i stk. 5 nævnte bygninger.

Kap. X.

Klager m.v.

§ 58. Fredningsnævnets afgørelser i henhold til kapitlerne VI-IX kan indbringes for overfredningsnævnet af

1) andrageren

2) ejendommens ejer og bruger

3) miljøministeren

4) vedkommende fredningsplanudvalg

5) vedkommende amtsråd og i hovedstadsområdet hovedstadsrådet

6) den stedlige kommunalbestyrelse

7) anerkendte foreninger og institutioner

8) naturfredningsrådet i tilfælde, hvor fredningsnævnet har meddelt tilladelse efter § 46, stk. 6, jfr. § 46 stk. 1, nr. 1.

Stk. 2. Fredningsplanudvalgets afgørelser efter § 43 kan indbringes for miljøministeren af de i stk. 1, nr. 1-2 og 5-7, nævnte personer og myndigheder m. v.

Stk. 3. Rigsantikvarens afgørelse i henhold til § 48, herunder om, hvad der falder ind under begrebet jordfaste fortidsminder, og grænserne for dette, kan indbringes for ministeren af de i stk. 1, nr. 1-2 og 4-7, nævnte personer og myndigheder m.v. Rigsantikvarens afgørelse i henhold til § 49, stk. 1, og § 50 kan indbringes for ministeren af ejendommens ejer og bruger.

Stk. 4. Meddelelse om de i stk. 1-3 omhandlede afgørelser tilsendes dem, der efter de nævnte regler kan påklage afgørelsen. Meddelelsen skal indeholde oplysning om adgangen til at indbringe sagen for overfredningsnævnet eller ministeren, fristen for indgivelse af klagen samt den i stk. 6 nævnte regel.

Stk. 5. Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende. Når der er særlig grund dertil, kan klageinstansen dog tillade sagens indbringelse, selv om begæring herom fremkommer efter udløbet af den nævnte frist, men inden 3 måneder efter, at afgørelsen er truffet.

Stk. 6. En tilladelse kan ikke udnyttes før udløbet af klagefristen. Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre den opretholdes af overfredningsnævnet eller ministeren.

Stk. 7. Er klage over en tilladelse iværksat giver klagemyndigheden straks den, hvem tilladelsen er meddelt, underretning herom.

Kap. XI.

Forskellige fredninger.

§ 59. Miljøministeren kan ved bekendtgørelse foretage fredning af plante- og dyrearter, bortset fra pattedyr og fugle, i hele landet eller i bestemte områder.

§ 60. På statsejendom og på søterritoriet kan ministeren ved bekendtgørelse foretage fredning til varetagelse af de i § 1 nævnte formål.

§ 60 a. Miljøministeren kan fastsætte regler, hvorefter støjvoldende sejlads med motordrevne fartøjer, som ikke er erhvervsmæssig, forbydes helt eller delvis på vandløb, søer og på søterritoriet. Bestemmelse kan træffes for hele landet eller for nærmere angivne dele af landet eller af søterritoriet.

§ 60 b. Regeringen kan indgå overenskomster med fremmede stater om iværksættelse af fælles foranstaltninger til varetagelse af de i § 1, stk. 2, nr. 1 og 2, nævnte formål, herunder forbud mod eller kontrol med ind- og udførsel af planter og dyr. Sådanne overenskomster kan indgås med virkning også for Grønland.

Stk. 2. Miljøministeren fastsætter regler til opfyldelse af internationale overenskomster, der afsluttes i henhold til stk. 1. For Grønlands vedkommende fastsættes disse regler dog af ministeren for Grønland.

§ 61. Ministeren kan erhverve arealer til det offentlige til varetagelse af de i § 1 nævnte formål.

Kap. XII.

Andre bestemmelser.

§ 62. Miljøministeren kan fastsætte regler om tilsyn og pleje med fredede områder.

§ 63. På fremmed ejendom må der ikke uden ejerens tilladelse henkastes eller anbringes affald eller lignende.

Stk. 2. Ministeren kan fastsætte regler, hvorefter hensættelse af bestemte grupper af større kasserede genstande, herunder biler, forbydes uden for bebyggelsesarealer.

§ 64. Betingelser, der knyttes til tilladelser eller godkendelser i henhold til loven eller forskrifter udfærdiget i medfør af loven er bindende for ejer og indehaver af andre

rettigheder over ejendommen uden hensyn til, hvornår en sådan ret er stiftet. Betingelsen kan tinglyses på ejendommen.

§ 64 a. Tilladelse, der er meddelt af fredningsnævnet eller overfredningsnævnet i henhold til kap. VI eller § 53, bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 5 år fra tilladelsens meddelelse.

§ 65. Fredningsmyndighederne kan mod forevisning af behørig legimation og så vidt muligt efter forudgående meddelelse til ejeren eller brugeren foretage besigtigelse på vedkommende ejendom.

Stk. 2. Besigtigelsen kan foretages uden tilkaldelse af sagens parter.

§ 65 a. Miljøministeren kan bemyndige en under ministeriet oprettet styrelse eller tilsvarende institution til at udøve de beføjelser, der i denne lov er tillagt ministeren.

Stk. 2. Ministeren kan fastsætte regler om adgangen til at påklage afgørelser, der er truffet i henhold til bemyndigelse efter stk. 1, herunder at afgørelserne ikke skal kunne indbringes for ministeren.

Stk. 3. Ministeren kan bestemme, at de beføjelser, der efter lovens kap. VII udøves af rigsantikvaren, henlægges til en styrelse eller institution, jfr. stk. 1, herunder således, at de i § 58, stk. 3, jfr. stk. 4-7, nævnte klageregler finder tilsvarende anvendelse.

Kap. XIII.

Straffe-, ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser.

§ 66. Med bøde straffes den, der:

1) overtræder §§ 13, stk. 2, 43, stk. 1 og 2, 46, stk. 1 og 5, 47, stk. 1, 47 a, stk. 1, 48, 49, stk. 1, 53, stk. 1, 57, stk. 1 og 63,
2) foretager foranstaltninger i strid med en fredningskendelse,
3) tilsidesætter vilkår, der er fastsat i en tilladelse eller godkendelse i henhold til loven eller forskrifter, der er udstedt i medfør af loven eller en fredningskendelse,
4) overtræder forbud, der er nedlagt efter § 40,
5) undlader at efterkomme et påbud udstedt efter § 43, stk. 3,
6) hindrer almenhedens ret til færdsel, ophold og badning i henhold til kap. VIII,
7) groft eller gentagne gange overtræder bestemmelser i ordensregler fastsat i henhold til loven.

Stk. 2. I forskrifter, der udstedes i henhold til loven, kan der fastsættes straf af bøde for overtrædelse af bestemmelser i forskrifterne.

Stk. 3. For overtrædelse, der er begået af et aktieselskab, andelsselskab eller lignende, kan der pålægges selskabet som sådant bødeansvar.

Stk. 4. Forældelsesfristen for strafansvar for overtrædelse som nævnt i stk. 1, nr. 1-3, bortset fra § 13 stk. 2, og § 63, er 5 år.

§ 67. Den til enhver tid værende ejer af en ejendom er forpligtet til at berigtige retsstridige forhold, medmindre vedkommende myndighed under særlige omstændigheder gør undtagelse herfra.

Stk. 2. Når et ved dom meddelt påbud om at berigtige et ulovligt forhold ikke efterkommes inden for den i dommen fastsatte frist og inddrivelse af tvangsbøder ikke kan antages at føre til, at den pågældende efterkommer påbuddet, kan vedkommende myndighed foretage det fornødne til forholdets berigtigelse på ejerens bekostning.

§ 68. Loven træder i kraft den 1. oktober 1969. Bestemmelserne i §§ 33 og 54, stk. 3, 2. pkt., træder dog i kraft 1. april 1970.

Stk. 2. Følgende love og lovbestemmelser ophæves:

1) lov nr. 140 af 7. maj 1937 om naturfredning,
2) lov nr. 94 af 7. april 1936 om reservater for pattedyr og fugle,
3) § 4, stk. 4, i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme, jfr. lovbekendtgørelse nr. 119 af 10. april 1967.

§ 69. Lov nr. 140 af 7. maj 1937 finder anvendelse på fredningssager, der i henhold

til nævnte lovs kap. III er rejst inden den 1. oktober 1969.

Stk. 2. Kendelser om begrænsninger i almenhedens færdsel på strandbredden truffet i henhold til § 23, stk. 3, i lov nr. 140 af 7. maj 1937 bevarer deres gyldighed, indtil fredningsnævnet eller overfredningsnævnet træffer anden bestemmelse.

Stk. 3. (Overgangsbestemmelse, udeladt).

Stk. 4. (Overgangsbestemmelse udeladt).

Stk. 5. De bekendtgørelser om videnskabelige reservater, der er udstedt i henhold til den hidtidige lovgivning, forbliver i kraft og kan forlænges, indtil de ophæves, eventuelt i forbindelse med, at reservaterne fredes efter denne lovs kap. III.

§ 70. (Overgangsbestemmelse, udeladt).

§ 71. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, jfr. dog § 60 b.

Lov nr. 284 af 7. juni 1972 om ændring af lov om naturfredning, der ændrer §§ 1, 7, 31, 37, 38, 43, 46, 47, 47 a, 57 og 66 indeholder følgende ikrafttrædelsesbestemmelse:

72. Loven træder i kraft den 1. september 1972.

Stk. 2. De hidtil gældende regler finder anvendelse på fredningssager, der er rejst inden 1. september 1972.

Lov nr. 297 af 26. juni 1975 om ændring af lov om naturfredning, der ændrer §§ 11, 14, 22, 25, 32, 34, 36-40, 43-47 a, 57, 58, 60 a, 60 b, 63-66, 69 og 71, indeholder følgende ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser:

§ 2.

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 1975.

Stk. 2. Tidspunktet for ikrafttrædelsen af § 1, nr. 11 og nr. 28, fastsættes af miljøministeren. Ministeren fastsætter samtidig de nødvendige overgangsregler. Tilsvarende gælder med hensyn til § 1, nr. 14.

Stk. 3. Sager om etablering af de i § 43, stk. 1, nr. 1-2, i lovbekendtgørelse nr. 445 af 1. oktober 1972 af lov om naturfredning nævnte anlæg, som før 1. juli 1975 er modtaget i fredningsplanudvalget, færdigbehandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 4. Hvis sag om forbud efter § 57, stk. 4, i lovbekendtgørelse nr. 445 af 1. oktober 1972 af lov om naturfredning er taget under behandling før 1. juli 1975, kan forbud meddeles, og overtrædelser heraf straffes efter de hidtil gældende regler.

Stk. 5. Sager om etablering af dambrug inden for den i § 47 a, stk. 1, nævnte beskyttelseslinje, som før 1. juli 1975 er modtaget i fredningsnævnet, færdigbehandles efter de hidtil gældende regler.

Stk. 6. Bestemmelsen i § 64 a finder anvendelse også på tilladelser, der er meddelt før 1. juli 1975, dog således, at sådanne tilladelser ikke bortfalder før 1. juli 1980, medmindre de på andet grundlag må anses for at være bortfaldet før dette tidspunkt.

Stk. 7. Fredningsplaner, der er tinglyst, foranlediges aflyst af fredningsplanudvalget.

---

§ 47, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 445 af 1. oktober 1972 af lov om naturfredning, der finder anvendelse indtil miljøministeren fastsætter ikrafttrædelsen af § 1, nr. 14, i lov nr. 297 af 26. juni 1975 om ændring af lov om naturfredning, jfr. samme lovs § 2, stk. 2. har følgende ordlyd:

„Der må ikke uden fredningsnævnets tilladelse placeres bygninger, skure, campingvogne og lignende inden for en afstand af

1) 300 m fra offentlige skove samt fra private skove på 20 ha eller derover, herunder sammenhængende eller hovedsagelig sammenhængende skovstykker hørende til forskellige skove,

2) 150 m fra de i § 3, stk. 2 a-c, i lov om bestyrelsen af de offentlige veje nævnte

hovedlandeveje og landeveje. Er der fastsat byggelinjer i henhold til §§ 40 og 41 i den nævnte lov, regnes de 150 m fra disse linjer."

---

§ 43, stk. 4, i bekendtgørelse nr. 445 af 1. oktober 1972 af lov om naturfredning er ophævet med virkning fra den 10. juli 1975, jfr. § 2, stk. 2, jfr. § 1, nr. 11 og nr. 28, i lov nr. 297 af 26. juni 1975 om ændring af lov om naturfredning og bekendtgørelse nr. 358 af 10. juli 1975. Samtidig er en til nævnte § 43, stk. 4, svarende bestemmelse, jfr. bekendtgørelse nr. 320 af 27. juni 1975 optaget i loven om by- og landzoner.

Miljøministeriet, den 1. oktober 1975.

Helge Nielsen. / Ole Plougman.